

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 5 Φεβρουαρίου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 753

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ONLINE ενημέρωση

kathimerini.com.cy

Η «Κ» ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΓΡΑΜΜΗ

Συνεχής ενημέρωση για τις εκλογές

Επιτελείο συντακτών της «Κ» θα βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της ενημέρωσης για κάλυψη των προεδρικών εκλογών, στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας, στο www.kathimerini.com.cy. Συνεχής ροή του εκλογικού αποτελέσματος σε πραγματικό χρόνο και ρεπορτάζ από τα επιτελεία των υποψηφίων, τις αντιδράσεις και όλο το παρασκήνιο.

ΕΤΟΙΜΟ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ

Ενοίκιο έναντι δόσης τον Μάρτιο

Την τελική του μορφή παίρνει το σχέδιο Ενοίκιο έναντι Δόσης, γνωστό και ως «mortgage to rent». Το σχέδιο αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή από τον Μάρτιο. Ποια βασικά κριτήρια πρέπει να πληροί ο δανειολήπτης. **Οικονομική, σελ. 3**

ΕΛΛΑΔΑ

Τα κομματικά σενάρια για την πρώτη κάλπη

Ο τρόπος με τον οποίο προσεγγίζουν τη μάχη των πρώτων εκλογών οι Μητσοτάκης, Τσίπρας και Ανδρουλάκης «προδιαγράφει» και τις κινήσεις τους στο «σκάκι» των διερευνητικών εντολών. **Σελ. 16**

ΔΙΕΘΝΗ

Κινητοποιήσεις σε Γαλλία και Βρετανία

Εμανουέλ Μακρόν και Ρίσι Σούνακ δοκιμάζονται από κύματα κοινωνικής διαμαρτυρίας. Πρόκειται για τις μεγαλύτερες διαδηλώσεις στη Γαλλία από το 1995 και στη Βρετανία από το 2011. **Σελ. 21**

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΙΕΒΟ

Εκεί που οι σειρήνες δεν φοβίζουν κανένα

Η πρόεδρος και οι μισοί επίτροποι της Κομισιόν ταξίδεψαν στην ουκρανική πρωτεύουσα. Η «Κ» ήταν εκεί και κατέγραψε το μακρύ ταξίδι μέσα στη «νύχτα» του πολέμου. **Σελ. 20**

Νέο πολιτικό τοπίο φέρνει η κάλπη

Τα πέντε μέτωπα που θα έχει να αντιμετωπίσει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και το μετεκλογικό σκηνικό

Τέσσερα συν ένα μεγάλη μέτωπα θα κληθεί να χειριστεί από την πρώτη μέρα της θητείας του ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας, στο πολιτικό πεδίο. Το Κυπριακό θεωρείται πλέον «δύσκολη έως και αμφίβολη αποστολή», δεδομένων των προκλήσεων και του αδιεξόδου. Χαράμδα ελπίδας εκτιμάται ότι ενδέχεται να υπάρξει στο ζήτημα της περικλειστές Αμμοχώστου, με εξαιρετικό και πάλι βαθμό δυσκολίας. Την ίδια ώρα, ο νέος Πρόεδρος θα πρέπει να εξασφαλίσει συμμάχους στην Ε.Ε., οι οποίοι να ξεπερνούν το «λεκτικό μοντέλο στήριξης», αλλά και να δημιουργήσει συνθήκες διασύνδεσης της επίλυσης του προβλήματος με τα ανοικτά ευρωτουρκικά ντισιέ. Παράλληλα, ο νέος Πρόεδρος θα πρέπει να χειριστεί και το ζήτημα του προσφυγικού/μεταναστευτικού, το οποίο τείνει να καταστεί πρώτο εθνικό πρόβλημα. **Σελ. 4**

Τα νέα πρόσωπα που προέκυψαν στον προεκλογικό

Οι δεύτεροι ρόλοι των επιτελείων

Νέα πρόσωπα βγήκαν μπροστά στον προεκλογικό που φαίνεται πως θα τους συζητάμε σύντομα στο νέο πολιτικό σκηνικό. Την ίδια στιγμή υπήρξαν και ηχηρές απουσίες που στέλνουν το δικό τους πολιτικό μήνυμα. **Σελ. 7**

Η συμπεριφορά των ψηφοφόρων

Η εικόνα και τα social media

Για τον τρόπο συμπεριφοράς των ψηφοφόρων αλλά και το κατά πόσο πλέον υπερισχύει των πολιτικών θέσεων η εικόνα, σχολιάζουν στην «Κ» ο ακαδημαϊκός Παναγιώτης Σταυρινίδης και η κοινωνιολόγος Μαρία Αγγελή. **Σελ. 6**

Η προσέλευση στις κάλπες είναι πάνω από όλα υποχρέωση προς τους ίδιους τους εαυτούς μας. Οι εκλογές είναι η ύψιστη μάχη που δίνει η Δημοκρατία έναντι οποιουδήποτε την εμποφθαλμιά.

ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Το ψυχογράφημα της αποχής των Κυπρίων

Τη δεκαετία από τις προεδρικές του 2008 σε αυτές του 2018 αυξήθηκε θεαματικά η αποχή με τις εκλογές σήμερα να αποκτούν το δικό τους ενδιαφέρον. Υπάρχει άραγε μοτίβο αύξησης (ή και παγίωσης) ως προς εκείνους που αποφασίζουν να μην ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα; **Σελ. 5**

ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Από τις πλατείες στα ψηφιακά μπαλκόνια

Το επικοινωνιακό περιβάλλον στην Κύπρο, από την ανεξαρτησία και μετά, χωρίζεται σε τρεις περιόδους: των παραδοσιακών μέσων μέχρι το 1989, της τηλεοπτικής επανάστασης μέχρι το 2013 και της έκρηξης της ψηφιακής εποχής μέχρι τώρα. Η επικοινωνιακή στρατηγική σήμερα στρέφεται σε καινοτόμα εργαλεία και αποτελεί το κύκνειο άσμα της παραδοσιακής προσέγγισης ψηφοφόρων. **Σελ. 8**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Το διακύβευμα

Η ολοκλήρωση μιας μακράς και επίπονης προεκλογικής διεργασίας φέρνει τους πολίτες μπροστά στην κάλπη για την ανάδειξη του 10ου Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η χώρα και το πολιτικό της σύστημα οδεύουν αναπόφευκτα προς μια περίοδο πολιτικής ωρίμασης, με τον τελευταίο πρόεδρο της μεταπολεμικής γενιάς πολιτικών να αποχωρεί. Το έργο του κ. Αναστασιάδη θα κριθεί από την Ιστορία. Οι πολίτες στην κάλπη οφείλουν να λάβουν υπόψιν τους, πριν αποφασίσουν, το διακύβευμα: Ο επόμενος Πρόεδρος θα καθορίσει την πορεία της χώρας για τις επόμενες γενιές και πρέπει να είναι ωφέλιμος, ικανός και με ηθικό ανάστημα. Τόσο προς το εσωτερικό όσο και ως προς την εικόνα μας ως χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και στη διεθνή πολιτική σκηνή γενικότερα. Αρχή άνδρα δείκνυσι.

Οι προεδρικές εκλογές από το 1959

Από τη μονοκρατορία Μακαρίου στις δεκάδες υποψηφιότητες

Το 1959 έγιναν οι πρώτες προεδρικές εκλογές στην Κύπρο που ανέδειξαν τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο στο ανώτατο πολιτειακό αξίωμα του τόπου. Σε κάθε εκλογική μάχη το διακύβευμα ήταν διαφορετικό. Από την πατρίδα και την οικογένεια, στην οικονομία και τις προκλήσεις για το αύριο της Κύπρου.

Σταθερές αξίες, όμως, φαίνεται πως είναι το Κυπριακό και η οικονομία. Θα περίμενε κάποιος εν έτει 2023 η προεκλογική ατζέντα να περιλαμβάνει και ζητήματα όπως η ενεργειακή μετάβαση, η κλιματική κρίση, η ψηφιοποίηση του κράτους. Ωστόσο οι υποψήφιοι έμειναν στα τετριμμένα. **Σελ. 9**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΕΚΘΕΣΗ

Το σύμπαν του Γιάννη Γαϊτή

Μια έκθεση με αφορμή τα 100 χρόνια από τη γέννηση του Γιάννη Γαϊτή δίνει την ευκαιρία για απολογισμό του σπουδαίου έργου του. Η έκθεση περιλαμβάνει περίπου 100 έργα, που καλύπτουν την πορεία της καλλιτεχνικής του διαδρομής, από την περίφημη «Αυτοπροσωπογραφία» του 1944 έως το τέλος της δημιουργικής του δράσης. **Τέχνες, σελ. 1**

ΠΡΟΣΩΠΟ

Χειρόγραφα μαθηματάρια

Η φωτογραφική έκθεση «Χειρόγραφα Παιδείας και Ελευθερίας στην Κύπρο, 15ος-19ος αιώνας» εγκαινιάστηκε στην Καστελιώτισσα την περασμένη Παρασκευή. Στην «Κ» μίλησε ο φιλόλογος και παλαιολογός Αγαμέμνων Τσελίκας, ο οποίος για δεκαετίες κυνηγάει ανά την Ευρώπη και όχι μόνο κρυμμένους αρχαιολογικούς θησαυρούς, που στο τέλος επιθυμία του είναι ό,τι έφερε στο φως να γίνει ερευνητικό πεδίο για όλους. **Τέχνες, σελ. 4**

Σε εποχές αστάθειας, η δόση σου ας είναι σταθερή.

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΔΑΝΕΙΟ
ΣΤΑΘΕΡΗ ΔΟΣΗ
ΜΕ ΣΤΑΘΕΡΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟ
ΓΙΑ 5 ή 10 ΧΡΟΝΙΑ

Στην Τράπεζα Κύπρου καταλαβαίνουμε ότι ανάμεσα σε τόσα που σε προβληματίζουν αυτή την εποχή, δεν θέλεις να ανησυχείς και για τυχόν αύξηση των επιτοκίων. Γι' αυτό σου προσφέρουμε **Στεγαστικό Δάνειο με σταθερό επιτόκιο για να έχεις μια έγνοια λιγότερη.**

Σε κάθε επόμενη κίνηση **Τράπεζα Κύπρου**

Προειδοποίηση: Υπάρχουν χρεώσεις εάν εξοφλήσετε νωρίτερα το δανειό σας. Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας. Μετά τη λήξη της περιόδου σταθερού επιτοκίου, το δάνειο θα τιμολογείται με μεταβλητό επιτόκιο. Σε περίπτωση μεταβλητού επιτοκίου το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

HUBLOT

BIG BANG INTEGRAL TIME ONLY YELLOW GOLD

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Η συνήθεια που έγινε λατρεία

Αυτή ήταν η τρίτη συνάντηση της Ιουλίας με το μεγαλοστέλεχος του καναλιού. «Η τρίτη και τελευταία σας ευκαιρία, αγαπητέ» του είπε αυστηρά. «Μα δεν ζήτησα εγώ να σας δω, κυρία μου. Εσείς επιμένετε για να συναντηθούμε». «Μη γίνεσαι αναιδής, νεαρέ μου. Μια κυρία ποτέ δεν ζητάει και πολύ περισσότερο δεν επιμένει. Εν πάση περιπτώσει, ας περάσουμε στο θέμα μας». «Το οποίο είναι;». «Να ανεβάσουμε τα πεσμένα σας. Γιατί ανάμεσα στους κοιλιακούς του Βασάλου και το sexiness του Κοντιζά, η δική σας τηλεθέση χρειάζεται επειγόντως σανίδα σωτηρίας».

Η Ιουλία δεν ήταν η πρώτη φορά που κατέθετε δημιουργική πρόταση στο κανάλι. Αρχικά είχε προτείνει ένα τηλεπαιχνίδι, το «Ομιλείτε Κυπριακά;» αλλά απορρίφθηκε ως αντισυμβατική του πάλοι ποτέ τηλεοπτικού σουξέ με τη Λιάνα Κανέλλη. Μεσούσης της προεκλογικής, επανήλθε με ένα πρωτοποριακό concept: το πολιτικό reality «Nikos & Foulis» στο πρότυπο του «Harry & Meghan» που σώρωσε στο Netflix. Το στενόμαλο κανάλι όμως απέρριψε και αυτή την ιδέα. Η τελευταία πρότασή της υπερβαίνει οτιδήποτε εντάσσεται στην κατηγορία του infotainment. Μια πρωτότυπη ιδέα, βγαλμένη μέσα από την αληθινή ζωή, με τον αβανταδόρικο τίτλο: «Debate: η συνήθεια που έγινε λατρεία».

«Θα μπορούσα να παραθέσω σωρεία επιχειρημάτων για το ότι έγιναν τα debates αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας. Χωρίς αυτά αισθανόμαστε -και δεν είμαι η μόνη- όπως η Μάρθα Βούρτση στο «Ορφανή σε ξένα χέρια». Θα αφήσω όμως τα λόγια του ποιητή να μιλήσουν κατευθείαν στην καρδιά σας: «Ψάχνω τρόπο από σένα ν' απομακρυνθώ, να σε βγάλω απ' το μυαλό μου μέρα νύχτα προσπαθώ. Μα έχω πάθει εξάρτηση κι όλο εσένα νε ζητάω, μα την αγανάκτηση γύρω

Στο «Debate των Καρέ», μια ομολογούμενης ρηξικέλευθη ιδέα της Ιουλίας Παλαιολόγου Ουίλσον, αντί του χρονόμετρου επελέγη η κλασική κλεψύδρα.

να που σε αγαπάω. Γύρνα πίσω ή έστω τηλεφώνω, πες μου πως υπάρχει ελπίδα ακόμα. Μεσ στο αίμα μου σε νιώθω, σαν σκληρό ναρκωτικό. Προσπαθώ να με γλιτώσω και να μην εθιστώ».

«Φοίβος» ψιθύρισε το μεγαλοστέλεχος με τρεμάμενη φωνή. «Γιώργος Λεμπέσης» κατόνευσε η Ιουλία, εξίσου συγκινησιακά φορτισμένη, αποδίδοντας τα εύσημα στον ερμηνευτή. «Λοιπόν, αυτή τη φορά με πείσατε, κυρία Ουίλσον. Θα έχετε την ευκαιρία που ζητάτε. Γυρίστε ένα πιλότο και θα μιλήσουμε ξανά». «Τουτέστιν;». «Για τουτέστιν δεν ξέ-

ρω, αλλά κάντε ένα δοκιμαστικό και θα τα ξαναπούμε».

Το δοκιμαστικό άνοιξε η Χωρδιά Οικιακών Βοηθών Αγίου Ανδρέα, υπό τη διεύθυνση της Σβετλάνα Αλεξάντροβα, η οποία ερμήνευσε αποδειγματικά την «Εξάρτηση». Εν συνεχεία, η Ρωσίδα, με συγκλονιστική σλάβικη προφορά κήρυξε την έναρξη: «Το Debate των Αιωνίων», αποδίδοντας τα εύσημα στον ερμηνευτή. «Λοιπόν, αυτή τη φορά με πείσατε, κυρία Ουίλσον. Θα έχετε την ευκαιρία που ζητάτε. Γυρίστε ένα πιλότο και θα μιλήσουμε ξανά». «Τουτέστιν;». «Για τουτέστιν δεν ξέ-

ρω, αλλά κάντε ένα δοκιμαστικό και θα τα ξαναπούμε».

«Οι κυρίες των καρέ είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ζωντανή συζήτηση, με στιγμές έντασης αλλά και σύνθεσης (sic) απόψεων. Το θέμα που κυριάρχησε ήταν «Η πρώτη των Πρώτων Κυριών», μια αναδρομή στο προεδρικό μας παρελθόν με

αντίθετες, όπως ήταν αναμενόμενο, απόψεις. Το εύκολο βεβαίως ήταν να συμφωνήσουν στα αυταπόδεικτα: ότι η χαμηλών τόνων Λίλα είχε κερδίσει τον σεβασμό όλων, ότι η δυναμική Ανδρούλα άλλαξε το στερεότυπο της γυναίκας - backup ενός επιτυχημένου άνδρα και ότι η Άντρη στάθηκε στο ύψος της δίπλα στον πληθωρικό, για να το θέσουμε όσο πιο κομψά γίνεται, Νίκαρο.

Για τη Φωτεινή, μια κυρία του κύκλου τους, δεν θα μπορούσαν παρά να πουν καλά λόγια. Αλλά ακόμα και για την Έλση δεν διαφώνησαν καθώς, μετά την πρώτη λαχτάρα για

«την κατάληψη των χειμερινών ανακτόρων από τους Μπολασεβίκους», κατέληξαν ότι τους ήταν ιδιαίτερα συμπαθής. Εκεί που άναψαν τα αίματα, ήταν όταν η σιεροκουτάλα Κούταλου φώναξε «ΔΗΚΟ, ωραία χρόνια!» και η Νεοφύτα Νεοφύτου Φρίντενσμπουργκ τους έριξε το γάντι: «Πλήξαμε, κυρίες μου. Λίγη ειλικρίνεια επιτέλους δεν βλάπτει». Πήρε φόρα τότε η Βίρνα Κυμβάλου, θυμήθηκε την ιστορία με τα Christofle μαχαιροπήρουνα που αγοράστηκαν για το Προεδρικό και υπερθεμάτισε ότι η Μιμή «ξεβλάκωσε της Κυπραίους». Θυμήθηκε και η Ιουλία τον Ύμνο Και Θρήνο Για Τον Αχιλλέα -το γνωστό τηλεοπτικό διάγγελμα για τον απαχθέντα υιό Κυπριανού- και άναψαν τα αίματα στο πλατό.

Σε πολλά δεν συμφώνησαν οι «αιώνιες» αλλά όπως εύστοχα επεσήμανε και η συντονίστρια «αυτό, κοπέλες, είναι και το συναρπαστικό με το debate». Τα ακανθώδη θέματα της εποχής μας άλλωστε φυσικό είναι να διχάζουν: Πρόδωσε π.χ. ο Μάριος Πρίamos τον κολλητό του Μπο για τα μάτια της Καρολίνας; Να παραστούν οι Χάρι και Μέγκαν στην τελετή στέψης του Κάρολου ή όχι; Έχει άδικο η Εύη (Σαλταφεριδου) που τρόμαξε όταν είδε στο Survivor τον (Σώζων Παλαιότρο) Χάρο με τα μάτια της;

«Αγαπητή Ιουλία, παρακαλώ για το καταληκτικό σας σχόλιο» είπε η Νεοφύτα Νεοφύτου Φρίντενσμπουργκ, κηρύσσοντας έτσι τη λήξη του πιλοτικού debate. «Δεν θα πρωτοτυπήσω, αλλά θα ανατρέξω στα σοφά λόγια του Αβραάμ Λίνκολν: “Η ψήφος είναι πιο δυνατή από τη σφαιρά. Με τη σφαιρά μπορεί να σκοτώσεις τον εχθρό σου. Με την ψήφο μπορεί να σκοτώσεις το μέλλον των παιδιών σου”. Καλό βόλι!»

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

5.2.1933

ΑΝΑΤΟΤΡΕΠΤΩΣ: Χαρακτήρα εμφυλίου σπαραγμού προσλαμβάνει ολονέν εντονώτερον ο προεκλογικός αγών εν Γερμανία. Αιματηρά συρράξεις γίνονται καθημερινώς εις όλα τα σημεία της χώρας με απωλείας σοβρανοτάτας εις νεκρούς και τραυματίας. Και η αντίθεση των βλέψεων μεταξύ εθνικοσοσιαλιστών και κομμουνιστών, διαρκώς οξυνομένη, τείνει να φθάσει εις τα έσχατα με την απειλούμενη συνεργασίαν Σοσιαλδημοκρατών και Κομμουνιστών, διά της οποίας ρίπονται εις τα δεινά της κομμουνιστικής περιπέτειας τόσα εκατομμύρια συντηρητικών εργατών της Γερμανίας. Εάν φθάσουν εις το αποτέλεσμα τούτο αι μέχρι τούδε διεξαγόμεναι διαπραγματεύσεις μεταξύ Σοσιαλδημοκρατών - Κομμουνιστών και επιτελευθεί ο καταρτισμός ενιαίου Μετώπου, τότε ο εκλογικός αγών εν Γερμανία αναποτρέπτως θα εξελιχθή εις επανάστασιν.

ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗ: Η οικογένεια του αποθανόντος προ ημερών Αγγλου συγγραφέως Τζων Γκαλουόρθου ανακοίνωσαν ότι ο νεκρός του μακαρίτου, συμφώνως προς επιθυμίαν του ίδιου, θα αποτεφρωθώ, παρισταμένως εις την τελετήν αυτήν ελαχίστων μόνον οικείων του. Εις την διαθήκην του ο αποθανών συγγραφέως χαρίζει το απονεμηθέν εις αυτόν τελευταίως βραβείον Νόμπελ [φωτ.], ανερχόμενον εις 6 περίπου εκατομμύρια δραχμών, εις την λέσχην Π.Ε.Ν. του Λονδίνου, της οποίας ήτο πρόεδρος.

ΜΕΙΩΣΗ ΩΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Οι κυβερνητικοί και εργατικοί αντιπρόσωποι [στη 16η σύνοδο της Διεθνούς Διάσκεψης Εργασίας] υποστήριξαν διά των ακολούθων επιχειρημάτων: 1) Ινα εξασφαλισθή εργασία εις μεγαλύτερον αριθμόν εργαζομένων. 2) Ινα δοθώ εργασία εις τους νέους και τοις δοθώ ούτω θέσεις εν τη Κοινωνία, προς πρόληψιν της εκ της ανεργίας ανηθικότητας. 3) Ινα μη οι υπολογισμοί των κρατικών προϋπολογισμών των χωρών δεν δύνανται να ανταποκριθούν εις τας απαραίτους ανάγκας.

Με άριστα το 10

1 Στην επόμενη μέρα. Ήταν ένας μακρύς προεκλογικός. Όχι αναιμακτος. Ζευγάρια χώρισαν, φίλοι τσακώθηκαν, λεφτά χάθηκαν. Το σίγουρο είναι πως σοφότεροι δεν γίναμε. Ας δούμε όμως τι μας έλειψε από τη δημόσια συζήτηση.

2 Στο Κυπριακό. Ήταν το πλέον χαμένο θέμα στην πολιτική διεργασία. Κλισέ, τύπου Χριστόφια «εγώ θα το λύσω σε ένα βράδυ» αλλά και τύπου Τάσου «με μια ευρωπαϊκή διεδικτική πολιτική», αλλά και μνημόσυνα «ήταν λυμένο στο Κραν Μοντανά» σίγουρα δεν μας έδωσαν ελπίδα ούτε και μας έκαναν σοφότερους.

3 Στην οικονομία. Εδώ οι συζητήσεις ήταν μακρές. Λέχθηκαν πολλά αλλά και τίποτα επί της ουσίας. Όταν τρεις υποψήφιοι πρόεδροι συζητούν μόνο αυτά που κάνει ο νυν υπουργός Οικονομικών, αντιλαμβάνεται την ερμητιά προτάσεων και νέων ιδεών. Ή ίσως και την επιτυχία των προηγούμενων.

4 Στην κλιματική αλλαγή. Το κύριο θέμα της πολιτικής συζήτησης παγκοσμίως δεν πέρασε ούτε από σπόντα. Δεν αλιεύσαμε καμία πρόταση με αρχή μέση και τέλος, δεν φάνηκε κανείς να γνωρίζει το θέμα, γενικώς δεν άνοιξε ρουθούνη. Οι δημοσιογράφοι μοιάζουν με κοάλα.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ / Γράφει ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ

Όλα μένουν. Εγώ φεύγω. Εσείς να δούμε τώρα... Οδυσσέας Ελύτης

5 Στη διαφθορά. Πέρα από κάποιες κορώνες, ο Γιάννης φοβόταν το θεριό και το θεριό τον Γιάννη. Υπονοήσαμε τους απέναντι διεφθαρμένους, αλλά μια καταγγελία επί της ουσίας δεν κάναμε. Τζάμπα μαγκιές.

6 Στην εικόνα. Για τη θέση της χώρας στην Ευρώπη και τη Δύση, και για την τραυματισμένη εικόνα της ως κέντρο μαφιζόζικων διαδρομών δεν ακούσαμε να κόπεται κανείς. Έτσι κι αλλιώς δεν διαβάζουμε τον Guardian.

7 Στην παιδεία. Ψελλίσαμε κάτι για ολοήμερα σχολεία και για νηπιαγωγούς που τους «θέλουμε

να έχουν δικά τους νηπιαγωγεία», αλλά για τον εκσυγχρονισμό των σχολείων ως ιδρυμάτων γνώσης και της λειτουργίας τους σε πέραν των συνδικαλιστικών κεκτημένων μούγκα. Προφανώς οι υποψήφιοι στέλνουν τα παιδιά τους σε ιδιωτικά σχολεία.

8 Στον λαϊκισμό. Αυτός έδωσε ρέστα σε όλο του το μεγαλείο, σε σημείο που έκανε την καμπάνια του Νικόλα το 2018 που ζητούσε να «επιστραφούν τα λεφτά των κουρεμένων» να φαίνεται ως σοβαρή πρόταση. Μοιράσαμε cash σε κουρεμένους, μετακινήσαμε τις αργίες σε τριήμερα, δώσαμε φοροαπαλλαγές online. Τσοβόλα δώσ' τα όλα.

9 Στα κεκτημένα. Κάτι για την ΑΗΚ δεν ακούσαμε, ούτε για τη ΡΑΕΚ, ούτε για την απελευθέρωση της ενέργειας. Για φορολόγηση των υπερκερδών ακούσαμε στο πλιάτσικο που γίνεται στα φωτοβολταϊκά πάρκα αλλά δεν ακούσαμε πρόταση για μείωση του κόστους ρεύματος μέσω φτηνών ΑΠΕ. Είναι και κάτι χιλιάδες οι εργαζόμενοι με τα ωφελημάτα τους στην ΑΗΚ.

10 Στα χρωστούμενα. Ολοκληρώνοντας τη διαδρομή του ο αγαπούλας πρόεδρος έδωσε 2,5 εκατομμύρια στην πολεμική αεροπορία της Ελλάδος, και έφτιαξε και 100 σπίτια στο Μάτι. Ξοφλήσαμε έτσι και το Air Force One. Κύριος.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίπλου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Tηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε
μια νέα εποχή.
Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νέο στόλο μας και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi, για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

4 συν 1 μέτωπα για τον νέο Πρόεδρο

Κυπριακό, ευρωτουρκική ατζέντα, μεταναστευτικό, ενέργεια και το «στοίχημα των προσώπων» τα μεγάλα ζητήματα της επόμενης μέρας

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΑ

Τέσσερα συν ένα μεγάλα μέτωπα θα κληθεί να χειριστεί από την 1η Μαρτίου, πρώτη μέρα της θητείας του, ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας, στο πολιτικό πεδίο. Το Κυπριακό θεωρείται πλέον «δύσκολη έως και αμφίβολη αποστολή», δεδομένων τόσο της τουρκικής στάσης, όσο και της αμφιλεγόμενης προσέγγισης του γ.γ. Ηνωμένων Εθνών που είναι έτοιμος να τετραγωνίσει τον κύκλο, προσεγγίζοντας τη θέση δύο κρατών, την οποία επιδιώκει απαρέγκλιτα το καθεστώς της Άγκυρας.

Χαραμάδα ελπίδας εκτιμάται ότι ενδέχεται να υπάρξει στο ζήτημα της περικλειστών Αμμοχώστου, με

Το Κυπριακό θεωρείται πλέον «δύσκολη έως και αμφίβολη αποστολή», δεδομένων τόσο της τουρκικής στάσης, όσο και της αμφιλεγόμενης προσέγγισης του γ.γ. Ηνωμένων Εθνών.

εξαιρετικό και πάλι βαθμό δυσκολίας, καθώς ο εποικισμός της πόλης βρίσκεται υψηλά στην εθνικιστική ατζέντα της Άγκυρας –ενώ και εκλογών στην Τουρκία– ενώ το οικονομικό κομμάτι των επιχειρήσεων που δρομολογούνται, μόνον ήσσονος σημασίας δεν θεωρείται για την τουρκική πολιτική ηγεσία και τους τοποτηρητές της στα Κατεχόμενα.

Την ίδια ώρα, ο νέος Πρόεδρος θα πρέπει να εξασφαλίσει συμμετάχουσες στην Ε.Ε., οι οποίοι να ξεπερνούν το «λεκτικό μοντέλο στήριξης», προκειμένου να είναι σε θέση όχι μόνο να διασφαλίσει στήριξη στο Κυπριακό, αλλά και να δημιουργήσει συνθήκες διασύνδεσης της επίλυσης του προβλήματος με τα ανοικτά ευρωτουρκικά ντισιέ, κάτι που δυστυχώς έχει μείνει στις διακηρύξεις και δεν έχει πετύχει καμιά κυπριακή κυβέρνηση, παρά τις προσπάθειες που έγιναν από το 2004 μέχρι και σήμερα. Παράλληλα, ο νέος Πρόεδρος θα πρέπει

Ο νέος Πρόεδρος θα πρέπει να εξασφαλίσει συμμάχους στην Ε.Ε., οι οποίοι να ξεπερνούν το «λεκτικό μοντέλο στήριξης», προκειμένου να είναι σε θέση όχι μόνο να διασφαλίσει στήριξη στο Κυπριακό, αλλά και να δημιουργήσει συνθήκες διασύνδεσης της επίλυσης του προβλήματος με τα ανοικτά ευρωτουρκικά ντισιέ.

να χειριστεί και το ζήτημα του προσφυγικού/μεταναστευτικού, το οποίο τείνει να καταστεί πρώτο εθνικό πρόβλημα, υποσκελίζοντας ακόμη και αυτό το Κυπριακό, υπό το φως των πρωτοφανών ροών που σύμφωνα με τις αρμόδιες υπηρεσίες ασφαλείας της Ε.Ε. στοχεύουν σε δημογραφική αλλοίωση της Κύπρου.

Το πρόβλημα καθίσταται ακόμη μεγαλύτερο, καθώς η Κομισιόν διαφωνεί με τις ευρωπαϊκές υπηρεσίες ασφαλείας, θεωρώντας ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν υπόκειται σε εργαλειοποίηση από την Τουρκία, ενώ τα Ηνωμένα Έθνη καλούν την ελληνοκυπριακή πλευρά να διαχειριστεί ένα ζήτημα κρατικής αρμοδιότητας, ως «δικονομικό μοντέλο», μαζί με την τουρκοκυπριακή πλευρά, η οποία όμως έχει καθοριστική συμμετοχή στη δημιουργία του προβλήματος, συνδράμοντας την Άγκυρα στην προσπάθεια δημογραφικής αλλοίωσης της Κύπρου. Το παζλ των μεγάλων μετώπων που

ορθώνονται μπροστά στον νέο Πρόεδρο συμπληρώνει το ζήτημα της ενέργειας, τόσο σε σχέση με την πολιτική του πτυχία, όσο και σε σχέση με την οικονομική προοπτική που δημιουργούν τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων της νήσου.

Ειδικότερα:

Κυπριακό: Ο νέος Πρόεδρος θα κληθεί να διαχειριστεί ένα πρωτοφανές σκηνικό, το οποίο δεν εξαντλείται στην τουρκική ατζέντα για λύση δύο κρατών, αλλά εκτείνεται και στη στωικότητα με την οποία ο ΟΗΕ αντιμετωπίζει το τουρκικό αφήγημα, επιτρέποντάς του να εξασφαλίσει υπόσταση. Η επαναφορά λοιπόν του Κυπριακού στο «συμφωνημένο» πλαίσιο διζωνικής, δικαιοκρατικής ομοσπονδίας δεν προϋποθέτει μόνο την αλλαγή της στάσης της Άγκυρας, αλλά κυρίως ότι τα Ηνωμένα Έθνη, ο γενικός γραμματέας και ο ειδικός του αντιπρόσωπος, θα σταματήσουν να αλλη-

θωρίζουν και ότι θα υπερασπιστούν τους όρους εντολής τους. Ο βαθμός δυσκολίας της προσπάθειας του νέου Προέδρου θεωρείται εξαιρετικά μεγάλος. Αφενός, γιατί η Τουρκία –κυβέρνηση και αντιπολίτευση– δεν αμφιταλαντεύεται σε σχέση με τις δεδηλωμένες της επιδιώξεις (σε αντίθεση με τη μέχρι τώρα στάση της Λευκωσίας). Και αφετέρου γιατί ο ΟΗΕ τηρεί μια στάση πρωτοφανούς ανοχής και κινείται σε ένα πλαίσιο που ευνοεί λύση μεταξύ δύο γειτόνων που διαβιούν διπλά, εξαντλώντας το στις εμπορικές συναλλαγές δύο οντοτήτων και αξιοποιώντας τις τεχνικές επιτροπές που τείνουν να υποκαταστήσουν το κυπριακό ζήτημα, αυτό καθαυτό. Ανάλογος προβληματισμός επικρατεί και για την περικλειστή πόλη της Αμμοχώστου, όπου η Τουρκία προχωρά βαθμιαία σε υλοποίηση των σχεδιασμών της για εποικισμό, ενώ ο ΟΗΕ κινείται σε ρηκά νερά, φραστικών επισημάνσεων, δεδομένης αναποτελε-

ματικότητας. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να ληφθεί ότι τα ΜΟΕ της Λευκωσίας με στόχο την επιστροφή του Βαρωσιού δεν απέδωσαν, όπως βεβαίως δεν είχε αποδώσει η προσπάθεια επιβολής κυρώσεων, καθώς οι εταιρίες της Κύπρου στην Ε.Ε. δεν έχουν διάθεση να αγγίζουν την Άγκυρα.

Ευρωτουρκική ατζέντα: Αποστολή του νέου Προέδρου θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση ουσιαστικής στήριξης από την Ε.Ε. στο Κυπριακό. Πέρα δηλαδή από τις κενού περιεχομένου διακηρύξεις, η Ε.Ε. θα πρέπει επιτέλους να πάρει ουσιαστική θέση επί του ζητήματος και να ασκήσει την επιρροή της, διασυνδέοντας την ευρωτουρκική ατζέντα –και κυρίως την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας– με την επίλυση του Κυπριακού. Και η αποστολή όμως αυτή, δεν θα είναι εύκολη για τον νέο Πρόεδρο, καθώς μεγάλος αριθμός κρατών και κυρίως η Γερμανία, δεν έχουν καμιά διάθεση να ασκήσουν

πίεση προς την Τουρκία, καθώς οι εθνικές τους ατζέντες και τα οικονομικά τους συμφέροντα υπερτερούν των επιδιώξεων της Λευκωσίας, όπως έχει αποδειχθεί στην πράξη τα τελευταία 19 χρόνια.

Μεταναστευτικό: Παρόμοια κατάσταση επικρατεί και στο μέτωπο αυτό, όπου η Κύπρος είναι πρώτη με τερσάτα διαφορά στην Ε.Ε. στις ροές παράτυπων μεταναστών και στις αιτήσεις ασύλου. Το πρόβλημα και η εκπομπή σήματος κινδύνου (επιστολές Αναστασιάδη και Νουρή στην Ε.Ε.) δεν ενεργοποίησαν στον βαθμό που έπρεπε τις Βρυξέλλες. Ως αποτέλεσμα, η Τουρκία συνεχίζει να οδοντίζει σε «δημογραφική αλλοίωση» και «αποσταθεροποίηση» της Κύπρου, κάτι όμως που ο αρμόδιος Αντιπρόεδρος της Κομισιόν Μαργαρίτης Σχοινιάς δεν φαίνεται να ενστερνίζεται και συνεπώς δεν βλέπει εργαλειοποίηση. Υπό το φως αυτών των δεδομένων, οι Βρυξέλλες καθίστανται απλώς παρατηρητής της διαιώνισης του προβλήματος, χωρίς καμιά σκέψη κυρώσεων, τις οποίες είχαν επιβάλει σε άλλες περιπτώσεις εργαλειοποίησης προσφύγων και μεταναστών, όπως η Λευκορωσία.

Ενέργεια: Η αξιοποίηση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων θα βρίσκεται αναντίλεκτα στην ατζέντα και του επόμενου Προέδρου. Η μέχρι στιγμής ωστόσο εμπειρία έχει αποδείξει στην πράξη ότι η δρομολόγηση συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, τα οποία έχει ανάγκη η Κύπρος, τόσο για οικονομικούς, όσο και για πολιτικούς λόγους, εξακολουθεί να είναι εξαιρετικά αμφίβολη, με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα. Οι ΗΠΑ έχουν διαμνύσει ότι τοποθετούν ως κοινό παρονομαστή την Τουρκία (μαζί με το Ισραήλ) σε οποιονδήποτε εξίσωση συνεργασιών στην Ανατολική Μεσόγειο, κάτι που εμφανίζεται να ακολουθεί και η Ε.Ε., η οποία και στο επίπεδο αυτό εξαντλεί τη στήριξη της προς τη Λευκωσία με φραστικές υποδείξεις προς την Άγκυρα για σεβασμό της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων των κρατών-μελών. Κι όταν η Άγκυρα δεν τις σέβεται, η Ε.Ε. αρκείται απλώς να τις επαναλαμβάνει.

Το «επιπλέον μέτωπο» της σημασίας των προσώπων

Ένα πέμπτο εν δυνάμει μέτωπο για τον επόμενο Πρόεδρο, αφορά στα πρόσωπα που γυρνούν των κέντρων αποφάσεων, στον ΟΗΕ και στην Ε.Ε. Και όσο κομψά και να το θέσουμε, οι σχέσεις της Λευκωσίας με τον γενικό γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκουτέρες και δη με τον ειδικό του αντιπρόσωπο Κόλιν Στιούαρτ δεν μπορούν να θεωρούνται οι καλύτερες. Άλλωστε, επί των ημερών Γκουτέρες-Στιούαρτ, η Λευκωσία κατέγραψε μεταξύ άλλων, και την

πρωτοφανή απόλεια εδάφους της νεκρής ζώνης, με σφραγίδα ΟΗΕ, το οποίο ο ειδικός αντιπρόσωπος Κόλιν Στιούαρτ «εκκώρπησε» προς την τουρκική πλευρά, καθ' ύπερβαση εξουσίας, για να κάνει πρόβλεψη η τουρκοκυπριακή ομάδα Τσετίν Καγιά, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις ενστάσεις του κυπριακού κράτους. Οι διάλογοι και τα όσα έλαβαν χώρα σε κελεισμένων των θυρών συναντήσεις του Κόλιν Στιούαρτ με αξιωματούχους της απερχόμενης κυπριακής κυβέρνησης,

αντανακλούν ένα τεράστιο πρόβλημα, το οποίο θα πρέπει να τύχει διαχείρισης από τον επόμενο Πρόεδρο, με τον τρόπο που θα επιλέξει.

Κάπως καλύτερη είναι η κατάσταση με την Ε.Ε., όπου η Κομισιόν και η Πρόεδρος της Ούρουλα φον ντερ Λάιεν τρούν αν μη τι άλλο τα προσχήματα, χωρίς ωστόσο να στήριζαν τη Λευκωσία ουσιαστικά, πέρα από τις γνωστές φραστικές επισημάνσεις που παπαγαλίζουν αξιωματούχοι, επίσημοι και εκπρόσωποι του Σώματος.

Σε επίπεδο ηγεσίας Ευρωπαϊκού Συμβουλίου διαπιστώνεται κενό, το οποίο πάντως είναι γενικότερο και σχετίζεται με το πολιτικό επίπεδο της προσωπικότητας του Σαρλ Μισέλ. Σε κάθε περίπτωση, η βελτίωση ή/και ο επαναπροσδιορισμός των σχέσεων Λευκωσίας-Βρυξελλών περνάει από το Βερολίνο, το οποίο ακόμη και υπό την ηγεσία Όλαφ Σολτς, εξακολουθεί να κατευθύνει την ευρωπαϊκή πολιτική και αυτούς που έχουν ταχθεί να την υπηρετούν.

Η βελτίωση ή/και ο επαναπροσδιορισμός των σχέσεων Λευκωσίας-Βρυξελλών περνάει από το Βερολίνο, το οποίο ακόμη και υπό την ηγεσία Όλαφ Σολτς, εξακολουθεί να κατευθύνει την ευρωπαϊκή πολιτική και αυτούς που έχουν ταχθεί να την υπηρετούν.

ΑΡΘΡΟ / Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΣΩΚΟΥ

Η τουρκική αντιπολίτευση κλείνει το μάτι στη Δύση

Η τουρκική αντιπολίτευση μπορεί να μην έχει συμφωνήσει ακόμη στον υποψήφιο που θα ηγηθεί του συνασπισμού της στις εκλογές, αλλά ανακοίνωσε το πρόγραμμά της, με το οποίο υπόσχεται να επαναφέρει στο προσκήνιο την αρχή της «ειρήνης εντός και εκτός». Καθώς το προηγούμενο σύνθημα των μηδενικών προβλημάτων με τους γείτονες κατέρρευσε υπό την επεκτατική πολιτική του προέδρου Ερντογάν, η επίκληση της ειρήνης σταθεροποιεί ως μια υπόσχεση σταθερότητας προς τη Δύση.

Η αντιπολίτευση προάγει αφενός την ενίσχυση των σχέσεων με την Ε.Ε. με στόχο την πλήρη ένταξη της Τουρκίας, αφετέρου την προσπάθεια ανοικοδόμησης αμοιβαίας εμπιστοσύνης με τις

ΗΠΑ «ως ίσος προς ίσο», με πρωτοβουλίες για την επιστροφή στο πρόγραμμα των F-35. Την ίδια στιγμή, όμως, υπόσχεται ότι θα διατηρήσει τις σχέσεις με τη Ρωσία επί ίσοις όροις, με δημιουργικό θεσμικό διάλογο. Μπορεί να το θέτει πιο διπλωματικά από τον Ερντογάν, αλλά και η αντιπολίτευση προωθεί μια αδόμευτη εξωτερική πολιτική.

Υπόσχεται πάντως να τερματίσει «πρακτικές που βασίζονται σε εσωτερικές πολιτικές σκοπιμότητες και ιδεολογικές προσεγγίσεις», και να επαναφέρει τον ρόλο του υπουργείου Εξωτερικών στις αποφάσεις και την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής.

Όπως σημείωσε ο δικόμομος στην Τουρκία δημοσιογράφος Γλάν

Όσο για την Κύπρο, η τουρκική αντιπολίτευση υπόσχεται να προστατέψει τα «κεκτημένα δικαιώματα» του ψευδοκράτους και των Τουρκοκύπριων, και να διασφαλίσει την κυριαρχία πολιτική ισότητα των δύο κοινοτήτων ως βάση μιας δίκαιης λύσης.

Τανίρ, «το γεγονός ότι έξι κόμματα, από ισλαμικά έως κοσμικά και από εθνικιστικά έως φιλελεύθερα, κατάφεραν να συμφωνήσουν σε μία τέτοια λεπτομερή διακήρυξη για το μέλλον της Τουρκίας λέει πολλά» για το εσωτερικό πολιτικό σκηνικό –αλλά τι ακριβώς σημαίνει για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις;

Σύμφωνα με το προγραμματικό κείμενο, το Αιγαίο πρέπει να είναι μία περιοχή ειρήνης, συνεργασίας και καλής γειτονίας. Όμως το δόγμα της Γαλάζιας Πατρίδας δεν αμφισβητείται, αντιθέτως σημειώνεται ότι «δεν θα επιτρέψουμε εξελίξεις που μπορεί να πλήξουν την κυριαρχία μας στο Αιγαίο». Όσο για την Κύπρο, η αντιπολίτευση υπόσχεται να προστατέψει τα «κεκτημένα δικαιώματα» του ψευδοκρά-

τους και των Τουρκοκύπριων, και να διασφαλίσει την κυριαρχία πολιτική ισότητα των δύο κοινοτήτων ως βάση μιας δίκαιης λύσης. Είναι σημαντικό όμως ότι δεν υιοθετεί τη θέση του Ερντογάν περί δύο κρατών.

Μία χαραμάδα ευκαιρίας αφήνει εξάλλου στην Ανατολική Μεσόγειο, καθώς προάγει διαπραγματευτικές διαδικασίες για τη χάραξη των θαλασσίων ζωνών και την υπογραφή διεθνών συνθηκών για την ανακάλυψη ΑΟΖ. Ωστόσο δεν υπάρχει κουβέντα για την ακύρωση του τουρκολιβυκού μνημονίου, αλλά μόνο η πρόθεση να εντείνει τις τουρκικές ερευνητικές δραστηριότητες.

Αυτό που λείπει τελικά είναι η κατανόηση ότι η προσέγγιση της

Δύσης περνάει μέσα από την ολοκλήρωση των σχέσεων με την Ελλάδα, και αυτό δεν είναι εφικτό όσο η Τουρκία δεν αναγνωρίζει υφαλοκρηπίδα στα ελληνικά νησιά. Είναι πιθανό η αντιπολίτευση να αποφεύγει το θέμα λόγω του εθνικιστικού κλίματος της προεκλογικής περιόδου, ωστόσο ακόμη και αν επικρατήσει στις εκλογές, ο συνασπισμός ίσως αποδειχθεί αδύναμος να περιορίσει τις τουρκικές διεκδικήσεις έναντι της Ελλάδας, και άρα να εφαρμόσει το πρόγραμμά του.

Η Κ. Κατερίνα Σώκου είναι Nonresident Senior Fellow στο Atlantic Council και Ερευνήτρια Εξωτερικού στο ΕΛΙΑΜΕΠ, Εδρα Θεόδωρου Κουλομπίτη για τις Ελληνοαμερικανικές Σχέσεις.

Οι εκλογές εικόνας και social media

Η επιρροή των παραδοσιακών κομμάτων, ο κοιμματικός πατριωτισμός και οι νέοι τρόποι πειθούς των ψηφοφόρων

Της ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Με τη συμμετοχή 14 υποψηφίων, αριθμός ρεκόρ, περίπου 560.000 εγγεγραμμένοι ψηφοφόροι καλούνται να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα. Μεγάλο στοίχημα για τους υποψηφίους είναι η συσπείρωση των ψηφοφόρων τους αλλά και η μείωση του ποσοστού της αποχής. Χαρακτηριστικό της παρούσας εκλογικής διαδικασίας είναι και η υπερπροβολή των υποψηφίων στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Για τον τρόπο συμπεριφοράς των ψηφοφόρων αλλά και κατά πόσον υπερισχύει των πολιτικών θέσεων η εικόνα απαντούν στην «Κ» ο αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου Παναγιώτης Σταυρινίδης και ο κοινωνιολόγος στο Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου Μαρία Αγγελή.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗΣ, Αν. καθηγητής στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου

Η κρυφή ψήφος επιτρέπει την αποστασιοποίηση

—Ποιοι παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν την απόφαση κάποιου να συμμετάσχει ή όχι στην εκλογική διαδικασία;

—Συχνά είναι η ταυτόχρονη ύπαρξη πολλών προσωπικών, οικογενειακών αλλά και κοινωνικών παραγόντων που ωθούν το άτομο να ασκήσει ή όχι το εκλογικό του δικαίωμα. Για παράδειγμα το πόσο εμπλέκεται και παρακολουθεί τα κοινά είναι ένα σημαντικό κομμάτι, ταυτόχρονα όμως και η οικογενειακή παράδοση, η σχέση της οικογένειας με ένα κόμμα ή μια γενική πολιτική κατεύθυνση επίσης λειτουργούν καταλυτικά. Από την άλλη, μια περίοδος κοινωνικής, οικονομικής ή άλλης μεγάλης κρίσης μπορούν να στρέψουν μακριά το βλέμμα, ιδιαίτερα ανάμεσα σε νεότερα άτομα που νιώθουν ότι η χώρα τους τους απογοητεύει και εκεί βλέπουμε είτε απαξίωση είτε δυστυχώς και την ταύτιση με ακραία και αντιδραστικά κινήματα.

—Τι ωθεί τους πολίτες στο να απομακρύνονται από τα κόμματα, ένα φαινόμενο που παρατηρείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο;

—Όπως έχω πει και πιο πάνω, δυστυχώς οι κοινωνικές κρίσεις που βιώνουμε, όπως και σε πολλά μέρη του κόσμου, στην οικονομία, στην υγεία, την πρόσβαση στην αξιοπρεπή εργασία και άλλα, δημιουργούν ένα αίσθημα προσωπικής αδικίας στη σχέση του πολίτη με τη χώρα του. Συνεπώς, όταν διαρραγεί αυτός ο δεσμός πολιτοκράτους, αρκετοί θα οδηγηθούν στην αποστασιοποίηση με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Από την άλλη, δεν πρέπει να ξεχνάμε και ότι είμαστε σε μια μεταβατική εποχή κατά την οποία τα παραδοσιακά κόμματα έπαψαν να είναι «ελκυστικά», καθώς λειτουργούν ακόμα με παλαιού τύπου δομές, ενώ ο κόσμος γύρω τους είναι σε όλα τα επίπεδα εντελώς διαφορετικός.

—Είναι πλέον η επιλογή στις προεδρικές εκλογές προσωποκεντρική;

—Νομίζω ποτέ δεν έπαψαν να έχουν και αυτό το στοιχείο. Εξ ορισμού στα προεδρικά συστήματα εκλέγεται ένα άτομο με πολλές, συχνά υπέρμετρα πολλές εξουσίες, για να κυβερνήσει. Από την εποχή του

Δεν πρέπει να ξεχνάμε και ότι είμαστε σε μια μεταβατική εποχή όπου τα παραδοσιακά κόμματα έπαψαν να είναι «ελκυστικά», καθώς λειτουργούν ακόμα με παλαιού τύπου δομές, ενώ ο κόσμος γύρω τους είναι σε όλα τα επίπεδα εντελώς διαφορετικός.

Κένεντι μέχρι τον Ομπάμα και τον Τραμπ στις ΗΠΑ είδαμε πόσο πολύ οι ιδιότητες (ενίοτε και περιέργες ιδιότητες στην περίπτωση του Τραμπ) μπορούν να αποτελέσουν πόλο έλξης. Και στη δική μας περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της κοινωνίας, μπορεί κανείς να βρει ως πούμε μια «αρχειτυπική» μορφή αυτού που πολλοί συμπολίτες μας επιθυμούν να είναι ο επόμενος Πρόεδρος τους.

—Επηρεάζει και το γεγονός ότι ζούμε στην εποχή της εικόνας;

—Σίγουρα η αναλογία εικόνας σε σχέση π.χ. με τη λεκτική πληροφορία έχει αλλάξει. Παλιότερα, η ρητορική δεινότητα ήταν απαραίτητη ιδιότητα για ένα φιλόδοξο πολιτικό, που έφτανε μέχρι τη δημογυγία. Σήμερα εξακολουθεί να υπάρχει δημαγωγία και χειραγώγηση, αλλά ίσως μέσα από την εικόνα να γίνεται με πιο έμμεσο και «εκλεπτυσμένο» τρόπο.

—Πόσο επηρεάζουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης την εκλογική συμπεριφορά των ψηφοφόρων;

—Έχω την αίσθηση ότι τα ΜΚΔ μεγεθύνουν τις βεβαιότητες των ατόμων και αυξάνουν τις διαφορές μεταξύ ιδεών. Επειδή για τους περισσότερους η διάδραση μέσα από τα ΜΚΔ γίνεται με κόσμο που λίγο έως πολύ μοιάζουν μεταξύ τους σε

ό,τι αφορά το ιδεολογικοπολιτικό προφίλ, αυτό έρχεται και δρα αντιπαραγωγικά σε ό,τι αφορά την έκθεσή μας σε πλήθος διαφορετικών ιδεών, απόψεων ή ακόμα και επιλογών σε σχέση με την ψήφο μας. Σίγουρα πάντως, φαίνεται ότι τα ΜΚΔ έχουν κερδίσει ένα σημαντικό κομμάτι από την πίτα της προεκλογικής εκστρατείας που ήταν περίοδος εσόδων για τα παραδοσιακά ΜΜΕ και τώρα η εξίσωση αυτή φαίνεται να έχει αλλάξει.

—Η ανάγκη να ανήκει σε κάποιο σύνολο ή η απολιτική στάση είναι η τάση που υπερτερεί σήμερα;

—Οι περισσότεροι από εμάς έχουμε την ανάγκη του ανήκειν. Το ζήτημα είναι πού θέλει ο καθένας να ανήκει. Παλιότερα, το να ανήκει σε ένα κόμμα, έναν τοπικό σύλλογο προσέδιδε κύρος (κυρίως στους άντρες της γειτονιάς), το οποίο μετέφεραν ως κεφάλαιο στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Η αστικοποίηση ιδιαίτερα στα μεγάλα κέντρα της Λευκωσίας και της Λεμεσού άλλαξε πολλά πράγματα. Πλέον η ψήφος ή η αποχή της ανώνυμης πολυκατοικίας, όπως την ονομάζω, είναι κρυφή, είναι άγνωστη και επιτρέπει σε πολλούς να επιλέγουν την αποστασιοποίηση από τα κοινά χωρίς αυτό να επιφέρει οποιαδήποτε αρνητική επίπτωση είτε στο κύρος είτε στην κοινωνική τους θέση.

ΜΑΡΙΑ ΑΓΓΕΛΗ, Κοινωνιολόγος - Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου

Η μετατροπή της πολιτικής σε προϊόν μάρκετινγκ

—Ποιοι παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν την απόφαση κάποιου να συμμετάσχει ή όχι στην εκλογική διαδικασία;

—Η απόφασή μας για συμμετοχή στην εκλογική διαδικασία καθορίζεται, σε μεγάλο βαθμό, από το εάν αυτή η πράξη φέρει, κατά τη γνώμη μας, κάποιο νόημα. Η αυξανόμενη αποχή από τις εκλογικές διαδικασίες αντικατοπτρίζει μια απώλεια νοήματος, λένε χαρακτηριστικά πολλοί/ες: «Γιατί να πάω, θα αλλάξει κάτι;». Γι' αυτή την απαξίωση της εκλογικής διαδικασίας έχει μεγάλη ευθύνη ο τρόπος άσκησης της πολιτικής εξουσίας, που προκύπτει συχνά μέσα από ένα παγιωμένο σύστημα πελατειακών σχέσεων και διαφθοράς, που αντί να εξυπηρετεί το κοινό καλό εξυπηρετεί μια μικρή πολιτική και επιχειρησιακή ελίτ.

Η επένδυση σε ένα πολιτικό μάρκετινγκ που έχει στο επίκεντρό του τη χειραγώγηση μέσω της εικόνας, επηρεάζει τον τρόπο που ψηφίζουμε.

—Τι ωθεί τους πολίτες στο να απομακρύνονται από τα κόμματα, ένα φαινόμενο που παρατηρείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο;

—Οι πολίτες και οι πολιτίσσειες τείνουν να απομακρύνονται από τα κόμματα, όταν αυτά χάνουν το κύρος και την αξιοπιστία τους. Θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε κάποιες από τις συνθήκες πρακτικές των κομμάτων που συντείνουν σε αυτό. Πρώτον, τα κόμματα για εκλογικούς λόγους, παρουσιάζουν μη ρεαλιστικά πολιτικά προγράμματα, τα οποία μετεκλογικά, όταν βρεθούν στην εξουσία, δεν εφαρμόζουν. Έτσι, οι ψηφοφόροι χάνουν όχι μόνο την εμπιστοσύνη τους στα κόμματα αλλά και το ενδιαφέρον τους για τις προτάσεις πολιτικές που παρουσιάζουν στις επόμενες εκλογές. Δεύτερος λόγος απομάκρυνσης από τα κόμματα είναι το επίπεδο του πολιτικού διαλόγου.

Συχνά τα κόμματα και οι εκπρόσωποι τους επιδιώκουν σε μία αέναη πολιτική αντιπαράθεση που στόχο έχει να πλήξει τα άλλα κόμματα. Αυτή η συγκρουσιακή στάση δεν έχει κανένα ενδιαφέρον. Ίσως σε κάποιες εποχές να κέρδιζε κάποιο έδαφος αλλά σήμερα έχουμε προβλήματα που απαιτούν επιτακτικά, πολιτικό σχεδιασμό. Η πολυπλοκότητα και η επισφάλεια των κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών που ζούμε, η περιβαλλοντική καταστροφή, η πυρηνική απειλή είναι συνθήκες που νιώθουμε σαν δαμόκλειο σπάθια πάνω από τα κεφάλια μας. Το τελευταίο που μας απασχολεί είναι κόμματα και υποψήφιοι θα προσθέσω, που συγκροτούνται για μικρότερες και για εντυπώσεις, αντί να προτείνουν λύσεις για όσα πραγματικά μας απασχολούν.

Ο τρίτος λόγος είναι το γεγονός ότι τα κόμματα δεν μας αντιπροσωπεύουν. Είναι ανδροκρατούμενα, αποτυγχάνοντας να εκπροσωπήσουν το άλλο μισό του πληθυσμού, τις γυναίκες. Οι εκπρόσωποι τους προέρχονται κατά πλειοψηφία από μία κοινωνική τάξη επίσης δεν είναι αντιπροσωπευτική του πληθυσμού.

—Είναι πλέον η επιλογή στις προεδρικές εκλογές προσωποκεντρική; Επηρεάζει και το γεγονός ότι ζούμε στην εποχή της εικόνας;

—Ζούμε στην εποχή της εικόνας και αυτό αποτελεί απειλή για τη δημοκρατία και την ενεργό πολιτότητα. Η επένδυση σε ένα πολιτικό μάρκετινγκ που έχει στο επίκεντρό του τη χειραγώγηση μέσω της εικόνας ενός προσώπου και των μαρκετινίστικων - κενών περιεχομένου συνθημάτων, επηρεάζει τον τρόπο που ψηφίζουμε. Ένα «πέρισμα» που κάνω συχνά σε εκλογικές περιόδους είναι να ρωτώ ανθρώπους τι θα ψηφίσουν και γιατί. Παρατηρώ συχνά ότι τα κριτήρια είναι εντελώς επιφανειακά, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ικανότητα διακυβέρνησης, το πολιτικό ταλέντο, το πολιτικό πρόγραμμα. Μια μελέτη που έγινε σε μεγάλο δείγμα πολιτών στην Αγγλία, υποστηρίζει ότι ο μέσος πολίτης πάει στις κάλπες ψηφίζοντας πρόσωπα ή/και κόμματα το πολιτικό πρόγραμμα των οποίων όχι μόνο αγνοεί αλλά και δεν ενδιαφέρεται να μάθει. Αυτή η στάση των πολιτών είναι κατά τη γνώμη μου αποτέλεσμα μια μακράς πορείας «απο-πολιτικοποίησης» των πολιτικών θεσμών. Μια μετατροπή της πολιτικής σε προϊόν μάρκετινγκ που λειτουργεί με κανόνες εντυπώσεων και αγοράς και όχι με το κριτήριο του ουσιαστικού πολιτικού σχεδιασμού.

—Πόσο επηρεάζουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης την εκλογική συμπεριφορά των ψηφοφόρων;

—Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ωθούν τους/τις χρήστες/τριές τους στο να έχουν εξαιρετικά χαμηλή διάρκεια προσοχής και έτσι η ενημέρωση που λαμβάνουν για υποψηφίους και πολιτικά προγράμματα γίνεται πιο γρήγορη, επιζητεί τη στιγμιαία προσοχή και άρα είναι πιο κενή, πιο συνθηματική και λιγότερο πολιτική. Έτσι τα μέσα αυτά συντείνουν προς τη μαρκετινίστικη συνθήκη των εκλογών που λέγαμε και πιο πάνω. Ως προς τη στρατολόγηση για συμμετοχή

στην εκλογική διαδικασία, υπάρχει μία μελέτη που δείχνει ότι παλαιότεροι τρόποι στρατολόγησης, όπως ήταν για παράδειγμα οι συναθροίσεις ή τα τηλεφώνια, ήταν πιο αποτελεσματικές σε σχέση με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης όμως δίνουν τη δυνατότητα προς τους υποψηφίους και τα κόμματα να φτάσουν στο νεανικό κοινό, που «υπάρχει» πιο κυρίως εκεί.

—Η ανάγκη να ανήκει σε κάποιο σύνολο ή η απολιτική στάση είναι η τάση που υπερτερεί σήμερα;

—Η απαξίωση απέναντι στα πολιτικά κόμματα και η ολοένα μεγαλύτερη αποχή από τις εκλογές, ερμηνεύεται συχνά ως απολιτική τάση. Δεν είμαι σίγουρη ότι συμφωνώ με αυτή την ερμηνεία. Σίγουρα, το σύστημα στο οποίο ζούμε μας στρώχνει να αναζητούμε ατομικές διεξόδους. Όμως η ανάγκη μας για συλλογική δράση και για πολιτική πράξη δεν πεθαίνει, αλλάζει απλώς μορφή. Καθώς το πολιτικό κατεστημένο αποτυγχάνει να μας εκπροσωπήσει και να υπερασπιστεί τα συμφέροντά μας, μετουμενισμούς την απογοήτευσή μας σε εναλλακτικούς τρόπους πολιτότητας.

Ο ακτιβισμός, οι συλλογικότητες αλληλεγγύης, οι πορείες διαμαρτυρίας, η συσπείρωση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα ψηφίσματα, όλα αυτά είναι ύψιστες μορφές πολιτικής πράξης. Το στοίχημα της αποχής είναι νομίζω το πώς θα κάνουμε αυτά τα διαφορετικά πεδία άσκησης πολιτικής πράξης να επικοινωνούν, να συνυπάρχουν και να αλληλο-υποστηρίζονται. Μετά λύπης μου παρατηρώ ότι τα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων δεν επιδιώκουν αποτελεσματικά και συστηματικά τη διαβούλευση με τέτοιες συλλογικότητες. Δεν είναι αρκετό να τις καλούν σποραδικά στη Βουλή. Είναι κρίμα, επειδή υπάρχουν πια πολλές μέθοδοι ουσιαστικές και συστηματικές διαβούλευσης μέσα από τεχνικές δομημένου διαλόγου και συλλογικής λήψης αποφάσεων που παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητες.

MLC
MEDOCHEMIE

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

46
ΧΡΟΝΙΑ
Φροντίδα για τον Άνθρωπο
και την Υγεία

Οι δευτεροί ρόλοι της προεκλογικής

Τα πρόσωπα που μονοπώλησαν το ενδιαφέρον, οι νεοεμφανιζόμενοι και οι πχηρές απουσίες και το πολιτικό τους μέλλον

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Ήταν ένας προεκλογικός μακρύς σε χρόνο, υψηλός σε ένταση και σίγουρα προεκλογικός με συνωστισμό υποψηφιοτήτων. Τα διδάγματα ήταν πολλά καθώς τη διάρκεια της δύσκολης αυτής μάχης και ενώ η επόμενη μέρα αναδιαμορφώνει το πολιτικό σκηνικό ανεξαρτήτως του αποτελέσματος, αυτό που θα συζητηθεί παράλληλα είναι η εμπλοκή νέων προσώπων σε όλο αυτό το νέο τοπίο. Ποια πρόσωπα ήταν εκείνα που έκαναν εμφάνιση για πρώτη φορά, ποιοι ήταν εκείνοι που ανέλαβαν ενεργό ρόλο, προμηνύοντας πως θα τους ξανακουβεντιάσουμε σύντομα; Σε αυτό το νέο πλέγμα που δημιουργείται υπήρξαν και πρόσωπα που έκαναν αισθητή την απουσία τους από όλο τον προεκλογικό. Ο καθένας για τους δικούς του λόγους, που δείχνει πως πολλά αναμένεται να αλλάξουν την επόμενη μέρα και σε θέματα προσώπων ίσως και σχηματισμών.

Ήρθαν για να μείνουν;

Ο Κωνσταντίνος Λετυμιώτης είχε προκαλέσει αίσθηση τον περασμένο Αύγουστο, όταν εξήγγειλε την παραίτησή του από το Δημοτικό Συμβούλιο της Πάφου και από το Πολιτικό Γραφείο του ΔΗΣΥ. Η παραίτηση συνδέεται με την απόφασή του να στηρίξει τον Νίκο Χριστοδουλίδη στις επικείμενες εκλογές. Και γ' αυτόν ακριβώς τον λόγο δεν ήταν λίγοι εκείνοι που έκαναν αναπόφευκτα τις συγκρίσεις με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ο οποίος όχι μόνο δεν παραιτήθηκε από το κόμμα παρά την εξαγγελία της υποψηφιότητάς του αλλά εξακολουθεί να προτάσσει τη συναγερμική του ταυτότητα.

Κάποιοι εξήραν την κίνησή του

Νίκος Χριστοδουλίδης αλλά κυρίως Ανδρέας Μαυρογιάννης προέταξαν στελέχη που θα συζητηθούν στο μετεκλογικό σκηνικό.

και είδαν κοινά στο μετριοπαθές προφίλ του με αυτό του τέως υπουργού Εξωτερικών, άλλοι εντός του ΔΗΣΥ διέρρεαν ότι αυτή η κίνηση ήταν αποτέλεσμα της ενόχλησής του για το γεγονός ότι δεν εξελήθη βουλευτής στην επαρχία Πάφου και ότι βοηθήθηκε από την Πινδάρου ο Χαράλαμπος Πιάζαρος. Αν και οι πρώτες του τηλεοπτικές εμφανίσεις ήταν σχετικά αμήχανες, η βελτίωσή του ήταν αματωδής και όπως συζητείται στα πγαδάκια, αποτελεί έναν από τους πιο έμπιστους συνεργάτες του Νίκου Χριστοδουλίδη.

Η κίνηση του γνωστού δικηγόρου Χαράλαμπου Προύντζου να προτείνει τον Ανδρέα Μαυρογιάννη άνοιξε σωρεία συζητήσεων και προκάλεσε παράλληλα χαμόγελα ανακούφισης στην Αριστερά. Πετυχημένος δικηγόρος, προερχόμενος από τον χώρο του Κέντρου, υπέρμαχος της λύσης, στήριξε τον Νίκο Αναστασιάδη το 2013 και για τους παραπάνω λόγους θεωρήθηκε το ιδανικό πρόσωπο για να τον προτείνει.

Όχι μόνο γιατί έστειλε το μήνυμα πολυσυλλεκτικότητας, αλλά γιατί ερχόταν ως απάντηση στο ερώτημα κυβερνητικών κύκλων για το αν ο Ανδρέας Μαυρογιάννης έχει την ικανότητα να κυβερνήσει. Ο Χαράλαμπος Προύντζος θεωρήθηκε το πρόσωπο που μπορούσε να αντικρούσει το αφήγημα του ΔΗΣΥ ότι μόνο ο Αβέρωφ Νεοφύτου ξέρει από οικονομία. Το γεγονός ότι ο ίδιος τάχθηκε δημοσίως υπέρ των προσπαθειών λύσης και υπέρ του Σχεδίου Ανάν θεωρείται πως βοηθά στο ακραίο εκείνο της λύσης, που βλέπει με επιφύλαξη τον κ. Μαυρογιάννη ως διαπραγματευτή. Πάντως, η παρουσία και ο δημόσιος λόγος του έχουν συζητηθεί εντόνως στον προοδευτικό χώρο και θεωρείται για πολλούς η πρώτη πολιτική πράξη του.

Η νομικός και εκπρόσωπος Τύπου του επιτελείου Αβέρωφ Νεοφύτου Τζιώρατζια Παναγιώτου, θεωρήθηκε λόγω της δυναμικότητάς της, το κατάλληλο πρόσωπο για να αποτελέσει την εικόνα του Συναγερμικού προέδρου. Δεν παρουσιάζεται για πρώτη φορά στο πολιτικό σκηνικό, καθώς ήταν στο γραφείο Τύπου του ΔΗΣΥ αλλά και υποψήφια στις ευρωεκλογές του 2019. Είναι από τα λίγα πρόσωπα του επιτελείου Αβέρωφ Νεοφύτου που δεν ανήκουν στην πρώτη γραμμή των κοιμητικών στελεχών που έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στον προεκλογικό με πολλούς να σημειώνουν πως θα έχει ρόλο την επόμενη μέρα.

Ο οικονομολόγος Πάνος Παρράς και μέχρι πρότινος podcaster του Pints of Politics, αρθρογράφουσε συχνά για την πάταξη της διαπλο-

κής και της διαφθοράς αλλά και για την ανάγκη ανανέωσης της Αριστεράς. Σε αυτό το πλαίσιο είχε ήδη δημιουργήσει το 2016, μετά τη μεγάλη ήττα του ΑΚΕΛ, το γνωστό group στο facebook AKELISTEN με σκοπό να ακούσει το κόμμα την αριστερή βάση που επέλεξε την αποχή. Ήταν στο πλευρό του Ανδρέα Μαυρογιάννη στο γραφείο Τύπου και στα θέματα οικονομίας. Ανήκει στη νέα γενιά των προοδευτικών που απομακρύνθηκε εν μέρει από το ΑΚΕΛ μετά το Σχέδιο Ανάν και που αποζητούν πιο προοδευτικό και λιγότερο κομμουνιστικό λόγο στο κόμμα της Αριστεράς.

Οι παλιοί γνώριμοι

Η παρουσία της Αλεξάνδρας Αταλιδού στο πλευρό του Ανδρέα Μαυρογιάννη θεωρείται πως συνέβαλε στο πολυσυλλεκτικό προφίλ

που ήθελε να κτίσει ο υποψήφιος για την Προεδρία. Στο ενδεχόμενο εκλογής του κ. Μαυρογιάννη η θέση της στο υπουργικό του θεωρείται δεδομένη. Η έντονη δράση της για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πράσινης ανάπτυξης και της ανάγκης πάταξης της διαφθοράς, φέρνει πως φέρνει κοντά το πιο προοδευτικό ακροατήριο που ταλαντεύονταν μεταξύ Μαυρογιάννη και Αχιλλέα Δημητριάδη. Έχει κτίσει ήδη το δικό της ακροατήριο μέσα από τη δραστηριοποίησή της στη Βουλή και στα κοινωνικά δρώμενα χωρίς να αποκλείεται να ανοίγει μία νέα σελίδα συνεργασίας της με το ΑΚΕΛ.

Το γεγονός ότι η Άννα Θεολόγου ήταν το πρόσωπο που επιλέχθηκε για να προλογίσει την πρώτη προεκλογική συγκέντρωση του Ανδρέα Μαυρογιάννη έθεσε το ερώτημα

για τον ρόλο της στον προεκλογικό και πόση επιρροή έχουν οι θέσεις της στο προεκλογικό πρόγραμμα. Η πρώην βουλευτριά είχε ένα έντονο εν πολλοίς ριζοσπαστικό λόγο σε ζητήματα που αφορούν την οικονομία με οικονομικούς κύκλους που έβλεπαν θετικά τον κ. Μαυρογιάννη να εκφράζουν επιφυλάξεις. Βεβαίως, η ίδια επικρίνει σφοδρά την κυβέρνηση Αναστασιάδη-ΔΗΣΥ για τον Συνεργατισμό και έδωσε έμφαση σε ζητήματα διαφθοράς. Η ίδια πάντως κράτησε στη συνέχεια χαμηλό προφίλ στον προεκλογικό και το ριζοσπαστικό μέρος των θέσεών της φέρεται να μην υιοθετήθηκαν στο προεκλογικό πρόγραμμα του κ. Μαυρογιάννη. Πρόσωπο από τη νέα γενιά, η οποία έχει ένα μεγάλο ακροατήριο, δεν αποκλείεται να βρεθεί την επόμενη μέρα με το ΑΚΕΛ. Άλλωστε το όνομά της είχε ακουστεί εντόνως το 2021 και θεωρείται πως το κίνημά της είχε πλώξει εν μέρει το ΑΚΕΛ.

Ο πρώην πρόεδρος της ΝΕΔΗΚ και στέλεχος μεγάλης ελεγκτικής εταιρείας, Γιάννης Παναγιώτου, είχε προκαλέσει συζητήσεις, όταν ανακοινώθηκε πως βρίσκεται στο πλευρό του Νίκου Χριστοδουλίδη. Δεν ήταν μόνο το γεγονός ότι ανήκε στην κεντροαριστερά πτέρυγα του ΔΗΚΟ με αρκετή επιρροή σε εκείνο το ακροατήριο, αλλά και το γεγονός ότι το όνομά του είχε πέσει στο τραπέζι του ΑΚΕΛ για το ενδεχόμενο να είναι ο εκλεκτός του κόμματος για την προεδρία. Είχε ακουστεί το όνομά του και για τη διεκδίκηση του Δήμου Λευκωσίας, σε συνεργασία με το ΑΚΕΛ και το ΔΗΚΟ, προτού αναβληθούν οι εκλογές από τη Βουλή. Η παρουσία του ενίσχυσε την αίσθηση ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι πολυσυλλεκτικός και μπορεί να ενώσει διάφορες σχολές σκέψης. Η παρουσία του στον προεκλογικό σηματοδοτεί

και την ενεργό πλέον εμπλοκή του στα πολιτικά δρώμενα, εάν ο Νίκος Χριστοδουλίδης εκλεγεί.

Οι κοιμητικοί... μπροστά

Εάν ένας υποψήφιος επέλεξε να βγάλει μπροστά καθαρά κοιμητικά και έμπειρα στελέχη, αυτός δεν ήταν άλλος από τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου. Μπορούσε άλλωστε να το υποστηρίξει, αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ο προεκλογικός του είχε έντονα κοιμητική ρητορική. Ο αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ και επικεφαλής της προεκλογικής Χάρης Γεωργιάδης ήταν από τα πρώτα πρόσωπα που στάθηκε απέναντι στον Νίκο Χριστοδουλίδη, στηρίζοντας τις κοιμητικές διαδικασίες του ΔΗΣΥ. Έχει στηρίξει την υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου, ακολουθώντας τον σε όλες τις συγκεντρώσεις, βελτιώνοντας παράλληλα και τη δική του επαφή με τη συναγερμική βάση. Αν και ο ίδιος κρατά κλειστά τα χαρτιά του, θεωρείται εν πολλοίς δεδομένο ότι θα διεκδικήσει την προεδρία του ΔΗΣΥ την επόμενη μέρα. Μπροστά στον προεκλογικό, βγήκε από νωρίς ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης και ήταν ένα από τα πιο ένθερμα στελέχη της θέσης διαγραφής του Νίκου Χριστοδουλίδη από το καλοκαίρι.

Οι έντονες τοποθετήσεις του ακόμα και η παρουσία του σε προεκλογικές εκδηλώσεις είχαν κάνει την αντιπολίτευση να αντιδράσει, επικρίνοντας τον ότι δεν προσαρτάει τον θεσμό που υπηρετεί. Ο ίδιος πάντως φαίνεται να έχει κερδίσει πλήρως την εμπιστοσύνη του Αβέρωφ Νεοφύτου, καθώς ο τελευταίος τον έχει εξαγγείλει ως υπουργό Οικονομικών του. Ο Δημήτρης Δημητρίου στήριξε τον πρόεδρο του

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει βγάλει μπροστά τα πρωτοκλασάτα στελέχη του κόμματος και κάποιοι θα παίξουν ενεργότερο ρόλο την επόμενη μέρα.

ΔΗΣΥ, τήρησε όμως ένα πιο μετριοπαθές προφίλ στον προεκλογικό, με το όνομά του να ακούγεται εντόνως για την επόμενη μέρα. Στο πλευρό του Αβέρωφ Νεοφύτου και ο Μιχάλης Σοφοκλέους, ο οποίος ήταν από τα πρώτα πρόσωπα που επέκριναν την πολιτική των κυρώσεων που ακολουθούσε ο Νίκος Χριστοδουλίδης αλλά και η Ξένια Κωνσταντίνου. Δύο πρόσωπα που έχουν τη δική τους επιρροή στην πιο φιλελεύθερη τάση του ΔΗΣΥ. Την εμφάνισή του έκανε και στον προεκλογικό και ο υφυπουργός παρά τω Πρόεδρο Πιέτρος Δημητρίου ως campaign manager του προέδρου του ΔΗΣΥ. Αν και ο ίδιος απορρίπτει τα περί πολιτικής του εμπλοκής, η εμπλοκή του στον προεκλογικό σε συνδυασμό με τη θέση που κατέχει ενίσχυσαν τις επικρίσεις περί κοιμητικοποίησης του κράτους. Πάντως, ανεξαρτήτως του αποτελέσματος, ο ίδιος θα αποτελεί ένα σημαντικό χαρτί στην επόμενη μέρα, είτε της κυβέρνησης, αν εκλεγεί ο κ. Νεοφύτου, είτε του ΔΗΣΥ.

Στο επιτελείο του Νίκου Χριστοδουλίδη έχουν κρυφτεί τα κοιμητικά στελέχη που τον στηρίζουν, στο επιτελείο ωστόσο του Ανδρέα Μαυρογιάννη ενεργό ρόλο έχει ο Λεόντιος Φιλοθέου ως campaign manager. Ο κ. Φιλοθέου, campaign manager και του Σταύρου Μαλά, μπορεί να μην ανήκει στην πρώτη και σκληρή γραμμή του κόμματος, ωστόσο είναι μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ. Αν και η γλώσσα του κάθε άλλο από σκληρά κοιμητική είναι, θεωρείται πως θα είναι στην επόμενη σύμβαση της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΑΚΕΛ. Ανήκει στη νέα γενιά του κόμματος της Αριστεράς και με την αλλαγή φρουράς -λόγω ορίου θητείας- θεωρείται βέβαιο πως θα παίξει ενεργότερο ρόλο.

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 2023

Το επικοινωνιακό περιβάλλον, από την ανεξαρτησία και μετά, χωρίζεται σε τρεις περιόδους: των παραδοσιακών μέσων μέχρι το 1989, της τηλεοπτικής επανάστασης μέχρι το 2013 και της έκρηξης της ψηφιακής εποχής μέχρι σήμερα.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Οι προεδρικές εκλογές του 2023 θα μείνουν στην πολιτική ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας ως η εκλογική διαδικασία που αποτέλεσε το κύκνειο άσμα, από πλευράς χαρακτηριστικών, μιας εποχής που προσδιορίζεται από την ανεξαρτησία και εντεύθεν. Η υποχώρηση του ασφυκτικού εναγκαλισμού των πολιτών από τα κόμματα που αποτέλεσε κυρίαρχο στοιχείο του πολιτικού βίου, τουλάχιστον για εξήντα χρόνια, είναι αλληλένδετο με τους τρόπους επικοινωνίας κομμάτων και πολιτών.

Η παρούσα εκλογική διαδικασία μπορεί να θεωρηθεί και ως η άνοιξη μιας νέας εποχής στο κομμάτι επικοινωνίας που έχει ως κύριο χαρακτηριστικό τη μείωση της φυσικής επαφής, κενό που καλύφθηκε από το ψηφιακό περιβάλλον. Με ελάχιστα στοιχεία από το παρελθόν οι Προεδρικές του 2023 μπορούν να χαρακτηριστούν και ως οι εκλογές του καναπέ και της ψηφιακής, αντί της φυσικής, επαφής με τους υποψηφίους. Η τηλεόραση, τα έξυπνα τηλέφωνα, τα δίκτυα κοινωνικής δικτύωσης, έβαλαν ταφόπλακα στις ανοικτές και περιορισμένες στο ελάχιστο τις κλειστές συγκεντρώσεις υποψηφίων. Οι κομματάρχες, στη λογική της συμπάθηστας κινηματογραφικής φιογούρας του Γκόρτσου, αντικαταστάθηκαν από τις ομάδες επικοινωνίας, οι οποίες απρόσωπα βομβάρδιζαν, κατά την προεκλογική περίοδο, τους πολίτες με τα μηνύματα των υποψηφίων. Η πλατεία και το μπαλκόνι, παλαιότερα, έδωσαν τη θέση τους στις τηλεμαχίες, τα γνωστά debate, τα podcast, λίαν προσφάτως, τα κοινωνικά δίκτυα και πλατφόρμες επικοινωνίας. Το κεφάλαιο επικοινωνίας στην Κύπρο και οι αλλαγές που έχουν συντελεστεί χωρίζεται σε τρεις περιόδους: την πρώτη τριακονταετία της Κυπριακής Δημοκρατίας, τη δεύτερη μέχρι και τις προηγούμενες προεδρικές εκλογές και την τρίτη που είναι η παρούσα.

Μπαλκόνια και πλατείες

Για τους νεότερους το περιβάλλον μέσα στο οποίο διεξάγονταν οι προεκλογικές αναμετρήσεις αποτυπώνεται ξεκάθαρα σε φωτογραφίες του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών και στον ημερήσιο Τύπο της εποχής. Οι ανοικτές συγκεντρώσεις, ο όγκος και ο παλμός ήταν η δημοσκοπηση της εποχής αλλά και η παράσταση νίκης, ανάλογα με την επιτυχία των συγκεντρώσεων. Η μεταφορά ψηφοφόρων, ειδικά στις μεγάλες συγκεντρώσεις της Λευκωσίας, ήταν συστατικό εργαλείο επηρεασμού του εκλογικού σώματος. Μετά την ανεξαρτησία, όπως θυμάται ο βετεράνος

φωτογράφος του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών Τάκης Ιωαννίδης, κάθε υποψήφιος είχε τον δικό του χώρο συγκεντρώσεων στη Λευκωσία. Ο Κληρίδης στην Πλατεία Ελευθερίας, το ΑΚΕΛ στο άνοιγμα Κολοκάση, και το ΔΗΚΟ στην Πλατεία Ομήρου. Περιστασιακά προεκλογικές συγκεντρώσεις είχαν πραγματοποιηθεί και στην παλαιά ΠΑΣΥΔΥ. Οι χώροι αυτοί πλημμύριζαν από πανό και πλακάτ με συνθήματα, δημιουργώντας μια πανηγυρική ατμόσφαιρα, ρομαντική σήμερα, γιορτή της δημοκρατίας, τότε, όπως αναφώνουσαν οι υποψήφιοι από τις εξέδρες ή τα μπαλκόνια. Από τα πρωτοσέλιδα της εποχής προκύπτει πως ο Τύπος διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας αλλά

Debate, Podcast, πλατφόρμες επικοινωνίας και κοινωνικά δίκτυα χρησιμοποιήθηκαν κατά κόρον στην προεκλογική περίοδο, από το σύνολο των υποψηφίων Προέδρων της Δημοκρατίας.

και την ημέρα των εκλογών, λαμβάνοντας ανοικτή θέση υπέρ κάποιου υποψηφίου με παχυαίους τίτλους. Κυρίως κατά τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας οι διαφημιστικές ανάγκες των υποψηφίων καλύπτονταν από τις αφίσες, τα πανό σε κεντρικά σημεία περιοχών, τα φέιγ βολάν, και τους περιφερόμενους ηλεκτρονικούς ντε-λάιπδες, αργότερα, που γνωστοποιούσαν τις συγκεντρώσεις των υποψηφίων και καλούσαν τον κόσμο να δώσει το «παρών» του.

Η έξαρση των παθών

Οι μαζικές συγκεντρώσεις κατά την προεκλογική περίοδο σε κάποιες περιπτώσεις είχε και αρνητικά αποτελέσματα. Μια τέτοια γνωστή

Από τις πλατείες στα ψηφιακά μπαλκόνια

Η νέα επικοινωνιακή στρατηγική με στροφή σε καινοτόμα εργαλεία, και το κύκνειο άσμα της παραδοσιακής προσέγγισης ψηφοφόρων

Από τα πρωτοσέλιδα της εποχής προκύπτει πως ο Τύπος διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας αλλά και την ημέρα των εκλογών, λαμβάνοντας ανοικτή θέση υπέρ κάποιου υποψηφίου.

περίπτωση ήταν οι αντεγκλήσεις που προκλήθηκαν στις προεδρικές του 1968, όταν οπαδοί του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου δεν επέτρεψαν τη συγκέντρωση του υποψηφίου Τάκη Ευδόκα στη Λευκωσία. Άλλη περίπτωση, όπως θυμάται ο Τάκης Ιωαννίδης, ένας ιερέας που είχε πάει σε προεκλογική συγκέντρωση και ενώ πανηγύριζε ξεκίνησε να ρίχνει πυροβολισμούς. Σύμφωνα με τον βετεράνο φωτογράφο το σύνολο των υποψηφίων, τότε, στην κυριολεξία αλώνιζαν τα χωριά, πραγματοποιώντας συγκεντρώσεις σε καφενεία τα οποία ήταν φιλά προσκείμενα σε κάθε παράταξη. Και εδώ όπως θυμάται υπήρχαν περιπτώσεις όπου οι τόνοι ανέβαιναν επικίνδυνα κατά την διάρκεια των συγκεντρώσεων.

Ρύπανση

Με εξαίρεση τις γιγαντοαφίσες, σήμερα η αφίσα δεν αποτελεί εργαλείο διαφήμισης. Ωστόσο, την εποχή εκείνη η αφίσα σε δρόμους, τοίχους και ανοικτούς χώρους ήταν ένα από τα βασικά εργαλεία των υποψηφίων. Όπως επίσης και τα φέιγ βολάν, όχι μόνο κατά τις συγκεντρώσεις. Την περίοδο μετά την ανεξαρτησία η εικόνα που παρουσίαζε το κράτος, κυρίως τα αστικά κέντρα κατά την προεκλογική περίοδο, ήταν απόλυτης ρύπανσης.

Η αλλαγή

Σημείο αναφοράς για το νέο προεκλογικό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί σήμερα είναι οι προεδρικές εκλογές του 1988. Την περίοδο εκείνη έκανε την εμφάνισή του το εργαλείο της τηλεμαχίας, το γνωστό debate, το οποίο ωστόσο ήταν προσαρμοσμένο στο κυπριακό δεδομένο. Διοργανώτης του debate ήταν το κρατικό κανάλι με φιλοξενούμενους τους βασικούς υποψηφίους και χώρο διεξαγωγής του το Συνεδριακό Κέντρο. Οι τηλεμαχίες καθιερώθηκαν και πήραν την τελική τους μορφή στις επόμενες εκλογικές διαδικασίες. Το debate ήταν ο προάγγελος της μετάλλαξης της επικοινωνιακής στρατηγικής των υποψηφίων. Σύμφωνα με τον Γιώργο

Λιλλήκα «η ψηφιακή επικοινωνία άρχισε να αξιοποιείται στις προεδρικές εκλογές του 2013. Σε κάθε νέα εκλογική διαδικασία αξιοποιείται όλο και πιο έντονα αλλά και πιο μεθοδικά, αφού τα εργαλεία που η ψηφιακή τεχνολογία προσφέρει διευρύνονται διαρκώς. Επιπρόσθετα οι υποψήφιοι και τα κόμματα έχουν πλέον στη διάθεσή τους πολλές επιστημονικές μελέτες και δεδομένα που τους επιτρέπουν να κάνουν πιο αποτελεσματική χρήση των ψηφιακών μέσων επικοινωνίας». Ωστόσο, κατά τη δεύτερη περίοδο στο κομμάτι επικοινωνιακής στρατηγικής το κύριο χαρακτηριστικό ήταν ένα πάντρεμα του παραδοσιακού τρόπου επαφής υποψηφίων ψηφοφόρων, με σημαντικότερη αλλαγή την εγκατάλειψη των μεγάλων προεκλογικών συγκεντρώσεων σε ανοικτούς χώρους και υιοθέτηση των συγκεντρώσεων σε κλειστούς χώρους, μια πρακτική που συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Κατά τον κ. Λιλλήκα, παρά τις αλλαγές που έχουν συντελεστεί, η προσωπική επαφή, η χειραψία, ο άμεσος διάλογος στην Κύπρο δεν μπορεί να αντικατασταθεί. «Οι άνθρωποι της Κύπρου θέλουν να δουν από κοντά τους υποψηφίους, να συνομιλήσουν μαζί τους για να σχηματίσουν προσωπική εικόνα και άποψη. Αυτό το χαρακτηριστικό προσθέτει και ένα ειδικό βάρος στο συναίσθημα όταν θα κάνει την τελική του επιλογή».

Η «επανάσταση»

Η δεύτερη δεκαετία του νέου αιώνα αποτελεί το κομβικό σημείο της ψηφιακής έκρηξης, γενικά στο κομμάτι επικοινωνίας. Το χέρι και το σήμερα προσδιορίζει με απόλυτη σαφήνεια η Κατερίνα Ζορμπά σύμβουλος επικοινωνίας της «Γνώρα». «Ασφαλώς από την εποχή της ομιλίας στο μπαλκόνι και τις επισκέψεις πολιτικών σε καφενεία και συλλόγους, μέχρι τη σημερινή με τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, τις συνεντεύξεις σε Podcasts και τα Viber Communities, έχουμε διανύσει αρκετή απόσταση. Προφανώς σήμερα είναι πολύ πιο εύκολη η προσέγγιση των ψηφοφόρων, ενώ είναι εφικτή η ταχύτερη διάχυση των μηνυμάτων των υποψηφίων από πολλά και διαφορετικά κανάλια επικοινωνίας. Πέρα από τα παραδοσιακά ΜΜΕ, μέσω των οποίων διαχέονται τα μηνυμά τους, οι υποψήφιοι έχουν τη δυνατότητα προσέγγισης των ψηφοφόρων απευθείας και χωρίς μεσάζοντες μέσα από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και πλατφόρμες όπως Viber και Whatsapp. Μπορούν μέσα από τα εναλλακτικά κανάλια επικοινωνίας να καθορίζουν οι ίδιοι την ατζέντα της ημέρας, αντί να ακολουθούν τις εξελίξεις».

Το ψηφιακό παρόν και μέλλον του προεκλογικού

Οι ειδικοί στον χώρο της επικοινωνίας συμφωνούν πως και η Κύπρος, έστω και με σχετική καθυστέρηση, γύρισε σελίδα. Ένα ερώτημα που τίθεται είναι αν οι προεδρικές εκλογές του 2023 σηματοδοτούν το τέλος μιας εποχής και την έναρξη μιας νέας. Ο Γιώργος Λιλλήκας και η Κατερίνα Ζορμπά συμφωνούν πως ο ψηφιακός κόσμος της επικοινωνίας έχει εισβάλει και στις εκλογικές διαδικασίες, διατηρώντας ωστόσο στοιχεία από

το χθες. Η σύμβουλος επικοινωνίας της «Γνώρα», περιγράφοντας το σήμερα, διαπιστώνει πως οι υποψήφιοι χρησιμοποιούν τα παραδοσιακά εργαλεία αξιοποιώντας ταυτόχρονα τα κοινωνικά δίκτυα και πλατφόρμες όπως το WhatsApp, το Viber και το Signal. «Οι υποψήφιοι επιστράτευσαν και βίντεο στο Tik Tok με προφανή στόχο τις μικρότερες ηλικιακές ομάδες, ενώ στα παλαιότερα ΜΚΔ, το Facebook και το Instagram, οι υπο-

ψήφιοι αξιοποίησαν ευρέως το εργαλείο των stories και των reels. Έντονη ήταν η παρουσία των υποψηφίων και σε podcasts, ωστόσο είναι αμφίβολο πόσο βοήθησαν τελικά τους υποψηφίους αυτές οι συνεντεύξεις, αφού έδωσαν αρκετή τροφή για trolling λόγω και της χαλαρότητας των συζητήσεων. Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο αυτής της προεκλογικής εκστρατείας ήταν η μείωση της διαφημιστικής δαπάνης στα παραδοσιακά

ΜΜΕ, με τα επτελεία να επενδύουν το μεγαλύτερο μέρος του budget τους σε Facebook, Instagram και Google». Στα συν ο Γιώργος Λιλλήκας εντοπίζει τη μεγάλη γκάμα επικοινωνιακών εργαλείων που διαθέτουν τα επτελεία των υποψηφίων για να επικοινωνήσουν με τους πολίτες. Ωστόσο, ο έμπειρος πολιτικός υποδεικνύει το κόστος χρήσης των ψηφιακών εργαλείων καθώς και τους κινδύνους από τη διασπορά ψευδών ειδήσεων.

Γιώργος Λιλλήκας και Κατερίνα Ζορμπά, με εμπειρία στην επικοινωνία, θεωρούν πως η προσωπική επαφή υποψηφίου και ψηφοφόρου θα συνεχίσει να υπάρχει και τα επόμενα χρόνια στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 2023

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Κυπριακή Δημοκρατία θεωρείται νεαρά, έχει ζωή λίγο περισσότερο του μισού αιώνα, και ακόμα παλεύει να επουλώσει το βαθύ τραύμα του Ιουλίου – Αυγούστου 1974. Σε όλα αυτά τα χρόνια που διέρρησαν οι εκάστοτε πρόεδροι αντιμετώπισαν πολυποικίλες προκλήσεις, με την προεκλογική ατζέντα να μένει σχεδόν αμετάβλητη. Σταθερές αξίες, όπως φαίνεται, είναι το Κυπριακό και η οικονομία. Θα περίμενε κάποιος εν έτει 2023 η προεκλογική ατζέντα να περιλαμβάνει και ζητήματα όπως η ενεργειακή μετάβαση, η κλιματική κρίση, η ψηφιοποίηση του κράτους.

13 Δεκεμβρίου 1959

Οι γονείς και η πατρίς

Οι πρώτες εκλογές για την ανάδειξη Προέδρου στη νεαρά Κυπριακή Δημοκρατία έγιναν στις 13 Δεκεμβρίου του 1959. Οι υποψήφιοι ήταν ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και ο Ιωάννης Κληρίδης, που στηρίζονταν από τις δυνάμεις του ΑΚΕΛ, αλλά και όσων ήταν αντίθετοι με τις συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου. Νικητής αναδείχθηκε ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος, εξασφαλίζοντας το 66,29% των ψήφων, με τον Ιωάννη Κληρίδη να λαμβάνει το 32,92%. Ο Γλαύκος Κληρίδης δεν υποστήριξε την υποψηφιότητα του πατέρα του και κατηγορήθηκε ότι δεν υπάκουσε, ως όφειλε, στην εντολή «τίμα τον πατέρα σου και τη μητέρα σου...», με εκείνον να απαντά: πατρός τε και μητρός [...] απάντων τιμιώτερον εστί η Πατρίς [...]». Ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος ήταν ο πρώτος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και έμελλε να διαδραματίσει εξέχοντα ρόλο στα πολιτικά πράγματα της Κύπρου για είκοσι σχεδόν χρόνια, έως τον θάνατό του, το 1977.

• Οι εκλογές του 1965 αναβλήθηκαν, εξαιτίας των δικονομικών ταραχών του 1963/1964, και η θητεία του Προέδρου Μακαρίου παρατάθηκε για τρία χρόνια.

25 Φεβρουαρίου 1968

Η Ζυρίχη του εφικτού και το ευκταίο της Ένωσης

Οι επόμενες εκλογές διενεργήθηκαν τελικά στις 25 Φεβρουαρίου 1968 και στην προεκλογική ατζέντα τέθηκε έντονα το θέμα της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα. Υποψήφιοι ήταν ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, υποστηριζόμενος από το Πατριωτικό Μέτωπο και το ΑΚΕΛ, και ο ψυχίατρος Τάκης Ευδόκα, με τους Ένωτικούς (ΔΕΚ) με την αντιπολίτευση να θεωρεί την υποψηφιότητα του Τάκη Ευδόκα ως φαιδρή. Μάλιστα, στις προεκλογικές του εκδηλώσεις σημειώθηκαν διάφορα έκτροπα. Τελικά, κατίσχυσε ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος με το συντριπτικό ποσοστό του 96,26% των ψήφων, έναντι 3,74% του Τάκη Ευδόκα. Στο πλαίσιο της πολιτικής του «εφικτού» αντί του «ευκταίου», ο Μακάριος πάγωσε το ζήτημα της Ένωσης.

18 Φεβρουαρίου 1973

Αναβλήθηκαν

Οι εκλογές της 18ης Φεβρουαρίου 1973 αναβλήθηκαν, μιας και μοναδικός υποψήφιος ήταν ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος, που επανεξελέγη άνευ ανθυποψηφίου για μία τρίτη συνεχής θητεία, παραμένοντας στην προεδρία του κράτους έως τον θάνατό του, στις 3 Αυγούστου του 1977. Το καλοκαίρι του 1974 το πραξικόπημα, η εισβολή και η συνεπακόλουθη κατοχή οδήγησαν την Κύπρο σε νέες οδυνηρές περιπέτειες. Ο θάνατος του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου τον Αύγουστο του 1977 οδήγησαν τη χώρα σε αναπληρωματικές στις 10 Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους. Τον προεδρικό θώκο κατέλαβε ο Σπύρος Κυπριανού τότε πρόεδρος της Βουλής, χωρίς ψηφοφορία, έχοντας τη συναίνεση όλων των πολιτικών δυνάμεων του τόπου. Έμεινε στην προεδρία μέχρι τον Φεβρουάριο του 1978.

5 Φεβρουαρίου 1978

Η ομοψυχία έδωσε Πρόεδρο

Στις εκλογές της 5 Φεβρουαρίου 1978 ο Σπύρος Κυπριανού εξελέγη και πάλι στην προεδρία της Δημοκρατίας χωρίς ανθυποψήφιο, για μία ακόμη πενταετία (έως το 1983). Ο Γλαύκος Κληρίδης, που

16 Φεβρουαρίου 2003. Νικητής αναδείχθηκε ο Τάσος Παπαδόπουλος από την πρώτη Κυριακή. Στην εκλογική διαδικασία έλαβαν μέρος δέκα υποψήφιοι, οι Τάσος Παπαδόπουλος (ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ-ΚΙΣΟΣ (ΕΔΕΚ) και Οικολόγοι) με 51,51%.

Οι προεδρικές εκλογές από το 1959 έως το 2018

Σταθερές αξίες της προεκλογικής ατζέντας σε όλες σχεδόν τις αναμετρήσεις το άλυτο Κυπριακό και η Οικονομία

επρόκειτο να διεκδικήσει την προεδρία, απέσυρε την υποψηφιότητά του, εξαιτίας της απαγωγής του γιου του Σπύρου Κυπριανού, Αχιλλέα, τον Δεκέμβριο του 1977 σε ένδειξη ομοψυχίας του πολιτικού κόσμου. Η Κύπρος αγωνιού να ξεπεράσει τα τραύματα του 1974 και να λύσει το μέγιστο των προβλημάτων της, την κατοχή του βόρειου κομματιού του νησιού.

13 Φεβρουαρίου 1983

Οι εκλογές των τριών δυνάμεων

Στις εκλογές του 1983 έλαβαν μέρος ο Σπύρος Κυπριανού, ο Γλαύκος Κληρίδης και ο Βάσος Λυσσαρίδης. Οι εκλογές του 1983 ήταν ουσιαστικά οι πρώτες, κατά τις οποίες συμμετείχαν πέραν των δύο υποψηφίων, ο καθένας προερχόμενος από συγκεκριμένο πολιτικό χώρο. Ο Σπύρος Κυπριανού επανεξελέγη, από την πρώτη Κυριακή, υποστηριζόμενος από το ΔΗΚΟ, το οποίο είχε ιδρύσει το 1976, αλλά και το ΑΚΕΛ, λαμβάνοντας το 56,54% των ψήφων. Ο Γλαύκος Κληρίδης υποστηρίχθηκε από τον ΔΗΣΥ, με τελικό ποσοστό 33,93%. Ο Βάσος Λυσσαρίδης που στηρίχθηκε από την ΕΔΕΚ και το ΠΑ.ΜΕ. (το Παγκύπριο Αγροτικό Μέτωπο του Χρυσόστομου Σοφιανού), λαμβάνοντας το 9,53% του εκλογικού σώματος. Στην εκλογική μάχη του 1983 έγινε πολύς λόγος για το «Μίνιμουμ πρόγραμμα» του ΔΗΚΟ- ΑΚΕΛ, καθώς και το σκάνδαλο ΞΕΚΤΕ, σχετικά με την κατασκευή του αυτοκινητόδρομου Λευκωσίας – Λεμεσού. Το βράδυ της 14ης Νοεμβρίου του 1983, ο Τ/κ ηγέτης Ραούφ Ντενκτάς ανακήρυξε τη δημιουργία του ψευδοκράτους, δημιουργώντας νέα τετελεσμένα στο Κυπριακό.

14 / 21 Φεβρουαρίου 1988

Οι εκλογές των δύο γύρων

Η εκλογική διαδικασία για την ανάδειξη του Προέδρου της Δημοκρατίας του 1988 ήταν η πρώτη που το αποτέλεσμα της κρίθηκε στον δεύτερο γύρο.

Σταθερές αξίες σε όλες τις προεκλογικές περιόδους είναι το Κυπριακό και η οικονομία. Θα περίμενε κάποιος εν έτει 2023 η προεκλογική ατζέντα να περιλαμβάνει και ζητήματα όπως η ενεργειακή μετάβαση, η κλιματική κρίση, η ψηφιοποίηση του κράτους.

Οι πέντε υποψήφιοι ήταν οι Γλαύκος Κληρίδης από τον ΔΗΣΥ, (α' γύρος 33,32%), Γιώργος Βασιλείου, ως ανεξάρτητος με την υποστήριξη του ΑΚΕΛ (α' γύρος 30,11%), Σπύρος Κυπριανού από το ΔΗΚΟ (α' γύρος 27,29%), Βάσος Λυσσαρίδης από την ΕΔΕΚ (α' γύρος 9,22%) και Θράσος Γεωργιάδης ως ανεξάρτητος (α' γύρος 0,06%). Στον β' γύρο τα ζήτη τους διασταύρωσαν οι Γιώργος Βασιλείου και Γλαύκος Κληρίδη με τον πρώτο τελικά να επικρατεί με 51,6% έναντι 48,4% του δεύτερου. Ο Γιώργος Βασιλείου αν και ήταν η πρώτη του εμφάνιση στα εκλογικά πράγματα (υποσχόμενος ανανέωση της πολιτικής ζωής και περισσότερη δημοκρατία) κατάφερε να βγει κερδισμένος και να εκλεγεί στο ύπατο πολιτειακό αξίωμα.

7 / 14 Φεβρουαρίου 1993

Η μη απόσυρση και η νίκη Κληρίδη

Στις προεδρικές εκλογές του 1993 ο προεκλογικός κινήθηκε εν πολλοίς γύρω από τη «δέσμη ιδεών Γκάλ». Στις εκλογές έλαβαν μέρος ο Γιώργος Βασιλείου (ΑΚΕΛ και ΑΔΗΣΟΚ) με ποσοστό στον α' γύρο 44,15%, ποσοστό που του υποσχόταν σχετικά άνετη επικράτηση στη β' Κυριακή, ο Γλαύκος Κληρίδης (ΔΗΣΥ) με 36,74%, Πασχάλης Πασχαλίδης (ΔΗΚΟ-ΕΔΕΚ), με 18,64%, και δύο ανεξάρτητοι ελάσσονες, οι Γεώργιος Μαυρογέννης με 0,25% και Γιαννάκης Ταλιώτης με 0,21%.

Στη δεύτερη Κυριακή αναμετρήθηκαν οι Γιώργος Βασιλείου και Γλαύκος Κληρίδης. Η προτροπή του Γ. Βασιλείου προς τον Γλαύκο Κληρίδη να αποσυρθεί, λόγω του δικού του ισχυρού προβαδίσματος, μάλλον του γύρισε μπούμερανγκ, μιας και ο Γλαύκος Κληρίδης, έχοντας πλέον τη στήριξη και του ΔΗΚΟ, πέρασε οριακά το όριο του 50%, με ποσοστό 50,31%, έναντι του 49,69% που εξασφάλισε ο Γιώργος Βασιλείου. Εντυπωσιακά και τα ποσοστά προσέλευσης στις κάλπες, που στον α' γύρο ανήλθε στο 92,42% και στον δεύτερο στο 93,27%.

8 / 15 Φεβρουαρίου 1998

Οι πύραυλοι και η 2η θητεία του Κληρίδη

Στις προεδρικές εκλογές του 1998 κατ'ήλθαν είκοσι υποψήφιοι και για πρώτη φορά δικαίωμα ψήφου είχαν οι πολίτες της Δημοκρατίας που συμπλήρωσαν το 18ο έτος της ηλικίας τους. Συστάθηκαν επίσης και πέντε νέα εκλογικά κέντρα προκειμένου να ψηφίσουν οι εγκλωβισμένοι. Ένα από τα κύρια ζητήματα του προεκλογικού αγώνα ήταν οι S-300. Υποψήφιοι ήταν οι Γεώργιος Ιακώβου (ΔΗΚΟ-ΑΚΕΛ) με 40,61%, Γλαύκος Κληρίδης (ΔΗΣΥ) με 40,06%, Βάσος Λυσσαρίδης (ΕΔΕΚ) με 10,59%, Αλέξης Γαλανός (πρώην στέλεχος του ΔΗΚΟ) με 4,04%, Γιώργος Βασιλείου με 3%, Νίκος Κουτσού με 0,91% και Νίκος Ρολάνδης με 0,78%. Στη δεύτερη Κυριακή νικητής βγήκε ο Γλαύκος Κληρίδης, με το 50,82%, στηριζόμενος από τους Ν. Ρολάνδη, Γ. Βασιλείου, Αλ. Γαλανού και Ν. Κουτσού), ο Γιώργος Ιακώβου έλαβε το 49,18% των ψήφων, μένοντας εκτός νυμφώνος.

16 Φεβρουαρίου 2003

Εκλογές ενός γύρου και το Σχέδιο Ανάν

Οι προεδρικές του 2003 είχαν έντονο το άρωμα του Κυπριακού, με τις ζυμώσεις για το «Σχέδιο Ανάν» και το ενδεχόμενο λύσης του εθνικού μας θέματος. Νικητής αναδείχθηκε ο Τάσος Παπαδόπουλος

από την πρώτη Κυριακή. Στην εκλογική διαδικασία έλαβαν μέρος δέκα υποψήφιοι, οι Τάσος Παπαδόπουλος (ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ-ΚΙΣΟΣ (ΕΔΕΚ) και Οικολόγοι) με 51,51%, Γλαύκος Κληρίδης (ΔΗΣΥ-ΕΔΗ-ΑΔΗΚ) με 38,80%, Νίκος Κουτσού (Νέοι Ορίζοντες) με 2,12% και οι ανεξάρτητοι ελάσσονες Αλέκος Μαρκίδης με 6,62%, ο μόνος που έλαβε ποσοστό άνω του 3%. Οι υπόλοιποι Ανδρέας Ευστρατίου, Χρίστος Ιωσηφίδης, Αδάμος Κατσαντώνης, Κώστας Κυριάκου, Γεώργιος Μαυρογέννης, Παντελής Σοφοκλή έλαβαν ποσοστά κάτω του 1%. Το ποσοστό προσέλευσης των ψηφοφόρων ανήλθε στο 90,55%.

17 / 24 Φεβρουαρίου 2008

Πρώτη φορά αριστερά στην Κύπρο

Οι εκλογές του 2008 είχαν έντονο δημοσκοπικό άρωμα, αλλά και πολλές εκπλήξεις. Οι δημοσκοπήσεις έδειχναν ποσοστά πολύ κοντινά και για τους τρεις υποψήφιους και όλοι ανέμεναν να αγωνιά τον β' γύρο, μετά τον αποκλεισμό εκπλήξη του Τάσου Παπαδόπουλου. Στην εκλογική διαδικασία έλαβαν μέρος εννέα υποψήφιοι, ο Ιωάννης Κασουλίδης από τον ΔΗΣΥ (α' γύρος 33,51%), Δημήτρης Χριστόφιας από το ΑΚΕΛ, (α' γύρος 33,29%) και Τάσος Παπαδόπουλος από ΔΗΚΟ – ΕΔΕΚ (α' γύρος 31,79%). Οι ανεξάρτητοι Μάριος Ματσάκης, Κώστας Κυριάκου, Κώστας Θεμιστοκλέους, Ανδρέας Ευστρατίου, Χριστόδουλος Νεοφύτου και Αναστάσιος Μιχαήλ έλαβαν ποσοστά κάτω του 1%. Την δεύτερη Κυριακή 24 Φεβρουαρίου την πρώτη έλαβε ο μέχρι τότε γ.γ. του ΑΚΕΛ με ποσοστό 53,36%, έχοντας τη στήριξη του ΔΗΚΟ και της ΕΔΕΚ, πέραν του ΑΚΕΛ, έναντι 46,64% που έλαβε ο Ιωάννης Κασουλίδης (ΔΗΣΥ). Για πρώτη φορά ένας γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ ανήλθε στην Προεδρία της Δημοκρατίας.

17 / 24 Φεβρουαρίου 2013

Εκλογές προ μνημονίου

Οι εκλογές του 2013 είχαν την οικονομία στο επίκεντρό τους. Η παγκόσμια οικονομική κρίση είχε αρχίσει να δείχνει τα δόντια της και στην Κύπρο, και οι πολιτικές δυνάμεις του τόπου έμοιαζαν σχεδόν αμήχανες. Η οικονομική πολιτική που ακολούθησε η προεδρία Χριστόφια, η φονική έκρηξη στο Μαρί ενέτειναν τη δυσάρεσκια του εκλογικού σώματος που έφερε στον προεδρικό θώκο τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ Νίκο Αναστασιάδη, ο οποίος είχε ως ανθυποψήφιο του τον ανεξάρτητο Σταύρο Μαλά, υποστηριζόμενο ωστόσο από το ΑΚΕΛ. Στις εκλογές του 2013 έλαβαν μέρος έντεκα υποψήφιοι με τον Νίκο Αναστασιάδη με 45,46, τον Σταύρο Μαλά με 26,91, και τον Γιώργο Λιλλήκα με 24,93 στον α' γύρο (οι υπόλοιποι υποψήφιοι έλαβαν ποσοστά κάτω του 1%). Την δεύτερη Κυριακή προηγήθηκε ο Νίκος Αναστασιάδης με ποσοστό 57,48%. Ο Σταύρος Μαλάς συγκέντρωσε το 42,52% των ψήφων.

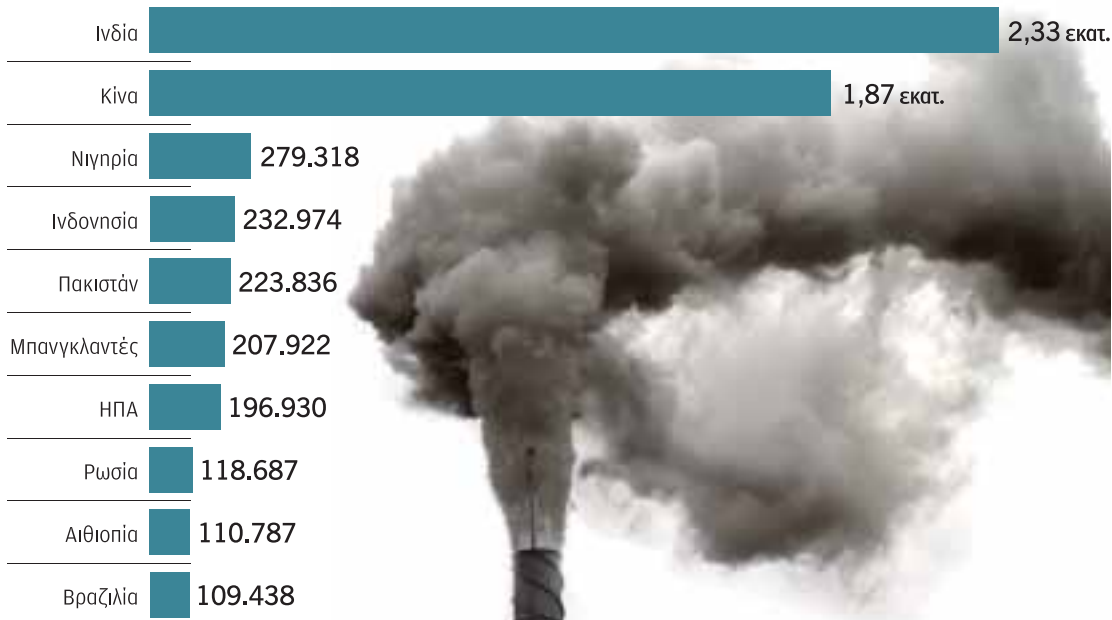
28 Ιανουαρίου / 4 Φεβρουαρίου 2018

Ηπίων τόνων προεκλογικός

Οι προεδρικές εκλογές του 2018 επικεντρώθηκαν σε Οικονομία και Κυπριακό, με τη χώρα να έχει βγει από το μνημόνιο, και να έχει συζητήσει πάρα πολύ τις προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού σε Μον Πιλεράν και Κραν Μοντάνα. Βασικοί διεκδικητές της προεδρίας της Δημοκρατίας ήταν ο νυν πρόεδρος Νίκος Αναστασιάδης, ο οποίος είχε τη στήριξη του Δημοκρατικού Συναγερμού. Ο Σταύρος Μαλάς, ο οποίος ήταν για δεύτερη φορά υποψήφιος με τη στήριξη του ΑΚΕΛ, ο Νικόλας Παπαδόπουλος που είχε τη στήριξη ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, Αλληλεγγύης, και του Κινήματος Οικολόγων και ο Γιώργος Λιλλήκας, για δεύτερη φορά, με τη στήριξη του κόμματός του, της Συμμαχίας Πολιτών. Στον πρώτο γύρο ο Νίκος Αναστασιάδης έλαβε το 35,51% των ψήφων και ο Σταύρος Μαλάς το 30,24%. Νικητής της δεύτερης Κυριακής ήταν ο Νίκος Αναστασιάδης, ο οποίος επανεξελέγη στη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας με ποσοστό 55,99%. Ο ανθυποψήφιος του Σταύρος Μαλάς έλαβε το 44,01% των ψήφων. Ο ηγέτης των Τ/κ Μουσταφά Ακιντζί με ανάρτησή του στο Twitter συνεχάρη τον Νίκο Αναστασιάδη, ευχόμενος «για πιο ρεαλιστική και εποικοδομητική πολιτική» αναφορικά με το Κυπριακό ζήτημα.

Η ρύπανση σκοτώνει 8,3 εκατ. ανθρώπους ετησίως

Εκτιμώμενος αριθμός ετήσιων πρόωρων θανάτων από ρύπανση

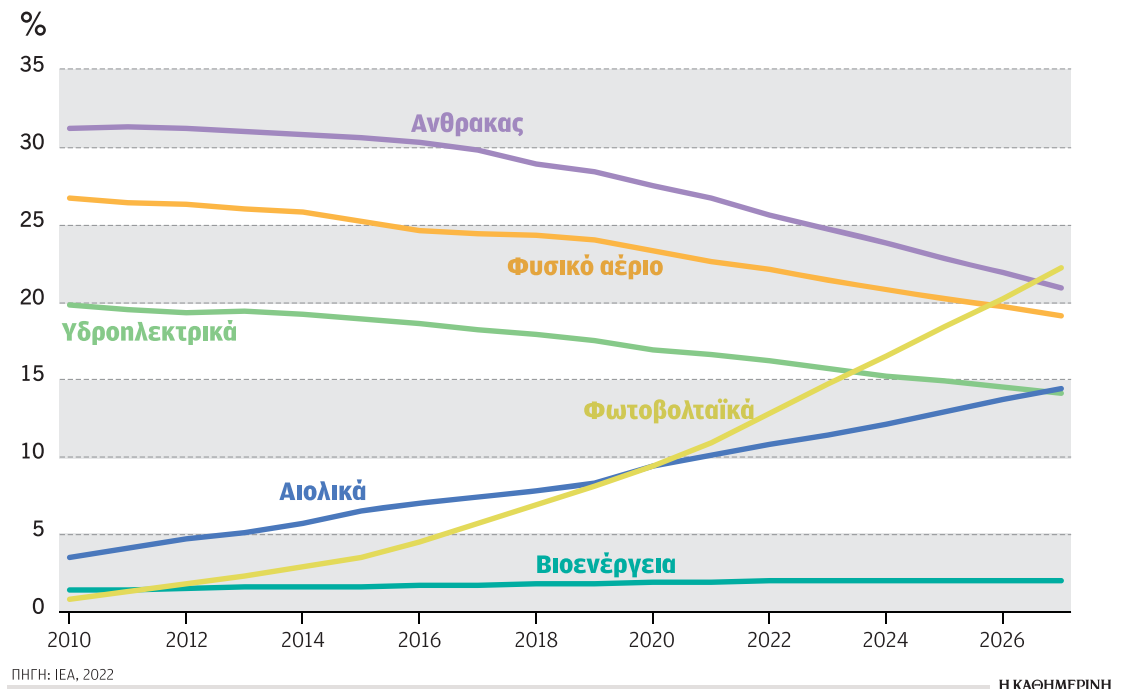
«Καμπανάκι» για τους ρύπους

Η καθημερινή έκθεση σε τοξικό αέρα, νερό, έδαφος και χημικές ουσίες σκοτώνει 8,3 εκατ. ανθρώπους σε όλο τον κόσμο κάθε χρόνο, δηλαδή τρεις φορές περισσότερους ανθρώπους απ' ό,τι το AIDS, η φυματίωση και η ελονοσία μαζί. Το 90% όλων των πρόωγων θανάτων αφορά χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος. Ινδία και Κίνα είναι οι δύο χώρες με τους περισσότερους θανάτους.

Μερίδιο παγκόσμιας ηλεκτρικής ισχύος

Ανά τεχνολογία

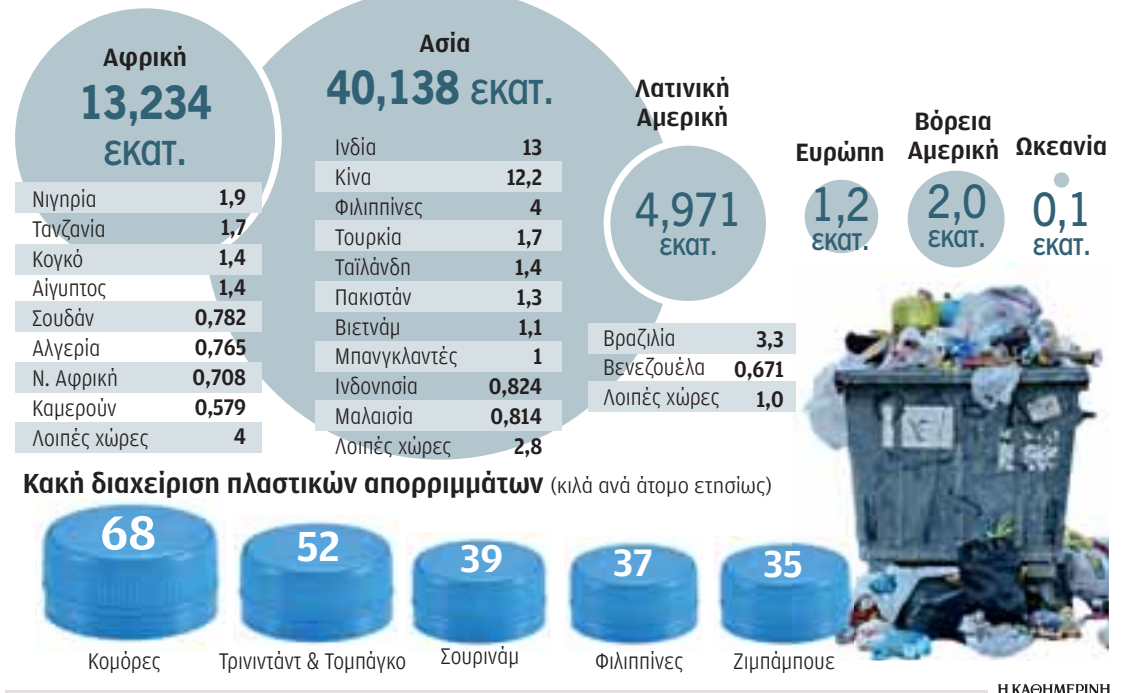

Στην πρώτη θέση ο άνθρακας

Ο άνθρακας κατέχει την πρώτη θέση σε εγκατεστημένη ηλεκτρική ισχύ (25,6%, με μείωση το 2027 στο 20,9%), ακολουθεί το φυσικό αέριο (22,1%, με μείωση στο 19,1%), στην τρίτη θέση τα υδροηλεκτρικά (16,2%, με μείωση στο 14,1%). Αντιθέτως, αυξήσεις αναμένονται στα φωτοβολταϊκά (12,8%-22,2%) και στα αιολικά (10,8%-14,4%). Τελευταία η βιοενέργεια με ποσοστό 2%.

Απορρίμματα πλαστικού σε παγκόσμια κλίμακα

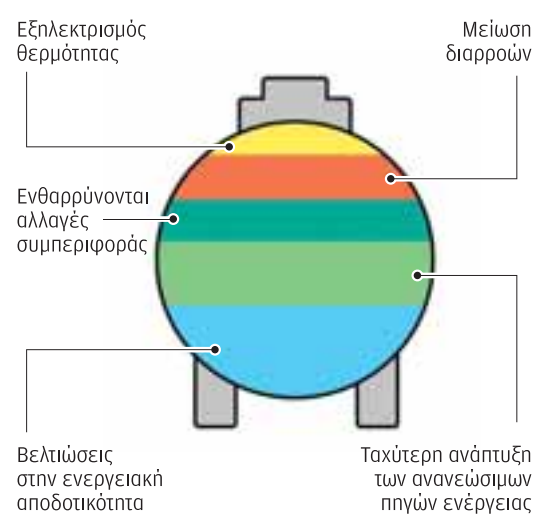
Μετρικοί τόνοι, 2019

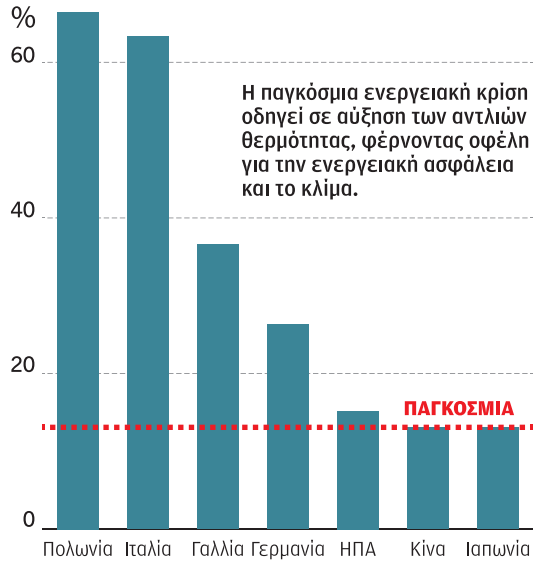
Τα παράγωγα του πετρελαίου

Από τα δύσκολα για την απεξάρτησή μας από το πετρέλαιο: από ένα βαρέλι πετρελαίου παράγεται βενζίνη αυτοκινήτου για 450 χλμ., 70 kWh ηλεκτρικής ενέργειας, 1,8 κιλά μπρικέτες ξυλάνθρακα, 3,8 λίτρα πίσσας για μπαλώματα σε στέγες ή δρόμους, 0,95 λίτρο λαδιού κινητήρα, 12 κυλίνδρους για οικιακή χρήση ή κατασκίνηση, 540 οδοντόβουρτσες ή 750 χτένες ή 23 πλαστικά στεφάνια γυμναστικής ή 11 συσκευές τηλεφώνου.

Πώς μπορούν να αποφευχθούν οι ελλείψεις φυσικού αερίου στην Ε.Ε. το 2023

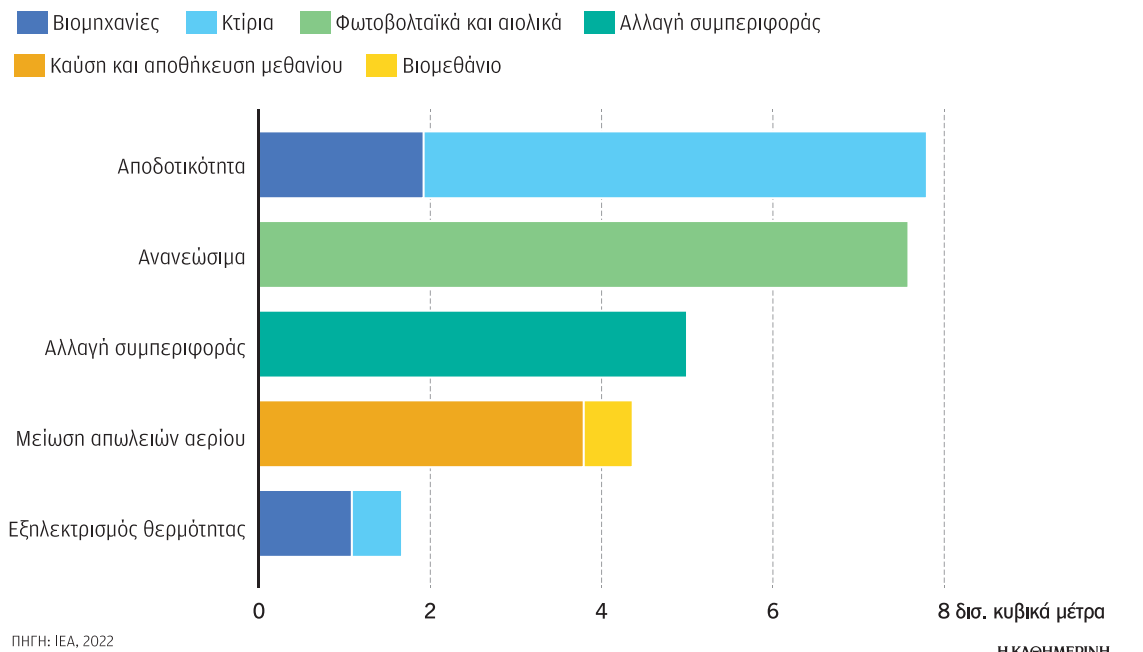
Αύξηση πωλήσεων αντλιών θερμότητας 2021

Στα ύψη η παραγωγή πλαστικών

Παγκοσμίως παράγονται πάνω από 350 εκατ. τόνοι πλαστικών απορριμμάτων. Η Ινδία και η Κίνα παράγουν πάνω από 23 εκατ. τόνους και οι Φιλιππίνες 4 εκατ. τόνους. Βόρεια Αμερική, Ευρώπη και Ωκεανία αντιπροσωπεύουν το 5% των παγκόσμιων πλαστικών απορριμμάτων. Στην κατά κεφαλήν παραγωγή προηγούνται το αρχιπέλαγος των Κομορών και το Τρινιδάδ. Περισσότερα από 12 δισ. τόνοι θα καταλήξουν σε χώρους υγειονομικής ταφής έως το 2050.

Πρόσθετες ενέργειες για κάλυψη κενού προσφοράς - ζήτησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2023

Τα πέντε σημεία-κλειδιά

Η Ε.Ε. χρειάζεται επιπλέον περίπου 30 bcm φυσικό αέριο το 2023 εάν σταματήσει πλήρως η ροή από τη Ρωσία. Τα πέντε σημεία-κλειδιά αναφέρονται σε μείωση ζήτησης αερίου μέσω αύξησης ενεργειακής απόδοσης, ταχύτερη ανάπτυξη των ΑΠΕ, αλλαγές συμπεριφοράς, εξηλεκτρισμό της θέρμανσης και μείωση διαρροών αερίου. Αρκετές χώρες παρουσιάζουν αύξηση των πωλήσεων αντλιών θερμότητας σημαντικά πάνω από τον παγκόσμιο μέσο όρο (18%).

Προσφορά - ζήτηση αερίου

Εκτενείς είναι οι αναφορές για το ευρωπαϊκό χάσμα προσφοράς και ζήτησης για το φυσικό αέριο το 2023 και για τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να γεφυρωθεί. Ενδεικτικά, μπορεί να καλυφθεί από την αύξηση της αποδοτικότητας σε κτίρια και βιομηχανίες (8 bcm), την αύξηση εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (8 bcm), την αλλαγή συμπεριφοράς (5 bcm), τη μείωση απωλειών αερίου (4 bcm), τον εξηλεκτρισμό της θέρμανσης (2 bcm).

Το «σκάκι» με τις διερευνητικές

Ποια σενάρια μελετούν στο παρασκήνιο για τις εντολές της πρώτης κάλπης Μπισοτάκης, Τσίπρας και Ανδρουλάκης

Του Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ

Με διαφορετικά προτάγματα ενόψει της πρώτης κάλπης της απλής αναλογικής, αλλά και εναλλακτικές στρατηγικές για τον τρόπο διαχείρισης της διερευνητικής εντολής που θα λάβουν την «επόμενη ημέρα» της κάλπης από την Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου εισέρχονται στην τελική ευθεία της προεκλογικής περιόδου οι κ. Κυριάκος Μπισοτάκης, Αλέξης Τσίπρας και Νίκος Ανδρουλάκης.

Επί της ουσίας, μάλιστα, ο τρόπος με τον οποίο προσεγγίζουν τη μάχη των πρώτων εκλογών οι τρεις πολιτικοί αρχηγοί «προδιαγράφει» και τις κινήσεις τους στο «σκάκι» των διερευνητικών εντολών, προτού η χώρα οδηγηθεί –με σχετική βεβαιότητα–, περίπου ένα μήνα αργότερα, στις δεύτερες εκλογές με τον εκλογικό νόμο που ψήφισε η Ν.Δ.:

- Ο κ. Μπισοτάκης έχει κάνει λόγο για «ενιαία» εκλογική αναμέτρηση με στόχο την αυτοδυναμία, με τις πρώτες κάλπες να αποτελούν ουσιαστικά εργαλείο απενεργοποίησης της νάρκης της απλής αναλογικής, που όπως τονίζει αποτελεί πηγή αστάθειας για τη χώρα.

- Ο κ. Τσίπρας αναφέρεται σε «κυβέρνηση των νικητών», θέση η οποία ερμηνεύεται ως μήνυμα ότι θα αξιοποιήσει τη διερευνητική εντολή του στην περίπτωση κατά την οποία ο ΣΥΡΙΖΑ είναι πρώτο κόμμα.

- Ο κ. Ανδρουλάκης φωτογραφίζει σχηματισμό κυβέρνησης από τις πρώτες κάλπες της απλής αναλογικής βάσει προγραμματικής συμφωνίας.

Όμως, οι ανωτέρω «αφετηρικές» θέσεις των πολιτικών αρχηγών δεν προδιαγράφουν πλήρως τον τρόπο με τον οποίο θα κινηθούν όταν λάβουν τις τριήμερες διερευνητικές εντολές από την Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Πόσο μάλλον που οι χειρισμοί τους θα αξιολογηθούν σοβαρά από το σώμα των ψηφοφόρων ενόψει της δεύτερης εκλογικής αναμέτρησης.

Ν.Δ. και συσχετισμοί

Από το Μέγαρο Μαξίμου μεταδίδεται πως είναι πρώιμη κάθε συζήτηση για την «επόμενη ημέρα» της κάλπης και ότι ο κ. Μπισοτάκης δεν ανοίγει τα χαρτιά του επί του συγκεκριμένου ζητήματος. Όμως, κυβερνητικά στελέχη εκτιμούν πως στο πλαίσιο της διερευνητικής εντολής που θα λάβει πρώτος –εάν όπως προκύπτει απ' όλες τις δημοσκοπήσεις η Ν.Δ. είναι πρώτο κόμμα– δεν πρόκειται να συναντηθεί με αρχηγούς με τους οποίους δεν υπάρχει περι-

θώριο συνεργασίας, ακόμη και μετά τις δεύτερες εκλογές: δηλαδή με τους κ. Τσίπρα, Κουτσούμπα, Βελόπουλο και Βαρουφάκη. Όπως προσθέτουν, μόνο ανοικτό ζήτημα μπορεί να αποτελέσει η πιθανότητα συζήτησης με τον κ. Ανδρουλάκη. Αυτή, δε, θα κριθεί εν πολλοίς από τη «σύνθεση» του εκλογικού αποτελέσματος. Εάν η Ν.Δ. κινηθεί σε ποσοστά περίχ 20-30%, όπως δείχνουν αρκετές

Ο Κυριάκος Μπισοτάκης δεν πρόκειται να συναντηθεί με αρχηγούς με τους οποίους δεν υπάρχει περιθώριο συνεργασίας, ακόμη και μετά τις δεύτερες εκλογές.

έρευνες της κοινής γνώμης, τυχόν συνάντηση του πρωθυπουργού με τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ δεν θα έχει πρακτική πολιτική σημασία, καθώς το κυβερνητικό κόμμα θα βρίσκεται μια ανάσα από την αυτοδυναμία στις δεύτερες κάλπες.

Αντιθέτως, εάν η Ν.Δ. κινηθεί χαμηλότερα, τα δεδομένα μπορεί να αλλάξουν: εκεί θα αξιολογηθεί όχι μόνο το ποσοστό της Ν.Δ. αλλά και η δύναμη των λοιπών κομμάτων – εάν και από που δηλαδή το κυβερνητικό κόμμα μπορεί να αντλήσει πρόσθετους ψηφοφόρους κατά τη δεύτερη εκλογική αναμέτρηση. Οπότε μια συνάντηση με τον κ. Ανδρουλάκη δεν θα μπορούσε να αποκλειστεί ακόμη και με όριζοντα την επαύριον των δεύτερων εκλογών.

ΣΥΡΙΖΑ και «νικητές»

Εναλλακτικά σενάρια διαχείρισης της δικής του διερευνητικής εντολής διαθέτει όμως

και ο Αλέξης Τσίπρας. Ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ αναφέρεται σε «προοδευτική διακυβέρνηση» των «νικητών», καθώς ευλόγως επιδιώκει να εκφράσει όλο το «αντι-Ν.Δ. μέτωπο»: θέση που ερμηνεύεται ως πρόσκληση προς το ΠΑΣΟΚ, το ΜέΡΑ25, ακόμη και το ΚΚΕ για τον σχηματισμό κυβέρνησης, εάν ο ΣΥΡΙΖΑ είναι πρώτο κόμμα.

Όμως, πολλοί θεωρούν πως ο κ. Τσίπρας μπορεί να παίξει το χαρτί της προσπάθειας σχηματισμού κυβέρνησης ακόμη και εάν η Ν.Δ. έχει μικρό προβάδισμα της τάξης του 1,5%-2,5% στην κάλπη της απλής αναλογικής. «Όταν οι δημοσκοπήσεις δείχνουν τη Ν.Δ. να προηγείται με 6 ή 7 ποσοστιαίες μονάδες και η διαφορά μειωθεί δραματικά, ποιος θα είναι ο πραγματικός νικητής;», αναφέρουν χαρακτηριστικά, υπονοώντας πως εάν η αριθμητική των εκλογών το επιτρέπει, ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ θα πρέπει να εξαντλή-

σει τα περιθώρια σχηματισμού κυβέρνησης στο πλαίσιο της δικής του διερευνητικής εντολής. Στον αντίποδα, άλλοι υποστηρίζουν πως εάν η διαφορά μεταξύ Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ έχει μειωθεί ουσιαστικά, ο Αλέξης Τσίπρας θα πρέπει να αξιοποιήσει τη δυναμική του και να επιδιώξει μέσω δεύτερης αναμέτρησης την εκλογική πρωτιά.

Θα πρέπει να επισημανθεί, τέλος, ότι ο κ. Τσίπρας έχει

Στον ΣΥΡΙΖΑ διατυπώνονται διαφορετικές προσεγγίσεις για το τι πρέπει να κάνουν στο ενδεχόμενο να έχει η Ν.Δ. πολύ μικρό προβάδισμα, χάνοντας τις εντυπώσεις.

απορρίψει εισηγήσεις να επιχειρήσει τον σχηματισμό κυβέρνησης μειοψηφίας – δηλαδή με την ψήφο εμπιστοσύνης τουλάχιστον 120 βουλευτών. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη πρόταση θα μπορούσε να επιδιωχθεί ένα κυβερνητικό σχήμα περιορισμένου χρονικού ορίζοντα που θα ψήφιζε μια σειρά από φιλολαϊκά νομοσχέδια και θα άλλαζε τον εκλογικό νόμο της ενισχυμένης αναλογικής της Ν.Δ. και στη συνέχεια θα οδηγούσε τη χώρα σε νέες εκλογές.

ΠΑΣΟΚ και «Δεκάλογος»

Τέλος, τη δική της στρατηγική χαράσσει η Χαριλάου Τρικούπη. Ο κ. Ανδρουλάκης είναι αποφασισμένος να αξιοποιήσει πλήρως τη δική του διερευνητική εντολή, υπό την προϋπόθεση ότι το εκλογικό αποτέλεσμα θα του δίνει τη δυνατότητα να διαπραγματευθεί από θέση ισχύος. Τι σημαίνει αυτό πρακτικά; Οτι το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να έχει ένα «καθαρό» διψήφιο ποσοστό, της τάξης τουλάχιστον του 12%-13%, το οποίο φαίνεται να συγκεντρώνει με βάση τις αναγωγές στις τρέχουσες δημοσκοπήσεις. Σε μια τέτοια περίπτωση ο κ. Ανδρουλάκης φέρεται διατεθειμένος να συζητήσει «με όλους», δηλαδή τόσο με τον κ. Μπισοτάκη όσο και με τον κ. Τσίπρα, με βάση την προγραμματική πρόταση των 10 σημείων που έχει παρουσιάσει – και θα συγκεκριμενοποιήσει περαιτέρω – το ΠΑΣΟΚ. Μάλιστα, η πρόταση θα είναι διαμορφωμένη κατά τρόπο που θα δίνει στον κ. Ανδρουλάκη περιθώρια χειρισμών, ώστε να σταθμίσει ευρύτερα εάν και υπό ποιες προϋποθέσεις θα πρέπει το ΠΑΣΟΚ να μετάσσει σε μια κυβέρνηση συνεργασίας.

Η κ. Σακελλαροπούλου

Μια μεταβλητή που σχετίζεται με την τροπολογία-μπλόκο στο κόμμα Κασιδιάρη και στη Χρυσή Αυγή αποτελεί και η προβλεπόμενη από το Σύνταγμα διαδικασία, εάν οι διερευνητικές εντολές που θα λάβουν οι αρχηγοί των τριών πρώτων κομμάτων αποβούν άκαρπες. Σύμφωνα με το άρθρο 37, πριν από τον σχηματισμό υπερεθνικής κυβέρνησης, η Πρόεδρος της Δημοκρατίας «καλεί τους αρχηγούς των κομμάτων προκειμένου να επιβεβαιωθεί η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης που να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής». Είναι προφανώς ένα κρίσιμο ερώτημα πώς η σύσκεψη αυτή θα πραγματοποιηθεί, εάν η προωθούμενη νομοθετική ρύθμιση «παρακαμφθεί» και κάποιο από τα νεοαζιστικά μορφώματα επιτύχει να εκπροσωπείται στην επόμενη Βουλή.

Μαθητές καλλιτεχνικών σχολείων σε εκδήλωση διαμαρτυρίας έξω από τη Βουλή, την προηγούμενη Δευτέρα. Την ώρα που η πολιτική πόλωση εντείνεται ενόψει εκλογών, οι ποιοτικές μετρήσεις δείχνουν ότι οι νέοι δεν πιστεύουν στους παραδοσιακούς διαχωρισμούς και έχουν διαφορετικά εκλογικά κριτήρια.

Στο μικροσκόπιο τα 2 εκατ. ψηφοφόρων χωρίς ιδεολογική ταυτότητα

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Τα ποιοτικά στοιχεία των δημοσκοπήσεων που φτάνουν το τελευταίο διάστημα στο Μέγαρο Μαξίμου δείχνουν πως ένα μεγάλο ποσοστό Ελλήνων πολιτών δεν αποδέχεται τους παραδοσιακούς όρους «Αριστερά, Κέντρο και Δεξιά», που αποτελούν διακριτικές τομές στο πολιτικό σύστημα εδώ και δεκαετίες, και ακολουθεί τελείως διαφορετικά κριτήρια στην εκλογική συμπεριφορά του.

Τα αναλυτικά στοιχεία είναι αποκαλυπτικά: Στις ηλικίες 17-24 το 27,7% είναι αυτό που δεν πιστεύει στους παραδοσιακούς διαχωρισμούς. Ο πληθυσμός της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας είναι 1.111.350. Συνεπώς, στατιστικά περίπου 307.000 πολίτες δεν αυτοπροσδιορίζονται με τους παραδοσιακούς όρους. Στις ηλικίες 25-39, όπου ο πληθυσμός είναι 1.843.818, το 20,5% δεν πιστεύει στους παραδοσιακούς διαχωρισμούς, δηλαδή 378.000 πο-

λίτες. Στις ηλικίες 40-54, όπου ο πληθυσμός είναι 2.397.014, το 25,8% είναι αυτό που δηλώνει πως δεν πιστεύει στον άξονα «Αριστερά, Κέντρο, Δεξιά», ήτοι περίπου 618.000 πολίτες. Αυτά τα ποσοστά πέφτουν στις μεγαλύτερες ηλικίες, αλλά και εδώ είναι υπαρκτά. Συγκεκριμένα, στις ηλικίες 55-64, που είναι 2.214.915, το 17,6% δεν τοπο-

Ιδίως οι νέες ηλικίες δεν τοποθετούνται, σύμφωνα με τις μετρήσεις, στον άξονα Αριστερά - Δεξιά.

θετείται στον άξονα Αριστερά - Δεξιά, δηλαδή περίπου 390.000 πολίτες, και τέλος στους 65 και άνω το ποσοστό αυτό πέφτει στο 14,1%, δηλαδή αφορά 339.000 από τους 2.407.856. Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει πως συνολικά περίπου 2.033.000 πο-

λίτες είναι εκείνοι που επιλέγουν τι θα ψηφίσουν χωρίς τα στερεοτυπικά ιδεολογικά κριτήρια.

Ο αριθμός είναι ιδιαίτερα μεγάλος αν αναλογιστεί κανείς πως στις τελευταίες εκλογές η Νέα Δημοκρατία κέρδισε την αυτοδυναμία με 2.251.618 ψήφους και ο ΣΥΡΙΖΑ έλαβε συνολικά 1.781.057 ψήφους. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα «μεγάλο κόμμα» που πιθανότατα ένα κομμάτι του να μην πηγαίνει καν να ψηφίσει, καθώς στις τελευταίες εκλογές πήγε στις κάλπες το 57,7%.

Αυτή η πραγματικότητα είναι ακόμη εντονότερη στις ηλικίες 17-54, όπου μεσοσταθμικά το 25% δεν επιλέγει κόμμα με βάση τις παλιές πολιτικές ταυτότητες. Αποτέλεσμα αυτού του μεγάλου ποσοστού είναι να βλέπουμε στις δημοσκοπήσεις μετακινήσεις που τις περασμένες δεκαετίες θα ήταν απίθανες. Ψηφοφόροι του ΣΥΡΙΖΑ μετακινούνται προς τη Ν.Δ. και το αντίστροφο, ενώ

βλέπουμε ακόμη και διαρροές από το ένα άκρο του πολιτικού φάσματος στο άλλο. Χαρακτηριστική περίπτωση το κόμμα Κασιδιάρη, το οποίο βρίσκεται στην επικαιρότητα λόγω της επικείμενης διάταξης που θα απαγορεύει την κάθοδό του στις εκλογές. Εμπειρικοί δημοσκόποι λένε στην «Κ» πως ένα μεγάλο κομμάτι των ψηφοφόρων αυτού του κόμματος το επιλέγει με αντισυστημικά ελατήρια: με την ίδια ευκολία που ψηφίζει το πρώην στέλεχος της Χρυσής Αυγής θα ψηφίζει και κάποιο αντισυστημικό κόμμα στο άλλο άκρο.

Στο Μέγαρο Μαξίμου γνωρίζουν αυτή τη νέα τάση που διαμορφώνεται τα τελευταία χρόνια. «Οι παραδοσιακοί διαχωρισμοί μιλούν σε όλο και λιγότερο κόσμο», λέει στην «Κ» κυβερνητικό στέλεχος, εξηγώντας έτσι πολλές από τις τοποθετήσεις του Κυριάκου Μπισοτάκη κατά το παρελθόν.

Ήταν Απρίλιος του 2022 όταν

ο πρωθυπουργός, μιλώντας μάλιστα σε κομματική εκδήλωση, είχε πει πως «το σχήμα Αριστερή ή Δεξιά μοιάζει να μη χωρά στην εποχή μας» και «δίνει τη θέση του στο δίλημμα πρόοδος ή οπισθοδρόμηση». Ο πρωθυπουργός τότε είχε αναφερθεί στα επιτεύγματα της κυβέρνησης, μεταξύ των οποίων ο ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους, λέγοντας πως «όλα αυτά τα ωραία πράγματα δεν είναι ούτε δεξιά, ούτε κεντρώα, ούτε αριστερά. Είναι σωστά και προοδευτικά».

Στο Μέγαρο Μαξίμου κοιτάνε διαρκώς προς αυτή την κατηγορία πολιτών που δεν κινείται στις παλιές διαχωριστικές γραμμές και προσέχει μόνο την ποιότητα της ζωής του. «Λάβαμε μέτρα που σέβονται τον πολίτη και αποδεικνύουν ότι αυτή η παράταξη βάζει πάντα τον πολίτη στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός της», λέει στην «Κ» κυβερνητική πηγή, προσθέτοντας πως προφανώς και υπάρχουν «νέες διαχωριστικές

γραμμές» που «θα διαμορφώσουν το πολιτικό τοπίο και καθώς θα πηγαίνουμε και προς τις επόμενες εθνικές εκλογές». Στο Μαξίμου θεωρούν πως αυτή η προσέγγιση είναι ένα έξτρα πολιτικό όπλο ενόψει εκλογών, καθώς την ίδια ώρα «ο Αλέξης Τσίπρας πολιτεύεται με τα παλιά συνθήματα». Το τελευταίο δίλημμα που έθεσε στην κεντρική ομιλία του στο Περιστερί ήταν «Δημοκρατία ή Μπισοτάκης», ένα σύνθημα που παραπέμπει σε διαχωρισμούς που ανάγονται στις αρχές του περασμένου αιώνα, όπου η «δημοκρατική παράταξη» είχε αντίπαλο τη «συντηρητική». Η συγκεκριμένη τακτική, εκτιμούν στο Μαξίμου, σαφώς και μιλάει σε έναν κόσμο πολιτικοποιημένο και ήδη αποφασισμένο, αλλά δεν σπάει τα στεγανά του κόμματος όπως έχουν διαμορφωθεί. Η σύγκρουση αυτών των εκ διαμέτρου αντίθετων προσεγγίσεων θα κλιμακωθεί όσο προχωρούμε προς τις εκλογές.

Στον πλαστικό με φωτογραφία από το Tik Tok

Μεγάλη αύξηση αισθητικών επεμβάσεων σε όλο και νεαρότερες ηλικίες, με μίμηση των φίλτρων των δημοφιλών εφαρμογών

Της **ΛΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ**

Μεγάλα μάτια, ροδοκόκκινα μάγουλα και χείλη που έχουν σχήμα καρδιάς. Αυτά είναι παραδοσιακά τα χαρακτηριστικά του προσώπου μιας ξύλινης κούκλας ματριόσκα (ή μπαμπούσκα, όπως έχει επικρατήσει να λέγεται στη Δύση), όπου έχει τις ρίζες της και η μεγαλύτερη τάση στον χώρο της πλαστικής χειρουργικής παγκοσμίως: τα russian lips. Το duckface είναι παρελθόν. Αντί για την πρόσθεση έντονου όγκου σε σημεία, πλέον η έμφαση δίνεται στο περίγραμμα: το άνω χείλος ανασπώνεται σχηματίζοντας μια καρδιά.

Χαμός στο Instagram και στο Tik Tok από τα πριν και τα μετά – ιδίως τα μετά, με τα ζουμέρά, glossy, μονίμως μισάνοικτα χείλη. «Να, αυτό θέλω», λένε οι followers στους ειδικούς. «Είναι εξαιρετικά συχνό φαινόμενο να έρχονται στην κλινική γυναίκες 25-40 ετών δείχνοντάς μας συγκεκριμένες εικόνες από influencers, επιθυμώντας να αποκτήσουν παρόμοια εικόνα», λέει στην «Κ» η δερματολόγος-αφροδισιολόγος Αναστασία Π. Τζούμα. Μπορεί να ζητήσουν από russian lips και μπότοξ μέχρι ρonytail lift (λίφτινγκ μετώπου, φρυδιών και μέσου προσώπου, που παίρνει το όνομά του από το εφέ που δημιουργεί μια σφικτή αλογοουρά) και cheek lift (ανόρθωση του μέσου τριτημορίου του προσώπου). Οι μεγαλύτερες ζητούν κυρίως εμφυτεύματα υαλουρονικού οξέος στα χείλη και μπότοξ, και οι πιο νέες αύξηση του όγκου των χειλιών και γλυπτική προσώπου στην περιοχή των ζυγωματικών.

Πληθωρικά χείλη

Σύμφωνα με τους ειδικούς, τα τελευταία τρία χρόνια η ζήτηση για πιο πληθωρικά χείλη έχει εκτοξευθεί. Είναι χαρακτηριστικό ότι η αισθητική της προηγούμενης περιόδου που ήθελε το άνω και το κάτω χείλος με βάση την αναλογία της χρυσής τομής, δηλαδή 1 προς 1,618, σήμερα έχει γίνει 1 προς 1. «Η χρήση μάσκας διευκολύνει τα άτομα που επιθυμούν μια τέτοια επέμβαση να συνεχίσουν κανονικά την καθημερινότητά τους χωρίς να ανησυχούν για το ήπιο οίδημα που ακολουθεί μετά τη θεραπεία για 1-2 ημέρες», λέει η κ. Τζούμα, εξηγώντας την αύξηση των αιτημάτων την περίοδο της πανδημίας. Η γιατρός εξηγεί ότι μια αισθητική επέμβαση με ωφελεί μόνο όταν σχεδιάζεται με βάση

Η γιατρός εξηγεί ότι μια αισθητική επέμβαση μας ωφελεί μόνο όταν σχεδιάζεται με βάση τα δικά μας φυσικά χαρακτηριστικά και λαμβάνει υπ' όψιν την αρμονία μεταξύ τους, ωστόσο συχνά οι γυναίκες θέλουν να προχωρήσουν ούτως ή άλλως στην επέμβαση.

Οι μεγαλύτερες ζητούν εμφυτεύματα υαλουρονικού οξέος στα χείλη και μπότοξ και οι πιο νέες αύξηση του όγκου χειλιών και γλυπτική προσώπου.

τα δικά μας φυσικά χαρακτηριστικά και λαμβάνει υπόψη την αρμονία μεταξύ τους, ωστόσο συχνά οι γυναίκες θέλουν να προχωρήσουν ούτως ή άλλως στην επέμβαση. «Είναι ένα πάρα πολύ συχνό φαινόμενο, σχεδόν καθημερινό, να αρνούμαστε να προβούμε σε μια αισθητική επέμβαση αν δεν είναι απαραίτητη ή μπορεί να οδηγήσει σε αποτέλεσμα που δεν φαίνεται

φυσικό. Υπάρχουν περιπτώσεις ανθρώπων που έχουν φύγει δυσχερως από την κλινική μας λόγω αυτής της άρνησης και έχουν αναζητήσει κάποια συγκεκριμένη επέμβαση αλλού».

Σύμφωνα με την πλαστική χειρουργό Βίλλυ Ροδοπούλου, πρόκειται συχνά για παθολογικό πρόβλημα. «Είναι μεταδοτικό. Λέγεται snap chat dysmorphia. Οι γυναίκες προσπαθούν να μιμηθούν τα φίλτρα των εφαρμογών καταλήγοντας σε υπερβολές». Όπως τα άτομα με νευρική ανορεξία που δεν βλέπουν στον καθρέφτη κάτι αφύσικο, έτσι και σε αυτές τις περιπτώσεις ο ασθενής δεν αντιλαμβάνεται την παραμόρφωση. Το μάτι συνιθίζει το πιο έντονο χείλος και την επόμενη φορά ο ασθενής ζητάει παραπάνω υλικό. «Δεν τα κάνουν όμως μόνες τους, κάποιος τους

τα κάνει. Υπάρχουν συνάδελφοι που έχουν παρεισφρήσει στον κλάδο χωρίς αισθητικό κριτήριο, οι οποίοι το κάνουν όχι γιατί κάνει καλό στον ασθενή, αλλά γιατί κάνει καλό στην τσέπη τους, ενώ επεμβάσεις με υαλουρονικό γίνονται ακόμα και από άσχετες ειδικότητες, με τραγικά αποτελέσματα».

Κλωνοποίηση

Όπως λέει, αντί για βελτίωση γίνεται κλωνοποίηση. «Ο άνθρωπος κάνει την ταυτότητά του. Σταματάει να είναι αυτός που γεννήθηκε να είναι. Ο σκοπός είναι να βελτιώσεις την εικόνα σου, όχι να μοιάζουν όλοι ίδιοι, με τα ίδια ζυγωματικά. Δεν είναι αυτό για το οποίο ορκίστηκε. Εγώ κάθε μέρα, με κάθε μέρα εδώ και 3-4 χρόνια έχω και κάποια ασθενή που έχει κακοποι-

Ο άνθρωπος κάνει την ταυτότητά του. Ο σκοπός της επέμβασης είναι να βελτιώσεις την εικόνα σου, όχι να μοιάζουν όλοι ίδιοι, με τα ίδια ζυγωματικά.

θεί χρόνια με υαλουρονικό. Γιατί το υαλουρονικό ούτε αποδομείται ούτε απορροφείται γρήγορα, όπως λένε. Λένε στις κυρίες να βάλουν υαλουρονικό στα ζυγωματικά για να σηκωθεί το πρόσωπο. Μέγα λάθος. Οι ασθενείς βλέπουν ότι δεν έχει αποτέλεσμα και οι «ειδικοί» απαντούν ότι δεν ήταν αρκετό το υλικό. Αυτή η δουλειά γίνεται. Κι έτσι φαίνονται και πιο μεγάλες και

πιο πειραγμένες». Πότε είναι η πλαστική χειρουργική μέρος της προσωπικής φροντίδας και πότε κρύβει κάποια ψυχική διαταραχή; «Η βιομηχανία της σύγχρονης πλαστικής χειρουργικής συχνά ανοίγει μπροστά μας σαν όαση που μας απομακρύνει από τις εσωτερικές συγκρούσεις, τον ψυχικό πόνο, τις προσωπικές μας αγώνες, και μας δίνει προσωρινά την ψευδαίσθηση ότι μπορούμε να αποκτήσουμε μια καλύτερη εκδοχή του εαυτού μας», λέει στην «Κ» η κ. Ασπα Πασπάλη, ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεύτρια, επιστημονική διευθύντρια ΔΙΚΕΨΥ. «Να τον ξαναγεννήσουμε πιο κοντά στο ιδεατό. Αναμφίβολα υπάρχουν περιπτώσεις που η πλαστική χειρουργική βοηθάει τον ασθενή να βελτιώσει τον τρόπο ζωής του. Δεν υπάρχει τίποτα το ανησυχητικό σε αυτό». Σύμφωνα με την ίδια, όμως, στην υπερβολή του μπορεί να κρύβει κατάθλιψη, διατροφικές διαταραχές, διαταραχές προσωπικότητας (οιστριονική ή οριακή προσωπικότητα). «Έχει βρεθεί ότι το 7%-15% των ατόμων που επισκέπτονται τους πλαστικούς πάσχουν από BDD, σωματική δυσμορφική διαταραχή, η οποία περιγράφεται ως παθολογική - εμμονική ενασχόληση του ατόμου με κάποιο μέρος της εμφάνισής του».

Στη δίνη των influencers

Τα social media και η διαρκής έκθεση σε φιλτραρισμένο, αφηγάδιαστο περιεχόμενο έχουν λειτουργήσει καταλυτικά στο φαινόμενο. «Τα τελευταία χρόνια βλέπουμε δραματική αύξηση αισθητικών επεμβάσεων, σε όλο και νεαρότερες ηλικίες, τόσο σε χειρουργικές όσο και σε λιγότερο επεμβατικές παρεμβάσεις. Σημαντικό ρόλο σε αυτή την αύξηση έχει παίξει η εύκολη και συχνή πρόσβαση σε λογαριασμούς των λεγόμενων influencers που έχουν υποβληθεί σε πλαστικές επεμβάσεις και η ακούσια εξοικείωση με αυτή τη μη φυσική εικόνα, καθώς και η γρήγορη «κατανάλωση» φιλτραρισμένων, αφηγάδιαστων φωτογραφιών που κάνουν τα νεαρά άτομα στη σύγκρισή τους να μοιάζουν λιγότερο ελκυστικά –άρα και λιγότερο δημοφιλή–, με απόλυτα νούμερα ακολούθων και likes. Συχνά παγιδεύονται στο ατέρμονο κυνήγι να ανταποκριθούν σε μη ρεαλιστικά ιδανικά πρότυπα. Αλλωστε, περισσότερα χρήματα ξοδεύονται στη βιομηχανία της ομορφιάς απ' ό,τι στην εκπαίδευση».

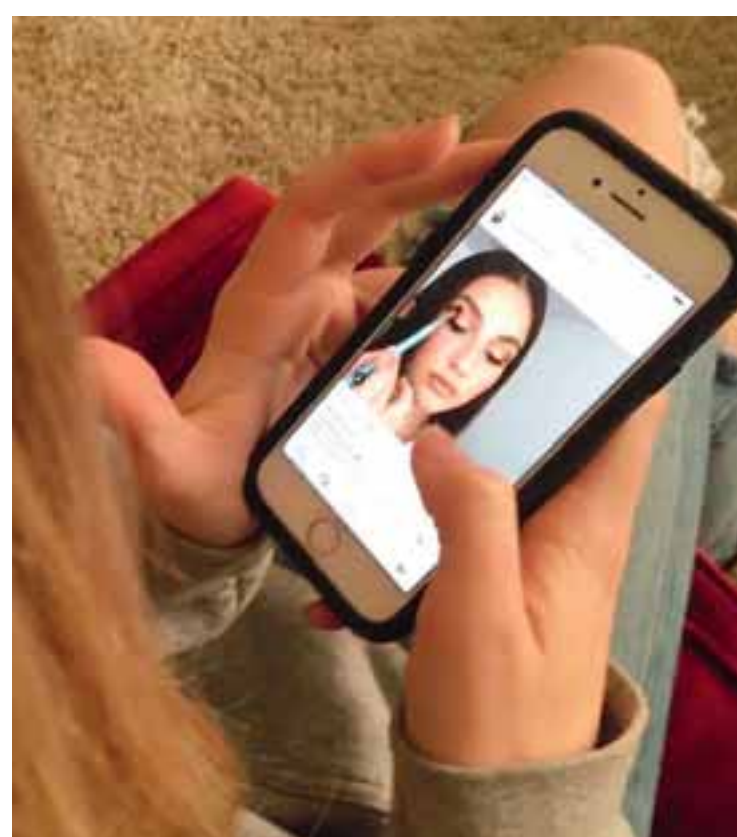
Η κυριαρχία των προσώπων του Instagram βλάπτει την ψυχική υγεία

Σε ένα από τα διεισδυτικότερα και πλέον προφητικά άρθρα για τη σχέση των social media και των πλαστικών χειρουργιών, η Τζία Τολεντίνο έγραφε το 2019 στο New Yorker για το «Πρόσωπο του Instagram»: «Μια ολόκληρη φουρνιά διάσημων πλαστικών χειρουργών έχει εμφανιστεί στο Instagram και ποστάρει βίντεο σε αργή κίνηση για ενέσιμες επεμβάσεις με φωτογραφίες «πριν και μετά». Οι αναρτήσεις αυτές εξασφαλίζουν εκατοντάδες χιλιάδες views και likes. Σύμφωνα με την Αμερικανική Ένωση Πλαστικών Χειρουργών, 7 εκατ. ενέσεις νευροτοξίνης (botox) χορηγήθηκαν σε Αμερικανούς το 2018 και πάνω από 2,5 εκατ. ενέσιμα fillers. Την ίδια χρονιά, οι Αμερικανοί δαπάνησαν πάνω από 16,5 δισ. δολάρια για τέτοιου είδους επεμβάσεις και το 92% εξ αυτών έγιναν σε γυναίκες. Πλέον, οι αισθητικές αυτές διαδικασίες δεν απευθύνονται μόνο σε ανθρώπους που θέλουν δραματικές αλλαγές ή δίνουν σκληρή μάχη με τη γήρανση. Συχνά έχουν αποδέκτες μιλένια ή ακόμη σε σπάνιες περιπτώσεις και μέλη της Gen Z. Για παράδειγμα η Κάιλι Τζένερ, που γεννήθηκε

το 1997, εξήγησε κάποτε στο ριάλιτι σόου της με τίτλο «Η ζωή της Κάιλι» ότι ήθελε να φουσκώσει τα χείλη της από τότε που ήταν 15 ετών κι ένα αγόρι σχολίασε πόσο λεπτά ήταν». Ένας από αυτούς τους διάσημους πλαστικούς χειρουργούς με έδρα το Λος Άντζελες εξηγεί στην Τολεντίνο ότι «το 30% των πελατών του καταφτάνει στο γραφείο του

Σε ένα χρόνο 7 εκατομμύρια ενέσεις νευροτοξίνης (botox) χορηγήθηκαν σε Αμερικανούς και πάνω από 2,5 εκατ. ενέσιμα fillers.

με μια φωτογραφία της Kim (σ.σ. Καρντάσιαν) ή κάποιας σαν την Kim. Υπάρχει μια ομάδα ανθρώπων, αλλά εκείνη βρίσκεται στην κορυφή της λίστας και είναι λογικό. Είναι μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζω, να εκπαιδεύσω τον πελάτη κατά πόσον είναι συνετό να ακολουθήσει το μονοπάτι προς το πρό-

Οι νέοι, επηρεασμένοι από τις εξιδανικευμένες εικόνες στα social media, δεν ικανοποιούνται από την πραγματικότητα και επισκέπτονται πλαστικούς χειρουργούς με τις εξωραϊσμένες εκδοχές του εαυτού τους, ζητώντας τους αλλαγές που είναι αδύνατον να υλοποιηθούν.

σωπο της Kim ή κάποιας άλλης».

Αν στις αρχές του 2000 δεν μπορούσε κανείς να πειράξει ιδιαίτερα τις φωτογραφίες πέρα από τη διόρθωση των «κόκκινων ματιών» με ένα ειδικό στυλό, σήμερα τα smartphones προσφέρουν μια ευρεία γκάμα από φίλτρα και άλλα εργαλεία photoshop που επιτρέπουν τη δημιουργία ιδανικών σέλφι. Η διαδικασία αυ-

Το σύνδρομο «δυσμορφία του Snapchat» εγκαθιδρύεται όταν ένα άτομο συγκρίνει διαρκώς τις σέλφι του με την αληθινή του εμφάνιση.

τή δεν είναι βλαβερή. Ωστόσο η διαρκής έκθεση σε εξιδανικευμένες φωτογραφίες μπορεί να οδηγήσει σε μια διάρρηξη της σχέσης με την πραγματικότητα, ειδικά στους νέους ανθρώπους. Όταν τα παιδιά αυτά έρχονται σε επαφή με φωτογραφίες από τις οποίες απουσιάζουν «τα λάθη», είναι δύσκολο έπειτα από ένα

διάστημα να θυμηθούν ότι όλοι έχουν ατέλειες στο πρόσωπο και στο σώμα τους.

Οι ψυχίατροι έχουν βαφτίσει το σύνδρομο «δυσμορφία του Snapchat», η οποία εγκαθιδρύεται όταν ένα άτομο συγκρίνει διαρκώς τις σέλφι του με την αληθινή του εμφάνιση. Ταυτόχρονα όλο και συχνότερα πλαστικοί χειρουργοί αναφέρουν πως οι χρήστες των social media τους επισκέπτονται με τις εξωραϊσμένες εκδοχές του εαυτού τους, ζητώντας τους αλλαγές που είναι αδύνατον να υλοποιηθούν.

Σύμφωνα με ειδικούς, η αναπαιξιότητα αυτή προκαλεί εμμονές, διαρκή αίσθηση ανικανοποίητου, δυσκολίες στην καθημερινότητα, αντικοινωνικότητα, πτώση της ποιότητας ζωής και σε ακραίες περιπτώσεις τάσεις αυτοκτονίας. Αν και το σύνδρομο δεν έχει καταχωριστεί επίσημα ως ψυχιατρική νόσος, το βέβαιο είναι πως πλήττει όλο και περισσότερους ανθρώπους που περνούν όλο και περισσότερο χρόνο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ειδικά νέους που είναι ευάλωτοι και ανασφαλής όσον αφορά την εξωτερική τους εμφάνιση.

Μεταβολές εβδομάδας

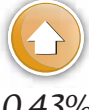

Χ.Α.Κ.
2,05%

Χ.Α.
1,77%

Dow Jones

0,43%

Nasdaq

4,72%

Nikkei

0,46%

Dax

2,49%

FTSE 100

0,76%

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ

Οι αυξήσεις
επτοκίων
εκτοξεύουν
τις δόσεις

Σελ. 6

Πετρέλαιο

-4,84%

€/€

0,27%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ

Η κλιματική αλλαγή πιέζει τις επιχειρήσεις

Η κλιματική αλλαγή είναι η πιο σημαντική προτεραιότητα για τις επιχειρήσεις. Όταν, στο πλαίσιο έρευνας, ζητήθηκε από στελέχη να κατατάξουν τα θέματα που πιέζουν περισσότερο τις εταιρείες τους, όρισαν την κλιματική αλλαγή ως ένα «από τα τρία πιο πιεστικά ζητήματα». Σελ. 9

ΕΛΛΑΔΑ

Αρνητική πρωτιά σε δαπάνες στέγασης

Η Ελλάδα διατηρεί την αρνητική πρωτιά αναφορικά με την επιβάρυνση των νοικοκυριών σε δαπάνες στέγασης. Σύμφωνα με την Eurostat, το ποσοστό του πληθυσμού που καταβάλλει άνω του 40% του εισοδήματός για τη στέγασή του αγγίζει το 32,4%, έναντι 10,4% του μέσου όρου της Ε.Ε. Σελ. 8

REAL ESTATE

Αύξηση ενοικίων 35% σε έξι χρόνια στην Αττική

Από το 2017 έως τα τέλη του 2022 τα ενοίκια στην Αττική έχουν αυξηθεί κατά 35%. Συγκριτικά με το 2009, οι σημερινές τιμές υπολείπονται μόλις κατά 5,5%, ενώ υπάρχουν και περιπτώσεις, ιδίως στο κέντρο της Αθήνας και τα νότια προάστια, όπου η απόσταση έχει εκμηδενιστεί. Σελ. 12

Ενοίκιο έναντι δόσης από τον Μάρτιο

Την τελική του μορφή παίρνει το σχέδιο – Τα κριτήρια που πρέπει να πληροί ο δανειολήπτης

Μέσα στον επόμενο μήνα αναμένεται η εφαρμογή του Σχεδίου Ενοικίου έναντι Δόσης, γνωστού και ως «mortgage to rent». Η διαβούλευση μεταξύ του κυπριακού κράτους και της Ευρωπαϊκής Επι-

τροπής έχει ενταθεί τον τελευταίο καιρό και το Σχέδιο έχει λάβει την τελική του μορφή. Εκτιμάται ότι το σχέδιο αποτελεί ένα από τα εργαλεία που θα βελτιώσει τα μέγιστα την κατάσταση με το

πλαίσιο των εκποιήσεων στην Κύπρο. Το πλαίσιο των εκποιήσεων στην ολότητα του θα συζητηθεί στην πρώτη συνεδρία της Επιτροπής Οικονομικών με το που θ' ανοίξει η Βουλή των Αντι-

προσώπων μετά τις εκλογές, στις 20 Φεβρουαρίου. Για να μπει ένας δανειολήπτης στο Σχέδιο Ενοικίου Έναντι Δόσης θα πρέπει να πληροί τρεις προϋποθέσεις. Να είχε μη εξυπηρετούμενο δάνειο μέχρι

στο τέλος του 2021, το ακίνητο για το οποίο έχει λάβει το δανεισμό που δεν πληρώνει να μην ξεπερνά τις 250 χιλιάδες ευρώ και τέλος, να λαμβάνει κάποιο επίδομα του κράτους. Σελ. 3

Εντονες αντιδράσεις για το πετρέλαιο Αλάσκας

Εχει χαρακτηριστεί «βόμβα άνθρακα» και δολοφόνος των ταράντων, αλλά για πολλούς πρόκειται για πολλά υποσχόμενο σχέδιο που μπορεί να τονώσει την τοπική οικονομία στην Αλάσκα και να προσφέρει ενεργειακή ασφάλεια στις ΗΠΑ. Ο λόγος για το σχέδιο ύψους 8 δισ. δολ. που έχει προτείνει η ConocoPhillips για την εκμετάλλευση του πετρελαίου στην περιοχή Γουίλσον της Αλάσκας. Το εν λόγω σχέδιο έχει προκαλέσει τις αντιδράσεις των περιβαλλοντικών οργανώσεων και έχει ενσπείρει διχωνυμία στον ντόπιο πληθυσμό. Υπολογίζεται πως στην περιοχή υπάρχουν 614 εκατ. βαρέλια αργού πετρελαίου. Σελ. 11

Τι κληρονομεί ο νέος Πρόεδρος στην οικονομία

Τα αριθμητικά δεδομένα

Οι αριθμοί που θα βρει ενώπιόν του ο νέος Πρόεδρος για να συνεχίσει την οικονομική του πολιτική, είναι διαμορφωμένοι. Θα βρει 448,4 εκατ. ευρώ από το πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης και πληθωρισμό 7,1%. Ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων στο τέλος Ιανουαρίου ήταν 16.758 πρόσωπα. Το δημόσιο χρέος αναμένεται να μειωθεί στο 87,2% του ΑΕΠ το 2022. Σελ. 5

Εξαγωγές πατατών αξίας 250 εκατ. ευρώ

Μέσα σε έξι χρόνια

Στα 250,5 εκατ. ευρώ ανήλθε η αξία των εξαγωγών πατάτας από το 2017 μέχρι και τον Οκτώβριο του 2022. Εκτιμάται ότι οι εξαγωγές θα αυξηθούν με την πιστοποίηση του προϊόντος στο σύστημα Ποιότητας Γεωγραφικής Ένδειξης. Βασικότερες αγορές εξαγωγής είναι η Ελλάδα, η Βρετανία, το Βέλγιο και η Πολωνία. Σελ. 4

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΑΗ

Η σημασία αξιοποίησης της κρατικής περιουσίας

Η δημοσιονομική πολιτική παραδοσιακά επικεντρώνεται στην ικανοποίηση κάποιων ονομαστικών στόχων, κυρίως σε ό,τι αφορά το δημοσιονομικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος. Στην παρούσα φάση, διεξάγεται μια ενδιαφέρουσα συζήτηση σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για αναμόρφωση του δημοσιονομικού πλαισίου, με στόχους: (α) την αναβάθμιση της αναπτυξιακής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης, (β) μεγαλύτερη ευελιξία, ώστε σε δύσκολες περιόδους να στηρίζονται οι οικονομίες, (γ) απλοποίηση, και (δ) μετατόπιση της ευθύνης σε εθνικό επίπεδο, με τα Ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να διατηρούν ένα εποπτικό ρόλο.

Σε αυτό το πλαίσιο, ένα σημείο που χρήζει προσοχής είναι το θέμα της αξιοποίησης της κρατικής περιουσίας, που περιλαμβάνει

κρατικές επιχειρήσεις, ακίνητη περιουσία και επενδύσεις σε χρηματοοικονομικά μέσα.

Για την Κύπρο, η ακίνητη περιουσία, που υπολογίστηκε στα €15 δισ., έχει μεγάλη σημασία. Μια αξιοποίηση (π.χ. δημιουργία κέντρων αριστείας, φωτοβολταϊκών πάρκων) με βάση τα πιο κάτω κριτήρια, θα μπορούσε να αποφέρει πιθανά έσοδα της τάξης των €450 εκ. ετησίως. Πολλαπλά οφέλη αναμένονται και από βελτίωση του πλαισίου διακυβέρνησης των οργανισμών δημοσίας ωφελείας.

Ομολογουμένως, λίγες μόνο χώρες έχουν διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη πολιτική για αξιοποίηση της κρατικής περιουσίας. Σε αυτές περιλαμβάνονται χώρες της Ασίας (π.χ. Σιγκαπούρη) και οι Σκανδιναβικές χώρες.

Οι επιδιώξεις μιας τέτοιας

στρατηγικής είναι: (i) η ενίσχυση των δημοσίων εσόδων – το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) εκτιμά ότι, σε παγκόσμιο επίπεδο, τα κρατικά περιουσιακά στοιχεία είναι διπλάσια του ΑΕΠ – και (ii) η συνεισφορά στην επίτευξη των αναπτυξιακών περιβαλλοντικών και κοινωνικών στόχων ενός κράτους.

Συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής περιλαμβάνουν, αφενός, την πλήρη καταγραφή της κρατικής περιουσίας και την επεξεργασία ενός κρατικού ισολογισμού, για σκοπούς καλύτερης απεικόνισης της δημοσιονομικής κατάστασης, και, αφετέρου, μέτρα θεσμικού χαρακτήρα, περιλαμβανομένου και της δημιουργίας ξεχωριστής εξειδικευμένης οντότητας για σκοπούς καλύτερης διαχείρισης της κρατικής περιουσίας. Επιπρόσθετα, απαιτείται νομοθετική

ρυθμισμό που να διασφαλίζει υψηλά επίπεδα διακυβέρνησης, διαφάνεια, ανεξαρτησία από πολιτικές παρεμβάσεις, λογοδοσία και αξιοκρατία. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η αντιμετώπιση του θέματος της σύγκρουσης συμφερόντων καθώς και της διαφθοράς, που αποτελούν εγγενείς κινδύνους των κρατικών οντοτήτων.

Το προτεινόμενο εγχείρημα δεν είναι εύκολο αλλά μπορεί να αποφέρει ουσιαστικά οφέλη. Προϋποθέσεις περιλαμβάνουν τη διενέργεια μελέτης σκοπιμότητας από ανεξάρτητο φορέα, με όρους εντολής την υιοθέτηση επιτυχημένων διεθνών πρακτικών και τη δημιουργία μηχανισμού ανεξάρτητης αξιολόγησης σε τακτά χρονικά διαστήματα, ούτως ώστε να εντοπίζονται και να διορθώνονται έγκαιρα τυχόν αδυναμίες.

Η βασικότερη όμως προϋπό-

θεση είναι η ορθή στελέχωση και η επαγγελματική διαχείριση, τόσο της οντότητας που θα διαχειρίζεται την κρατική περιουσία, όσο και των δημόσιων οργανισμών.

Στην Κύπρο, έχουν γίνει κάποια βήματα προς το σκοπό αυτό, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την καταγραφή της κρατικής ακίνητης και κινητής περιουσίας, υιοθετώντας διεθνή λογιστικά πρότυπα. Ωστόσο, απομένουν να γίνουν πολλά, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά το θέμα της αξιοποίησης της κρατικής ακίνητης περιουσίας και της βελτίωσης της διαχείρισης οργανισμών δημοσίας ωφελείας.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίαδης είναι διευθύνων σύμβουλος της PricewaterhouseCoopers Investment Services.

Απόδοση δεκαετιών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,82%	-0,05%
Γερμανία	2,07%	-0,17%
Γαλλία	2,64%	-0,07%
Ιταλία	3,89%	-0,17%
Ισπανία	2,98%	-0,23%
Ιρλανδία	2,61%	-0,07%
Ελλάδα	3,99%	-0,22%
Ην. Βασίλειο	3,00%	-0,31%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB-	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

Φορολογικός οδηγός για το 2023 - Κύπρος

Ο οδηγός είναι διαθέσιμος στην αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΝΙΚΟΥ ΑΥΛΩΝΑ

Οι έξι σημαντικότερες τάσεις για το ESG και το κλίμα

Οι επενδύσεις με κριτήρια ESG, οι κίνδυνοι της κλιματικής αλλαγής και η πορεία προς την επίτευξη του στόχου Net-Zero διαμορφώνουν ήδη από το 2022, πέρα από τη σχετική ρητορική και μια σειρά από σημαντικές τάσεις και νομοθεσίες που θα επηρεάσουν τους οργανισμούς ιδιωτικού και δημόσιου τομέα μέσα στο 2023. Επιπλέον, στις τάσεις αυτές έχουν ληφθεί υπόψη τα πρόσφατα ευρήματα της εξειδικευμένης έρευνας που υλοποίησε το Κέντρο Αειφορίας-CSE στην Ευρώπη και Βόρεια Αμερική και η οποία διερεύνησε τους λόγους για τους οποίους το «επιχειρείν ως συνήθως», δεν αποτελεί πλέον έγκυρη επιλογή και η στροφή προς έναν «βιώσιμο τρόπο του επιχειρείν» αποτελεί μονόδρομο.

Οι σημαντικότερες τάσεις για το 2023 για οργανισμούς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα είναι:

1. Οδοί χάρτες Net-Zero και ενεργειακός μετασχηματισμός. Σύμφωνα με το Net-Zero Tracker, το 91% της παγκόσμιας οικονομίας και σχεδόν οι μισές από τις 2.000 μεγαλύτερες εταιρείες έχουν δεσμευτεί για την επίτευξη μηδενικών εκπομπών ρύπων (Net-Zero). Ωστόσο, οι εμπειρογνώμονες του OHE στην COP27 παρουσίασαν μια μάλλον απογοητευτική έκθεση, καθώς ένας μεγάλος αριθμός αυτών των δεσμευμένων φαίνεται να στερείται επιστημονικών αυστηρότητας και δεν έχει επιτευχθεί πραγματική πρόοδος. Μέσα στο 2023 περισσότεροι επενδυτές θα εστιάζουν στο άρθρο 9 της οδηγίας SFDR – κεφάλαια που έχουν στόχο τις βιώσιμες επενδύσεις ή τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Από την άλλη πλευρά, ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει αλλάξει δραματικά το ευρωπαϊκό ενεργειακό σύστημα. Αυτό θα οδηγήσει σε αύξηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, του πρόσθιου υδρογόνου μέσω νέων και υφιστάμενων πηγών και σε επιτάχυνση για την εύρεση λύσεων ενεργειακής απόδοσης. Ο μετασχηματισμός του ενεργειακού συστήματος της Ε.Ε. θα αποτελέσει προτεραιότητα για το 2023.

2. Πίεση για πιο απαιτητικά πρότυπα και δημοσιοποίηση στοιχείων ESG - Μείωση Περιβαλλοντικού Αποτυπώματος. Το 2023 οι εταιρείες θα επικεντρωθούν περισσότερο από ποτέ στην αξιολόγηση του τι θα πρέπει να αναφέρουν στις ετήσιες εκθέσεις τους, με σημείο αναφοράς τον κανονισμό SFDR της Ε.Ε. που τέθηκε σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2023 και

του κανονισμού CSRD που θα ακολουθήσει στη συνέχεια (2024).

3. ESG και χρηματοδότηση επιχειρήσεων θα γίνουν περισσότερο αλληλένδετες. Το 83% των θεσμικών επενδυτών στην Ευρώπη σχεδιάζει να αυξήσει την επένδυση σε προϊόντα ESG. Επιπλέον, οι ρυθμιστικές αρχές είναι αποφασισμένες να ξεκαθαρίσουν κάθε υπάρχουσα σύγχυση γύρω από τα επενδυμένα κεφάλαια ESG, ενώ οι τράπεζες θα είναι πιο απαιτητικές στη χρηματοδότηση επιχειρήσεων που πληρούν τα κριτήρια ESG.

4. Λιγότερη εστίαση στα Ratings ESG. Η εξοικείωση με τα πρότυπα και τις αξιολογήσεις έχει αυξηθεί, μαζί με τις γνώσεις των εταιρειών σχετικά με αυτά. Οι αξιολογήσεις ESG θα χάσουν την πρωτοκαθεδρία μέσα στο 2023, διότι θα πάρουν τα νιάτα άλλες απαιτήσεις και νομοθετικές ρυθμίσεις που σχετίζονται με τα κριτήρια ESG και το κλίμα.

5. Θα αυξηθεί ο έλεγχος για Greenwashing (Πράσινη Παραπλάνηση) και η απαίτηση για διαφάνεια. Οι αυξημένες γνωστοποιήσεις εκ μέρους των εταιρειών μέσω των απολογισμών (εκθέσεων βιώσιμης ανάπτυξης) τους και κάθε άλλη μορφή εταιρικής κοινωνίας, ενδέχεται να οδηγήσουν σε περισσότερες κατηγορίες για ψευδείς ή παραπλανητικές δηλώσεις. Η Οδηγία για την Αναφορά της Εταιρικής Βιωσιμότητας (CSRD) και άλλες σχετικές οδηγίες της Ε.Ε. αποσκοπούν στην αντιμετώπιση αυτών των ελλείψεων. Επιπλέον, το αργότερο μέχρι το 2024 όλες οι χώρες που έχουν επικυρώσει τη Συμφωνία του Παρισιού θα πρέπει να ακολουθούν μια ενιαία, καθολική διαδικασία για την εξασφάλιση της διαφάνειας.

6. Κυκλική οικονομία και μηδενικά απόβλητα. Η μείωση των αποβλήτων συσκευασίας αποτελεί μια σημαντική τάση για το 2023, η οποία προκύπτει να εισαγάγει στην αγορά μια σειρά νέων υλικών. Σχεδόν τα δύο τρίτα (59%) των καταναλωτών κάνουν συνειδητή επιλογή, αγοράζοντας προϊόντα που υιοθετούν πιο πράσινες πρακτικές. Η τεχνολογία θα βρίσκεται στην πρώτη γραμμή αυτής της αλλαγής, παρέχοντας ευκαιρίες για την ανάπτυξη βιοπλαστικών, υλικών βιολογικής προέλευσης ή υδατοδιαλυτών συσκευασιών.

Ο κ. Νίκος Αυλώνας είναι πρόεδρος του Κέντρου Αειφορίας (CSE), επισκέπτης καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (IMBA) και στο Πανεπιστήμιο του Ιλινόι - Σικάγο.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Επιφυλακτικότητα παντού

Την αυστηροποίηση του πλαισίου παραχώρησης δανείων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο καταγράφει έρευνα που πραγματοποίησε η ΕΚΤ για το τέταρτο τρίμηνο του 2022. Οι λόγοι που αναφέρονται είναι το υψηλό κόστος χρηματοδότησης, η αύξηση του περιθωρίου κινδύνου και η επιφυλακτικότητα των τραπεζών να αναλάβουν αυτόν τον κίνδυνο. Η έρευνα αφορά σε χρηματοδοτήσεις επιχειρήσεων και νοικοκυριών. Από την πλευρά της ζήτησης τα πράγματα δεν φαίνονται καθόλου ευοίωνα καθώς οι επιχειρήσεις περιορίζουν τα επενδυτικά τους προγράμματα λόγω οικονομικής αβεβαιότητας και τα νοικοκυριά τηρούν επιφυλακτική στάση για τις προοπτικές της αγοράς κατοικίας. Η έρευνα «ακούμπει» και τις ευκαιρίες χρηματοδότησης των ιδίων των τραπεζών, τομέας όπου παρατηρείται μείωση της δυνατότητας προσέλκυσης καταθέσεων ιδιωτών αφού η ακρίβεια περιορίζει το εισόδημα.

Νωρίς για πανηγύρια

Η μείωση στον ρυθμό αύξησης του πληθωρισμού δεν αποτελεί λόγο για πανηγυρισμούς, σημειώνει ο Αμερικανός κεντρικός τραπεζίτης ο οποίος προχώρησε σε περαιτέρω αύξηση των επιτοκίων στο δολάριο κατά 0,25%. Ο Jeremy Powell, αφού σημείωσε την πτωτική πορεία του πληθωρισμού, ξεκαθάρισε πως δεν θα πρέπει να αναμένεται εντός του 2023 μείωση των επιτοκίων. Για την συνέχεια ο κεντρικός τραπεζίτης υπονόησε ότι για την συνέχεια θα πρέπει να αναμένεται άλλη μια αύξηση ύψους 0,25% πριν η FED τηρήσει στάση αναμονής.

«Πολεμικά» κέρδη

Νέο ρεκόρ κερδοφορίας (υψηλό 115 ετών) σημείωσε η Shell για το 2022 ανεβάζοντας το «κοντέρ» στα 39,9 δισ. δολάρια. Το προηγούμενο ρεκόρ καταγράφηκε το 2008 με 28,4 δισ. δολάρια ενώ για την χρονιά που προηγήθηκε του νέου ρεκόρ τα κέρδη ήταν στο μισό, δηλαδή 19,3 δισ. δολάρια. Μέρος των κερδών (10%) η εταιρεία θα το αξιοποιήσει για επαναγορά ιδίων μετοχών ενώ ένα άλλο κομμάτι θα διανεμηθεί ως μέρισμα στους μετόχους (15%). Τα κέρδη ήταν το αποτέλεσμα της αύξησης των τιμών της ενέργειας και της αυξημένης ζήτησης που είχε να αντιμετωπίσει η εταιρεία λόγω του αποκλεισμού της Ρωσίας από την αγορά ορυκτών καυσίμων.

Ακραία σενάρια

Η άσκηση προσομοίωσης ακραίων σεναρίων για το 2023 θα γίνει σε 99 ευρωπαϊκές τράπεζες από τις οποίες 57 μεγάλες (75% του συνόλου των στοιχείων ενεργητικού) και 42 συστημικές. Το δεύτερο δείγμα δεν αποτελεί μέρος της πανευρωπαϊκής άσκησης αλλά θα διενεργηθεί απευθείας από την ΕΚΤ. Τα αποτελέσματα θα γίνουν γνωστά στο τέλος Ιουλίου ενώ η

Χωρίς απαντήσεις στα κρίσιμα ερωτήματα της οικονομίας προσέρχονται σήμερα στις κάλπες χιλιάδες συμπολίτες μας στο πρώτο μέρος μιας διπλής διαδικασίας ανάδειξης του νέου προέδρου.

φρενιτή άσκηση επιφυλάσσει καινοτομίες καθώς για πρώτη φορά οι παράμετροι για το εισόδημα θα είναι προκαθορισμένες.

Όπως με την φορολογία

Ξεκίνησαν οι εκποιήσεις στις αρχές του μήνα και μαζί οι αντιδράσεις από τα κόμματα που διαφωνούν και επιχειρηματολογούν πως θα έπρεπε να διευκρινιστεί το πρόγραμμα «ενόικιο έναντι δόσης» πριν την ενεργοποίηση των εκποιήσεων. Από την άλλη, διεθνείς παρατη-

ρητές σημειώνουν την ανάγκη διατήρησης ενός σταθερού πλαισίου εκποιήσεων, αυτό δηλαδή που πετύχαμε για το φορολογικό μας καθεστώς. Αν το ζήτημα των εκποιήσεων δεν επιλυθεί ριζικά και κυρίως δεν αποδεσμευτεί από την πολιτική διαδικασία σύντομα οι χαμένοι θα είναι όλοι πλην αυτών που το ζήτημα τους αφορά άμεσα.

Ψηφιακή ιατρική

Η πανδημία αναμφίβολα άλλαξε τον κόσμο. Μεταξύ αυτών και την τηλεϊατρική η οποία πριν το 2019 αντιμετωπιζόταν με δυσπιστία. Έκτοτε η συγκεκριμένη πρακτική εκτοξεύθηκε κυρίως λόγω της αλλαγής που προήλθε στις αμοιβές των παρόχων της υπηρεσίας μετά από κυβερνητικές ρυθμίσεις. Πρωταθλήτες την λίστα του ΟΟΣΑ είναι οι Δανία, Εσθονία, Ισραήλ και Λιθουανία.

Βάρη δανειοληπτών

Σε μια ακόμη αύξηση των επιτοκίων ύψους 0,5% προχώρησε η ΕΚΤ προλαίσιοντας το έδαφος για συνέχιση των ερχόμενου μήνα. Στο μακροοικονομικό πεδίο η ΕΚΤ εξέφρασε την άποψη ότι η οικονομία είναι πιο ανθεκτική από ό,τι αναμενόταν. Την ίδια μέρα σε αντίστοιχη κίνηση προχώρησε και η τράπεζα της Αγγλίας.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιτόκιο Επανεπένδυσης

Επιτόκιο επανεπένδυσης καλείται το επιτόκιο με το οποίο θα επαναστοιχιστεί μια επένδυση μετά την πρώτη λήξη της. Το επιτόκιο αυτό χρησιμοποιείται για σκοπούς σύγκρισης επενδύσεων με διαφορετική ημερομηνία λήξης.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Φορέστε ρούχα, παπούτσια και αξεσουάρ διάσημων ζωγράφων

Του ΜΠΛΕΪΚ ΓΚΟΠΝΙΚ

Το μουσείο Πικάσο στο Παρίσι προσφέρει στο κατάστημά του ριγέ μπλούζα, όμοια με εκείνη που φορούσε ο ιδιοφυής ζωγράφος, για περίπου 60 ευρώ. Στην ιστοσελίδα του μουσείου Σμιθσόνιαν Χίρσορν της Ουάσιγκτον, μπορεί κανείς να αγοράσει ζευγάρι αθλητικών παπουτσιών σε σχέδιο της 93χρονης εικαστικού Γιαγί Κουσάμα, έναντι 360 δολαρίων. Το κατάστημα του μουσείου έχει ήδη πουλήσει 44 ζευγάρια.

Το κατάστημα του Μουσείου Τέχνης Ουίτνι διαθέτει καπέλο σαν και αυτό του ζωγράφου Εντουαρντ Χόπερ, έναντι 118 δολαρίων, όμοιο με αυτό που φοράει ο ζωγράφος στην αυτοπροσωπογραφία του, φιλοξενούμενη σε αίθουσα του πρώτου ορόφου.

Οι επισκέπτες μουσείων είναι πρόθυμοι να δαπανήσουν τέτοια ποσά για να ντυθούν σαν τον αγαπημένο τους καλλιτέχνη, αποδεικνύοντας ότι οι φιλότεχνοι εμπνέονται εξίσου από το έργο των δημιουργών όσο και από τις προσωπικότητές τους. Η Τζένιφερ Εολιν, επικεφαλής λιανικών πωλήσεων στο Ουίτνι, λέει ότι στα 25 χρόνια της στο επάγγελμα είδε ότι οι επισκέπτες ενδιαφέρονται ολοένα και περισσότερο για τα προϊόντα που τους «συνδέουν με τη δημιουργική

Οι επισκέπτες μουσείων είναι πλέον πρόθυμοι να δαπανήσουν σημαντικά ποσά για να ντυθούν σαν τον αγαπημένο τους καλλιτέχνη, όπως αγοράζοντας παπούτσια του στυλ του Νικ Κέιβ. Αυτές τις ημέρες, το έργο της Γιαγί Κουσάμα προσελκύει τα πλήθη στην 5η λεωφόρο της Νέας Υόρκης. Στη βιτρίνα της Vuitton, ρομπότ με τη μορφή της ζωγραφίζει τις βούλες της Κουσάμα στον τοίχο. Στο μουσείο Ουίτνι διαθέτει έναντι 118 δολαρίων καπέλο σαν και αυτό του Εντουαρντ Χόπερ, που φοράει στην αυτοπροσωπογραφία του.

Πιστές απομιμήσεις εμβληματικών ενδυμάτων πωλούν τα καταστήματα των μουσείων.

διαδικασία» των καλλιτεχνών. Στον δρόμο αυτό έβαλε την τέχνη –για καλό ή για κακό– ο Αντι Ουόρχολ πριν από 60 χρόνια, τοποθετώντας την προσωπικότητά του στο επίκεντρο του έργου του. Ο Ουόρχολ μεταμορφώθηκε έτσι σε ζωντανό γλυ-

πτό, πάντα έτοιμο να ανανεωθεί προκειμένου να συμβαδίσει με την εποχή του. Ο Ουόρχολ δεν υπήρξε, όμως, πρωτοπόρος σε αυτό, με το κοινό να εμφανίζει εξίσου μεγάλο

ενδιαφέρον για το ζωγραφικό έργο του Βαν Γκογκ, όσο και για τον πολυτάραχο βίο του. Σειρά σπουδαιών γυναικών καλλιτεχνών, όπως η Φρίντα Κάλο, φρόντισαν να καλλιεργήσουν μια εικόνα που τους επέτρεψε να αποστασιοποιηθούν από τα ανδρικά πρότυπα. Πριν από μερικά χρόνια, το Μουσείο του Μπρούκλιν φιλοξένησε έκθεση για τη ζωγράφο Τζόρτζια Ο' Κιφ, δίνοντας ξεχωριστή θέση σε φορέματα τα οποία σχεδίαζε και έραβε για να φωτογραφηθεί με αυτά. Έκθεση στο Μουσείο Τέχνης της Φιλαδέλφειας συγκέντρωσε το σύνολο του εντυπωσια-

κού προσωπικού φωτογραφικού υλικού της Φρίντα Κάλο, ενός από τους παράγοντες που εδραίωναν τη διεθνή φήμη της.

Η Γιαγί Κουσάμα δεν οφείλει τη φήμη της μόνο στο ταλέντο της, αλλά και στη λαμπερή της προσωπικότητα και στην ικανότητά της να ψυχαγωγεί τον θεατή με την επαναληπτική, αλλά τολμηρή της σύνθεση. Η διαρκής επανάληψη γεωμετρικού σχήματος, όπως οι βούλες της Κουσάμα, δεν μειώνουν το εικαστικό της μήνυμα, λειτουργώντας σαν υπενθύμιση της ομοιομορφίας, αλλά και της λάμψης, της καταναλωτικής κοινωνίας. Αυτές τις ημέρες, το έργο της Κουσάμα

προσελκύει τα πλήθη στην 5η λεωφόρο της Νέας Υόρκης. Στη βιτρίνα της αλυσίδας Vuitton, ρομπότ με τη μορφή της ζωγραφίζει τις βούλες της Κουσάμα στον τοίχο.

Λίγα τετράγωνα από το μουσείο Γκουγκενχάιμ στη Νέα Υόρκη, η Νόιε Γκαλερί προσφέρει «ακριβές αντίγραφο της ποδιάς ζωγραφικής του Γκουστάβ Κλιμπ από το 1903». Για 395 δολάρια, μπορεί κάποιος να μοιάσει με τον σπουδαίο Αυστριακό δημιουργό και να ενταχθεί στον πρωτότυπο αυτό συρμό, που αποδίδει τέτοια αξία στην εικόνα του ίδιου του ζωγράφου όσο και στο έργο του.

THE NEW YORK TIMES

Τον Μάρτιο το mortgage to rent στην Κύπρο

Ο δικαιούχος πρέπει να έχει ΜΕΔ μέχρι τέλος του 2021, το ακίνητό του όχι πάνω από 250 χιλ. και να λαμβάνει επίδομα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Αναμένεται μέσα στο Φεβρουάριο η έγκριση του Σχεδίου του Ενοικίου έναντι Δόσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, γνωστό και ως «mortgage to rent», ώστε μέσα στο Μάρτιο να αρχίζει να εφαρμόζεται. Η διαβούλευση μεταξύ του κυπριακού κράτους και του ευρωπαϊκού θεσμού έχει ενταθεί τον τελευταίο καιρό και το Σχέδιο έχει λάβει την τελική του μορφή, Σχέδιο το οποίο και οι τρεις κύριοι υποψήφιοι για την Προεδρία της Δημοκρατίας αναμένουν με «ανοιχτές αγκάλες». Εκτιμούν ότι είναι ένα από τα εργαλεία που θα βελτιστοποιήσει την όλη κατάσταση με το πλαίσιο των εκπονήσεων στην Κύπρο. Τώρα αν θα μπορεί ένας δανειολήπτης να υποβάλει αίτηση μέσα στο Μάρτιο, ή το πολύ τον Απρίλιο, δεν είναι ξεκάθαρο. Οι ρυθμοί στην Κύπρο εξάλλου είναι γνωστοί και η παραπάνω πρόταση όπως γίνεται αντι-

Το πλαίσιο των εκπονήσεων στην ολότητα του θα συζητηθεί στην πρώτη συνεδρία της Επιτροπής Οικονομικών με το που θ' ανοίξει η Βουλή μετά τις εκλογές, στις 20 Φεβρουαρίου.

ληπτό έχει αρνητική χροιά. Όπως και να έχει, το Σχέδιο μέσα στο Μάρτιο θα μπει σε εφαρμογή. Το Σχέδιο Ενοικίου έναντι δόσης αξίζει να σημειωθεί πως σχεδιάζονταν από τον Ιανουάριο του 2020, και τρία χρόνια μετά συζητάμε για το μήνα τον οποίο θα εφαρμοστεί. Κάπως έτσι βέβαια έγινε και με το Σχέδιο Εστία, το οποίο μπήκε σε εφαρμογή δύο χρόνια μετά την εξαγγελία του.

Το Σχέδιο Ενοικίου Έναντι Δόσης θα αποτελέσει ένα από τα δύο καίρια σημεία που οι βουλευτές αναφέρουν ότι θα βοηθήσει στο

Οι 800 δανειολήπτες του ΕΣΤΙΑ αξιολογήθηκαν για ακίνητα αγοραίας αξίας 350 χιλιάδων ευρώ, ενώ αυτοί του Σχεδίου Ενοικίου Έναντι Δόσης θα αξιολογηθούν για ακίνητο αγοραίας αξίας 250 χιλιάδων ευρώ.

πλαίσιο των εκπονήσεων. Το άλλο είναι η δημιουργία του ειδικού δικαστηρίου στην Κύπρο, με το οποίο οι δανειολήπτες θα μπορούν να προσφεύγουν για να επιλύσουν διαφορές που έχουν είτε με τράπεζες, είτε με εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων. Το πλαίσιο των εκπονήσεων στην ολότητα του θα συζητηθεί στην πρώτη συνεδρία της Επιτροπής Οικονομικών με το που θ' ανοίξει η Βουλή των Αντιπροσώπων μετά τις εκλογές, στις 20 Φεβρουαρίου.

Για να μπει ένας δανειολήπτης

στο Σχέδιο Ενοικίου Έναντι Δόσης θα πρέπει να πληροί τρεις συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Ο δανειολήπτης του «mortgage to rent» θα πρέπει να είχε μη εξυπηρετούμενο δάνειο μέχρι το τέλος του 2021, θα πρέπει εκείνο το ακίνητο για το οποίο έχει λάβει το δανεισμό που δεν πληρώνει να μην ξεπερνά τις 250 χιλιάδες ευρώ και τέλος, να λαμβάνει κάποιο επίδομα του κράτους.

Το ρόλο του υπευθύνου

Το ρόλο του υπευθύνου σε όλο αυτό το πρότζεκτ θα έχει η Κυ-

πριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (ΚΕΔΙΠΕΣ). Μέσα στο Σχέδιο σκοπό έχει να διευρυνθούν οι εργασίες της, ώστε να αγοράζει ο οργανισμός τα ακίνητα των ευάλωτων δανειοληπτών από τις τράπεζες και εν συνεχεία να τα «νοικιάζει». Το «ενοίκιο» βεβαίως θα είναι μηδενικό, καθώς το κράτος θα πληρώνει το νοίκι των ευάλωτων δανειοληπτών για να μόνουν μέσα στο ακίνητο που οι ίδιοι κρωστούν. Μοναδική υποχρέωση αυτών, να παραχωρήσουν το ακίνητο στην ΚΕΔΙΠΕΣ. Η ΚΕ-

ΔΙΠΕΣ επί της ουσίας θα αγοράζει από την τράπεζα ή τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων (όπου είναι το μη εξυπηρετούμενο δάνειο) το 60% της αγοραίας αξίας της εξασφάλισης του ακινήτου που έχουν υποβάλει για το δανεισμό που παραχώρησαν. Στα 5 χρόνια ο δανειολήπτης θα μπορεί εάν ανακάμψει οικονομικά να αγοράσει το εν λόγω ακίνητο που ποτέ δεν βγήκε εκτός και συνέχισε να παραμένει δωρεάν όταν μπει στο πρόγραμμα του ενοικίου έναντι δόσης. Αν όχι, τότε θα συνεχίσει

να μένει εντός, δίχως όμως να έχει την κυριότητα.

Πόσοι θα μπου;

Τα δεδομένα δεν είναι σε τελική μορφή, αλλά και να ήταν, ενδεχομένως να πέσουν έξω οι στατιστικές. Το Σχέδιο Ενοικίου Έναντι Δόσης θα έχει ένα μεγάλο αντίπαλο. Και αυτό θα είναι η κουλτούρα του κυπρίου δανειολήπτη, ο οποίος δεν γνωρίζουμε κατά πόσο θα δεχθεί να παραδώσει στο κράτος το ακίνητο το οποίο μένει και στην παρούσα φάση –έστω και να μην πληρώνει δόσεις– είναι στο όνομά του. Σύμφωνα με παλαιότερους υπολογισμούς, στο Σχέδιο θα μπορούν να μπου περίπου 2.000 κατοικίες, με το προσυπολογιζόμενο κόστος να είναι 400 εκατ. ευρώ. Παράλληλα, ακόμα 800 δανειολήπτες αναμένεται περίπου να μπου στο Σχέδιο, με τους 800 αυτούς να είναι δανειολήπτες οι οποίοι κρίθηκαν ως «μη βιώσιμοι» για να συμμετάσχουν στο Σχέδιο ΕΣΤΙΑ. Αυτοί θα μπου αυτομάτως και έτσι όμως δημιουργείται ένα παράδοξο. Το παράδοξο είναι ότι αυτοί οι 800 κρίθηκαν για ακίνητα αγοραίας αξίας 350 χιλιάδων ευρώ, ενώ αυτοί του Σχεδίου Έναντι Δόσης κρίθηκαν για ακίνητο αγοραίας αξίας 250 χιλιάδων ευρώ.

Υπήρξε ντιμπέιτ

Μεγάλο ντιμπέιτ υπήρξε αναφορικά με την τιμή που θα αγοράζει η ΚΕΔΙΠΕΣ τα ακίνητα των ευάλωτων δανειοληπτών από τις τράπεζες και τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων. Το 60% τους φαινόταν μικρό ποσοστό, ωστόσο η τελική μορφή του Σχεδίου έχει παραμείνει με αυτό το ποσοστό. Τράπεζες και περισσότερο τώρα εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων έχουν τεράστιο αποθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων που είναι συνδεδεμένα με ακίνητα. Θα είναι μια μεγάλη ανάσα και γι' αυτές, εκτός από τους δανειολήπτες που αν τελικά συμφωνήσουν να μπου στο Σχέδιο θα σταματήσουν να έχουν βαρίδια από προβληματικούς δανεισμούς.

Ερχονται νέα στατιστικά δεδομένα στον τουρισμό

Περί τα μέσα Φεβρουαρίου αναμένεται να ανακοινωθεί ολιστικό πακέτο στοιχείων

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Ενισχύονται τα στατιστικά δεδομένα στον τουρισμό. Πρόκειται για ένα διαχρονικό κενό στις διαθέσιμες πληροφορίες που έχουν ενώπιόν τους οι φορείς του τουρισμού και το ίδιο το Υφυπουργείο, το οποίο αναμένεται ότι πλέον θα καλυφθεί ως ένα βαθμό από τις αλλαγές που έχουν προωθηθεί. Αν και το πλαίσιο των εισδημάτων ήταν πολύ πιο φιλόδοξο από το τι θα παρουσιαστεί τελικά, εντούτοις, πρόκειται για σημαντική αναβάθμιση στην ανάλυση του προφίλ των τουριστών της Κύπρου. Πλέον, πέραν του αριθμού των αφίξεων και των κωρών προέλευσης των τουριστών, να δίνεται η πληροφορία με περισσότερη λεπτομέρεια για τις τουριστικές δαπάνες, για τα καταλύματα που προτιμούν, κατά πόσο είναι πεντάστερα, τετράστερα ή τύπου Airbnb και, καθώς επίσης και ποιες περιοχές επιλέγουν. Εφόσον αυτές οι πληροφορίες αξιοποιηθούν κατάλληλα, τότε τόσο το Υφυπουργείο, όσο και οι ξενοδόχοι, τουριστικοί πράκτορες κ.ο.κ, θα έχουν την δυνατότητα να αφουγκράζονται έγκαιρα τις τάσεις των τουριστών και

να κάνουν πιο στοχευμένους και αποτελεσματικούς προγραμματισμούς. Όπως ανέφερε στην «Κ» ο υφυπουργός Τουρισμού Σάββας Περδίδος, περί τα μέσα Φεβρουαρίου, αναμένεται ότι θα είναι σε θέση να ανακοινώσουν (σε συνεννόηση με την Στατιστική Υπηρεσία) ένα ολιστικό πακέτο στατιστικών στοιχείων για τον τουρισμό.

Οι αλλαγές

Μέσα στο πακέτο των στοιχείων που θα δημοσιευτεί τις επόμενες μέρες, θα περιλαμβάνονται οι εθνικότητες που έρχονται στην Κύπρο, η ημερήσια δαπάνη, οι περιοχές που επιλέγουν ανά εθνικότητα, καθώς και τα είδη καταλύματος που προτιμούν. Στα διαθέσιμα στοιχεία αναμένεται ότι θα περιλαμβάνεται και το επίπεδο ικανοποίησης του επισκέπτη για την Κύπρο ως προορισμό, αλλά και ξεχωριστά για τις τουριστικές περιοχές. Η πληροφορία, σύμφωνα με τον Σ. Περδίδο, δεν θα επικεντρώνεται στις πέντε βασικές αγορές, αλλά θα επεκτείνεται σε τριάντα τουριστικές αγορές. Στόχος είναι τα στατιστικά στοιχεία να δίνονται αρχές κάθε νέου έτους. Ο λόγος είναι αφενός για να υπάρχει

Τα νέα στατιστικά, δεν θα επικεντρώνονται στις πέντε βασικές αγορές, αλλά θα δίνουν την εικόνα σχεδόν για όλες τις τουριστικές αγορές της Κύπρου.

Τα στοιχεία θα καταγράφουν τις προτιμήσεις σε περιοχή και κατάλυμα των επισκεπτών ανά εθνικότητα.

ολοκληρωμένη εικόνα της χρονιάς που κλείνει και αφετέρου, για να μπορέσουν να αξιοποιηθούν κατάλληλα από τους ξενοδόχους και τις υπόλοιπες τουριστικές επιχειρήσεις, κατά την διαδικασία οργάνωσης του μάρκετινγκ τους για την επερχόμενη σεζόν μιας και κλείνει η προηγούμενη χρονιά και ο Φεβρουάριος είναι μήνας αποφάσεων για τις επιχειρήσεις. «Είναι πολύ

σημαντικό για εμάς αυτά τα στοιχεία να βλέπουν το φως της δημοσιότητας σε μια περίοδο αποφάσεων για τους φορείς του τουρισμού. Δεν θα έχει σημασία να δοθούν μέσα στον Ιούνιο, θα τα δώσουμε τώρα για να μπορούν να κάνουν τις κινήσεις τους οι φορείς του τουρισμού», ανέφερε ο κ. Σ. Περδίδος.

Τι δεν αλλάζει

Υπενθυμίζεται ότι η συζήτηση για τις αναγκαίες αλλαγές στα στατιστικά δεδομένα στον τουρισμό, ξεκίνησε από τις αρχές του 2022, με στόχο την ολοκλήρωση των διαβουλεύσεων για το θέμα, μέχρι τέλος του έτους. Κατά τις διαβουλεύσεις είχαν τεθεί εισηγήσεις όπως να δίνεται από τους ξενοδόχους, η ποσοστιαία κατανομή αφίξεων

στα καταλύματα ανά χώρα και μέση διάρκεια παραμονής ανά χώρα, καθώς και η καλύτερη αξιοποίηση της τεχνολογίας, ώστε να βελτιωθεί ο τρόπος συλλογής των δεδομένων. Το Υφυπουργείο είχε εισηγηθεί παράλληλα, αντί προσωπικών συνεντεύξεων κατά τις αναχωρήσεις επιβατών, το ερωτηματολόγιο να είναι προσβάσιμο για συμπλήρωση στο κινητό τηλέφωνο, μέσω QR code που θα είναι διαθέσιμος σε περίοπτα σημεία στον χώρο αναχωρήσεων του αεροδρομίου. Ωστόσο αυτό δεν έχει προχωρήσει. Όπως ανέφερε ο Υφυπουργός, επί της διαδικασίας δεν έχει αλλάξει κάτι. Πέρα από μικρές αλλαγές στα ερωτηματολόγια, η διαδικασία συλλογής δεδομένων γίνεται με τον ίδιο τρόπο. «Απλώς τώρα, ερχόμαστε

και παντρεύουμε τα στοιχεία που συλλέγει η στατιστική υπηρεσία, με τα στοιχεία του Υφυπουργείου και τα στοιχεία των ξενοδόχων». Σε μεταγενέστερο στάδιο, αναμένεται να μπου στο μικροσκόπιο και οι αγοραστικές συνήθειες των τουριστών στην Κύπρο, ώστε να εξετάζεται το πού θα κινείται το πλαστικό χρήμα των τουριστών στην Κύπρο. Φυσικά για να προχωρήσει το εν λόγω εγχείρημα θα πρέπει προηγουμένως να προκηρυχθούν προσφορές και να γίνουν συνεργασίες με αρμόδιους φορείς, έτσι είναι κάτι που αναμένεται σε πιο μακροπρόθεσμο στάδιο. Επιπλέον, θα συζητηθεί το ενδεχόμενο προσαρμογής των ερωτήσεων ούτως ώστε να συλλέγονται ερωτήσεις για τις ειδικές μορφές τουρισμού.

Ενισχύονται οι εξαγωγές κυπριακής πατάτας

Πέραν των 250 εκατ. ευρώ τα τελευταία έξι χρόνια και έπονται νέες αυξήσεις

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Ως το δεύτερο σημαντικότερο αγροτικό προϊόν της χώρας, θεωρείται η κυπριακή πατάτα, η οποία κατέγραψε από το 2017 μέχρι και τον Οκτώβριο του 2022, εξαγωγές αξίας €250,5 εκατ. Πλέον, μετά την ανακοίνωση ότι καταχωρήθηκε η αίτηση για πιστοποίηση του προϊόντος στο σύστημα Ποιότητας Γεωγραφικής Ένδειξης, εκτιμάται ότι μπαίνουν οι βάσεις για ενίσχυση των εξαγωγών τα επόμενα χρόνια. Στις 30 Ιανουαρίου δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας η αίτηση για προστασία της και γεωγραφικής ένδειξης του προϊόντος. Ακολού-

Ηδη η αίτηση έχει δημοσιευτεί στην επίσημη εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Θα δοθεί ένας μήνας για υποβολή τυχόν ενστάσεων και στη συνέχεια θα προωθηθεί στην Κομισιόν.

θως, θα δοθεί περίοδος ενός μήνα για την διαδικασία των ενστάσεων και ακολούθως η αίτηση θα υποβληθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο υπουργός Γεωργίας Κώστας Καδής εξέφρασε την εκτίμηση ότι δεν αποκλείεται η όλη διαδικασία να ολοκληρωθεί μέχρι τέλος του χρόνου, εφόσον φυσικά δεν προκύψουν ενστάσεις. Κάτι τέτοιο δεν αναμένεται, αναφέρει από την πλευρά του ο πρόεδρος της οργάνωσης πατατοπαραγωγών Κύπρου, Νίκος Βάσιλας. Μιλώντας στην «Κ» σχολίασε ότι πρόκειται για μια ιδιαίτερα ενθαρρυντική εξέλιξη, αφού με μια επικείμενη κατοχύρωση του προϊόντος ως Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης, αυτόματα η κυπριακή πατάτα προστατεύεται στο εξωτερικό από περιστατικά

οικειοποίησης του ονόματος της και ως εκ τούτου εκτιμάται ότι θα ενισχυθούν και οι εξαγωγές της. Ανέφερε επίσης ότι η ένδειξη ΠΓΕ, ανοίγει το δρόμο και για καλύτερες τιμές στην αγορά.

Το 1/3 στην Ελλάδα

Διαχρονικά η βασικότερη αγορά εξαγωγών για το προϊόν είναι η Ελλάδα, η οποία απορροφά περίπου το 1/3 των εξαγωγών του προϊόντος. Στην περίοδο από το 2017 μέχρι τον Οκτώβριο του 2022, η αξία των εξαγωγών στην γειτονική χώρα έφτασε τα €90 εκατ. Στην πρώτη πεντάδα φιγουράρει η Βρετανία, η Γερμανία, το Βέλγιο και η Πολωνία. Βάσει των στατιστικών στοιχείων που συγκέντρωσε η «Κ», προκύπτει ότι καλύτερη χρονιά εξαγωγών για την κυπριακή πατάτα σε τζιρό, ήταν το 2019, με €47,7 εκατ. Την περίοδο της πανδημίας οι ποσότητες των εξαγωγών αυξήθηκαν μεν, ωστόσο την ίδια πορεία δεν σημείωσαν ανάλογη αύξηση τα έσοδα, τα οποία έπεσαν στα €36,6 εκατ. το 2020 και στα €42 εκατ. το 2021. Σύγκριση με το 2022 δεν μπορεί να γίνει επί του παρόντος, εφόσον τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία αφορούν την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου. Εκφράζεται ωστόσο η αισιοδοξία ότι τους επόμενους μήνες, οι εξαγωγές του προϊόντος θα αυξηθούν, πολύ περισσότερο δε, μετά την πιστοποίησή του ως Προϊόντος Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ).

Οι προδιαγραφές

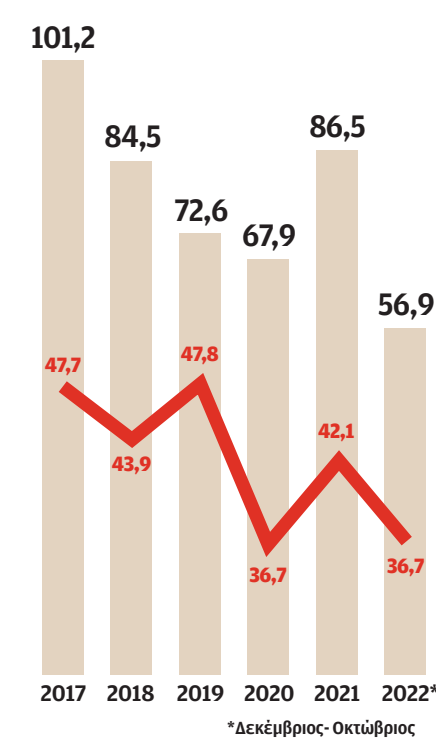
Στην αίτηση καταχώρησης της ονομασίας «Κυπριακή πατάτα κοκκινογής/Κυπριακή πατάτα κοκκινόγης/Cyprus red soil potato», περιλαμβάνονται οι προδιαγραφές του προϊόντος που αφορούν τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να φέρει το προϊόν προκειμένου να λαμβάνει την πιστοποίηση ποιότητας. Συγκεκριμένα, η ονομασία «Κυπριακή πατάτα κοκκινογής» αναφέρεται σε νωπές πατάτες, δηλαδή τους υπόγειους βρώσιμους κονδύλους του

Η ονομασία «Κυπριακή πατάτα κοκκινογής» αναφέρεται σε νωπές πατάτες, δηλαδή τους υπόγειους βρώσιμους κονδύλους του φυτού Solanum tuberosum, ανεξαρτήτως ποικιλίας, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από το ελαφρώς καστανοκόκκινο τους χρώμα.

Στα €250 εκατ. οι εξαγωγές πατάτας

■ Όγκος (εκατ. κιλά) ■ Αξία (εκατ. ευρώ)

φυτού Solanum tuberosum, ανεξαρτήτως ποικιλίας, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από το ελαφρώς καστανοκόκκινο τους χρώμα, αποτέλεσμα των υπολειμμάτων κόκκινου κόμματος πάνω στην εξωτερική φλούδα, στοιχείο το οποίο

αποκτάται ως αποτέλεσμα της καλλιέργειας τους σε εδάφη κοκκινογής. Σημειώνεται επίσης ότι όλα τα στάδια της καλλιέργειας, από την φύτευση μέχρι την συγκομιδή, πρέπει να εκτελούνται εντός της οριοθετημένης γεωγραφικής πε-

Κυριότερες εξαγωγές

(εκατ. ευρώ)

ριοχής, όπως και η συσκευασία και η επανασυσκευασία του προϊόντος. Επιπλέον, το σύστημα ποιότητας ΠΓΕ, αφορά τις πατάτες οι οποίες δεν έχουν τύχει πλυσίματος κατά το στάδιο της μετασυλλεκτικής διαχείρισης και συσκευασίας. Κατά τη μετασυλλεκτική διαχείριση επιτρέπεται, εφόσον κρίνεται απαραίτητο, ο καθαρισμός της επιφάνειας της φλούδας από κόμματα με απλό βούρτσισμα. Η σήμανση του προϊόντος θα πρέπει να περιλαμβάνει, το όνομα ή/και τον κωδικό παραγωγού ως καταχωρείται στο Σύστημα Ελέγχου, την περίοδο συγκομιδής (εαρινή ή χειμωνιάτικη), την επωνυμία και τη διεύθυνση της επιχείρησης συσκευασίας, το λογότυπο της καταχωρισμένης ονομασίας προέλευσης. Στην αίτηση, οριοθετείται και η γεωγραφική περιοχή, η οποία αποτελείται από καλλιεργητικά τεμάχια των οποίων το κόμμα χαρακτηρίζεται και αναγνωρίζεται ως κοκκινογής, εντός των διοικητικών ορίων των πιο κάτω περιοχών:

- Άκνα, Λιοπέτρι, Αυγούρου, Σωτήρα, Φρέναρος, Δερύνεια, Παραλίμνι, Αγία Νάπα (Επαρχία Αμμοχώστου).

- Ξυλοτύπου, Ξυλοφάγου, Ορμηδία, Κίτι, Περβόλια, Μενεού, Πύλα (Επαρχία Λάρνακας).

- Ευρύκου, Λινού, Φιάσου, Κουτραφάς, Νικιτάρι, Βυζακιά, Ποτάμι, Αστρομερίτης, Περιστέρωνα, Ορούντα, Ακάκι, Μένιοι, Κοκκινοτριμιθιά, Παλιομέτοχο, Αγίο

Τρεμιθιάς, Αγιά Βαρβάρα (Επαρχία Λευκωσίας).

- Κούκλια, Μανδριά, Τίμη, Αναρίτα, Αχέλια, Γεροσκήπου, Έμπα, Κισσόνεργα, Αργάκα, Μακούντα, Πόλη Χρυσοχού, Χρυσόχου, Πέγεια (Επαρχία Πάφου).

Και άλλα προϊόντα

Η πατάτα κοκκινογής είναι το επόμενο προϊόν που θα λάβει πιστοποίηση ποιότητας, μετά το Χαλλούμι (ΠΟΠ) αλλά και τα μακαρόνια της Σμίλας (ΠΓΕ). Στον κατάλογο των κυπριακών προϊόντων και τροφίμων που έχουν καταχωρηθεί ως ΠΟΠ και ΠΓΕ, βρίσκονται συνολικά δέκα προϊόντα. Στην κατηγορία ΠΟΠ, εντάσσεται το Χαλλούμι/Hellim και το κολοκάσι-πούλλες Σωτήρας. Στην κατηγορία ΠΓΕ, έχει ήδη καταχωρηθεί το λουκούμι Γεροσκήπου, τα κουφέτα αμυγδαλού Γεροσκήπου, το Παφίτικο Λουκάνικο, το γλυκό τριαντάφυλλο Αγρού, το χοιρομέρι, το λουκάνικο και η λούντζα Πιτσιλιάς και το πιο πρόσφατο, τα μακαρόνια της Σμίλας/Μακαρόνια του Σκλινητζίου. Στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή βρίσκεται επίσης η αίτηση από τον σύλλογο γυναικών υπαίθρου για τα Τερτζιελούθκια. Υπό εξέταση βρίσκεται σε εθνικό επίπεδο οι αιτήσεις για το ροδόσταγμα Αγρού (από την Συνεργατική Εταιρεία Τριανταφυλλοπαραγωγών Αγρού), τα Χαλιτζία Τηλυφύρας και η πατάτα κοκκινογής, για την οποία έχουν ανακοινωθεί οι πρόσφατες εξελίξεις.

ΑΡΟΠΟ / Του ΦΡΑΝΣΕΣΚΟ ΓΚΕΡΕΡΑ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Δεν χρειάζεται λιτότητα στην Ευρωζώνη

Τα τελευταία δύο χρόνια οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις άνοιξαν τις δημοσιονομικές στρόφιγγες, πλημμυρίζοντας την Ευρωζώνη με περίπου 530 δισ. ευρώ για την καταπολέμηση των επιπτώσεων της πανδημίας και της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία. Τώρα τις κλείνουν. Αυτό το ξέσπασμα λιτότητας μοιάζει κοντόφθαλμο. Οι κρατικοί προϋπολογισμοί και τα χρέη είναι διαχειρίσιμα. Οι υπουργοί Οικονομικών των χωρών-μελών της Ευρωζώνης θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τα επιπλέον κονδύλια για να ενισχύσουν την ανάπτυξη, να βοηθήσουν τις ομάδες με χαμηλότερο εισόδημα και να θεσπίσουν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Εάν δεν το παρακάνουν, οι κυβερνήσεις μπορούν επίσης να αμβλύνουν το πλήγμα των προσαρμοσμένων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να τιθασεύσει τον πληθωρισμό. Πολλοί Ευρωπαίοι πολίτες εξακολουθούν να αγωνιούν για το πώς θα πληρωθούν τους λογαριασμούς οργανισμών κοινής ωφελείας. Ωστόσο, οι ηγέτες της Ευρωζώνης, όπως ο Γερμανός Ολαφ Σολτς, ο Γάλλος

Οι υπουργοί Οικονομικών θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τα επιπλέον κονδύλια για να ενισχύσουν την ανάπτυξη, να βοηθήσουν τις ομάδες με χαμηλότερο εισόδημα και να θεσπίσουν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.

Εμανουέλ Μακρόν και η Ιταλίδα Τζόρτζια Μελόνι, αντιμετωπίζουν πιέσεις από τους υπευθύνους χάραξης οικονομικής πολιτικής να περιορίσουν τις παροχές. Το μέλος του διοικητικού συμβουλίου της ΕΚΤ, Φίλιπ Λέιν, προειδοποίησε στα τέλη του 2022 ότι η διεύρυνση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων θα οδηγούσε σε υψηλότερα επιτόκια. Οι περισσότεροι πρόεδροι και διοικητές κεντρικών τραπεζών αναγνωρίζουν ότι η επιβράδυνση

Εάν δεν το παρακάνουν, οι κυβερνήσεις μπορούν να αμβλύνουν το πλήγμα των προσαρμοσμένων της ΕΚΤ να τιθασεύσει τον πληθωρισμό.

της ανάπτυξης και η άνοδος του κόστους διαβίωσης απαιτούν δημόσια παρέμβαση. Ωστόσο, όπως θέλει να λέει η πρόεδρος της ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ, τα δημόσια κονδύλια οφείλουν να υπόκεινται σε έναν σαφή κανόνα με τρεις όρους, ήτοι θα πρέπει να είναι προσωρινά, να στοχεύουν σε συγκεκριμένο είδος οικονομικού κραδασμού και

να είναι προσαρμοσμένα στις πιο ευάλωτες ομάδες της κοινωνίας. Χωρίς αυτούς τους περιορισμούς, οι κρατικές δαπάνες θα ανέβαιναν τις τιμές καταναλωτή ή ακόμη και θα οδηγούσαν σε κατάρρευση των κρατικών ομολόγων, όπως αυτή που υπέστη η Ηνωμένο Βασίλειο τον περασμένο Σεπτέμβριο. Οι Ευρωπαίοι ηγέτες φαίνεται να τηρούν

αυτή τη δέσμευση. Μετά την αύξηση κατά 3,75% του ΑΕΠ μεταξύ 2020 και 2022, η συνολική «δημοσιονομική στάση» της Ευρωζώνης –ένα μέτρο του κόστους των μέτρων που λαμβάνουν οι κυβερνήσεις– θα επιστρέψει σε ουδέτερη κατάσταση φέτος, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ωστόσο, μια τέτοια λιτότητα δείχνει άστοχη, όταν εξετάσουμε τα κρατικά ελλείμματα. Η διαφορά μεταξύ κρατικών εσόδων και δαπανών μειώνεται. Η Επιτροπή εκτιμά ότι το συνολικό έλλειμμα της Ευρωζώνης θα είναι 3,7% του ΑΕΠ το 2023. Αυτό πλησιάζει στο επίπεδο του 3,5% πριν από την πανδημία και πολύ κάτω από το 7%, που έφτασε το 2020. Εν τω μεταξύ, το δημόσιο χρέος γίνεται πιο διαχειρίσιμο.

Ο συνολικός δανεισμός των κρατών-μελών της Ευρωζώνης ως ποσοστό του ΑΕΠ θα μειωθεί στο 92% το 2023 από το 99% τρία χρόνια νωρίτερα, βοηθούμενος από τον πληθωρισμό που έχει ωθήσει προς τα πάνω την ονομαστική αξία της οικονομικής παραγωγής. Είναι αλήθεια ότι έξι χώρες –το Βέλγιο, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Ιτα-

λία, η Γαλλία και η Πορτογαλία– θα εξακολουθούν να έχουν χρέος άνω του ενός έτους οικονομικής παραγωγής. Αλλά από αυτά μόνο το Βέλγιο θα δεη τη μόχλευσή του να αυξάνεται. Για να διατηρήσει τα δημόσια οικονομικά υγιή, το κόστος δανεισμού μιας κυβέρνησης θα πρέπει να είναι χαμηλότερο από την αύξηση των διαθέσιμων πόρων για την εξυπηρέτηση αυτού του χρέους, όπως μετράται με την αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ. Βάσει του κριτηρίου αυτού, η Γερμανία, η Ισπανία, η Γαλλία και η Ιταλία βρίσκονται στην καλύτερη θέση τουλάχιστον από το 2001, σύμφωνα με πρόσφατη ανάλυση ιστολογίου από το προσωπικό της ΕΚΤ. Ακόμη και η Ιταλία γνώρισε μερικές από τις καλύτερες συνθήκες χρηματοδότησης σε δύο δεκαετίες, το 2021 και το 2022.

Ομολογούμενος, αυτό το ευνοϊκό περιβάλλον θα επιδεινωθεί το 2023 καθώς ο πληθωρισμός υποχωρεί και οι αυξήσεις των επιτοκίων της ΕΚΤ ανεβάζουν τις αποδόσεις των ομολόγων. Ωστόσο, τέλος, οι συνθήκες χρηματοδότησης θα παραμείνουν ευνοϊκές.

Υπό συνεχή πίεση οι δανειολήπτες

Για ένα στεγαστικό 100.000 ευρώ, η δόση έχει επιβαρυνθεί από 160 έως 240 ευρώ, ανάλογα με τη διάρκεια του δανείου

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Σε αύξηση της δόσης ενός στεγαστικού δανείου 100.000 ευρώ από 160 έως και 240 ευρώ τον μήνα, ανάλογα με τη διάρκεια του δανείου και το περιθώριο που εφαρμόζει κάθε τράπεζα, έχει οδηγήσει η άνοδος του βασικού επιτοκίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που έχει συμπαράσσει στην εκτίναξη του euribor στα επίπεδα του 2,5%

Ερχεται νέα αύξηση επιτοκίων τον Μάρτιο – Οι πρώτες μειώσεις αναμένεται να ξεκινήσουν από το τέλος του α' τριμήνου του 2024, αλλά θα είναι συγκρατημένες.

τους τελευταίους επτά μήνες. Οι αυξήσεις συνιστούν σημαντική επιβάρυνση για τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς αλλά και το κόστος των επιχειρήσεων, και με δεδομένο ότι όλες οι εκτιμήσεις συγκλίνουν σε νέα άνοδο κατά 50 ακόμη μονάδες βάσης στην επόμενη συνεδρίαση της ΕΚΤ, στις αρχές Μαρτίου, αυτό θα αποτυπώνεται καθημερινά στο euribor, συμπαράσποντας σε διαδοχικές αυξήσεις και τους επόμενους μήνες.

Το euribor 3μήνου

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, το euribor 3μήνου, που αποτελεί τη βάση υπολογισμού για τα δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο, θα παραμείνει σε υψηλά επίπεδα και συγκεκριμένα κοντά στο

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Στεγαστικό δάνειο 100.000 ευρώ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ 240 μήνες (20 έτη)				ΔΙΑΡΚΕΙΑ 360 μήνες (30 έτη)			
ΤΙΜΗ EURIBOR	Επιτόκιο	Δόση	Αύξηση δόσης	ΤΙΜΗ EURIBOR	Επιτόκιο	Δόση	Αύξηση δόσης
0,00%	2,50%	€535,77		0,00%	2,50%	€401,39	
3,00%	5,50%	€694,68	€158,91	3,00%	5,50%	€575,34	€173,95
0,00%	3,50%	€586,14		0,00%	3,50%	€455,77	
3,00%	6,50%	€752,65	€166,51	3,00%	6,50%	€639,98	€238,59

3,5% καθ' όλη τη διάρκεια του 2023, παγιώνοντας τις αυξημένες δόσεις σε όλες τις κατηγορίες υφιστάμενων δανείων. Με βάση τις ίδιες εκτιμήσεις, οι πρώτες μειώσεις θα ξεκινήσουν το 2024 και συγκεκριμένα από το τέλος του α' τριμήνου και μετά, αλλά θα είναι συγκρατημένες και σύμφωνα με τις προβλέψεις το euribor θα διαμορφωθεί κοντά στο 2,7% στα τέλη του 2024 και στο 2,5% το 2025.

Με βάση αυτές τις προβλέψεις, η συνολική επιβάρυνση για ένα στεγαστικό δάνειο θα διαμορφωθεί περίπου από 200 έως και 300 ευρώ για ένα υφιστάμενο δάνειο 100.000 ευρώ με διάρκεια 20 ή 30 χρόνια και spread 2,5% ή 3,5% αντίστοιχα. Πρόκειται για δάνεια που δόθη-

καν την προηγούμενη δεκαετία με κυμαινόμενο επιτόκιο και όχι αυτά που είχαν δοθεί πριν από το 2008 και τα οποία εφόσον εξυπηρετούνται κανονικά, έχουν αποπληρώσει σε μεγάλο βαθμό τους τόκους και πλέον αποπληρώνουν μόνο κεφάλαιο. Αντίστοιχα, για ένα μικρό επιχειρηματικό δάνειο, π.χ. 200.000 ευρώ, διάρκεια αποπληρωμής τα 10 χρόνια και spread 5,5% (τελικό επιτόκιο 8% σήμερα) η συνολική επιβάρυνση σε σχέση με τον περασμένο Ιούλιο είναι ήδη περίπου 300 ευρώ τον μήνα και έπεται συνέχεια.

Την αυξητική πορεία σε όλες τις κατηγορίες νέων δανείων με έμφαση –εκτός από τα στεγαστικά– και στα επιχειρηματικά δάνεια, που επίσης συνδέονται

ευθώς με το euribor, επιβεβαιώνουν τα στοιχεία που δημοσίευσε χθες η Τράπεζα της Ελλάδος για την εξέλιξη των επιτοκίων τον Δεκέμβριο.

Επιχειρήσεις

Όπως προκύπτει από τα σχετικά στοιχεία, το μέσο επιτόκιο για δάνειο έως 250.000 ευρώ έχει εκτιναχθεί από 5,76% τον Οκτώβριο του 2022 σε 6,14% τον Δεκέμβριο, ενώ για ποσό έως 1 εκατ. ευρώ το μέσο επιτόκιο έχει αυξηθεί από 4,64% τον Οκτώβριο σε 5,14% τον Δεκέμβριο. Σε υψηλά επίπεδα και συγκεκριμένα στο 4,49% έχει αυξηθεί το μέσο κόστος δανεισμού για τις μεγάλες επιχειρήσεις και για δάνεια άνω του 1 εκατ. ευρώ, παρά την ενεργοποίηση του Ταμείου

Ανάκαμψης και τη συγκράτηση των spreads από την πλευρά των τραπεζών, προκειμένου να επιταχύνουν τις νέες εκταμιεύσεις δανείων. Τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος ανεβάζουν το μέσο κόστος δανεισμού για δάνεια τακτής λήξης προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις τον Δεκέμβριο στο 4,83% από 4,42% τον Οκτώβριο, ενώ το μέσο κόστος για ανακυκλούμενες πιστώσεις έχει αναρριχηθεί από 4,79% τον Οκτώβριο σε 5,21% στο τέλος του χρόνου.

Μείωση νέων στεγαστικών

Οι τράπεζες έχουν συγκρατήσει τα σταθερά επιτόκια για νέα στεγαστικά δάνεια που εξακολουθούν να είναι ελκυστικά και σε αρκετές περιπτώσεις έχουν μειώσει τα spreads στα κυμαινόμενα, προκειμένου να συντηρήσουν τη ζήτηση. Όπως όμως δείχνουν τα στοιχεία της ΤτΕ, η αβεβαιότητα στο μέτωπο των επιτοκίων και του πληθωρισμού έχει ήδη επηρεάσει τη ζήτηση, η οποία υπέστη σημαντική μείωση τα δύο τελευταία τρίμηνα του 2022, ανακόπτοντας τον αυξητικό ρυθμό των προηγούμενων τριμήνων. Συγκεκριμένα στοιχεία από τις τράπεζες αναφέρουν ότι το β' εξάμηνο του 2022, δηλαδή μετά την πρώτη αύξηση του επιτοκίου της ΕΚΤ στις αρχές Ιουλίου, ο αριθμός των αιτήσεων για νέα στεγαστικά δάνεια μειώθηκε κατά 12,4% σε σχέση με το α' εξάμηνο του 2022 και κατά 6,4% σε σχέση με το β' εξάμηνο του 2021.

Η μείωση στη ζήτηση στεγαστικών δανείων είναι ακόμη πιο έντονη το τελευταίο τρίμηνο του 2022, καθώς ο αριθμός αιτήσεων της αγοράς μειώθηκε κατά 20,4% συγκριτικά με το τελευταίο τρίμηνο 2021 και κατά 5,7% σε σύγκριση με το γ' τρίμηνο του 2022.

Επιτόκια καταθέσεων

Χλιαρή άνοδο των επιτοκίων στις καταθέσεις προθεσμίας δείχνουν τα στοιχεία της ΤτΕ, που όπως προκύπτει αυξήθηκαν οριακά στο 0,33% τον Δεκέμβριο, ενώ μεγαλύτερη είναι η αύξηση στα υφιστάμενα υπόλοιπα των επιχειρήσεων, το μέσο επιτόκιο των οποίων ανήλθε στο 0,73%. Στην πραγματικότητα οι αυξήσεις είναι υψηλότερες στον βαθμό που οι αποδόσεις των προθεσμιακών καταθέσεων στις περισσότερες περιπτώσεις είναι διαπραγματεύσιμες μεταξύ τράπεζας και καταθέτη και δεν αποτυπώνονται πάντα στους επίσημους τιμοκαταλόγους. Σύμφωνα με τις τράπεζες, οι αποδόσεις των προθεσμιακών καταθέσεων διαρκείας ίσης ή μεγαλύτερης των έξι μηνών έχουν αυξητική τάση κατά τους τελευταίους μήνες, με τις αποδόσεις για περίοδο 12 μηνών και άνω να διαμορφώνονται σε επίπεδα πάνω από 1%, ανάλογα με την τράπεζα και το ποσό της προθεσμιακής κατάθεσης. Οι τράπεζες έχουν λανσάρι επίσης και καταθετικά προϊόντα τύπου step-up, που φτάνουν έως και τους 24 μήνες, μεγιστοποιώντας την απόδοση ανά τρίμηνο με επιτόκιο έως 1,80%-2%, όμως στο τέλος της περιόδου. Σε ετησιοποιημένη βάση οι αποδόσεις κινούνται λίγο πάνω από το 1,20%.

ΕΚΤ: Η άνοδος των επιτοκίων θα συνεχισθεί

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Τον Μάρτιο έθεσε ως το σημείο αναφοράς για την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής της μετά το α' τρίμηνο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, όταν και θα έχει στα χέρια της τις νέες προβλέψεις για την ανάπτυξη και τον πληθωρισμό.

Έτσι, αν και προχώρησε σε νέα αύξηση των επιτοκίων κατά 50 μονάδες βάσης στη χθεσινή συνεδρίαση, όπως και αναμενόταν, και δήλωσε πως προτίθεται (δεν δεσμεύεται) να τα αυξήσει περαιτέρω κατά 50 μ.β. στις 16 Μαρτίου, τόνισε ότι δεν είναι ακόμη σαφές πώς θα κινηθεί στη συνέχεια, ανοίγοντας έτσι την πόρτα για έναν πιο αργό ρυθμό στον κύκλο σύσφιγξης, κάτι που κάνουν ήδη ή έχουν διαμνηνύσει ότι θα κάνουν και άλλες μεγάλες κεντρικές τράπεζες.

Η ΕΚΤ αύξησε και τα τρία βασικά της επιτόκια κατά 50 μ.β. Κατά συνέπεια, τα επιτόκια της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων, των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης καθώς και της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης αυξήθηκαν σε 2,5%, 3,00% και 3,25% αντίστοιχως.

«Λόγω των πιέσεων σε σχέση με τον υποκείμενο πληθωρισμό, το Διοικητικό Συμβούλιο προτίθεται να αυξήσει τα επιτόκια κατά 50 μ.β. ακόμη στην επόμενη συνεδρίασή του τον Μάρτιο και στη συνέχεια θα αξιολογήσει την πορεία που θα ακολουθήσει η νομισματική πολιτική του», σημειώθηκε στην ανακοίνωσή της ΕΚΤ, διαμνηνύοντας έτσι για τουλάχιστον στην άλλη μια σημαντική αύξηση, σχετικά με το μέγεθος της οποίας ωστόσο δεν υπάρχει ομοφωνία στο Δ.Σ. «Ο συμβιβασμός μεταξύ μελών του Δ.Σ. στις αποφάσεις είναι ο κανό-

Είναι αισιόδοξο ότι ο πληθωρισμός υποχωρεί, ωστόσο οι υποκείμενες πιέσεις παραμένουν υψηλές, τόνισε η επικεφαλής της ΕΚΤ Κριστίν Λαγκάρντ, ξεκαθαρίζοντας πως η ΕΚΤ δεν έχει σε καμία περίπτωση ολοκληρώσει τη δουλειά της και το τέλος των αυξήσεων επιτοκίων δεν είναι ακόμη κοντά.

Ανοιχτό το ενδεχόμενο να προχωρήσει σε μικρότερες αυξήσεις επιτοκίων μετά τον Μάρτιο.

νας του παιχνιδιού», σχολίασε η επικεφαλής της ΕΚΤ Κριστίν Λαγκάρντ σε σχετική ερώτηση των δημοσιογράφων κατά τη συνέντευξη Τύπου, ενώ πρόσθεσε πως «η πρόθεση δεν είναι 100% δέσμευση», εξηγώντας πως οι επόμενες αυξήσεις (μετά τον Μάρτιο) είναι βέβαιες, αλλά μπορεί να είναι 50 μ.β.

ή 25 μ.β., όσο χρειαστεί προκειμένου να διατηρηθούν τα επιτόκια σε επίπεδα που είναι επαρκώς περιοριστικά και να διασφαλιστεί η έγκαιρη επαναφορά του πληθωρισμού στον μεσοπρόθεσμο στόχο του 2%. «Είναι πολύ αισιόδοξο ότι το τοπίο της ανάπτυξης έχει βελτιωθεί και ότι ο ονομαστικός πληθωρισμός υποχωρεί, ωστόσο οι υποκείμενες πιέσεις παραμένουν υψηλές», τόνισε η κ. Λαγκάρντ, ξεκαθαρίζοντας πως η ΕΚΤ δεν έχει σε καμία περίπτωση ολοκληρώσει τη δουλειά της και το τέλος των αυξήσεων επιτοκίων δεν είναι ακόμη κοντά. Αυτό μεταφράζεται, επίσης, από την αγορά στο ότι θα διατηρήσει τα επιτόκια

σε υψηλά επίπεδα για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Η απόφαση της ΕΚΤ ήρθε μία ημέρα αφότου η Fed επιβράδυνε περαιτέρω τον ρυθμό των αυξήσεων, προχωρώντας σε μια αύξηση κατά 25 μ.β., φέρνοντας έτσι το επιτόκιο 4,50%-4,75%, αν και προειδοποίησε ότι θα χρειαστούν και νέες αυξήσεις. Παράλληλα ήρθε λίγες ώρες μετά την απόφαση της Τράπεζας της Αγγλίας να αυξήσει τα επιτόκια για 10η συνεχή φορά, κατά 50 μ.β. και στο υψηλότερο επίπεδο από το 2008 (4%), με τους αναλυτές ωστόσο να εκτιμούν ότι είναι απολύτως σαφές τόσο από το δελτίο Τύπου όσο και από τις νέες προβλέψεις ότι θέτει σιγά σιγά τις βάσεις για το τέλος του τρέχοντος κύκλου σύσφιγξης, με μια περαιτέρω αύξηση, αλλά κατά 25 μ.β., να αναμένεται τον Μάρτιο.

Ομολόγα

Η πιθανότητα μιας λιγότερο επιθετικής ΕΚΤ μετά τον Μάρτιο οδήγησε σε ράλι τα ομολόγα της Ευρωζώνης, με τις αποδόσεις των 10ετών γερμανικών ομολόγων να σημειώνουν βουτιά κατά 9% και 2,095%, ενώ σημαντική ήταν και η βελτίωση στην περιφέρεια με την απόδοση του νέου ελληνικού 10ετούς να υποχωρεί κατά 6% στο 4,05%, ενώ κάτω από το 4% υποχώρησε το ιταλικό 10ετές.

«Επειτα από άλλη μία αύξηση των επιτοκίων κατά 50 μ.β. τον Μάρτιο, αναμένουμε ότι η εικόνα του πληθωρισμού θα έχει αλλάξει αρκετά ώστε να πείσει την ΕΚΤ να στραφεί σε μικρότερες αυξήσεις επιτοκίων κατά 25 μ.β. το β' τρίμηνο, έτσι ώστε τα επιτόκια καταθέσεων να κορυφωθούν στο 3,50% τον Ιούνιο», σημειώνει η Μέλανι Ντεμπόντο, επικεφαλής οικονομολόγος της Pantheon Macroeconomics.

Θωρακισμένη είναι η ελληνική αγορά κατοικίας

Ισχυρές «αντιστάσεις» στη συνεχιζόμενη ανοδική πορεία των επιτοκίων προβλέπει για την ελληνική αγορά κατοικίας ο πρόεδρος της Εθνικής Τράπεζας, Γκιγκας Χαρδούβελς. Μιλώντας στο πρόσφατο συνέδριο της ΠΟΜΙΔΑ, ο κ. Χαρδούβελς σημείωσε ότι «η ελληνική αγορά έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη. Αυτοί που αγοράζουν, δεν το πράττουν με δάνειο. Αντιθέτως, το 80% των αγορών κατοικίας πραγματοποιείται αποκλειστικά με ίδια κεφάλαια. Έχει μείωση του δανεισμού, αλλά παραμένει πολύ πιο χαμηλά σε σχέση με τη δεκαετία του 2000, όταν και κορυφώθηκε».

Σύμφωνα με τον κ. Χαρδούβελς, το παραπάνω στοιχείο καταδεικνύει και το ότι η αγορά ακινήτων συγκεντρώνει τις προοπτικές μιας ακόμη μεγαλύτερης ανάπτυξης, δεδομένης της χαμηλής μόχλευσης. Παράλληλα, η ελληνική αγορά συγκεντρώνει τεράστια ζήτηση από το εξωτερικό. «Μόνο τα τελευταία χρόνια είχαμε εισροές ξένων κεφαλαίων ύψους 8 δισ. ευρώ για την απόκτηση ακινήτων, με αποτέλεσμα το 40% των άμεσων ξένων επενδύσεων να αφορά αποκλειστικά ακίνητα», ανέφερε χαρακτηριστικά ο κ. Χαρδούβελς.

Ταυτόχρονα, η ελληνική οικονομία διαφέρει σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, καθώς βρίσκεται σε διαφορετική φάση από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές. «Η ελληνική οικονομία παραμένει σε ανοδική πορεία και περιμένουμε ότι αυτό θα συνεχιστεί. Οι προβλέψεις του υπ. Οικονομικών κάνουν λόγο για ανάπτυξη του ΑΕΠ περίε του 2% φέτος, τη στιγμή που οι οικονομίες στην υπόλοιπη Ε.Ε. ίσως εμφανίσουν ακόμη και ύφεση, ή εκεί περίε

του 0%», τόνισε χαρακτηριστικά. Επιπλέον, κατά τον ίδιο, αναμένεται και η αναβάθμιση της αξιολόγησης της χώρας, καθώς είναι πιθανή η είσοδος της Ελλάδας στην επενδυτική βαθμίδα. Αυτή η προοπτική έχει προσφέρει ώθηση στις επενδύσεις και συνεισφέρει και στην αγορά ακινήτων, η οποία επιπρόσθετα έχει ωφεληθεί τα τελευταία χρόνια από την υποχώρηση της φορολογίας (π.χ. αναστολή ΦΠΑ 24% στα νέα ακίνητα, αθροιστική μείωση του ΕΝΦΙΑ κατά 35% κ.τ.λ.).

Μικρό ποσοστό των αγορών γίνεται με στεγαστικό δάνειο, τονίζει ο πρόεδρος της ΕΤΕ. Το 80% πραγματοποιείται αποκλειστικά με ίδια κεφάλαια.

Από την άλλη πλευρά, ο κ. Χαρδούβελς στάθηκε και στην ανάγκη η ανάκαμψη των τιμών πώλησης των κατοικιών να μην είναι τόσο απότομη, όσο παρατηρείται. Μετά την αύξηση της τελευταίας πενταετίας, «οι τιμές απέχουν περίπου 20% από το προηγούμενο υψηλό. Το διεθνές περιβάλλον όμως που διαμορφώνεται σημαίνει ότι οι τιμές δεν θα ανεβαίνουν με την ίδια ταχύτητα. Βέβαια, όσο οι τιμές στην Ελλάδα υποχωρούν, στις άλλες χώρες αυξάνονται, ενώ σήμερα συμβαίνει και πάλι το αντίθετο, δηλαδή οι τιμές αυξάνονται στην Ελλάδα και υποχωρούν στις περισσότερες χώρες λόγω της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής».

N. X. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ

Φθηνός και γρήγορος δανεισμός μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης

Στο 0,35% το επιτόκιο για τις μικρές και στο 1% για μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Επιτόκιο σταθερό 0,35% για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις και 1% για τις μεσαίες και μεγάλες, καθώς και fast track ηλεκτρονική διαδικασία υπογραφής δανειακής σύμβασης σε 1,5-2 μήνες συγκαταλέγονται στα χαρακτηριστικά του δανειακού προγράμματος του Ταμείου Ανάκαμψης, όπως τα ανέπτυξε ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Θόδωρος Σκυλακάκης στην Κοζάνη, σε ενημερωτική εκδήλωση για το «Ελλάδα 2.0».

Ο κ. Σκυλακάκης κάλεσε τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που έχουν ή μπορούν να αποκτήσουν τραπεζικό προφίλ να αξιοποιήσουν το εργαλείο αυτό των δανείων, χαρακτηρίζοντας το ως το μεγαλύτερο επενδυτικό εργαλείο που είχε ποτέ η Ελλάδα.

Τα στοιχεία των τραπεζών και του υπουργείου Οικονομικών δείχνουν ότι πράγματι υπάρχει ενδιαφέρον για τα δάνεια του Ταμείου, αφού έως το τέλος του 2022 είχαν υπογραφεί 68 δανειακές συμβάσεις, προϋπολογισμού επενδυτικών σχεδίων 3,22 δισ. ευρώ, ενώ οι τέσσερις συστημικές τράπεζες ανακοίνωσαν προχθές ότι έχουν αξιολογήσει και υποβάλει για λογαριασμό των πελατών τους προτάσεις 10,5 δισ. ευρώ. Αλλωστε και ο κ. Σκυλακάκης είπε πρόσφατα ότι οι συμβασιολογίες θα φτάσουν τα 10 δισ. ευρώ συνολικά το προσε-

Τα στοιχεία των τραπεζών και του υπουργείου Οικονομικών δείχνουν ότι πράγματι υπάρχει ενδιαφέρον για τα δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης. Εως το τέλος του 2022 είχαν υπογραφεί 68 δανειακές συμβάσεις, προϋπολογισμού επενδυτικών σχεδίων 3,22 δισ. ευρώ.

Η διαδικασία για την υπογραφή της σύμβασης ολοκληρώνεται ηλεκτρονικά σε 1,5-2 μήνες.

χές διάστημα. Απαριθμώντας τα πλεονεκτήματα των δανείων αυτών, ο αναπληρωτής υπουργός είπε επίσης ότι καλύπτεται ο ΦΠΑ του επενδυτικού σχεδίου, ενώ παράλληλα το κεφάλαιο κίνησης και οι δαπάνες προώ-

θησης και επικοινωνίας (μάρκετινγκ) μπορούν να αφορούν, αθροιστικά, έως 30% των επιλέξιμων δαπανών του. Αναφέρθηκε επίσης στη δυνατότητα συνδυασμού του συγκεκριμένου εργαλείου με τον αναπτυξιακό νόμο, αλλά και με οποιοδήποτε άλλο επενδυτικό εργαλείο, από το ΕΣΠΑ, το ΠΑΑ, ακόμη και με άλλο εργαλείο του Ταμείου Ανάκαμψης. «Το μόνο που χρειάζεται να κάνετε είναι να μην έχετε ξεκινήσει την επένδυση πριν υποβάλετε αίτηση σε όποια επενδυτικά εργαλεία επιλέξετε», είπε.

Διευκρίνισε ακόμη ότι «κα-

νένες δημόσιος λειτουργός ή πολιτικός δεν υπογράφει σε κάποιο στάδιο της διαδικασίας, από την υποβολή της αίτησης έως την τελική απόφαση. Η βιωσιμότητα του επενδυτικού σχεδίου κρίνεται από το τραπεζικό σύστημα και η επιλεξιμότητα από τους ορκωτούς λογιστές».

Εκτός από τα δάνεια, υπάρχουν βεβαίως και οι επιδοτήσεις του Ταμείου Ανάκαμψης, οι οποίες εν μέρει αφορούν και αυτές ιδιωτικές επενδύσεις. Ο κ. Σκυλακάκης είπε ότι σύντομα θα «τρέξουν» τα εξής προγράμματα που αφορούν μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις: το «Εξοικονομώ - Επιχειρώ», δράσεις αγροδιατροφής, εξειδικευμένο εργαλείο του REPower EU το οποίο θα δημιουργήσει χώρο για επενδύσεις παραγωγής και εξοικονόμησης ενέργειας κ.ά.

Συνολικά, από τα 60 δισ. ευρώ που είχε εκτιμηθεί ότι θα κινητοποιήσει το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ο κ. Σκυλακάκης είπε ότι περίπου 45 δισ. ευρώ θα αφορούν ιδιωτικές επενδύσεις. Αναφερόμενος δε ειδικά στη Δυτική Μακεδονία υποστήριξε πως έχει τη δυνατότητα και τα κίνητρα να φιλοξενήσει το μεγαλύτερο μερίδιο από αυτές τις ιδιωτικές επενδύσεις, ως ποσοστό του ΑΕΠ της. Όπως είπε, το ενδιαφέρον για την περιοχή είναι μεγάλο, όχι μόνο για επενδύσεις φωτοβολταϊκών, αλλά και για βαριές βιομηχανικές και παραγωγικές επενδύσεις.

Πλατφόρμα αναζήτησης προσωπικού υψηλής εξειδίκευσης από τον ΣΕΒ

Ένα νέο ψηφιακό εργαλείο, που συνδέει ανθρώπους με υψηλά προσόντα και εξειδίκευση με βιομηχανίες και επιχειρήσεις τεχνολογίας που αναζητούν το αντίστοιχο προσωπικό, εγκαινίασε ο ΣΕΒ. Η νέα ψηφιακή πλατφόρμα IG@work σχεδιάζεται και υλοποιείται από την Επιτροπή Καινοτομίας του ΣΕΒ σε συνεργασία με τη Workable, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας Innovative Greeks. Απευθύνεται αποκλειστικά στις επιχειρήσεις-μέλη του Συνδέσμου, αλλά και σε νεοφυείς επιχειρήσεις που είναι εγγεγραμμένες στο Elevate Greece. Μάλιστα, ήδη 88 επιχειρήσεις έχουν ανεβάσει πάνω από 400 σχετικές αγγελίες.

Το IG@work, που βρίσκεται στη διεύθυνση <https://www.igwork.gr/>, συγκεντρώνει σε μια εύχρηστη πλατφόρμα διαθέσιμες, ποιοτικές θέσεις εργασίας σε βιομηχανίες και ταχεία αναπτυσσόμενες τεχνολογικές επιχειρήσεις και startups, και τις συνδέει με ανθρώπους που θέλουν να επαγγελματιστούν ή ψάχνουν το επόμενο βήμα της καριέρας τους. Στην πράξη, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν πλέον να αναζητούν επαγγελματικές ευκαιρίες ανάμεσα στις εκατοντάδες θέσεις που αναρτώνται στη νέα ψηφιακή πλατφόρμα.

Στόχος της πρωτοβουλίας είναι η ενίσχυση στην πράξη της δυνατότητας των επιχειρήσεων να βρίσκουν τους ανθρώπους που χρειάζονται. Ταυτόχρονα, διευρύνει τις ευκαιρίες απασχόλησης για το υψηλού επιπέδου ανθρώπινο κεφάλαιο στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, δίνοντας τη δυνατότητα αναζήτησης

ανάμεσα σε εκατοντάδες θέσεις εργασίας σε μερικές από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες και δυναμικότερες τεχνολογικές startups της Ελλάδας.

Σύμφωνα μάλιστα με τον πρόεδρο της Επιτροπής Καινοτομίας του ΣΕΒ, Μάρκο Βερέμη, η επιτυχημένη πρωτοβουλία των Innovative Greeks που ξεκίνησε το 2020, αξιοποιώντας το δίκτυο των Ελλήνων του εξωτερικού, έδωσε την ευκαιρία στους εφευρετικούς Έλληνες να γνωριστούν μεταξύ τους και να συνεργαστούν, και σήμερα εμπλουτίζεται με ένα νέο εργαλείο, το IG@

Απευθύνεται αποκλειστικά στις επιχειρήσεις-μέλη του Συνδέσμου, αλλά και σε νεοφυείς επιχειρήσεις.

work. «Βάζουμε ένα σημαντικό λιθαράκι για να φέρουμε πίσω στη χώρα νέους και ικανούς Έλληνες, οι οποίοι τα χρόνια της οικονομικής κρίσης έφυγαν σε αναζήτηση καλύτερης εργασιακής προοπτικής», δήλωσε ο κ. Βερέμης και συμπλήρωσε πως οι νέοι αυτοί προέρχονταν από το πιο παραγωγικό κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας και η μεγάλη πλειονότητά τους ήταν απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης. «Η επιχειρηματική κοινότητα αγαλιάζει τη νέα αυτή πρωτοβουλία και πιστεύουμε ότι θα επιστρέψει αξία σε όλους και ιδιαίτερα στους καινοτόμους Έλληνες», κατέληξε.

5 Φεβρουαρίου

Προεδρικές Εκλογές 2023

Ψηφίζουμε και συμμετέχουμε στην Ιστορία

Τις υψηλότερες δαπάνες στέγασης στην Ε.Ε. πληρώνουν οι Έλληνες

Ανω του 40% του εισοδήματος καταβάλλει το 32,4%, έναντι 10,4% στην Ευρώπη

Του ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ

Διατρεί και μάλιστα με χαρακτηριστικά... άνεση, την αρνητική πρωτιά η χώρα μας, αναφορικά με την επιβάρυνση των νοικοκυριών με δαπάνες στέγασης. Σύμφωνα με την τελευταία έρευνα της Eurostat για το 2021, το ποσοστό του πληθυσμού στην Ελλάδα, που επιβαρύνεται υπερβολικά με δαπάνες που αφορούν τη στέγασή του, αγγίζει το 32,4%, έναντι 21,9% στη Δανία και 15,3% στην Ολλανδία.

Τα ποσοστά αυτά αφορούν ανθρώπους που μένουν σε αστικές περιοχές και υποχρεώνονται να δαπανούν πάνω από το 40% του διαθέσιμου εισοδήματός τους για το ακίνητο στο οποίο μένουν. Οι δαπάνες αυτές αφορούν π.χ. ενοίκιο, κοινόχρηστα, θέρμανση και ύδρευση. Επίσης, αν πρόκειται για ιδιοκτήτες, υπολογίζεται και τυχόν επιβάρυνση από την εξυπηρέτηση στεγαστικού δανείου. «Πρωτιά» εξασφαλίζει η Ελλάδα και όσον αφορά την αντίστοιχη επιβάρυνση σε αγροτικές περιοχές, όπου το σχετικό ποσοστό του πληθυσμού διαμορφώνεται σε 22%, έναντι 13,3% της Βουλγαρίας και 10,8% της Ρουμανίας.

Το αντίστοιχο ποσοστό στη σχετική έρευνα του 2020 ήταν ελαφρώς υψηλότερο με 33,3%, ενώ ο μέσος όρος στην Ε.Ε. δεν ξεπερνούσε το 7,8%. Το 2021, το μέγεθος αυτό αυξήθηκε σε 10,4% του πληθυσμού.

Ακόμα χειρότερη είναι ασφαλώς η εικόνα μεταξύ εκείνων που νοικιάζουν. Σύμφωνα με τα σχετικά στοιχεία, το 74,2% των ενοικιαστών στην Ελλάδα δαπανά πάνω από το 40% του εισοδήματός του για την κάλυψη των αναγκών στέγης του. Το θετικό είναι ότι το

Ακριβό μου κεραμίδι...

Αρνητική πρωτιά για την Ελλάδα σε ό,τι αφορά το κόστος στέγασης μεταξύ των χωρών-μελών της Ε.Ε.

ΔΑΠΑΝΟΥΝ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΟ 40% ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΕΓΑΣΗ ΤΟΥΣ

ΠΗΓΗ: Eurostat

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Στην Ελλάδα, το 74,2% των ενοικιαστών δαπανά άνω του 40% του εισοδήματός τους για την κατοικία τους.

σχετικό ποσοστό βγαίνει μειωμένο τα τελευταία χρόνια, καθώς το 2020 ήταν στο 79,2% και το 2014, όταν είχε κορυφωθεί η κρίση και οικονομική ύφεση, αγγίζει το 87,5%.

Μεταξύ των ιδιοκτητών που εξυπηρετούν δόση στεγαστικού δανείου, το σχετικό ποσοστό του πληθυσμού αγγίζει το 18,5% από 19,9% το 2020 και 31,5% το 2015. Η διαφορά που παρατηρείται μεταξύ όσων νοικιάζουν και όσων εξυπηρετούν στεγαστικό δάνειο, έγκειται στο ότι, κατά κανόνα, οι δανειολήπτες έχουν υψηλότερο

εισόδημα, σε σχέση με όσους διαμένουν σε ενοίκιο.

Ασφαλώς, η οικονομική δυσπραγία για πολλά νοικοκυριά μεταφράζεται και σε αντίστοιχες καθυστερήσεις στην αποπληρωμή οφειλών. Σύμφωνα με τη Eurostat, το 2021, το 36,4% του πληθυσμού στην Ελλάδα εμφάνιζε καθυστέρηση στην εξυπηρέτηση των οφειλών του, είτε για το ενοίκιο είτε για τους λογαριασμούς ΔΕΚΟ, είτε για τη δόση του στεγαστικού του δανείου. Στη δεύτερη θέση της Ε.Ε. με 20,4% ακολουθεί η Βουλγαρία και έπονται χώρες όπως η Κύπρος με 17,3%, η Κροατία με 16,6% και η Ιρλανδία με 13,6%. Με δεδομένο ότι το 2022 προστέθηκε και ο παράγοντας της ενεργειακής κρίσης, που εκτόξευσε το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας και της θέρμανσης, αναμένεται σημαντική αύξηση των παραπάνω ποσοστών στην επόμενη έρευνα της Eurostat.

Εν τω μεταξύ, την ανοδική τους πορεία συνεχίζουν και οι τιμές των ενοικίων. Σύμφωνα με έρευνα της Potamianos Real Estate Group, που αφορά πραγματικές συμφωνίες μίσθωσης κατοικιών και όχι ζητούμενες τιμές που αφορούν αγγελίες, σήμερα, η μέση ζητούμενη τιμή στην Αττική αγγίζει τα 7,9 ευρώ/τ.μ., έχοντας αυξηθεί κατά σχεδόν 35% από το 2017. Σε ορισμένες περιοχές του κέντρου, όπως το Παγκράτι και η Κυψέλη, ή στον Πειραιά, τα ενοίκια έχουν αυξηθεί σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50% από το 2017 μέχρι και το τέλος του 2022. Ως εκ τούτου, στελέχη της αγοράς ακινήτων σημειώνουν ότι θα πρέπει να αυξηθεί η προσφορά κατοικιών που διατίθενται προς ενοίκιαση, αλλά και να τονωθούν τα εισοδήματα των νοικοκυριών, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στο αυξημένο κόστος ζωής.

Ελάφρυνση χρέους κατά 5,8 δισ. ενέκρινε ο ESM

Τίτλοι τέλους έπρεσαν σ' ένα ακόμη μεταμνημονιακό κεφάλαιο, καθώς το διοικητικό συμβούλιο του ESM άναψε το πράσινο φως για την εκταμίευση της 8ης και τελευταίας δόσης της επιστροφής κερδών των ευρωπαϊκών κεντρικών τραπεζών από ελληνικά ομόλογα (SMPs και ANFAs) ύψους 603 εκατ. ευρώ, καθώς και για τον μηδενισμό του επιτοκιακού κέρδους ομολόγων που είχαν εκδοθεί το 2012 από τον EFSF και θα επιβάρυνε το χρέος έως το 2049, συνολικού ύψους 5,2 δισ. ευρώ.

Η εκταμίευση συνοδεύτηκε από προτροπές του επικεφα-

λής του ESM Πιερ Γκραμενιά να συνεχίσει η Ελλάδα τη δημοσιονομική πειθαρχία και τις μεταρρυθμίσεις, ιδίως στους εξής 4 τομείς: ληξιπρόθεσμες οφειλές, μη εξυπηρετούμενα δάνεια, πρωτοβάθμια υγεία και εργατική νομοθεσία.

Αφού αναγνώρισε την πρόοδο που έχει συντελεσθεί στην εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και την ικανότητα που επέδειξε η χώρα στον χειρισμό της κρίσης λόγω του πολέμου στην Ουκρανία, ο κ. Γκραμενιά, που βρισκόταν την περασμένη εβδομάδα στην Αθήνα, είπε: «Η υπεύθυνη και βιώσιμη δημοσιονομική πολιτική πρέ-

πει να παραμείνει προτεραιότητα και οι προσπάθειες να συνεχιστούν, ειδικά όσον αφορά τη μείωση και την αναδιάρθρωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, την εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, τη μεταρρύθμιση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης και την εργατική νομοθεσία.

Τόσο η κατάργηση του επιτοκιακού κέρδους όσο και η επιστροφή των SMPs και ANFAs εντάσσονται στα μεσοπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους που είχαν αποφασιστεί το 2018. Ο κ. Γκραμενιά είπε χτες ότι «η συνολική αξία των μεσοπρό-

θεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους ανέρχεται σε 11,5 δισ. ευρώ». Το επιτοκιακό κέρδος ήταν 2% επί δανείου 11,3 δισ. ευρώ του EFSF, που χρησιμοποιήθηκε για επαναγορά χρέους και θα πληρωνόταν από το 2017 και μετά. Στο πλαίσιο όμως των μέτρων ελάφρυνσης του χρέους, αποφασίστηκε η σταδιακή κατάργησή του, κάθε φορά που η Ελλάδα είχε θετική αξιολόγηση, στο πλαίσιο της εποπτείας. Αντίστοιχα, συνδεδεμένη με τη θετική αξιολόγηση ήταν και η ανά εξάμηνο επιστροφή των SMPs και ANFAs.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Αύξηση κατώτατου μισθού 15,8% προτείνει η ΓΣΕΕ

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Μεταξύ της διαγνωσμένης ανάγκης ενίσχυσης των χαμηλόμισθων έναντι της πορείας του πληθωρισμού και της εξίσου διαπιστωμένης ανάγκης για ελάφρυνση των επιχειρήσεων από το συνεχώς αυξανόμενο κόστος λειτουργίας, κυρίως εξαιτίας της ενεργειακής κρίσης, κινούνται οι προτάσεις των κοινωνικών εταίρων για το ύψος του κατώτατου μισθού. Οι διαδικασίες ξεκίνησαν και ήδη απομένουν λιγότερες από 25 ημέρες μέχρι το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) να συντάξει, έπειτα από εξέταση των θέσεων όλων των κοινωνικών εταίρων και των επιστημονικών φορέων, την τελική του πρόταση προς το υπουργείο Εργασίας, ώστε στη συνέχεια, έως τα μέσα Μαρτίου, να υπογραφεί η σχετική υπουργική απόφαση που θα καθορίζει αυξήσεις σε μισθούς και ημερομίσθια τουλάχιστον 650.000 εργαζομένων. Σήμερα, βάσει του νέου ασφυκτικού χρονοδιαγράμματος, θα πρέπει ισοτιμότητα και φορείς να υποβάλουν τις μελέτες τους, οι οποίες θα αποτελέσουν και τη βάση για την περαιτέρω, ακόμη και προφορική, διαπραγμάτευση. Ηδη, χτες, η ΓΣΕΕ παρουσίασε τη δική της, διεκδικώντας «ξεπάγωμα» των τριετιών και κατώτατο μισθό 826 ευρώ, δηλαδή αύξηση 15,8% σε σχέση με τα 713 ευρώ που είναι σήμερα. Αυτό το ποσό κρίθηκε από το Ινστιτούτο Εργασίας (ΙΝΕ) της Συνομοσπονδίας ότι καλύπτει τουλάχιστον το 60% του διάμεσου μισθού πλήρους απασχόλησης, που αποτελεί το «κατώφλι» της φτώχειας και βρίσκεται στην Ελλάδα στα 780 ευρώ.

Ταυτόχρονα, όμως, καλύπτει και τον πληθωρισμό 6% που εκτιμά το ΙΝΕ ΓΣΕΕ ότι θα επικρατήσει στη χώρα κατά το τρέχον έτος. Σύμφωνα με τη ΓΣΕΕ, η ραγδαία αύξηση του τιμαριθμού και του κόστους ζωής στη χώρα μας από τον Ιούνιο του 2021 και μετά, για πρώτη φορά μάλιστα ύστερα από τουλάχιστον 24 χρόνια συνεχούς μεσοσταθμικής αποκλιμάκωσης του, επέδρασε αρνητικά στις συνθήκες διαβίωσης μεγάλου μέρους των νοικοκυ-

ριών. Όπως μάλιστα επισημαίνεται στη μελέτη του Ινστιτούτου, το ποσοστό των μισθωτών που διαβιώνει σε συνθήκες σοβαρής υλικής στέρξης, ύστερα και από την αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 9,7% το 2022, αυξήθηκε κατά 0,2 μονάδες. Η προτεινόμενη από τη ΓΣΕΕ αύξηση του κατώτατου μισθού για το 2023 εκτιμάται ότι θα μειώσει το ποσοστό υλικής στέρξης κατά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του επιπέδου του 2022.

Υπενθυμίζεται ότι ο πληθωρισμός το 2023 θα κινηθεί στο 5%, σύμφωνα με τις προβλέψεις του προϋπολογισμού, ενώ σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ θα πέσει στο 3,7%, ενώ αναιμικοί, της τάξης ακόμη και του 1,8%, προβλέπονται οι ρυθμοί ανάπτυξης.

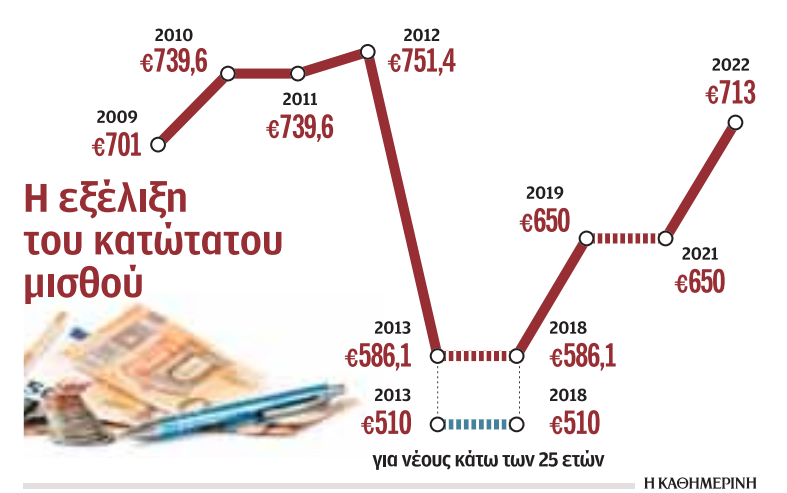
Σε αυτό το πλαίσιο, οι περισσότεροι εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων στις εκθέσεις τους «φωτογραφίζουν» αυξήσεις κοντά

Οι περισσότεροι κοινωνικοί εταίροι στις εκθέσεις τους «φωτογραφίζουν» αυξήσεις κοντά στο 5% με 7%.

στο 5% με 7%, με τους αναλυτές να εκτιμούν ότι η κυβερνητική πρόθεση (η έκθεση του ΚΕΠΕ δεν δεσμεύει τον υπουργό Εργασίας Κωνσταντίνου Χατζηδόνα) είναι πιο κοντά στο 7% - 7,75% που αντιστοιχεί στις αυξήσεις που δόθηκαν στις συντάξεις, ή ακόμη και υψηλότερα, κοντά στο 9%, ώστε ο κατώτατος μισθός να προσεγγίσει τα 770 ή 780 ευρώ.

Παράλληλα, οι εκπρόσωποι κυρίως των εργοδοτικών φορέων αναμένεται να επαναδιατυπώσουν προτάσεις για περαιτέρω μείωση των ασφαλιστικών εισφορών αλλά και «αντισταθμιστικά» μέτρα, όπως η κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος ή της προκαταβολής φόρου.

Η τελική απόφαση θα ληφθεί από τον υπουργό Εργασίας το αργότερο έως τις 10 Μαρτίου, ώστε ο νέος μισθός να εφαρμοστεί από την 1η Απριλίου 2023.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ρυθμίσεις δανείων ύψους 3,2 δισ. επιδιώκουν οι servicers το πρώτο εξάμηνο

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

Σε ρυθμίσεις και διευθετήσεις δανείων ύψους 3,2 δισ. ευρώ στοχεύουν οι εταιρείες διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων για το α' εξάμηνο του 2023, επιδιώκοντας αύξηση των ρυθμίσεων πάνω από 30% σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Αυτό επισημαίνει σε ανακοίνωσή της η Ένωση Εταιρειών Διαχείρισης (ΕΕΔΑΔΠ), τονίζοντας τη συμβολή των εταιρειών «στην οικονομική εξυγίανση των νοικοκυριών, την ανταγωνιστική ανάπτυξη επιχειρήσεων και ολόκληρων κλάδων της αγοράς, αλλά και την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, παρέχοντας τη δυνατότητα σε χιλιάδες νοικοκυριά και επιχειρήσεις να αποπληρώσουν τις οφειλές τους και να ανακτήσουν πρό-

Εως τα τέλη του 2022 επανέφεραν σε υγιή οικονομικό κύκλο πάνω από 700.000 δανειολήπτες.

σβαση στο τραπεζικό σύστημα, μέσα από ρεαλιστικές και συναινετικές ρυθμίσεις, που στη συντριπτική πλειοψηφία τους περιλαμβάνουν και σημαντική άφεση χρέους και ένα αποτελεσματικό πλαίσιο προστασίας για τους ευάλωτους δανειολήπτες».

Με βάση τα απολογιστικά στοιχεία του προηγούμενου έτους, έως τα τέλη του 2022, οι εταιρείες διαχείρισης έχουν επαναφέρει σε υγιή οικονομι-

Το συνολικό υπό διαχείριση ρυθμιζόμενο χαρτοφυλάκιο δανείων και απαιτήσεων υπό διαχείριση ξεπερνά τα 27 δισ. ευρώ.

κό κύκλο περισσότερους από 700.000 δανειολήπτες, ιδίως και επιχειρήσεις, με δάνεια άνω των 35 δισ. ευρώ. Συγκεκριμένα,

με βάση τα απολογιστικά στοιχεία του προηγούμενου έτους:

- Συνολικά, έως τα τέλη του 2022, οι εταιρείες διαχείρισης δανείων έχουν επαναφέρει σε υγιή οικονομικό κύκλο πάνω από 700.000 δανειολήπτες, ιδιώτες και επιχειρήσεις, με δάνεια άνω των 35 δισ. ευρώ, στηρίζοντας την ανταγωνιστική ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας σε όλη την Ελλάδα.
- Έχουν προσφέρει ρυθμίσεις και τις εξειδικευμένες λύσεις, με αποτέλεσμα το συνολικό υπό διαχείριση ρυθμιζόμενο χαρτοφυλάκιο δανείων και απαιτήσεων υπό διαχείριση να ξεπερνά τα 27 δισ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί σε περισσότερους από 590.000 δανειολήπτες.
- Έχουν επιστρέψει ρυθμιζόμενα δάνεια συνολικού ύψους άνω των 8 δισ. ευρώ στο τραπεζικό

σύστημα την τελευταία τριετία, επαναφέροντας στην τραπεζική κανονικότητα πάνω από 115.000 δανειολήπτες.

- Έχουν επιτύχει άνω του 83% των ανακτήσεων μέσα από διμερείς και συναινετικές λύσεις και μόνο το 17% από πλειστηριασμούς (στοιχεία 2020-2022).
- Αξιοποιώντας τις δυνατότητες και εντατικοποιώντας τις ρυθμίσεις μέσω του εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών, προς όφελος όλων των μερών, η εγκρισιμότητα των αιτήσεων βρίσκεται κατά μέσον όρο στο 70% με αυξητική τάση. Ειδικότερα, σε υποθέσεις οφειλών κάτω των 200.000 ευρώ, που αφορούν πρωτίστως ιδιώτες, η εγκρισιμότητα είναι άνω του 75%.

Όπως σημειώνουν στην ανακοίνωσή τους, στις επιχειρήσεις προσφέρουν μια πραγματικά

δεύτερη ευκαιρία για βιώσιμη ανάπτυξη με αναδιρθρώσεις που δεν εξαντλούν την κερδοφορία (EBITDA) για αποπληρωμή των δανείων, αλλά επιτρέπουν την αξιοποίηση της ως κεφάλαιο κίνησης. Επίσης, παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες για την ένταξη αυτών των επιχειρήσεων σε όλα τα διαθέσιμα εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα επιδοτήσεων και χρηματοδοτήσεων (ΕΣΠΑ, Ταμείο Ανάκαμψης κ.ά.). Σε ό,τι αφορά τους ευάλωτους δανειολήπτες, οι εταιρείες διαχείρισης δανείων υλοποιούν ειδικές πολιτικές που επεκτείνονται –πέραν όσων έχουν ενταχθεί σε καθεστώς προστασίας– και σε άλλες ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες όπως είναι όσοι αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας, οι ηλικιωμένοι και οι άνεργοι.

Αποδυνάμωση λίρας και μετά τις τουρκικές εκλογές

Άλυτα παραμένουν τα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας, λένε αναλυτές

Σε όλη τη διάρκεια του περασμένου έτους η τουρκική λίρα εμφάνιζε τη χειρότερη πορεία ανάμεσα στα νομίσματα των αναδυόμενων αγορών. Παρέμεινε, ωστόσο, σε γενικές γραμμές σταθερή στα χαμηλά της επίπεδα στο σύνολο των τελευταίων 12 μηνών, αν και έχει χάσει το 28% της αξίας της έναντι του δολαρίου. Ενόψει των εκλογών στη γειτονική χώρα οι αγορές εκτιμούν πως ανεξαρτητως αποτελέσματος το τουρκικό νόμισμα θα δεχθεί νέες πιέσεις. Προς επίρρωσιν των προβλέψεών τους, ο Νουρεντίν Νεμπάτι, υπουργός Οικονομίας της γειτονίας, δηλώνει κατηγορηματικά ότι δεν πρόκειται να αλλάξει η νομισματική πολιτική που τηρεί η Τράπεζα της Τουρκίας και το κόστος δανεισμού θα παραμείνει σε χαμηλά επίπεδα.

Τα στοιχεία στην αγορά δίνουν τώρα πιθανότητα σχεδόν 50% σε νέα πτώση της τουρκικής λίρας, που θα φέρει την ισοτιμία της στο ιστορικό χαμηλό των 25 λιρών προς ένα δολάριο μέχρι τα τέλη του έτους. Όπως επισμαίνει ο Κριστιάν Μπέτζο, επικεφαλής του τομέα επενδύσεων καρτοφυλακίου στην TD Securities, «είναι πολυάριθμα τα διαρθρωτικά

προβλήματα που παραμένουν άλυτα» στην τουρκική οικονομία και αναπόφευκτα θα οδηγήσουν σε περαιτέρω αποδυνάμωση της λίρας. Ο ίδιος προεξοφλεί πως «αν παραμείνει στην εξουσία ο Ερντογάν, τότε είναι βέβαιοι ότι θα επιδεινωθούν τα θεμελιώδη μέγεθρα της τουρκικής οικονομίας και «τελικά θα οδηγήσουν σε χρηματοπιστωτική αστάθεια». Η ανορθόδοξη νομισματική πολιτική που επιβάλλει ο Ερντογάν διατηρώντας τα επιτόκια σε χαμηλά επίπεδα αναπόφευκτα τροφοδοτεί τον πληθωρισμό που βρίσκεται στα ύψη. Η Τράπεζα της Τουρκίας έχει μειώσει τα επιτόκια κατά 500 μονάδες βάσης στη διάρκεια του περασμένου έτους και τα έχει φθάσει στο 9%, όταν ο πληθωρισμός στη χώρα κυμαίνεται σε επίπεδα γύρω στο 86%. Προκειμένου, έτσι, να στηρίξει το νόμισμα, η Τράπεζα της Τουρκίας εξακολουθεί να καταφεύγει σε πλάγιες μεθόδους, όπως οι συνεχείς παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος, με τις οποίες έχει δαπανήσει 108 δισ. δολ. στη διάρκεια μόνο του περασμένου έτους.

Η αντιπολίτευση

Τα κόμματα της αντιπολίτευσης έχουν υποσχεθεί πως αν ανα-

Η **ανορθόδοξη** νομισματική πολιτική που επιβάλλει ο Ερντογάν διατηρώντας τα επιτόκια σε χαμηλά επίπεδα αναπόφευκτα τροφοδοτεί τον πληθωρισμό που βρίσκεται στα ύψη. Η Τράπεζα της Τουρκίας έχει μειώσει τα επιτόκια κατά 500 μονάδες βάσης στη διάρκεια του περασμένου έτους και τα έχει φθάσει στο 9%, όταν ο πληθωρισμός στη χώρα κυμαίνεται σε επίπεδα γύρω στο 86%.

Τα στοιχεία στην αγορά δίνουν τώρα πιθανότητα σχεδόν 50% σε νέα πτώση της τουρκικής λίρας.

δειχθεί νικητής των εκλογών οι κοινός τους υποψήφιος θα διασφαλίσουν την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας. Βασιζόμενος σε αυτή την προεκλογική υπόσχεση, ο Γκόρντον Μπάουερς, αναλυτής της Columbia Threadneedle Investments, προβλέπει πως αν νικήσει η αντιπολίτευση, τα επιτόκια θα αυξηθούν και θα χαρακτηί ένας οδικός χάρτης για την αναπλήρωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της χώρας. Ευελπιστεί, έτσι, πως θα ενισχυθεί και η εμπιστοσύνη των επενδυτών που έχουν σε μεγάλο ποσο-

στό εγκαταλείψει τους τουρκικούς τίτλους, αντιδρώντας στην αλλοπρόσκληση πολιτική του Ερντογάν και στον ιλιγγιώδη πληθωρισμό στη χώρα. Σημειωτέον ότι το τουρκικό χρέος στα χέρια ξένων επενδυτών ανέρχεται μόλις σε 1,3 δισ. δολ., που είναι ιστορικό χαμηλό.

Σύμφωνα με τον Έμρε Πεκέρ, διευθυντή τομέα Ευρώπης στον όμιλο Eurasia, ο Ερντογάν μάλλον θα παραμείνει στην εξουσία, αλλά ακόμη και σε αυτή την περίπτωση οι τραπεζικοί κολοσσοί της Wall Street εκτιμούν πως μετά τις εκλογές θα επιτρέψει την αύξηση των επιτοκίων. Ανάμεσά τους η JPMorgan Chase & Co και η Goldman Sachs που προέβλεψαν προσφάτως πως μετά τις εκλογές θα αυξηθούν τα επιτόκια.

Εξέφρασαν μάλιστα την εκτίμηση πως θα φτάσουν στο 30% μέσα στο τρίτο τρίμηνο του έτους, δηλαδή θα τριπλασια-

στούν σε σύγκριση με τα υφιστάμενα επίπεδα. Όπως τόνισαν, η Τουρκία δεν έχει άλλη εναλλακτική γιατί διαφορετικά θα αναγκαστεί να προσφύγει σε εξωτερική χρηματοδότηση για να καλύψει το έλλειμμα της στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Στο μεταξύ, ο υπουργός Οικονομίας αντικρούει τις προβλέψεις και τις προσδοκίες πως μετά τις εκλογές ο Ερντογάν θα επιτρέψει την αύξηση των επιτοκίων. «Η ιδέα ότι ο πρόεδρος θα αυξήσει τα επιτόκια δεν ευσταθεί πλέον τουλάχιστον», δήλωσε ο Νουρεντίν Νεμπάτι σε ομιλία του στην Αγκυρα και προσέθεσε πως «ο πρόεδρος μας δεν πρόκειται να συμβιβαστεί με κάτι τέτοιο». Εξηγώντας τη θέση του τόνισε πως «μετά τις εκλογές θα εισέλθουμε σε μια πολύ ευκολότερη περίοδο, θα αυξάνονται τα έσοδα από τον τουρισμό και θα αποκλιμακωθεί ο πληθωρισμός των

τιμών των τροφίμων καθώς θα πλυσιάζει το καλοκαίρι».

Σύμφωνα με τον Νεμπάτι, η επανεκλογή Ερντογάν θα προσφέρει στους επενδυτές ένα προβλέσιμο πολιτικό περιβάλλον και θα τους προσελκύσει έτσι και πάλι στους τουρκικούς τίτλους. Και κατέληξε λέγοντας ότι «μετά τις εκλογές οι επενδυτές θα πουν πως είναι καιρός να πάμε στην Τουρκία». Αλλά στελέχη της τουρκικής κυβέρνησης υποστηρίζουν, άλλωστε, πως ο πληθωρισμός θα αποκλιμακωθεί από τα ιστορικά υψηλά του επίπεδα και η λίρα θα σταθεροποιηθεί, προσφέροντάς τους έτσι τη δυνατότητα να συνεχίσουν την ίδια πολιτική. Όπως επισμαίνουν αναλυτές, οι κατηγορηματικές δηλώσεις του Νεμπάτι σκιαγραφούν το χάσμα που χωρίζει τις προσδοκίες των επενδυτών από την πολιτική της κυβέρνησης του Ταγίπ Ερντογάν. BLOOMBERG

Από την Κυριακή τίθεται σε ισχύ το εμπάργκο στο ρωσικό ντιζελ

Του **ΣΤΑΝΛΕΪ ΠΙΝΤ**
THE NEW YORK TIMES

Την Κυριακή, δύο μήνες μετά την απόφαση της να απαγορεύσει τις εισαγωγές ρωσικού πετρελαίου από τη Ρωσία, η Ε.Ε. επεκτείνεται το εμπάργκο και στο ρωσικό ντιζελ και στη βενζίνη, στα καύσιμα που είναι αναγκαία για τις μετακινήσεις.

Η κλιμάκωση των κυρώσεων από την Ε.Ε. στοχεύει στο να καταφέρει μεγαλύτερα πλήγματα στον ρωσικό ενεργειακό κλάδο, αποκόπτοντάς τον από τη σημαντικότερη αγορά του. Οι πωλήσεις πετρελαιοειδών είναι αναγκαίες στη Ρωσία για τη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού της και τελικά και για τη χρηματοδότηση του πολεμού στην Ουκρανία. Εν ολίγοις, η Δύση ευελπιστεί να περιορίσει τις ροές χρημάτων που καταφθάνουν στο Κρεμλίνο.

«Η Ρωσία έχει χάσει τον σημαντικότερο πελάτη της», σχο-

Το ντιζελ είναι κρίσιμο για την ευρωπαϊκή οικονομία, καθώς χρησιμοποιείται ευρέως από φορτηγά και επιβατικά Ι.Χ.

λίασε σχετικά ο Φατίχ Μπιρόλ, γενικός διευθυντής της Διεθνούς Υπηρεσίας Ενέργειας. Ωστόσο, ο αποκλεισμός των ρωσικών καυσίμων κίνησης εγκυμονεί κινδύνους για τους αυτοκινητιστές και τους οδηγούς φορτηγών στην Ευρώπη, καθώς ενδέχεται να προκαλέσει ελλείψεις αλλά και άνοδο των τιμών του ντιζελ. Η Ευρώπη έως τώρα έχει αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τον αποκλεισμό του ρωσικού πετρελαίου, αλλά η απαγόρευση στα πετρελαιοειδή ενδέχεται να μη γίνει τόσο ομαλά. Οι τιμές των προεσμημακών συμβολαίων ντιζελ έχουν ήδη αρχίσει

Η **ποσότητα** ντιζελ που εισάγει η Ευρώπη από τη Ρωσία δεν είναι εύκολο να υποκατασταθεί και τα ευρωπαϊκά διυλιστήρια προετοιμάζονται τις τελευταίες εβδομάδες συγκεντρώνοντας αποθέματα.

να σημειώνουν άνοδο. Όπως τόνισε και ο κ. Μπιρόλ, «η εφαρμογή αυτής της απαγόρευσης ίσως είναι πιο δύσκολη». Το ντιζελ είναι κρίσιμο για την ευρωπαϊκή οικονομία, καθώς με αυτό κινούνται τα φορτηγά που μεταφέρουν τα

προϊόντα αλλά και πάνω από το 40% των αυτοκινήτων στην Ε.Ε. Το περασμένο έτος περίπου το 50% των εισαγωγών ντιζελ στην Ευρώπη προήλθε από τη Ρωσία και ήταν περίπου 700.000 βαρέλια την ημέρα. Αυτή η ποσότητα

καυσίμων δεν είναι εύκολο να υποκατασταθεί και τα ευρωπαϊκά διυλιστήρια προετοιμάζονται τις τελευταίες εβδομάδες συγκεντρώνοντας αποθέματα.

Ο πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και η αντίδραση της Δύσης σε αυτόν έχουν επιφέρει σαρωτικές αλλαγές στις παγκόσμιες γραμμές εφοδιασμού σε πετρέλαιο και φυσικό αέριο. Η επικείμενη απαγόρευση στις εισαγωγές ρωσικών πετρελαιοειδών αναμένεται τώρα να προκαλέσει νέα σειρά στρεβλώσεων στον ενεργειακό κλάδο. Σύμφωνα με τον Εντίν Γκρατί, διευθυντικό στέλεχος της S&P Global, αυτό που θα συμβεί θα είναι μια αλλαγή φρουράς ανάμεσα στους γίγαντες. Ο ίδιος προβλέπει πως η Ευρώπη θα αναγκαστεί να εισαγάγει περισσότερο ντιζελ και άλλα πετρελαιοειδή από τη Σαουδική Αραβία, το Κουβέιτ και τα Αραβικά Εμιράτα, όπως και από την Ινδία, την Κίνα και τις ΗΠΑ. Τις χώρες εν ολίγοις που

έχουν ισχυρή βιομηχανία στον τομέα της διύλισης. Υπάρχουν ενδείξεις πως αυτή η διαδικασία βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη, καθώς χώρες όπως η Γαλλία και η Γερμανία μειώνουν τις εισαγωγές ρωσικού ντιζελ και ετοιμάζονται για το «διαζύγιο». Αναλυτές της αγοράς επισμαίνουν πως αυτή η αναδιάρθρωση θα προκαλέσει σίγουρα αυξήσεις τιμών. Εκείνο που είναι σίγουρο όμως είναι πως όταν το ντιζελ, μετά τη φόρτωσή του, πρέπει να διανύσει μεγαλύτερες αποστάσεις, θα χρειάζονται μεγαλύτερα πλοία για να το μεταφέρουν στην Ευρώπη και ο περισσότερος χρόνος μεταφοράς θα αυξήσει το κόστος. Εξάλλου, τα προβλήματα που θα αντιμετωπίσει η Ρωσία ίσως την εμποδίσουν να προωθήσει τα καύσιμά της. Και αυτό σημαίνει πως θα υπάρχει λιγότερο ντιζελ στην παγκόσμια αγορά και θα περιοριστεί η προσφορά, η οποία ήταν, άλλωστε, μειωμένη εδώ και μήνες.

Η κλιματική αλλαγή πιέζει τις επιχειρήσεις

Η **κλιματική** αλλαγή είναι η πιο σημαντική προτεραιότητα για τις επιχειρήσεις εν μέσω παγκόσμιας αβεβαιότητας. Αυτό προκύπτει από έρευνα που διεξήγαγε η Deloitte ανάμεσα σε περισσότερα από 2.000 στελέχη επιχειρήσεων και σε 24 χώρες με θέμα «βιωσιμότητα και επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης». Όταν τους ζητήθηκε να κατατάξουν τα θέματα που πιέζουν περισσότερο τις εταιρείες τους, πολλά στελέχη όρισαν την κλιματική αλλαγή ως ένα «από τα τρία πιο πιεστικά ζητήματα», πιο ψηλά από άλλα επτά, τα οποία περιλαμβάνουν την καινοτομία, τον ανταγωνισμό για την προσέλκυση ταλέντων, αλλά και τις προκλήσεις σχετικά με την εφοδιαστική αλυσίδα. Μόνον οι οικονομικές προοπτικές κατατάσσονται λίγο υψηλότερα από

Αποτελεί ένα από τα τρία πιο πιεστικά ζητήματα, σύμφωνα με έρευνα της Deloitte με συμμετοχή 2.000 στελεχών από 24 χώρες.

την κλιματική αλλαγή. Επιπλέον, το 75% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι οι επιχειρήσεις τους έχουν αυξήσει τις επενδύσεις τους στη βιωσιμότητα τον τελευταίο χρόνο, ενώ περίπου ένα 20% είπε ότι τις έχει αυξήσει «σημαντικά».

Στη σχετική έκθεση διατυπώνονται ενδεικτικές προτάσεις που μπορούν να βοηθήσουν τις επιχει-

ρήσεις να γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ των προσδοκιών από την πράσινη μετάβαση και του πραγματικού αντίκτυπου από όλη αυτή τη διαδικασία. Στόχος των προτάσεων αυτών είναι να επιταχύνουν την πορεία προς μια οικονομία με χαμηλότερες εκπομπές άνθρακα. «Το ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον των στελεχών για τη βιωσιμότητα κατά το τελευταίο έτος αποδεικνύει ότι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής έχουν πλέον μόνιμη θέση στην επιχειρηματική ατζέντα.

Σχεδόν όλοι όσοι συμμετείχαν στην έρευνα σημείωσαν ότι οι επιχειρήσεις τους έχουν επηρεαστεί από την κλιματική αλλαγή τον τελευταίο χρόνο. Ανέφεραν σε ποσοστό 46% την έλλειψη πόρων ή το υψηλό κόστος ως το πιο σοβαρό πρόβλημα που ήδη επηρε-

άζει τις επιχειρήσεις τους, ενώ το 45% των ερωτηθέντων υπογράμμισε «τα μεταβαλλόμενα πρότυπα κατανάλωσης ή προτιμήσεων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή». Τέλος, το 43% ανέφερε «τη ρύθμιση των εκπομπών καυσαερίων» ως ένα ακόμη πολύ σημαντικό ζήτημα που επηρεάζει τις επιχειρήσεις τους. Επίσης, γύρω στο 1/3 των στελεχών είπε ότι η κλιματική αλλαγή επιδρά αρνητικά στη σωματική και ψυχική υγεία των εργαζομένων.

Εκτός από τον αντίκτυπο στις επιχειρήσεις και στα ενδιαφερόμενα μέρη τους, 82% των στελεχών ανέφεραν ότι έχουν επηρεαστεί προσωπικά από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής τον τελευταίο χρόνο, με τις ακραία υψηλές θερμοκρασίες να σημειώνονται ως το πιο συχνό πρόβλημα.

Το **43%** ανέφερε «τη ρύθμιση των εκπομπών καυσαερίων» ως ένα πολύ σημαντικό ζήτημα που επηρεάζει τις επιχειρήσεις τους.

Τα κέρδη-ρεκόρ της βρετανικής εταιρείας, τα οποία υπερδιπλασιάστηκαν σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα, είναι ανάλογα με της Exxon στις ΗΠΑ.

Κέρδη-ρεκόρ καταγράφουν οι πετρελαιϊκές εταιρείες

Η κερδοφορία της Shell εκτινάχθηκε στα 40 δισ. δολάρια το 2022

Εξακολουθεί να εντυπωσιάζει με τα τεράστια κέρδη του ο κλάδος των πετρελαιοειδών, ο οποίος ευνοήθηκε από την εκτίναξη των τιμών του φυσικού αερίου κυρίως λόγω του πολέμου στην Ουκρανία. Μετά την αμερικανική ExxonMobil και την ιστορικό ρεκόρ για την ίδια και όλο τον κλάδο με τα 56 δισ. δολάρια πέρυσι, ήρθε χθες η βρετανική Shell με τον υπερδιπλασιασμό στα καθαρά της έσοδα για να συνεχίσει την ίδια πορεία (υπερδιπλασία κέρδη παρουσίασε χθες και η ConocoPhillips). Όπως ανέφερε, εμφάνισε κέρδη-ρεκόρ της τάξεως των σχεδόν 40 δισ. δολαρίων το 2022, κλείνοντας ένα ταραχώδες έτος κατά το οποίο η αύξηση των τιμών της ενέργειας μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία της επέτρεψε να εξασφαλίσει πρώτόγινωρος αποδόσεις στους μετόχους. Τα κέρδη-ρεκόρ της

βρετανικής εταιρείας, τα οποία υπερδιπλασιάστηκαν σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα, είναι ανάλογα με της Exxon στις ΗΠΑ και με εκείνα που πρόκειται να δημοσιοποιηθούν τις αμέσως επόμενες ημέρες. Και ακριβώς λόγω της κλίμακας αυτής ανα-

Η ExxonMobil είχε ανακοινώσει πρόσφατα κέρδη 56 δισ. δολαρίων.

μένεται να προκαλέσουν ακόμη εντονότερες πιέσεις προς τις δυτικές κυβερνήσεις για περαιτέρω αύξηση των φόρων στον κλάδο. «Σκοπεύουμε να παραμεινουμε πειθαρχημένοι, ενώ παρέχουμε συναρπαστικές αποδόσεις για τους μετόχους», δήλωσε ο διευθύνων σύμβουλος της Shell,

Τουέλ Σόαν. Επιπλέον, η εταιρεία σημείωσε κέρδη ρεκόρ 9,8 δισ. δολαρίων το τέταρτο τρίμηνο, λόγω της ισχυρής ανάκαμψης των κερδών από τη διαπραγμάτευση υδρογονοποιημένου φυσικού αερίου (LNG), ξεπερνώντας τις προβλέψεις των αναλυτών για κέρδη 8 δισ. δολαρίων.

Η ετήσια κερδοφορία των 39,9 δισ. δολαρίων του 2022 υπερέβη κατά πολύ το προηγούμενο ρεκόρ των 31 δισ. δολαρίων του 2008. Τα θεαματικά περυσινά αποτελέσματα αποδίδονται, όπως και για όλο τον κλάδο, στις υψηλότερες τιμές του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, στα δυναμικά περιθώρια διύλισης και στις ισχυρές συναλλαγές των εμπορευμάτων. Τα κέρδη από το τμήμα του υδρογονοποιημένου φυσικού αερίου, ειδικά, έφθασαν τα 6 δισ. δολάρια, ήτοι σε επίπεδα ρεκόρ. Ευνοήθηκαν από τα ισχυρά συνολικά κέρδη από τις συ-

ναλλαγές λόγω της αστάθειας της τιμής του φυσικού αερίου και ανεξαρτήτως του ότι κατέγραψε απώλεια το τρίτο τρίμηνο και απότομη πτώση του όγκου υδρογονοποίησης λόγω διακοπών στις εγκαταστάσεις.

Οι κυβερνήσεις, που αγωνίζονται να αμβλύνουν τις σοβαρές επιπτώσεις από τα αυξημένα τιμολόγια ενέργειας, έχουν ανταποκριθεί επιβάλλοντας εφάπαξ φορολογία κερδών στον ενεργειακό τομέα, αλλά το Εργατικό Κόμμα της βρετανικής αντιπολίτευσης εκτιμά πως ο πρωθυπουργός Ρισί Σούνακ δεν έκανε αρκετά. «Η κυβέρνηση αφήνει τις εταιρείες ορυκτών καυσίμων να αποκοιμούνται μεγάλα κέρδη, διότι αρνείται να προβλέψει έναν σωστό φόρο, που θα αποδώσει», δήλωσε ο εκπρόσωπος της κλιματικής πολιτικής των Εργατικών, Εντ Μίλιμπαντ.

REUTERS

Αυξάνονται παγκοσμίως οι δαπάνες για τεχνολογία

Στα 4,5 τρισ. δολ. μπαίνει για το 2023 ο πάκτος των παγκόσμιων δαπανών για τεχνολογία. Οι σχετικές δαπάνες θα είναι φέτος αυξημένες κατά 2,4% σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα, καθώς οι προϋπολογισμοί γι' αυτόν τον κλάδο παραμένουν ανθεκτικοί στην ύφεση. Όπως επισημαίνει και ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Πληροφορικής & Επικοινωνιών Ελλάδας (ΣΕΠΕ), μπορεί ο πληθωρισμός να συνεχίζει να διαβρώνει την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών και να μειώνει τις δαπάνες τους για συσκευές, ωστόσο οι δαπάνες των επιχειρήσεων για την τεχνολογία παραμένουν ισχυρές, ωθώντας συνολικά την αγορά προς τα πάνω κατά το τρέχον έτος. Πάντως, η πρόβλεψη για ανάπτυξη της αγοράς κατά 2,4% φέτος, η οποία ανήκει στην Gartner, Inc, υπολείπεται από την αρχική εκτίμηση για ρυθμό 5,1% στην αγορά κατά το τρέχον έτος. «Οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν πολύ διαφορετικές οικονομικές πραγματικότητες. Ενώ ο πληθωρισμός καταστρέφει τις καταναλωτικές αγορές, συμβάλλοντας σε απολύσεις σε εταιρείες B2C, οι επιχειρήσεις συνεχίζουν να αυξάνουν τις δαπάνες για ψηφιακές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, παρά την παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση», σχολιάζει η Gartner, όπως αναφέρει ο ΣΕΠΕ.

Όπως εξηγούν οι αναλυτές, η ταραγμένη οικονομία έχει αλλάξει το πλαίσιο των επιχειρηματικών αποφάσεων και μπορεί να αναγκάσει τους CIO

Στον τομέα των συσκευών προβλέπεται μείωση της αξίας των πωλήσεων κατά 5,1% φέτος, καθώς τόσο οι καταναλωτές όσο και οι επιχειρήσεις επιμικνούν τους κύκλους ανανέωσης των συσκευών τους.

Θα φθάσουν στα 4,5 τρισ. δολ. φέτος και θα είναι ενισχυμένες κατά 2,4% σε σχέση με το 2022.

(Chief Information Officer – επικεφαλής τμήματος πληροφορικής) να γίνουν πιο διακριτικοί, να καθυστερήσουν τις επενδυτικές αποφάσεις τους ή να αναδιτάζουν τις προτεραι-

ότητες τους. Ωστόσο, οι προϋπολογισμοί πληροφορικής παραμένουν ανθεκτικοί στην ύφεση. Οι τομείς λογισμικού και υπηρεσιών πληροφορικής προβλέπεται να αυξηθούν κατά 9,3% και 5,5% το 2023 αντίστοιχα έναντι του 2022, με τις σχετικές δαπάνες να προσεγγίζουν τα 860 δισ. δολ. και το 1,3 τρισ. δολ. αντίστοιχα το τρέχον έτος. Στον αντίποδα, στις πωλήσεις συσκευών προβλέπεται μείωση της αξίας των πωλήσεων κατά 5,1% φέτος, καθώς τόσο οι καταναλωτές

όσο και οι επιχειρήσεις επιμικνούν τους κύκλους ανανέωσης των συσκευών τους. Αυτή η τακτική θα φέρει τις δαπάνες για αγορά συσκευών στα 685 δισ. δολ., από 722 δισ. δολ. το 2022. Κατά τη διάρκεια της κορύφωσης της πανδημίας οι εργαζόμενοι και οι καταναλωτές προέβησαν σε μαζικές ανανεώσεις των συσκευών τους, όπως tablets, φορητοί υπολογιστές και κινητά τηλέφωνα, λόγω της εξ αποστάσεως εργασίας και εκπαίδευσης. Πλέον, χωρίς επιτακτικό λόγο για αναβάθμιση και με δεδομένη την οικονομική στενότητα, οι συσκευές χρησιμοποιούνται για περισσότερο χρονικό διάστημα, με αυτή την τάση να πλήττει σαφέστατα τις πωλήσεις. Τα ποσοστά των κενών θέσεων εργασίας αυξάνονται κάθε τρίμηνο, με τον υψηλό ανταγωνισμό για ταλέντα να αναγκάζει τους CIO σε προσλήψεις εξειδικευμένου προσωπικού πληροφορικής. Ταυτόχρονα, καθώς οι δαπάνες λογισμικού συνεχίζουν να αυξάνονται, η αγορά υπηρεσιών πληροφορικής αυξάνεται διότι οι εταιρείες προσπαθούν να φέρουν εξωτερικό προσωπικό πληροφορικής για υλοποίηση και υποστήριξη. Για παράδειγμα, οι δαπάνες για παροχή συμβουλών αναμένεται να φθάσουν στα 264,9 δισ. δολ. το 2023, μια αύξηση 6,7% από το 2022. «Οι CIO κάνουν τον ανταγωνισμό για τα ταλέντα. Οι δαπάνες για υπηρεσίες πληροφορικής αυξάνονται πιο γρήγορα από τις εσωτερικές υπηρεσίες σε κάθε κλάδο», σχολιάζει η Gartner.

Ο κινεζικός «Δρόμος του Μεταξίου» δεν περνάει πλέον από τη Γερμανία

Καθώς οι σχέσεις μεταξύ Βερολίνου και Πεκίνου επιδεινώνονται, στη γερμανική πόλη Ντούιζμπουργκ πλέον έχει περιοριστεί η κίνηση εμπορευματικών τρένων από την Κίνα, όπως αναφέρει σε σχετικό δημοσίευσμά της η Nikkei Asia και αναδημοσιεύει η βρετανική εφημερίδα των Financial Times. Μία χαρακτηριστική περίπτωση είναι αυτή του Ζουάντ Ντουρακόβιτς, ιδιοκτήτη σχολής οδήγησης φορτηγών στα περίχωρα της γερμανικής πόλης Ντούιζμπουργκ, ο οποίος εμφανίστηκε στις κινεζικές εφημερίδες το 2019, δηλώνοντας ότι η πρωτοβουλία του «Δρόμου του Μεταξίου» του Πεκίνου είχε πυροδοτήσει μια άνθηση της τοπικής βιομηχανίας διαχείρισης συστημάτων τροφοδοτικής αλυσίδας. Σήμερα, η επιχείρησή του επωφελείται από την έλλειψη ειδικευμένων οδηγών φορτηγών, αλλά όχι λόγω της παγκόσμιας στρατηγικής ανάπτυξης υποδομών της Κίνας.

«Ο «Δρόμος του Μεταξίου» δεν έχει αναπτυχθεί για εμάς», είπε ο Ντουρακόβιτς στο Nikkei Asia. «Πρώτα ήταν η πανδημία του κορωνοϊού, μετά ήταν ο πόλεμος στην Ουκρανία, οπότε η έκρηξη δεν αφορά πλέον τα συστήματα τροφοδοσίας του «Δρόμου του Μεταξίου»». Το Ντούιζμπουργκ, μια πόλη μισού εκατομμυρίου κατοίκων, βρίσκεται στη βιομηχανική καρδιά της Γερμανίας στη συμβολή των ποταμών Ρήνου και Ρουρ. Μια ύφεση στις βιομηχανίες χάλυβα και άνθρακα της χώρας τη δεκαετία του 1990 και στις αρχές της δεκαετίας του 2000 έπληξε την οικονομία της. Εντούτοις, η πόλη βρήκε τη σωτηρία στο πρόσωπο του Κινέζου προέδρου Σι Τζινπίνγκ, ο οποίος την επισκέφθηκε το 2014 για να αναδείξει το λιμάνι της επισήμως ως τον βασικό κόμβο του «Δρόμου» στην Ευρώπη.

Κι ενώ αυτό τροφοδότησε την προοπτική μιας νέας περιόδου ακμής, τα πρόσφατα γεγονότα υποδηλώνουν ότι οι προοπτικές εξασθενούν. Σε ένα βαθμό έχουν να κάνουν με τον πόλεμο στην Ουκρανία, καθώς και με την αμύχανη σχέση της Γερμανίας με την Κίνα. Ο καγκελάριος Ολαφ Σολτς ήταν ο πρώτος Ευρωπαίος ηγέτης που επισκέφθηκε το Πεκίνο, αφού ο Σι εξασφάλισε τρίτη θητεία ως πρόεδρος στο συνέδριο του Κομμουνιστικού Κόμματος τον Οκτώβριο. Αλλά η γερμανική προσέγγιση έχει κλονιστεί προσφάτως εξαιτίας της

Η επιδείνωση των διμερών σχέσεων οδηγεί σε περιορισμό της οικονομικής εξάρτησης από το Πεκίνο.

φιλικής σχέσης που διατηρεί η Κίνα με τη Ρωσία, του θέματος της Ταϊβάν και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και του διογκούμενου εμπορικού ελλείμματος με την πρώτη. Η Γερμανία αναθεωρεί επί του παρόντος τη σχέση της με το Πεκίνο, ενώ μέσα στις επόμενες εβδομάδες αναμένεται να δημοσιοποιηθούν οι νέες κατευθυντήριες γραμμές του Βερολίνου.

Βάσει των προσχεδίων, φαίνεται πως τα μέλη της Βουλής επιδιώκουν να διαμορφωθεί μια σαφώς σκληρότερη πολιτική στάση ως προς την Κίνα, ενώ παράλληλα θέλουν να μειωθεί και η οικονομική εξάρτηση από τη χώρα. Οι πιο σκληροπυρηνικοί προτείνουν περιορισμό των επενδύσεων στην Κίνα, καθώς και αυστηρότερη παρακολούθηση των εταιρειών που εξαρτώνται υπερβολικά από αυτήν.

Βαθύπλουτοι έχασαν δισεκατομμύρια τα τελευταία χρόνια

Μεγάλες απώλειες καταγράφονται τα τελευταία χρόνια στις περιουσίες των πάμπλουτων της Κίνας και ως επί το πλείστον όσων δραστηριοποιούνται στην άλλοτε ακμάζουσα αγορά κατοικίας, όπως αναφέρει το CNN και το moneyview.gr. Ενδεικτικό είναι το παράδειγμα του Χούι Κα Γιαν, προέδρου της Evergrande, του κινεζικού κολοσσού διαχείρισης και ανάπτυξης ακινήτων που κατέρρευσε μετά την επέλαση της πανδημίας. Στο μεταξύ, σύμφωνα με τη λίστα δισεκατομμυριούχων του Bloomberg, η περιουσία του έχει συρρικνωθεί σε περίπου 3 δισ. δολάρια από την εκτίναξη της στα 52 δισ. δολάρια το 2017, άρα πρόκειται για μια δραστητική μείωση της τάξεως σχεδόν του 93%. Η τεράστια πτώση οφείλεται στο γεγονός ότι μεγάλο μέρος της προσωπικής περιουσίας του Χούι Κα Γιαν συνδέεται με την Evergrande, η οποία πλέον είναι μια κτηματομεσική και κατασκευαστική εταιρεία με το μεγαλύτερο χρέος στην Κίνα, στα 300 δισ. δολάρια, ενώ από το 2021 αντιμετωπίζει τεράστια οικονομικά προβλήματα. Ο μεγάλος σπινταλ και ιδιωτικά τζετ που είχε στο όνομά του προκειμένου να καλύψει ένα μέρος των χρεών της Evergrande. Ωστόσο, αυτό σε καμία περίπτωση δεν ήταν αρκετό, και η εταιρεία τον Δεκέμβριο του 2021 έφτασε σε σημείο να αδυνατεί να αποπληρώσει τα ομόλογά της σε δολάρια, παρά τις πολύμηνες προσπάθειες να συγκεντρώσει το απαραίτητο ποσό. Πέρυσι η Evergrande δεν κατάφερε να καταλήξει σε σχέδιο αναδιάρ-

θρωσης χρέους, με αποτέλεσμα να γεννιούνται περαιτέρω ερωτήματα για το μέλλον της.

Σύμφωνα με το CNN, η Evergrande είναι κολοσσιαία. Απασχολεί περίπου 200.000 υπαλλήλους, κατέγραψε πωλήσεις τουλάχιστον 110 δισ. δολαρίων το 2020 και έχει στο ιστορικό της τουλάχιστον 1.300 έργα σε περίπου 280 πόλεις της Κίνας. Εξ ου και παράγοντες της αγοράς έχουν προειδοποιήσει επαγγελματίες ότι η κατάρρευση της θα μπορούσε να προκαλέσει τόσο ισχυρούς κραδασμούς

Η περιουσία του Κινέζου Χούι Κα Γιαν, προέδρου της Evergrande, μειώθηκε στα 3 δισ. δολ., από 52 δισ. το 2017.

στην αγορά κατοικιών της Κίνας, ώστε θα έβλαπτε όχι μόνο τους ιδιοκτήτες ακινήτων, αλλά και ολόκληρη την οικονομία. Σημειώνεται ότι η αγορά ακινήτων και οι συνδεδεμένες βιομηχανίες αποτελούν έως και το 30% του κινεζικού ΑΕΠ. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι ο Χούι δεν είναι ο μοναδικός δισεκατομμυριούχος που μετρά τεράστιες απώλειες το 2022. Ο Έλον Μασκ, παραδειγματός χάριν, κατέστη ο πρώτος άνθρωπος στην Ιστορία που έχασε 200 δισ. δολάρια μέσα σε ένα χρόνο. Αντιστοίχως, η περιουσία του Μασκ συνδέεται άμεσα με τη μετοχή της αυτοκινητοβιομηχανίας που ίδρυσε, της Tesla, η οποία διολίσθησε κατά 65% το 2022.

Η μάχη για τα 614 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου της Αλάσκας

Το σχέδιο των 8 δισ. δολ. και οι αντιδράσεις των περιβαλλοντικών οργανώσεων

Εκεί χαρακτηριστεί «βόμβα άνθρακα» και δολοφόνος των τάρανδων, αλλά για πολλούς πρόκειται για πολλά υποσχόμενο σχέδιο που μπορεί να τονώσει την τοπική οικονομία στην Αλάσκα και να προσφέρει ενεργειακή ασφάλεια στις ΗΠΑ. Ο λόγος για το σχέδιο ύψους 8 δισ. δολ. που έχει προτείνει η ConocoPhillips για την εκμετάλλευση του πετρελαίου στην περιοχή Γουίλου της Αλάσκας. Το εν λόγω σχέδιο έχει προκαλέσει τις αντιδράσεις των περιβαλλοντικών οργανώσεων και έχει ενσπείρει διχογνωμία στον ντόπιο πληθυσμό.

Υπολογίζεται πως στην περιοχή Γουίλου υπάρχουν 614 εκατομμύρια βαρέλια αργού πετρελαίου και σε περίπτωση έγκρισης του σχεδίου της ConocoPhillips το κοίτασμα μπορεί να παράγει έως και 160.000 βαρέλια την ημέρα, ποσό που αντιπροσωπεύει περίπου το 1,3% της τρέχουσας παραγωγής των ΗΠΑ. Οι πολέμιοι του σχεδίου επισημαίνουν, ωστόσο, ότι η εξόρυξη τους θα απελευθερώσει στο περιβάλλον 254 εκατομμύρια μετρικούς τόνους καυσαερίων. Το αμερικανικό υπουργείο Εσωτερικών έχει, άλλωστε, καταστήσει σαφές πως η κυβέρνηση διατηρεί επιφυλάξεις για τον «μεγάλο περιβαλλοντικό αντίκτυπο του σχεδίου και τις ενδεχόμενες επιπτώσεις του στους γηγενείς πληθυσμούς της Αλάσκας, που εξαρτώνται από το κυνήγι για την επιβίωσή τους». Ομάδες γηγενών προειδοποιούν, επίσης, πως το σχέδιο της ConocoPhillips θα θέσει σε κίνδυνο τους καναδικούς τάρανδους της Αλάσκας από τους οποίους εξαρτάται η επιβίωση του πληθυσμού της περιοχής, αλλά και οι παραδόσεις και ο τρόπος ζωής τους.

Οι πιέσεις

Την ίδια στιγμή, τοπικοί αξιωματούχοι και τοπικές αρχές όπως και εργατικά συνδικάτα και οργανώσεις γηγενών της Αλάσκας υποστηρίζουν πως το σχέδιο μπορεί να δημιουργήσει σημαντικό αριθμό από καλοπληρωμένες θέσεις εργασίας, να προσφέρει στην υπερδύναμη μεγάλο όγκο πετρελαίου και

Το επίμαχο σχέδιο της ConocoPhillips στην περιοχή Γουίλου της Αλάσκας προβλέπει την παραγωγή έως και 160.000 βαρελιών την ημέρα, ποσό που αντιπροσωπεύει περίπου το 1,3% της τρέχουσας παραγωγής των ΗΠΑ.

Οι πολέμιοι υποστηρίζουν ότι θα κινδυνεύσουν οι καναδικοί τάρανδοι, από τους οποίους εξαρτάται η επιβίωση των ντόπιων.

να της εξασφαλίσει ενεργειακή αυτάρκεια και ασφάλεια. Και κάποιοι σύμμαχοι της βιομηχανίας εντείνουν αδιάκοπα τις πιέσεις στην κυβέρνηση Μπάιντεν για να εγκρίνει τελικά το επίμαχο σχέδιο. Οι αντιπαραθέσεις και οι εντάσεις για το κοίτασμα του Γουίλου έχουν οξύνει εις το έπακρον τα διλήμματα του Τζο Μπάιντεν, καθώς ο Αμερικανός πρόεδρος έχει προωθήσει

μία δυναμική ατζέντα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, αλλά παράλληλα ασκεί πιέσεις στις πετρελαϊκές ζητώντας τους να αυξήσουν την παραγωγή τους ώστε να αποκλιμακωθούν οι τιμές των καυσίμων για τους καταναλωτές.

Η ConocoPhillips έχει υποβάλει εδώ και χρόνια τη σχετική πρόταση την οποία ενέκρινε αρχικά η κυβέρνηση Ντόναλντ Τραμπ. Την ακύρωσε, όμως, το 2021 ομοσπονδιακό δικαστήριο διότι έκρινε ανεπαρκείς τις έρευνες για τον αντίκτυπο της στο περιβάλλον. Στη συνέχεια, την υπερασπίστηκε στο δικαστήριο η κυβέρνηση Μπάιντεν για να αντιμετωπίσει τις αντιδράσεις των περιβαλλοντικών οργανώσεων. Η τελική απόφαση για το σχέδιο αναμένεται να ληφθεί μέσα στον επόμενο μήνα. Στο μεταξύ, βέβαια, οι πολέμιοι του

έχουν αντιπροτείνει μια αρκετά ηπιότερη εκδοχή του, την εξόρυξη σε μόνον ένα πολύ μικρό τμήμα. Το σχέδιο προβλέπει εξόρυξεις σε τρία με τέσσερα σημεία του κοιτάσματος του Γουίλου και οι πολέμιοι του προτείνουν να γίνει εξόρυξη μόνο σε ένα από τα σημεία του. Στην περίπτωση αυτή, η ConocoPhillips θα πρέπει να περιοριστεί στο 48% του πετρελαίου της περιοχής και να ελαχιστοποιήσει τα αναγκαία οδικά έργα και τις εργασίες που μπορούν να παρεμβληθούν στις κινήσεις των τάρανδων της περιοχής δημιουργώντας πρόβλημα στην εποχιακή τους μετανάστευση. Η εταιρεία επιμένει, όμως, ότι στην περίπτωση αυτή το σχέδιο δεν θα είναι κερδοφόρο και παύει να είναι οικονομικά βιώσιμο. Και η μάχη συνεχίζεται.

BLOOMBERG, FINANCIAL TIMES

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η «ηλεκτροκίνητη» κινεζική απειλή

Των ΝΙΛ ΑΝΜΑΚ ΚΑΙ ΚΑΤΡΙΝΑ ΧΑΜΑΙΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Η Κίνα υπήρξε η χρυσότοκος όρνιθας για τις δυτικές αυτοκινητοβιομηχανίες, όπως για τις γερμανικές Volkswagen και BMW. Αλλά όλο και περισσότερο πλέον τείνει να καταστεί απειλή, μιας και κινεζικοί όμιλοι, όπως ο ηγέτης των ηλεκτρικών οχημάτων BYD, στοχεύουν σε ξένες αγορές. Η Ευρώπη φαίνεται ιδιαίτερα ευάλωτη. Το 2022 τα ηλεκτρικά οχήματα που κατασκευάστηκαν από κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες είχαν ήδη μερίδιο αγοράς 9% στην Ευρώπη, σχεδόν διπλάσιο σε σχέση με το προηγούμενο έτος, σύμφωνα με προβλέψεις της εταιρείας συμβούλων Ινονεν. Αλλά ο ρυθμός αυξάνεται. Εκτός από την BYD, ανάμεσα σε όσους επιδιώκουν επέκταση συμπεριλαμβάνεται η MG, που ανήκει στο κρατικό μεγαθήριο SAIC, η ειδική σε ηλεκτρικά οχήματα Xpeng και η ιδιοκτήτρια της Volvo, Geely, η οποία προ ημερών ανέφερε λεπτομερώς τα σχέδιά της να αναπτύξει τις μάρκες Zeekr και London Electric Vehicle στην Ευρώπη. Οι κινεζικές αυτο-

ες έχουν αυξήσει το κόστος της μπαταρίας, οι ανταγωνίστριες κινεζικές μείωσαν κατά το ήμισυ τη μέση τιμή ενός ηλεκτρικού οχήματος στην Κίνα μεταξύ του 2015 και του πρώτου εξαμήνου του 2022 σε μόλις 32.000 ευρώ, σύμφωνα με την εταιρεία συμβούλων JATO Dynamics. Η μεγαλύτερη αποτελεσματικότητά τους και το υψηλότερο κόστος διάρκειας της μπαταρίας στην Ευρώπη σημαίνει ότι οι κινεζικές εταιρείες μπορούν να εξάγουν και να ανταγωνίζονται επιθετικά. Κατά μέσον όρο, οι κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες μπορούν να κατασκευάσουν ένα ηλεκτρικό όχημα με 10.000 ευρώ λιγότερο από τους δυτικούς αντιπάλους τους.

Ο νέος ανταγωνισμός θα επιδεινώσει έναν επικείμενο πόλεμο τιμών στα ηλεκτρικά οχήματα, ο οποίος έχει ήδη ξεκινήσει στις Ηνωμένες Πολιτείες, και τον τόνο εκεί δίνουν οι Tesla και Ford Motor. Η Ευρώπη, ωστόσο, φαίνεται ιδιαίτερα εκτεθειμένη. Οι αυτοκινητοβιομηχανίες των ΗΠΑ επωφελούνται από την αγάπη των οδηγών για μεγαλύτερα αυτοκίνητα και τις κρατικές επιδοτήσεις για την εγχώρια παραγωγή βάσει του νόμου για τη μείωση του πληθωρισμού του προέδρου Τζο Μπάιντεν. Με την ευρωπαϊκή μεταποίηση να απειλείται, η Γηραιά Ηπειρος θα μπορούσε να προσπαθήσει να αποτρέψει τις εισαγωγές με επιπλέον δασμούς ή περισσότερες επιδοτήσεις για τους τοπικούς ομίλους στον κλάδο του αυτοκινήτου.

Το μερίδιο των ηλεκτρικών κινεζικών οχημάτων στην Ευρώπη έφτασε το 9% το 2022, σχεδόν διπλάσιο σε σχέση με το 2021.

Εάν η Ευρώπη θέλει να καταργήσει σταδιακά τα οχήματα με κινητήρες εσωτερικής καύσης έως το 2035, θα χρειαστεί μεγάλη προσφορά φθηνότερων ηλεκτρικών οχημάτων. Αν μια μέση τιμή, κατά την JATO, είναι στην Ευρώπη οι 56.000 ευρώ, τότε εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλή. Επιπλέον, ένας εμπορικός πόλεμος θα ήταν απρόβλεπτος. Το χαμηλότερο κόστος κατασκευής στην Κίνα μπορεί να βοηθήσει τις κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες να απορροφήσουν πιθανούς δασμούς, ενώ οι δυτικοί όμιλοι θα μπορούσαν να υποφέρουν από αντίποινα. Η χώρα αντιπροσώπευε σχεδόν το 40% των πωλήσεων της Volkswagen το 2022, για παράδειγμα, ενώ όμιλοι όπως η Renault ή η BMW κατασκευάζουν στην Κίνα και εξάγουν στο εξωτερικό.

Ορισμένοι όμιλοι, όπως αυτός της Xpeng, στοχεύουν να ανταγωνιστούν τις κορυφαίες δυτικές εταιρείες σε ποιότητα, διαφημιζόμενες την αυτάρκεια καυσίμου για μεγάλες αποστάσεις ή το έξυπνο λογισμικό ψυχαγωγίας. Για πολλούς καταναλωτές το δέλεαρ θα είναι οι χαμηλότερες τιμές. Ενώ οι δυτικές αυτοκινητοβιομηχανίες

έχουν πολλά πλεονεκτήματα. Τα τελευταία χρόνια οι δυτικές εταιρείες του κλάδου έχουν χάσει μερίδιο αγοράς στην Κίνα, προσφέροντας στους εγχώριους παίκτες μεγαλύτερες οικονομίες κλίμακας και αποτελεσματικότητα σε τομείς όπως το κόστος της έρευνας. Επωφελούνται από μια τεράστια εγχώρια αλυσίδα εφοδιασμού, συμπεριλαμβανομένου του μεγαλύτερου κατασκευαστή μπαταριών στον κόσμο, της CATL.

Με ρυθμούς ρεκόρ αυξάνονται οι μισθοί στη Μεγάλη Βρετανία

Το υψηλότερο κόστος ζωής σε πολλές δυτικές χώρες κάνει τους εργαζομένους να διαμαρτυρούνται για την ανεπαρκή μισθολογική αύξηση που λαμβάνουν, η οποία μετά δυσκολία ακολουθεί τον πληθωρισμό ή απλώς απέχει παρασάγγας από αυτόν. Οπερ σημαίνει ότι η αγοραστική τους δύναμη βαίνει συρρικνούμενη. Στο Ηνωμένο Βασίλειο και σε ορισμένους κλάδους η αύξηση συνδέεται με την αυτοπρόσωπη παρουσία στον χώρο εργασίας. Όπως επισημαίνουν ειδικοί

στη διαχείριση ανθρώπινων πόρων, η εργοδοσία οφείλει να προσφέρει πιο υψηλές αποδοχές σε όσους είναι παρόντες στον εργασιακό χώρο επί πενήνταμερο εξαιτίας των μεγάλων ελλείψεων δυναμικού. Χαρακτηριστικά είναι όσα είπε στο Bloomberg και αναφέρει σε δημοσίευμα το moneyreview.gr, ο Τζέιμς Ριντ, πρόεδρος της εταιρείας στελέχωσης Reed. Οι εργοδότες υποχρεώνονται να αυξήσουν τους μισθούς σε κλάδους όπου υπάρχει μικρή ευελιξία, ώστε να υπάρξει

καθεστώς τηλεργασίας, όπως για παράδειγμα στη φιλοξενία, στη μεταποίηση και την υγεία. «Οι μισθοί εργαζομένων, από τους οποίους απαιτείται φυσική παρουσία για πέντε ή περισσότερες ημέρες έχουν ανέλθει σημαντικά», δήλωσε ο Ριντ και συμπλήρωσε: «Οι εργοδότες οφείλουν να πληρώνουν περισσότερα για να τους πείσουν να το κάνουν».

Πρόκειται για ένδειξη της δυσκολίας εύρεσης, αλλά και διατήρησης των εργαζομένων, αφότου

τουλάχιστον 600.000 άτομα τέθηκαν εκτός παραγωγικής διαδικασίας (ή αποχώρησαν αυτοβούλως) κατά την περίοδο της πανδημίας στην Βρετανία. Παράλληλα, αφενός επειδή η βρετανική οικονομία οδεύει προς ύφεση, αφετέρου λόγω της έλλειψης εργαζομένων, οι μισθοί στη χώρα ανεβαίνουν με ρυθμό τέτοιο ο οποίος πλησιάζει ιστορικά επίπεδα ρεκόρ. Πρόκειται εν μέρει για αποτέλεσμα της εξόδου της χώρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, διαδικασία που πε-

ριέσπειλε τις εισροές ξένων εργαζομένων, οι οποίοι, σύμφωνα με το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg, κάλυπταν θέσεις χαμηλής εξειδίκευσης. Επίσης, η πανδημία έδωσε ώθηση στην τηλεργασία. Οξύτερο είναι το πρόβλημα στο εθνικό σύστημα υγείας, στον τομέα της φιλοξενίας και της τροφοδοσίας, όπου οι μισθοί ανέκαθεν ανέρχονταν με χαμηλότερο ρυθμό σε σχέση με άλλους τομείς, ενώ είναι αδύνατη η επιλογή της τηλεργασίας. Παρότι οι

μισθοί έχουν ανέβει 6,8% κατά μέσον όρο στις διαθέσιμες θέσεις εργασίας, οι προτεινόμενοι μισθοί στον κλάδο της υγείας και της ιατρικής έχουν αυξηθεί κατά 12,9%, κατά 10,6% στη φιλοξενία και την τροφοδοσία και κατά 14,6% στη βιομηχανία.

Η μείωση του εργατικού δυναμικού στη Βρετανία σημαίνει ότι όσοι αναζητούν δουλειά ενδέχεται να επιλέξουν θέσεις οι οποίες προσφέρουν μεγαλύτερη ευελιξία και περισσότερα προνόμια.

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΝΤΑΙ

Ενοικιάζονται γραφεία - ιατρεία (μισός ή και ολόκληρος όροφος) στην Έγκωμη παρά την υπεραγορά ΑΛΦΑ ΜΕΓΑ.

Πληροφορίες τηλεφώνω 99 441 686

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΟΙΚΟΠΕΔΑ

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ 4 ΟΙΚΟΠΕΔΑ ΣΤΟ ΤΣΕΡΙ ΣΤΗΝ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΚΟΚΚΙΝΕΣ)

Κοντά στο χωριό (5 λεπτά) και τη Λευκωσία (20 λεπτά). Με απεριόριστη θέα στη γύρω περιοχή μέχρι Πενταδάκτυλο!

Οι τιμές κυμαίνονται από €112.000 - €170.000

Επικοινωνία στα τηλέφωνα:

Αθήνα: 0030 6944661543 & 0030 2106755437
Κύπρος: 99576950

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Τελούμε το Σάββατο 11/2/23 και ώρα 8:00 π.μ. στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Αγίου Νικολάου στο Επισκοπεϊό, το σαραντάμηρο μνημόσυνο του αγαπημένου μας

Χριστόδουλου Κ. Γιαλλουρίδη
από την Μόρφου

και καλούμε τους συγγενείς, φίλους και όσους επιθυμούν να τιμήσουν την μνήμη του, να παρευθύνουν και να δεηθούν μαζί μας υπερ αναπαύσεως της ψυχής του.

Η οικογένεια

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστούμε από καρδιάς για τη συμπαράσταση σας στο πένθος μας και τις προσφορές σας στον Αντικαρκινικό Σύνδεσμο Κύπρου.

«Απογειώθηκαν» τα ενοίκια την τελευταία βετία στην Αττική

Αυξήθηκαν κατά 35% και είναι πλέον κοντά στα υψηλά επίπεδα του 2009

Του ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ

Ελάχιστα απέχουν οι τιμές ενοικίασης κατοικιών στην Αττική από το απόγειο της αγοράς το 2009, έχοντας πραγματοποιήσει ένα σημαντικό «ράλι» από το 2017 και μέχρι το τέλος του 2022. Σε σχετική έρευνα της Potamianos Real Estate Group, που αφορά πραγματικές συμφωνίες μίσθωσης κατοικιών και όχι ζητούμενες τιμές που αφορούν αγγελίες, σήμερα, η μέση ζητούμενη τιμή στην Αττική αγγίζει τα 7,9 ευρώ/τ.μ., έχοντας αυξηθεί κατά σχεδόν 35% από το 2017.

Συγκριτικά με το 2009, οι σημερινές τιμές υπολείπονται μόλις κατά 5,5% κατά μέσον όρο, ενώ υπάρχουν και περιπτώσεις συνοικιών, ιδίως στο κέντρο της Αθήνας και στα νότια προάστια, όπου η απόσταση αυτή έχει πλέον εκμηδενιστεί. Μάλιστα σε περιοχές όπως τα Εξάρχεια και το Παγκράτι, παρατηρούνται πλέον και αυξήσεις έναντι του 2009 (5,8% και 13,9% αντίστοιχα). Στην πράξη βέβαια, οι σημερινές τιμές ενοικίασης είναι πολύ πιο επιβαρυντικές για το μέσο νοικοκυριό, συγκριτικά με το 2009, καθώς έχει μεσολάβήσει μια σημαντική οικονομική κρίση, που συνοδεύτηκε και από σημαντική μείωση των εισοδημάτων και της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών. Σύμφωνα με τον κ. Λευτέρη Ποταμιάνο, επικεφαλής της Potamianos Real Estate Group και πρόεδρο του Συλλόγου Μεσιτών Αθηνών - Αττικής, «ναί μεν τα ενοίκια έχουν αυξηθεί σημαντικά μετά την οικονομική κρίση και πλησιάζουν σε αρκετές περιπτώσεις τις τιμές του 2009, αλλά τα εισοδήματα των νοικοκυριών δεν έχουν καταγράψει ανάλογη αύξηση. Κατά την οικονομική κρίση υποχώρησαν σημαντικά κι έκτοτε, επί της ουσίας δεν έχουν αυξηθεί

εκ νέου. Αυτό είναι το πρόβλημα στην αγορά ενοικίων σήμερα», σημειώνει ο κ. Ποταμιάνος. Την περίοδο 2010-2016 το ΑΕΠ της χώρας συρρικνώθηκε κατά σχεδόν 25%, ή 56 δισ. ευρώ. Ακόμα μεγαλύτερη ήταν η πτώση των καταθέσεων, καθώς υπολογίζεται ότι από τα υψηλά του 2009, στο τέλος του 2016 είχαν απολεσθεί συνολικά 116 δισ. ευρώ, ποσό που συνιστά κάμψη της τάξεως του 50%. Το μεγαλύτερο μέρος του ποσού αυτού, ή περίπου 76 δισ. ευρώ, χάθηκε κατά τα πρώτα χρόνια της οικονομικής κρίσης και κυρίως έως το

Το κόστος ενοικίασης ενός διαμερισματος για οικογένεια (80-100 τ.μ.) κινείται στα 500- 800 ευρώ και σε αρκε- τές περιοχές ξεπερνάει και τα 1.000 ευρώ.

2012. Τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα ο συνολικός πλούτος ανά ενήλικα στη χώρα να υποχωρήσει από τα περίπου 170.000 ευρώ το 2009, σε 108.000 ευρώ το 2021. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται με βάση το άθροισμα της αξίας των ακινήτων και των καταθέσεων και αφαιρώντας το ιδιωτικό χρέος.

Οι αιτίες

Ωστόσο, η αγορά ακινήτων δεν ακολουθεί τα θεμελιώδη δεδομένα της οικονομίας. Όπως φαίνεται, οι τιμές των ενοικίων έχουν αυξηθεί έως και 55% σε ορισμένες περιοχές από το 2017 μέχρι και το τέλος του 2022. Η αύξηση αυτή οφείλεται σε μια σειρά από παράγοντες, αρχής γενομένης από το γεγονός ότι ει-

Η πορεία των τιμών ενοικίασης σε 40 περιοχές της Αττικής

Από το 2009 μέχρι το 2022 | Οι τιμές αφορούν πραγματικές συμφωνίες ενοικίασης για διαμερίσματα 20 ετών, επιφάνειας 80-100 τ.μ. κατά μέσο όρο.

	Μέση τιμή ενοικίασης (€/τ.μ.)			Μεταβολή	
	2009	2022	2017	2017-2022	2009-2022
Εξάρχεια	8	8,5	5,5	54,5%	+5,88%
Παγκράτι	7,5	8,7	6	45,0%	+13,79%
Κολωνός	7	7	4,5	55,6%	0,00%
Γκύζη	7,5	7	5	40,0%	-7,14%
Κυψέλη	7	7	4,5	55,6%	0,00%
Πατήσια	6	5,5	4	37,5%	-9,09%
Αμπελόκηποι	7,6	7,4	6	23,3%	-2,70%
Κολωνάκι	11	10,5	7	50,0%	-4,76%
Ζωγράφου	8,1	8	6	33,3%	-1,25%
Νέος Κόσμος	7,5	7,5	5,8	29,3%	0,00%
Καλλίθεα	7,5	6,5	5	30,0%	-15,38%
Γαλάτσι	7,5	6,7	5	34,0%	-11,94%
Π. Φάληρο	9	9	6,8	32,4%	0,00%
Αλίμος	9	8,7	6,5	33,8%	-3,44%
Ελληνικό	10	10	7,5	33,3%	0,00%
Αργυρούπολη	8,6	8,5	7	21,4%	-1,17%
Ηλιούπολη	9	8,9	7	27,1%	-1,12%
Γλυφάδα	12,1	10,5	7,5	40,0%	-15,23%
Βούλα	10,5	10,2	7	45,7%	0,00%
Πειραιάς	7,2	7	4,5	55,6%	-2,85%

	Μέση τιμή ενοικίασης (€/τ.μ.)			Μεταβολή	
	2009	2022	2017	2017-2022	2009-2022
Νίκαια	6,5	6	4	50,0%	-8,33%
Καστέλλα	8,7	8,2	6	36,7%	-6,09%
Χαλάνδρι	8,5	8,3	6	38,3%	-2,40%
Μαρούσι	8,5	8,3	6,5	27,7%	-2,40%
Χολαργός	8,5	8,3	6,5	27,7%	-2,40%
Παπάγου	9	8,5	6,7	26,9%	-5,88%
Αγία Παρασκευή	8	7,6	5,9	28,8%	-5,26%
Π. Ψυχικό	12	11,5	8	43,8%	-4,34%
Ν. Ψυχικό	10,5	10	7,5	33,3%	-5,00%
Κηφισιά	9,6	9,2	6,8	35,3%	-6,66%
Δροσιά	8,5	7,3	6	21,7%	-16,43%
Διόνυσος	7,5	6,8	6	13,3%	-10,29%
Ανοιξη	8	7,2	5,8	24,1%	-11,11%
Αγίος Στέφανος	7,5	6,5	5,5	18,2%	-15,38%
Αιγάλεω	7	6,7	5	34,0%	-4,47%
Περιτέρι	7,5	6,8	5,2	30,8%	-10,29%
Χαϊδάρι	7,5	6,5	5	30,0%	-15,38%
Ιλιον	6,5	5,8	4,2	38,1%	-12,06%
Μενίδι	6,5	6	4,3	39,5%	-8,33%
Θρακομακεδόνες	7	6,3	5,2	21,2%	-11,11%

PHFH: Potamianos Real Estate Group

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

σέρρευσε σημαντικά κεφάλαια από το εξωτερικό για αγορές ακινήτων, αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό τη ρευστότητα στην οικονομία και την κτηματαγορά. Παράλληλα, δεδομένου ότι τα ενοίκια είχαν υποχωρήσει κατά πολύ σημαντικό ποσοστό έως και το 2016, πολλά νοικοκυριά θέλησαν να επωφεληθούν και επέλεξαν την ενοίκιαση. Αλλωστε, η επιλογή της αγοράς ακινήτου ήταν πλέον αδιέξοδη, λόγω της αδυναμίας ή και της απροθυμίας πρόσβασης σε τραπεζικό δανεισμό.

Η τάση αυτή παγίωσε στην αγορά την υψηλή ζήτηση για ενοικίασεις. Την ίδια στιγμή όμως η προσιτότητα των κατοικιών όχι μόνο δεν αυξήθηκε, αλλά βαίνει σταθερά μει-

ούμενη τα τελευταία χρόνια. Ο λόγος είναι διττός. Κατ' αρχάς, υπολογίζεται ότι έχουν εξέλθει της αγοράς κατοικίας περί τα 40.000 - 50.000 ακίνητα που έχουν κατασχεθεί λόγω μη εξυπηρετούμενων δανείων. Αυτό φαίνεται και από τις αγγελίες, όπου είναι εξαιρετικά λίγα τα διαθέσιμα ακίνητα που έχουν κατασκευαστεί την περίοδο 1995-2010, δηλαδή όσα αποκτήθηκαν κατά την περίοδο άνθησης της αγοράς και του αθρόου τραπεζικού δανεισμού. Ο άλλος λόγος έγκειται στο σημαντικό ποσοστό των διαμερισμάτων τα οποία οι ιδιοκτήτες προτιμούν να κρατούν κενά, λόγω των σημαντικών φοβών που έχουν υποστεί από ενοικιαστές στο παρελθόν, ενώ αρκετές

είναι και οι περιπτώσεις μη αποδοχής κληρονομιάς. Ο συνδυασμός της αυξημένης ζήτησης και της περιορισμένης προσφοράς είναι που έχει προκαλέσει την «έκρηξη» στις τιμές ενοικίασης. Παράλληλα, πολλοί ιδιοκτήτες θέλουν να αποσβέσουν αφενός τις σημαντικές απώλειες εισόδων των προηγούμενων ετών, π.χ. από κακοπληρωτές ενοικιαστές, αφετέρου τις δαπάνες που έχουν πραγματοποιήσει για την ανακαίνιση των ακινήτων τους, ενδεχομένως και τις εργασίες ενεργειακής αναβάθμισής τους. Ως εκ τούτου, οι τιμές διατηρούνται σε αισθητά υψηλότερο επίπεδο, σε σχέση με την οικονομική κρίση.

Το πρόβλημα προκύπτει λόγω

του ότι τα εισοδήματα των νοικοκυριών δεν έχουν αναπροσαρμοστεί στα δεδομένα αυτά με τον ίδιο ρυθμό. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 1998, ο ελάχιστος ονομαστικός μισθός διαμορφωνόταν σε 772 ευρώ, ενώ σήμερα 24 χρόνια μετά δεν ξεπερνάει τα 831 ευρώ και αυτό συνέβη μόλις πριν από μερικούς μήνες, μετά μάλιστα τη σημαντική αύξηση που αποφασίστηκε πέρυσι.

Δεδομένου ότι το κόστος ενοικίασης ενός διαμερισματος κατάλληλου για οικογένεια (80-100 τ.μ.) κινείται περί τα 500-800 ευρώ και σε αρκετές περιοχές ξεπερνάει και τα 1.000 ευρώ, είναι σαφές ότι πολλά νοικοκυριά αδυνατούν να αντεπεξέλθουν.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Αύξηση επιτοκίων, πληθωρισμός και ακίνητα

Αν κάνουμε μια στατική φωτογράφιση του πληθωρισμού, η Κυπριακή οικονομία τρέχει με ένα ετήσιο ρυθμό πληθωρισμού της τάξης του 8,6%. Την ίδια στιγμή η Ευρωζώνη τρέχει με ένα ετήσιο ρυθμό της τάξης του 10,6% και η ΕΕ με ένα μέσο ετήσιο ρυθμό 11,5%. Οι χώρες που βρίσκονται σε καλύτερη θέση από την χώρα μας είναι η Γαλλία, η Ισπανία, η Μάλτα και η Φινλανδία με διακύμανση από 7,1% μέχρι 8,4%, ενώ την ίδια στιγμή η Γερμανία είναι στο 11,6%, η Ολλανδία βρίσκεται στο 16,8% και η Ουγγαρία στο 21,9%, για να αναφέρουμε ενδεικτικά μόνο μερικές.

Αυτά τα επίπεδα πληθωρισμού είναι πολλαπλάσια από τον στόχο του 2% που θεωρείται επιθυμητός πληθωρισμός. Και παρόλο που ο πληθωρισμός στην Ευρώπη είναι πολύ διαφορετικός από τον πληθωρισμό στις ΗΠΑ, εντούτοις η τακτική αντιμετώπισής του είναι παρόμοια. Στις ΗΠΑ ο πληθωρισμός πηγάζει από πλευράς ζήτησης, ενώ στην Ευρώπη πηγάζει κυρίως από την πλευρά της προσφοράς. Το εργαλείο αντιμετώπισης του είναι η αύξηση στα επιτόκια σαν τρόπος να μειωθεί η οικονομική θερμοκρασία και να ξεφουσκώσουν τα επίπεδα τιμών, ρίχνοντας έτσι τον πληθωρισμό.

Στις ΗΠΑ κάτι τέτοιο είναι πιο εύκολο να γίνει αντιληπτό. Στην Ευρώπη αν και όχι τόσο, εντούτοις μπορεί να γίνει κατανοητό ότι η προσπάθεια στοχεύει στην αποφυγή παγίωσης του ψηλού πληθωρισμού μέσω της δημιουργίας των ανάλογων προσδοκιών μεταξύ όλων των οικονομικών φορέων και παραγόντων. Σε κάθε περίπτωση περνά το μήνυμα ότι τα μέτρα είναι προσωρινά μέχρι να αντιστραφεί η ανοδική πορεία του πληθωρισμού και να επανέλθει σε τροχιά γύρω στο 2%.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που προσβεί ο πληθωρισμός είναι η απώλεια της αγοραστικής δύναμης των χρημάτων μας. Αυτοί που το νιώθουν πολύ περισσότερο είναι οι χαμηλόμισθοι και η μεσαία τάξη επειδή στην πλειοψηφία τους έχουν σταθερούς ονομαστικούς μισθούς και επομένως ο πληθωρισμός τους ροκανίζει την πραγματική αγοραστική τους δύναμη. Αυτοί που επίσης πλήττονται με τον ίδιο τρόπο είναι εκείνοι που έχουν καταθέσεις ή ρευστό. Άρα είναι σημαντικό να μειωθεί ο πληθωρισμός τάχιιστα και να μην παγωθεί αυτή η χασούρα.

Την ίδια στιγμή φυσικά υπάρχει και η άλλη όψη του νομίσματος η οποία δεν προβάλλεται επαρκώς.

Οι μόνες πολιτικές που μπορούν να έχουν ουσιαστικό αποτέλεσμα είναι αυτές που αυξάνουν το διαθέσιμο εισόδημα της μεγαλύτερης μάζας των μισθωτών και των μικρομεσαίων επαγγελματιών.

Πιο συγκεκριμένα, ο πληθωρισμός ευνοεί τους δανειζόμενους επειδή η οφειλή προς τους δανειστές είναι ονομαστική, γεγονός που σημαίνει πως σε πραγματικούς όρους αποπληρώνονται πιο λίγα.

Λέμε για τις αυξήσεις στα επιτόκια και για το πόσο δυσχεραίνουν, τόσο τους δανειζόμενους όσο και τους μισθωτούς. Και είναι αλήθεια και κανένας δεν πρέπει να το αμφισβητεί. Είναι όμως ένα αναγκαίο κακό το οποίο είναι συχνά και προσωρινό εφόσον σκοπός του είναι να ανακατίσει όσο πιο γρήγορα γίνεται τον πληθωρισμό. Από την άλλη, είναι εξίσου σημαντικό να αναγνωρίσουμε πως η αύξηση στα επιτόκια δεν είναι

σε καμία περίπτωση ίση με την αύξηση στον πληθωρισμό· απλά ανακάτνει κάποιο ποσοστό του και σίγουρα τα σημερινά επίπεδα επιτοκίων εξακολουθούν να είναι πολύ πιο χαμηλά από αυτά που είχαμε στο πιο μακρινό παρελθόν. Μιας και διάγουμε περίοδο εκλογών και ο πληθωρισμός και η ακρίβεια έπαιξαν κατά τη διάρκεια του προεκλογικού, καλό είναι να πούμε πως οι πλείστες πολιτικές που προβλήθηκαν ως αντιστάθμισμα του πληθωρισμού – βλέπε αύξηση και επέκταση ΑΤΑ – αν εφαρμοστούν εξυπηρετούν ακριβώς το αντίθετο αποτέλεσμα εφόσον θα καταλήξουν χωρίς καμία αμφιβολία σε ανατροφοδότηση του πληθωρισμού μέσω της αύξησης του κόστους.

Οι μόνες πολιτικές που μπορούν να έχουν ουσιαστικό αποτέλεσμα είναι αυτές που αυξάνουν το διαθέσιμο εισόδημα της μεγαλύτερης μάζας των μισθωτών και των μικρομεσαίων επαγγελματιών. Και αυτό μπορεί να γίνει μόνο με ελάφρυνση του φορολογικού τους βάρους. Δηλαδή το χάσιμο της αγοραστικής δύναμης του μισθού στο να αντιταχιστεί με αύξηση του διαθέσιμους εισόδημα. Αυτό δεν επιβαρύνει το κόστος και διοχετεύει το επιπλέον εισόδημα στη

διατήρηση ενός πιο επιθυμητού επιπέδου διαβίωσης. Άρα υπάρχει ανάγκη κάτι τέτοιο να εφαρμοστεί άμεσα.

Πώς αναμένουμε να επηρεαστεί η αγορά των ακινήτων από τις αυξήσεις των επιτοκίων; Αν παρ' ελπίδα ο πληθωρισμός και η αύξηση στα επιτόκια παγιώθουν τότε θα αναμένουμε συρρίκνωση της αγοράς των ακινήτων στο μερίδιο της αγοράς που κινείται με δανεισμό. Ψηλότερα επιτόκια σημαίνει μικρότερη ζήτηση για δάνεια και άρα μικρότερη ζήτηση για αγορά ακινήτων. Παράλληλα, ψηλότερα επιτόκια σημαίνει και συρρίκνωση της προσφοράς καθώς λιγότεροι θα έχουν τη δυνατότητα να κτίζουν. Αυτή δεν είναι όμως όλη η ιστορία. Υπάρχει και εκείνο το μερίδιο αγοράς το οποίο κινείται με ίδια κεφάλαια. Αυτή η κατηγορία θα αυξάνει τη ζήτησή της για αγορά ακινήτων ως μέτρο προστασίας έναντι του πληθωρισμού. Το φαινόμενο ήταν μια από τις κύριες κινητήριες δυνάμεις της αγοράς κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2022. Άρα το τελικό αποτέλεσμα της συρρίκνωσης ή επέκτασης της αγοράς ακινήτων θα είναι η διαφορά των δύο αντίθετων τάσεων. Προσωπική μου άποψη είναι πως η πολιτική της αύξησης των

επιτοκίων είναι προσωρινή και παροδική. Η αύξηση στον πληθωρισμό θα αντιστραφεί και άρα δεν θα υπάρξει ανάγκη διατήρησης των ψηλότερων επιτοκίων. Φυσικά αυτό δεν θα συμβεί άμεσα αλλά μάλλον θα αρχίσουμε να το βλέπουμε στο δεύτερο μισό του έτους. Συνεπώς αναμένω να δω ελαφριά μείωση σε νέο δανεισμό με μικρή αντανάκλαση τόσο στην προσφορά όσο και στη ζήτηση, αλλά αναμένω να δω και συνέχιση της ροής ιδίων κεφαλαίων προς επενδύσεις σε ακίνητη ιδιοκτησία στο μοτίβο του 2022.

Φυσικά όλα θα κριθούν και από το ποιος θα εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας επειδή οι πολιτικές του θα καθορίσουν άμεσα τις πραγματικές δυνατότητες της οικονομίας τόσο σε μικροοικονομικό όσο και σε μακροοικονομικό επίπεδο. Οι επενδύσεις σε ακίνητη ιδιοκτησία δεν είναι πρόσκαιρες, ούτε και έχουν βραχυ ορίζοντα. Άρα αν δεν υπάρξει το απαιτούμενο σταθερό και φιλικό προς τις επενδύσεις περιβάλλον θα υπάρξει φυγή κεφαλαίων προς άλλες κατευθύνσεις εκτός Κύπρου.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, ΜRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η Ελληνικής καταγωγής γκαλερίστα και επιμελήτρια Ιρίς Κλερτ, ιδιοκτήτρια της αβάν-γκαρντ Galerie Iris Clert, μαζί με τη Γαβριέλλα Σίμωσι περικυκλωμένες από Ανθρωπάκια, στο Café de Flore. Παρίσι, 1981.

Το σύμπαν του Γιάννη Γαίτη

Μια έκθεση με αφορμή τα 100 χρόνια από τη γέννησή του δίνει την ευκαιρία για απολογισμό του σπουδαίου έργου του

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Το πρώτο Ανθρωπάκι του Γιάννη Γαίτη εμφανίστηκε περίπου το 1967, εκεί κοντά στο στρατιωτικό πραξικόπημα της 21ης Απριλίου. Το Ανθρωπάκι δεν είναι χαριτωμένο, ούτε διασκεδαστικό. Είναι ένα ομοίωμα που κουβαλάει τις νευρώσεις μας, έχει άλλοτε τέσσερα μάτια και άλλοτε τρεις μύτες, παρακολουθεί και παρακολουθείται από ένα πλήθος ομοίων του – μορφές σαρκαστικές, φιογούρες ανησυχιακές. Το Ανθρωπάκι μάς κοροϊδεύει ή μάς τρομάζει; Ο ίδιος ο ζωγράφος είχε πει: «Ο κόσμος δεν θέλει να βλέπει τον εαυτό του Ανθρωπάκι. Προτιμάει δηλαδή ένα βότσαλο, ένα λουλούδι ή κάτι άλλο, αλλά ποτέ Ανθρωπάκι! Γιατί, σου λέει, εγώ δεν είμαι αυτός. Και όμως, είναι!».

Όμως το Ανθρωπάκι είχε έρθει στη ζωή του για να μείνει. Αυτός ο καλλιτέχνης, που ανδρώθηκε στην Αθήνα της δεκαετίας του 1940 μέσα στα μετεμφυλιακά χρόνια με τις μεγάλες κοινωνικές και οικονομικές δυσκολίες, που σπούδασε στην ΑΣΚΤ ζωγραφική με δάσκαλο τον Παρθένη, βρήκε στο Ανθρωπάκι τον απόλυτο πρωταγωνιστή του εικαστικού του σύμπαντος. Κι αυτό δεν συνέβη στην Αθήνα, αλλά στο Παρίσι, όπου ο Γαίτης έφτασε με υποτροφία για σπουδές. Στο Παρίσι, από όπου νωρίτερα είχαν περάσει ο Κωνσταντίνος Παρθένος, ο Σπύρος Παπαλουκάς, ο Φώτης Κόντογλου. Στο Παρίσι, όπου ο ελληνικής καταγωγής εκδότης Κριστιάν Ζερβός με το μακροβιότατο μοντερνιστικό περιοδικό Cahiers d'Art ξανασύστησε στη σύγχρονη Ευρώπη την αρχαιοελληνική τέχνη, ενώ ο Μυτιληνός τεχνοκριτικός και συλλέκτης Στρατής Ελευθεριάδης-Τεριάντ εξέδιδε το σουρεαλιστικό περιοδικό Minotaure.

Σε αυτή την πόλη που, τη δεκαετία του 1950, βρισκόταν στο επίκεντρο των εκφραστικών αναζητήσεων, οι οποίες διαμόρφωναν την πρωτοπορία στην ευρωπαϊκή τέχνη, εγκαταστάθηκαν πολλοί από τους Έλληνες της ει-

καστικής γενιάς του '60. Ο ρόλος τους στο Παρίσι ήταν σημαντικός, αφού μεταξύ άλλων ο Δημήτρης Τσίγκος, ο Γεράσιμος Σκλάβος, ο Τάκης, ο Τζον Χριστοφόρου, ο Γιάννης Τσαρούχης, ο Αλέκος Φασιανός, ο Παύλος, ο Κώστας Τσόκλινς, ο Νίκος Κερασάνης, ο Βλάσης Κανιάρης, ο Γιάννης Μαλτέζος, ο Δανιήλ έδω-

«Ο κόσμος δεν θέλει να βλέπει τον εαυτό του Ανθρωπάκι. Προτιμάει ένα βότσαλο, ένα λουλούδι ή κάτι άλλο, αλλά ποτέ Ανθρωπάκι! Γιατί, σου λέει, εγώ δεν είμαι αυτός. Και όμως, είναι!».

σαν μια διαφορετική ώθηση στην πορεία της νεοελληνικής τέχνης. Επίσης συνεργάστηκαν εποικοδομητικά με τις μουσεία, πινακοθήκες, γκαλερί, διεθνείς καλλιτέχνες, εξέχοντες θεωρητικούς και κριτικούς της τέχνης εδραιώνοντας μια νέα εικόνα της ελληνικής εικαστικής πραγματικότητας στο εξωτερικό.

Ανάμεσά τους ήταν και ο Γιάννης Γαίτης. Βρέθηκε εκεί όπως κι εκείνοι, χωρίς γνωριμίες, με οικονομικά προβλήματα, αλλά ήταν –όπως κι εκείνοι– νέος, ενθουσιώδης κι έτοιμος να ζήσει μια πραγματικά δημιουργική εποχή. Στα 31 του χρόνια εγκαταστάθηκε στη γαλλική πρωτεύουσα, όπου εντέλει έμεινε επί δύο δεκαετίες. Στο πλευρό του στάθηκε η γλύπτρια Γαβριέλλα Σίμωσι. Παντρεύτηκαν τη χρονιά της αφίξης τους στην πόλη, το 1954, κι απέκτησαν τη μοναχοκόρη τους Λορέττα.

Ο Κώστας Τσόκλινς έχει εξομολογηθεί στον κριτικό και επιμελητή Τάκη Μαυρωτά: «Ήμουν πολύ φίλος με τον Γιάννη. Ο Γαίτης για πολλά χρόνια κοιτάζε τη δουλειά των άλλων, κατόρθωσε όμως να καταλήξει σε μια δουλειά άκρως προσωπική, που δεν

Γιάννης Γαίτης, «Μοτοσικλετιστής», περ. 1967. Συλλογή Εθνικής Τράπεζας.

Ο Γιάννης Γαίτης στο Παρίσι το 1967.

έχει κανείς άλλος. Σε αυτό είναι αξιόπαινος. Αξιαγάπητος. Τα Ανθρωπάκια του είναι η άκρως προσωπική του δουλειά, σε αντίθεση με τη Γαβριέλλα, η οποία ήταν

εσωστρεφής και δεν κοιτάγε τι κάνουν οι άλλοι, αλλά τον εαυτό της. Εκείνος ήταν έξω καρδιά, ήθελε την ευτυχία και τη ζωή. Η τέχνη της Γαβριέλλας εκ-

φράζει μια εσωτερική δουλειά, που δεν ταυτιζόταν με την εποχή της. Ήταν ένα περίεργο ζευγάρι. Ο ένας εξωστρεφής και η άλλη εσωστρεφής, ο ένας τυχερός, η άλλη άτυχη. Τον γνώριζα από τη Σχολή Καλών Τεχνών, αν και ήταν μεγαλύτερός μου. Ήθελε πάντα να κάνει μοντέρνα πράγματα. Στο Παρίσι πήγαν με υποτρο-

«Ο Γαίτης για πολλά χρόνια κοιτάζε τη δουλειά των άλλων, κατόρθωσε όμως να καταλήξει σε μια δουλειά άκρως προσωπική, που δεν έχει κανείς άλλος. Σε αυτό είναι αξιόπαινος.»

φίες. Πνευματικός πατέρας και των δύο ήταν ο Τσίγκος, σπουδαίος άνθρωπος, αρχιτέκτονας... Στο Παρίσι βλεπόμεσταν σχεδόν κάθε μέρα, είχα ένα ατελιέδάκι στη Cité des Arts και εκείνος έμενε rue de Sèvres. Κάθε πρωί πέρναγα από το ατελιέ του για να πούμε καφέ και να παίξουμε με το μπχανάκι...».

Το 1959 ο Γαίτης συμμετείχε ενεργά, μαζί με τους Κανιάρη, Τσόκλιν, Κοντό και Κερασάνη –την Ομάδα Σίγμα–, σε δύο εκθέσεις στις γκαλερί Canello στην Μπολόνια και San Carlo στη Νάπολη παρουσιάζοντας ομαδικά το έργο τους. Το 1964 ήταν η χρονιά της ιστορικής έκθεσης «Mythologies Quotidiennes» (Καθημερινές Μυθολογίες). Μεταξύ των 37 Ευρωπαίων καλλιτεχνών που πήραν μέρος –«Νέοι Ρεαλιστές» όπως η Σεν-Φάλ και ο Βος, θεωρητικοί και ανατροπείς σαν τον Πιστολέτο, αλλά και δάσκαλοι όπως ο Κρεμονίνι– σχολιάζοντας με χιούμορ, προκλητικότητα και τόλμη την πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα της εποχής, ήταν και ο Γαίτης. Παρουσίασε έργα με εμφανή επιρροή από την αρχαία ελληνική τέχνη και μυθολογία.

Και πάλι μιλώντας με τον Τάκη Μαυρωτά ο Λεονάρντο Κρεμονίνι είχε εκμυστηρευθεί, με την αφορμή της τελευταίας αναδρομικής του έκθεσης στην Αθήνα, που εκείνος επιμελήθηκε το 2010: «Πιστεύω ότι το μήνυμά ενός έργου τέχνης μπορεί να αποκαλυφθεί μόνο σε εκείνον που το αναζητεί. Η αρχαία ελληνική τέχνη επηρέασε αποφασιστικά τη ζωγραφική μου. Ήταν μεγάλα τα ερεθίσματα που αισθάνθηκα όταν νέος επισκέφθηκα την Πομπηία. Η αρχαία ελληνική γλυπτική με βοήθησε στη διαμόρφωση της δικής μου τέχνης. Όλα τα μνημεία της αρχαίας Ελλάδας με επηρέασαν, γιατί αποτελούν εστίες γνώσης και μάθησης. Στην εποχή μας, δυστυχώς, δεν έχουμε αντίστοιχα μνημεία. Η αρχαία ελληνική τέχνη μάς άφησε αιώνια παραδείγματα έμπνευσης και γνώσης».

Η έκθεση που έρχεται

Η έκθεση «Γιάννης Γαίτης. Η ουσία του πρόσωπου» εγκαινιάζεται την προσεχή Τετάρτη στο Ίδρυμα Εικαστικών Τεχνών και Μουσικής Β. & Μ. Θεοχαράκη, με την ευκαιρία των 100 χρόνων από τη γέννηση του ζωγράφου, σε συνεργασία με την κόρη του Λορέττα Γαίτη και επιμέλεια του Τάκη Μαυρωτά. Η έκθεση περιλαμβάνει περίπου 100 έργα, που καλύπτουν την πορεία της καλλιτεχνικής του διαδρομής, από την περίφημη «Αυτοπροσωπογραφία» του 1944 έως το τέλος της δημιουργικής του δράσης. Ξεκινάει με τις αυτοπροσωπογραφίες του ζωγράφου, τα πορτρέτα της οικογένειάς του και της συζύγου του, της γλύπτριας Γαβριέλλας Σίμωσι, ενώ συνεκτιθενται έργα της από γύψο, πολυεστέρα και ορειχάλκο μαζί με τα ανιγματικά κολάζ της. Τα εκθέματα προέρχονται από την Εθνική Πινακοθήκη, δημόσιες συλλογές ιδρυμάτων, μεγάλες και μικρότερες ιδιωτικές συλλογές. Η παρουσίαση θα συνοδεύεται από πολυμέσο ομότιτλο κατάλογο, με όλα τα εκτιθέμενα έργα. Το εισαγωγικό κείμενο του κ. Μαυρωτά προσέφερε στην «Κ» πολύτιμο υλικό για τη σύνταξη του άρθρου.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

5.2-11.2.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΣΤΕΓΗ ΧΟΡΟΥ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

«Τζαι μετά;»

Το «**τζαι μετά;**» πραγματοποιείται στο πλαίσιο φιλοξενίας και καλλιτεχνικής ανάπτυξης More than Dancing που διοργανώνει η Στέγη Χορού Λευκωσίας. Σε συνεργασία με το Δίκτυο Ενότια στη Βία Κατά των Γυναικών, το Τμήμα Σπουδών Φύλου του Πανεπιστημίου Κύπρου και τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Μονογονεϊκών Οικογενειών & Φίλων. Με τη στήριξη του προγράμματος Πρωτοβουλίες Νέων του Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου. Το «τζαι μετά» είναι ένα πρότζεκτ που έχει στόχο να ασχοληθεί με το θέμα της γυναικείας κακοποίησης καλλιτεχνικά έχοντας ως αφετηρία συγκεκριμένες κατευθυντήριες ερωτήσεις. Από την Τετάρτη 8 Φεβρουαρίου, και κάθε Τετάρτη στις 18:00-20:00 στη Στέγη Χορού Λευκωσίας για 7 συναντήσεις. **Πληροφορίες:** info@dancehouselefkosia.com, **τηλέφωνο:** 22780960.

ΘΕΑΤΡΟ

«Μama» της Μάρτα Μπαρσελό

Το **Θέατρο** Δέντρο ανεβάζει το έργο της Μάρτα Μπαρσελό «**Μama**», σε σκηνοθεσία Γιώργου Μουσίμη, με την Αννίτα Σαντορινιάου και την Κατερίνα Λούρα επί σκηνής. Οικογένεια: Παράδεισος ή Κόλαση; Μια μοναχική άτεκνη γυναίκα βάζει αγγελία στις εφημερίδες ότι μπορεί να προσφέρει έναντι αμοιβής μπτρικιά φροντίδα σε μια «θετή με όρους συμβολαίου» κόρη. Και βρίσκει ανταπόκριση στο πρόσωπο

μιας νεαρής γυναίκας που δεν ευτύχησε να γνωρίσει οικογένεια. **Θέατρο Δέντρο**, Ενότητας 45, Παλλουριώτισσα, Λευκωσία. Παραστάσεις 10, 11, 18, 19, 26, Φεβρουαρίου και 4, 5 Μαρτίου, Σάββατο ώρα 8:30 μ.μ. και Κυριακή ώρα 6:30 μ.μ. Περιοδείες Δερύνεια: 24 Φεβρουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. (Κέντρο Ενηλίκων Δήμου Δερύνειας), Λεμεσός: 3 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. (Παλιό Ξυδάκι)

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Φεστιβάλ

Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας

Το Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας ταξιδεύει για άλλη μία φορά στο νησί μας με προβολές βραβευμένων ταινιών, προσφέροντας στους σινεφίλ την ευκαιρία να απολαύσουν αξιόλογες ταινίες μικρού μήκους με ελεύθερη είσοδο. Όπως κάθε χρόνο, εκπρόσωποι του Φεστιβάλ και συντελεστές των βραβευμένων ταινιών θα βρίσκονται στην Κύπρο, στο πλαίσιο των προβολών για συζήτηση με το κοινό. Ανάμεσα στις ταινίες που θα προβληθούν συμπεριλαμβάνεται η πολυβραβευμένη κυπριακή ταινία **Δάφνη** της Τώνιας Μισαίλη, με πρωταγωνίστρια τη Νιόβη Χαλαλάμπου, η οποία απέσπασε το Βραβείο Γυναικείας Ερμηνείας του Φεστιβάλ Δράμας. Χώροι/ Ημερομηνίες/ Πληροφορίες Προβολών: Λεμεσός, Θέατρο Ριάλτο 6 & 7/2, 8:30 μ.μ. Λευκωσία, Κινηματογράφος Πάνθεον 7 & 8/2, 8:30 μ.μ. Πάφος, Στέγη Γραμμάτων & Τεχνών 6 & 7/2, 8:00 μ.μ. Λάρνακα, Δημοτικό Θέατρο «Σκάλα» 6/2, 8:30 μ.μ. **Είσοδος ελεύθερη.**

ΕΚΘΕΣΗ

Ομαδική έκθεση με τίτλο «FemiNest»

Το **Κέντρο** Σύγχρονης Τέχνης Διάτοπος παρουσιάζει την ομαδική έκθεση με τίτλο «**FemiNest**» σε επιμέλεια της Δάφνης Νικήτα. Πρόκειται για μια έκθεση γύρω από την ιδέα και την έννοια της φωλιάς τόσο σε κυριολεκτικό όσο και σε μεταφορικό επίπεδο. Επτά σύγχρονες γυναίκες δημιουργοί εξερευνούν διάφορα και διαφορετικά πεδία που αφορούν τη σύγχρονη γυναίκα και εστιάζουν στη δημιουργικότητα, την πνευματικότητα, τον εσωτερικό αλλά και εξωτερικό χώρο, τις κοινωνικές συμπεριφορές,

αντιδράσεις, αντιστάσεις, ιδέες, αγνίες, προσδοκίες, όνειρα και εφιάλτες σ' ένα κόσμο απρόβλεπτο και ενίοτε εχθρικό που αλλάζει συνεχώς. Λαμβάνουν μέρος οι Κάκια Κατσαλή, Έλενα Κούμα, Ευδοκία Κύρκου, Miriam McConnon, Μαριάννα Κωνσταντή & Zohar Barak και Κατερίνα Σαύρου. Εγκαίνια Τρίτη 7 Φεβρουαρίου, ώρα 7 μ.μ. Διάρκεια έως 17 Φεβρουαρίου.

Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης ΔΙΑΤΟΠΟΣ, οδός Κρήτης 11, τηλ. 22-766117, email: info@diatopos.com, website: www.diatopos.com

ΣΙΝΕΜΑ

Προβολές Ομίλου Φίλων Κινηματογράφου

Ο **Όμιλος** Φίλων Κινηματογράφου και για τον Φεβρουάριο προγραμματίζει προβολές επιλεγμένων ταινιών στο Πολιτιστικό Κέντρο του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου με ελεύθερη είσοδο. Την Παρασκευή 10 Φεβρουαρίου θα προβληθεί η ταινία «Οι Γείτονες Από Πάνω», του Ισπανού Σεσκ Γκίε. Τι Δευτέρα 13 Οκτωβρίου θα προβληθεί η ταινία «Ο Φύλακας» του Ιρανού Νίμα Γιαβίδι. Την Παρασκευή 17 Οκτωβρίου έχει προγραμματιστεί για προβολή η πολωνική ταινία «Τα Ίχνη της Βίας» του Γιαν Ματουζίνσκι. Για την Τρίτη 21 Φεβρουαρίου έχει προγραμματιστεί η κινητική ταινία «Η χαμένη σκηνή» σε σκηνοθεσία Υίμου Zhang. Την Παρασκευή 24 Φεβρουαρίου θα προβληθεί η ταινία «Η κόρη» του Manuel Martín Cuenca. Τελευταία προβολή για τον Φεβρουάριο με την ταινία «Θα Έρθει η Φωτιά» του Ολίβερ Λαξ, την Τρίτη 28 Φεβρουαρίου. Όλες οι προβολές αρχίζουν στις 8:30 μ.μ. με είσοδο ελεύθερη. **Πληροφορίες** www.ofk.org.cy

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Orchestra4All 2

Ο **μαέστρος** και συνθέτης Άλκης Μπαλάς, επενδύει με επιλεγμένα αποσπάσματα κλασικών έργων τα διηγήματα «Ζωή εν ταξί» και «Ο σαξοφωνίστας» από τη συλλογή διηγημάτων του Κώστα Λυμπουρή των ημετέρων άλλων (Κρατικό Βραβείο Διηγήματος-νουβέλας, 2015). Άλκης Μπαλάς: Των ημετέρων άλλων: Ζωή εν ταξί & Ο σαξοφωνίστας. Νίκος Ιωάννου κοντραμπάσο, Γιάννης Μυράλης σαξόφωνο, Ηρόδοτος Μιλιτιάδου αφιγνήτης, Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου Άλκης Μπαλάς. Η ζωή ανθρώπων από ξένα μέρη οι οποίοι ζούνε κοντά μας, περιγράφεται στη συλλογή του Κώστα Λυμπουρή με εξαιρετικά συναρπαστικό λογοτεχνικό τρόπο. Στη συναυλία, ο γνωστός ηθοποιός Ηρόδοτος Μιλιτιά-

δους θα αποδώσει τα διηγήματα με τη συνοδεία της ορχήστρας, και σολίστ τους διακεκριμένους Νίκο Ιωάννου στο κοντραμπάσο και Γιάννη Μυράλη στο σαξόφωνο, υπό τη διεύθυνση του Άλκη Μπαλά. Λευκωσία: Πέμπτη 9 Φεβρουαρίου 2023 - Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου, 8:30 μ.μ. Λεμεσός: Παρασκευή 10 Φεβρουαρίου 2023 - Θέατρο Ριάλτο, 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες:** 22 463144, www.cyso.org.cy

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη

Εμείς ποια Κυπριακή Βιβλιοθήκη θέλουμε να έχουμε σε μερικά χρόνια; Ποια Κυπριακή Βιβλιοθήκη έχουμε σήμερα; Θέλουμε άραγε να έχουμε μία Βιβλιοθήκη που να είναι κόσμημα, όπως το νέο Κυπριακό Μουσείο; Κρίμα που ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν έκοψε και εκεί κάποια κορδέλα. Αισθάνομαι πολλές φορές ότι μάλλον δεν θέλουμε να φτιάξουμε μία Βιβλιοθήκη, που να είναι ένας χώρος έρευνας, μελέτης, φιλόξενος. Που θα προωθεί τη φιλανθρωπία, που θα είναι εφάπτηρο νέων ιδεών για το βιβλίο. Αν θέλαμε θα το είχαμε κάνει, ή τουλάχιστον θα είχαμε προσπαθήσει να είχαμε ξεκινήσει ότι ο Φίλιππος Τσιμπόγλου, γενικός διευθυντής της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδας, και τώως διευθυντή της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου, που έφυγε από τη ζωή την περασμένη εβδομάδα.

Οι αρμόδιοι άφησαν σε κάποιον συρτάρι εκείνη τη μελέτη, και τίποτε δεν προχώρησε και ακόμα ψάχνουμε να δούμε πού θα τη κτίσουμε... Βέβαια, σε επικοινωνία που είχα πριν από χρόνια με κυβερνητικό στέλεχος μου είχε ειπωθεί ότι τι τη χρειαζόμαστε μία ακόμη Βιβλιοθήκη, αφού έχουμε αυτή του Πανεπιστημίου Κύπρου... Και ακόμα δεν μπορού να το καταλάβω.

Όπως και να 'χει, έγιναν εξαγγελίες από τον υφυπουργό Πολιτισμού κ. Γιάννη Τουμαζή για τη νέα Κυπριακή Βιβλι-

Προς ώρα θα πρέπει να βρούμε λύση στο ακανθώδες ζήτημα της μετακίνησης των κώδων απορριμμάτων του Δήμου Λευκωσίας.

οθήκη, αλλά με τους ρυθμούς που προχωράνε τα πράγματα για τέτοια έργα, θα χρειαζόμαστε πολλά-πολλά χρόνια ακόμα για να πούμε ότι θα έχουμε μία Κυπριακή Βιβλιοθήκη που θα είμαστε υπερήφανοι ως Πολιτεία. Δεν ξέρω ποιο όργανο, ποιος φορέας, ποια πρόσωπα, μπορούν να ασκήσουν πίεση για ένα τέτοιο έργο. Εμείς οι δημοσιογράφοι; Οι λογοτεχνικές ενώσεις, οι λογοτέχνες; Ένας υπουργός Παιδείας με όραμα; Ένας υφυπουργός Πολιτισμού με πείσμα; Ένας Πρόεδρος της Δημοκρατίας με ευαισθησίες; Ποιος έθεσε επιτακτικά το θέμα; Η μακαρίτισσα η Ρίνα Κατσελλάη είχε έννοια, έφυγε και αυτή από τη ζωή χωρίς να καταφέρει να κτιστεί μια σύγχρονη βιβλιοθήκη.

Πού είναι ο Σύνδεσμος Φίλων της Κρατικής Βιβλιοθήκης; Πού είναι η Κυπρια-

κή Ένωση Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης; Σε ποιες ενέργειες προέβησαν; Ξέρω ότι έχουν έγγωνα και αυτοί, αλλά είναι αρκετό; Δυστυχώς, δεν είναι και περιμένουμε και εγώ δεν ξέρω τι περιμένουμε να γίνει. Είναι κρίμα να είχαν έγγωνα να υπάρχει Κυπριακή Βιβλιοθήκη οι Βρετανοί και οι αρμόδιοι φορείς του βιβλίου, το υπουργείο Παιδείας, να πετάνε χαρτάκι. Εκτός και όλες μας τις ελπίδες και για αυτό τις έχουμε εναποθέσει στο υφυπουργείο Πολιτισμού, όπως όλα. Πόσα γράψαμε για την απώλεια και την καταστροφή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Αμμοχώστου; Χιλιάδες λέξεις, αλλά μάλλον πρέπει να χάσουμε κάτι για να αρθρώσουμε λέξεις, να έχουμε έναν φταιχτη, διότι εμείς όλα καλώς τα κάνουμε, απλώς οι συγκυρίες δεν μας βοηθούν να επιτελέσουμε το έργο μας. Πόσα γράψαμε για την όντως εντυπωσιακή βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου... παρά πολλά, αλλά εκείνο ήταν έργο διεθνούς επιβλεπόμενης αρχιτέκτονα, μετά σιωπή. Το ίδιο για την ανακαινισμένη βιβλιοθήκη του ΤΕΠΑΚ, θαυμάσαμε την ανακαίνιση και την ιστορία του κτηρίου και της οικογένειας, αλλά για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη δεν έχουν βρεθεί πολλοί να θαυμάσουν κάτι ή να κακίσουν κάτι... Το 1925 έγγραφε ο Τύπος της εποχής: «Μέ πολλή ευχαρίστηση ηκούσαμε από το στόμα του Κυβερνήτου την επιθυμείαν προς ίδρυση δημοσίας εν Κύπρω βιβλιοθήκης».

Αργότερα, το 1927: «Η επιτροπή της Δημοσίας Κυπριακής Βιβλιοθήκης επιθυμούσα να συλλέξη, όλα τα ανά την νήσον δεικτοροπίαμε χειρόγραφα και έγγραφα, τα σχετιζόμενα με την ιστορίαν της και τον πολιτικόν, οικονομικόν και κοινωνικόν της βίον, παρακαλεί τους κατοίκους τοιούτων έγγραφων και χειρογράφων να καταστήσωσι τούτο γνωστόν εις την Έφορον της Βιβλιοθήκης, [...] Η συλλογή των θα ήνε διά τον ιστορικόν μεγίστης αξίας, διότι αποτελούσιν ακριβές κριτήριον της εποχής εις την οποίαν αναφέρονται. Ως εκ τούτου θεωρούμεν καθήκον μας απέναντι της ιστορικής ταύτης νήσου, να πράξωμεν παν το δυνατόν όπως προφυλάξωμεν τα κειμήλια ταύτα από τελείας καταστροφής. [...] Η επιτροπή της Δημοσίας Κυπριακής Βιβλιοθήκης ποιούμενη την εκκλησίαν ταύτην, ελπίζει ότι θα τύχη της εμπράκτου βοήθειας παντός Κυπρίου ενδιαφερομένου διά την χώραν του».

Τότε γίνοντουσαν εκκλήσεις, σήμερα τι κάνουμε; Είναι καιρός πια να νέα διακυβέρνηση του τόπου να εγκύψει στην αναγέννηση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και επαναλαμβάνω την κατακλητική φράση του προ σχεδόν εκατονταετίας συναδέλφου: «Ελπίζω ότι θα τύχη της εμπράκτου βοήθειας παντός Κυπρίου ενδιαφερομένου διά την χώραν του».

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Σε μια τρύπα στο κέντρο της πόλης

Υπάρχουν δυστοπίες και δυστοπίες. Άλλες παίρνουν τη μορφή ενός θεατρικού έργου και έτσι, ίσως, είναι ευκολότερο να τις διαχειριστεί κανείς γιατί, αφού τις επεξεργαστεί με όρους καλλιτεχνικού αποτελέσματος, τις αποθηκεύει για μελλοντική χρήση. Άλλες πάλι είναι παρούσες διαρκώς στην πόλη: ορατές σε κάποιους λίγους, υποκριτικά αόρατες στους περισσότερους. Πρόσφατα, η Πρόεδρος της Δημοκρατίας πήγε, με κλιμάκιο του ΟΚΑΝΑ, στις πιάτσες των ναρκωτικών, στις γειτονιές όπου συκνάζουν τοξικοεξαρτημένοι, και συνομίλησε μαζί τους.

Για τους αθέατους μιλάει και η «**Ρομπα**», το σουρεαλιστικό θρίλερ του Αλιστερ Μακ Ντάουαλ, που παρουσιάζεται στο θέατρο «Πόρτα», σκηνοθετημένο, αριστοτεχνικά, από τον Θωμά Μοσχόπουλο και τον Σίγουαρντ F3. Ο 35χρονος Βρετανός συγγραφέας (το έργο του αυτό είναι το 2014) περιγράφει με τρόπο ελλειπτικό μια αλληλοκρίση συμβάντων στο Μάντσεστερ. Επτά πρόσωπα, νέοι άνθρωποι ως επί το πλείστον, διασταυρώνονται σε έναν μετα-κόσμο τον κόσμο μας. Δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι αν το έργο αφορά την εμπορία βρεφών, την οργανωμένη μαστροπεία, το εμπόριο οργάνων, τη μαφία ή όλες τις θεωρίες συνωμοσίας που γνωρίζουμε ταυτόχρονα. Ή ίσως να είναι ένα παιχνίδι RPG (Role Playing Game) –από τα μακροβιότερα και εξαιρετικά δημοφιλή– όπου οι χαρακτήρες είναι απλώς παίκτες που συμμετέχουν εκουσίως, υπό τις οδηγίες ενός σκηνοθέτη παρόντα/απόντα.

Όσο για τον τίτλο, αναφέρεται σε μια περιοχική, πραγματική, στο κέντρο του Μάντσεστερ, νησιωτική, εγκαταλελειμμένη, την Πομόνα, την οποία οι ντόπιοι χαρακτηρίζουν ως «μια τρύπα στο κέντρο της πόλης». Οι αδιευκρίνιστες, εφιαλτικές, πολύ σκοτεινές δραστηριότητες που περιγράφει το έργο, θα μπορούσαν κάλλιστα να συμβαίνουν εκεί. Οι βασανισμένες και βασανιστικές ζωές της Ολί, της Φαίν, του Τσάρλι, του Μόου μπορεί να είναι μέρος ενός διεστραμμένου παιχνιδιού ή μιας ιστορίας με τέρατα, τα οποία, όμως, κυκλοφορούν ανάμεσα μας, παρασύροντας τα θύματά τους σε μια «τρύπα στο κέντρο της πόλης». Άνθρωποι μοναχικοί ή μόνον, που, πιθανότατα, δεν θα αναζητήσει κανείς αν εξαφανιστούν από τη μια στιγμή στην άλλη. Η απώλειά τους δύσκολα θα καταγραφεί ή θα απασχολήσει τα ΜΜΕ.

Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας, την περασμένη εβδομάδα, είδε από κοντά χρήστες να σχηματίζουν ουρά για να παραλάβουν το κπ ασφαλούς χρήσης (σύριγγα ινσουλίνης και φίλτρο, μικρό βραστράκι, κιτρικό οξύ και νερό για τη διάλυση της ουσίας, τοιρότο και αντισηπτικό μαυτίλακι) από το βαν του ΟΚΑΝΑ. Η Κατερίνα Σακελλαροπούλου τους άκουσε να εξιστορούν γραφειοκρατικά εμπόδια που δυσκολεύονται να προσπελάσουν, μπλεξίματα με την αστυνομία χωρίς τέλος, τον φαύλο κύκλο στον οποίο είναι εγκλωβισμένοι. Θα υπάρξει συνέχεια; Θα βοηθήσει η επίσκεψη της Πρόεδρου ώστε να γίνει ένα πολύ μικρό βήμα στη φροντίδα αυτού του πληθυσμού; Όσον επιθυμού, τουλάχιστον, γιατί υπάρχουν και οι περιπτώσεις περιπτώσεις εκείνων που επιλέγουν να παραμένουν άστεγοι και αβοήθητοι.

Η δυστοπία των πόλεων, στον πυρήνα της, μακριά από συγκινησιακά φορτία και ζοφερές, στον λυρισμό τους, αφηγήσεις, έχει κοινά χαρακτηριστικά. Η τέχνη διαθέτει την ελευθερία της έμπνευσης, της σύνθεσης, της διαρκώς ανοικτής πόρτας ανάμεσα στην πραγματικότητα και στα παραπλάσια. «Πομόνες» υπάρχουν σε όλον τον κόσμο. Ένας κόσμος σκίων, με σάρκα, όμως, και οστά, για τον οποίο γνωρίζουμε έως εκεί που αντέχουμε.

Το έργο του Αλιστερ Μακ Ντάουαλ μεταφέρει την απειλή σε ένα μετα-σύμπαν. Και λοιπόν; Την ξορκίζει; Κάθε άλλο. Υπογραμμίζει ότι δεν υπάρχει διαφυγή γιατί και η μετα-πραγματικότητα, πραγματικότητα είναι και αυτή. «Επαυξημένη» μάλιστα. Αλληλεπιδρούμε ψηφιακά ή παρακολουθούμε ως θεατές μιας παράστασης, σε απόσταση ασφαλείας. Όμως τίποτα δεν διαλύεται στην ακλό του επινοημένου. Τα γεγονότα όσο και να παραλλίσσονται, δεν μεταλλάσσονται. Είναι μέρος της ζωής μας, τη συνδιαμορφώνουν. Η πόρτα ανάμεσα στο ορατό και στο αόρατο είναι, πλέον, ορθάνοικτη.

Πεζογραφία υψηλών αποστάσεων

Ο βίος και η πολιτεία διασήμων ή και παντελώς ασήμων, συνήθως απέλπιδων μουσικών, διά χειρός Καζούο Ισιγκούρο

ΚΑΖΟΥΟ ΙΣΙΓΚΟΥΡΟ
Νυχτωδίες
μτφρ.: Αργυρώ Μαντόγλου
εκδ. Ψυχογιός, σελ. 246

Τον **ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΕΗ**

Πρόκειται για μια συλλογή πέντε διηγημάτων του νομπελίστα Καζούο Ισιγκούρο (1954 -). Τα γνωρίσαμε πρώτη φορά στη γλώσσα μας από τις εκδόσεις Καστανιώτη το 2009. Θυμίζω τον τίτλο και τον υπότιτλο του εν λόγω κουιντέτου: «Νυχτερινά. Πέντε ιστορίες της μουσικής και της νύχτας». Επαναπροσεγγίζοντας σήμερα τα κομμάτια αυτά, με τη μεσολάβηση της έμπειρης Αργυρώς Μαντόγλου, επαληθεύουμε άλλη μία φορά τις κειμενικές τους αρετές. Η ώσμωση διαφόρων μουσικών ιδιωμάτων με την πεζογραφία υψηλών αποστάσεων κρίνεται πρόσφορη από κάθε άποψη. Οι καθ' όλα πειστικοί χαρακτήρες μπαينوβαίνουν με άνεση από το ένα μικροαφήγημα στο άλλο. Δεν ενδίδουν, το τονίζω αυτό, στις όποιες ευκολίες του μοντερνισμού. Ούτε πέφτουν στις παγίδες μιας συμβατικής, δήθεν ρεαλιστικά ορθής ανάπλασης ορισμένων κρίσιμων περιπετειών που χαρακτηρίζουν τη διαβίωση των αυθεντικών καλλιτεχνών. Η αυστηρή δομή συνιστά, άλλωστε, την απαραίτητη δικλίδα ασφαλείας. Οι ενδοψυχικές τριβές προβάλλονται με τη σαφήνεια, την αβρότητα και τη νηφαλιότητα, οι οποίες, ως γνωστόν, διακρίνουν τον δόκιμο παρατηρητή των ανθρωπίνων. Έτσι, το κειμε-

νικό κύρος διατηρείται πράγματι αλώβητο από την πρώτη έως την τελευταία σελίδα του βιβλίου.

Σημειώνω ότι ο διάκοσμος παραλλάσσεται εντατικά. Από τη Βενετία και συγκεκριμένα από την εμβληματική πλατεία του Αγίου Μάρκου, κοινό τοπόσημο πολλών λογοτεχνικών εμπεδώσεων, μεταφερόμαστε τόσο στην «καθησυχαστική» ύπαιθρο του Ηνωμένου Βασιλείου όσο και στα ενδότερα ενός τυπικού

Οι καθ' όλα πειστικοί χαρακτήρες μπαينوβαίνουν με άνεση από το ένα μικροαφήγημα στο άλλο. Δεν ενδίδουν στις όποιες ευκολίες του μοντερνισμού.

διαμερίσματος της πολυφωνικής πρωτεύουσάς του. Ο συγγραφέας δεν θα παραλείψει, επίσης, να μας ξεναγήσει στη συνέχεια, με την ίδια πάντα άνεση και λεκτική εγρήγορση, σε σημαίνουσες εστίες του Χόλιγουντ.

Η εντατική δραματολογία είναι ευφυώς ενταγμένη στον δεδομένο χώροχρόνο της. Κατά συνέπεια, οι αληθινές ιστορίες των μουσικών, οι οποίες άρδευαν τις «Νυχτωδίες» έχουν μεταμορφωθεί σε επικράτειες αναγνωστικής απόλαυσης. Κατά τα άλλα, ο εγνωσμένος διηγητικός «πραγ-

Ο διάκοσμος αλλάζει διαρκώς. Από τη Βενετία και την πλατεία του Αγίου Μάρκου (φωτογραφία), κοινό τοπόσημο πολλών λογοτεχνικών εμπεδώσεων, μεταφερόμαστε στην «καθησυχαστική» ύπαιθρο του Ηνωμένου Βασιλείου...

ματισμός» του όμαιμου Κόμπο Αμπέ (1924-1993), η καθοριστική οικονομία της αμφισβησίας του Αντον Τσέχοφ (1860-1904), η ρηματική εντελέχεια του Ρέιμοντ Κάρβερ (1938-1988), αλλά και η αδιάπτωτη αμεσότητα των εκφάνσεων, την οποία υιοθετεί ένας άλλος νομπελίστας, ο Κενζαμπούρο Οε (1935 -) φαίνεται ότι συναποτελούν ευδιάκριτους συγγενικούς δείκτες των ειδικότερων υφολογικών προαιρέσεων των «Νυχτωδιών». Ο Καζούο Ισιγκούρο διαχειρίζεται το πρωτογενές υλικό του, ήτοι τον βίο και την

πολιτεία διασήμων ή και παντελώς ασήμων, συνήθως απέλπιδων μουσικών, κατά τρόπο διεισδυτικό, συστηματικά αποδεικτικό και ταυτοχρόνως υποδειγματικά διαυγή. Μένει, εννοώ, πιστός στην παράδοση εκείνη, η οποία προγραμματικά επιμένει όχι μόνο να αντιλαμβάνεται πλήρως την εξ αντικειμένου πραγματικότητα, αλλά και να την αξιοποιεί σε απόλυτο βαθμό. Μέσα από τις διεξοδικές αναφορές των αιτιών και των αιτιατών των πολλαπλών ψυχοπνευματικών διακυμάνσεων της αισθητικής ύπαρξης, η

γραφή αναζητεί στην προκειμένη περίπτωση μια μη δογματική επεξήγηση της ιλαροτραγωδίας, η οποία χαρακτηρίζει στο σύνολό της τη συμπεριφορά των φορέων ενός αναντίρρητου, ισόβιου μουσικού πάθους. Ο,τι, εν ολίγοις, οδηγεί συναινετικά τις επιλεγμένες αρχετυπικές προσωπές των «Νυχτωδιών» στην όποια καλλιτεχνική απαρτίωσή τους.

Η τύχη και η ανάγκη, κοντολογίς οι δημοκρίτειες συνισταμένες της ζωής, διαμορφώνουν ακόμη μία φορά το πλαίσιο της σκηνικής δράσης. Η δε άνοδος και η

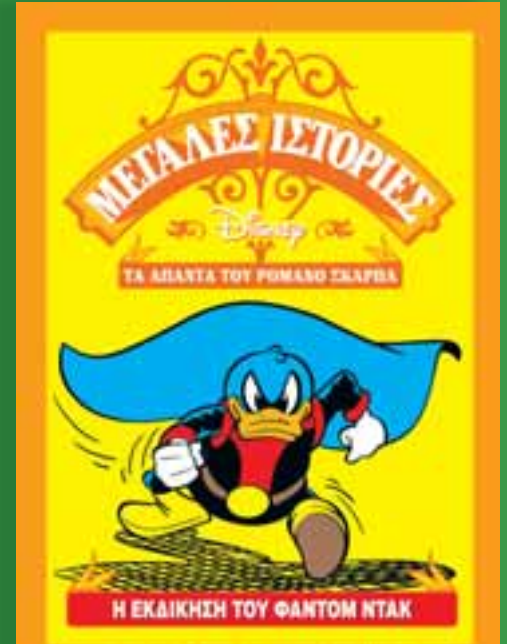
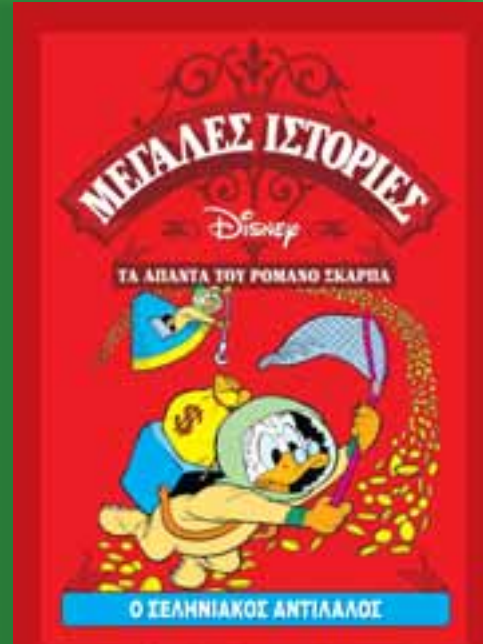
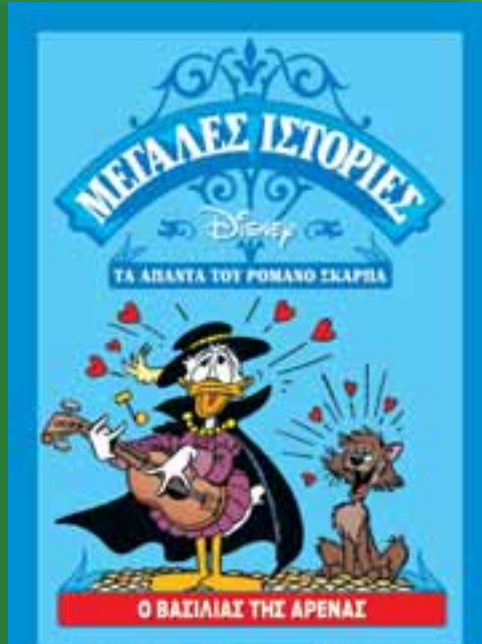

Οι κειμενικές αρετές του Καζούο Ισιγκούρο είναι ευδιάκριτες και σε αυτό το βιβλίο.

αναπόφευκτη πτώση των πρώων που κυκλοφορούν στις «Νυχτωδίες» συναρτάται ασφαλώς και από τις όποιες εμπεδώσεις τους στον αμιγώς ερωτικό τομέα. Συγκρατώ ότι η ανέφικτη εντέλει συνταύτισή τους παραμένει ευκρινής σε όλο το εύρος των αφηγήσεων. Επιβεβαιώνοντας κατ' αυτό τον τρόπο στην πράξη την κατά τα φαινόμενα παράδοξη εκείνη λακανική ετυμολογία, ότι δηλαδή «αγάπη σημαίνει να δίνεις αυτό που δεν έχεις σε κάποιον που δεν το θέλει». Κοντολογίς, η μουσική ή τα τραγούδια που ακούγονται πάντα στη διάρκεια της σημαδιακής νύχτας δεν συνιστούν τίποτε άλλο παρά αποσπάσματα μιας πολυδαίδαλης ωδής στην ανέφικτη εντέλει συνταύτιση των εραστών.

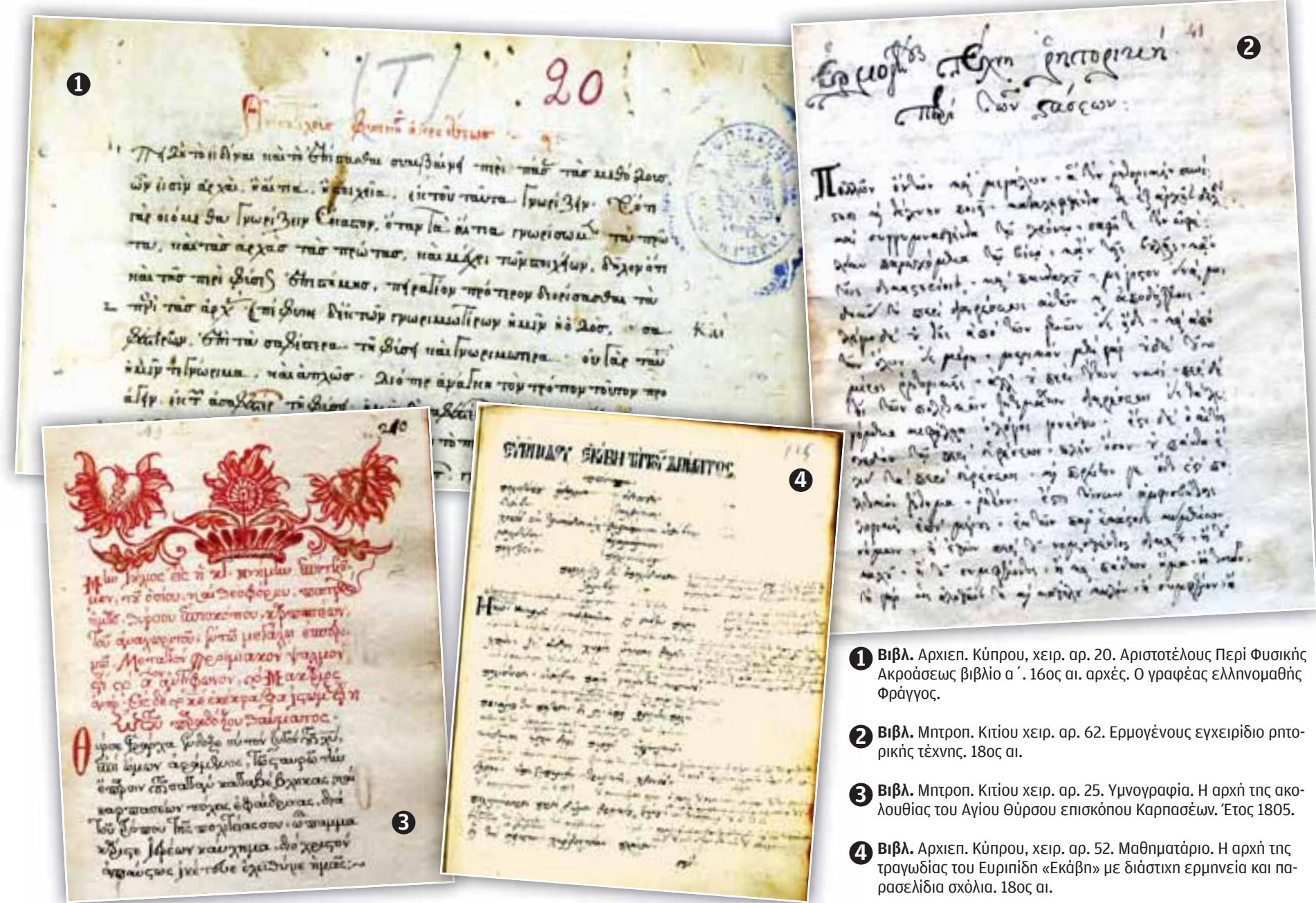
ΑΠΟΚΤΗΣΤΕ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΛΕΙΠΕΙ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΑΣ!

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Αγώνας κοινός για παιδεία και ελευθερία

Ο παλαιογράφος και φιλόλογος Αγαμέμνων Τσελίκας μιλάει στην «Κ» για την αξία των χειρογράφων και τη σημασία μελέτης τους

Δεν υπήρχε σκοτάδι

Μπορούν αυτά τα χειρόγραφα να μας δώσουν στοιχεία για το επίπεδο των δασκάλων και των μαθητών; ρωτάω: «Αυτά τα χειρόγραφα δεν απευθύνονται σε στοιχειώδη εκπαίδευση, διότι είναι κείμενα που χρησιμοποιούνται σε κάποιο ανώτερο επίπεδο και σε αυτό το επίπεδο μπορούσαν να σχολιάσουν περισσότεροι μαθητές, ανάλογα με την περιοχική πάντα, με την οικονομική τους δυνατότητα, με την ύπαρξη των δασκάλων. Δεν πρέπει να βλέπουμε τα πράγματα με τα κριτήρια των καταστάσεων της δικής μας εποχής. Έχουμε περιπτώσεις περιφερόμενων διδασκάλων, έχουμε εχθρικές συνθήκες... πάντα υπήρχε ένας αγώνας, και δεν σταματούσε ποτέ η διάθεση για την παιδεία. Αν δει κάποιος για παράδειγμα το έργο του Κωνσταντίνου Σάθα, "Βιογραφία των εν τοις γράμμασι διαλαμπάντων Ελλήνων" κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας θα βρείτε πάνω από τεσεερισμιά, πέντε χιλιάδες ονόματα ανά τον ελληνικό χώρο. Αυτοί όλοι σε ποια γλώσσα έγραψαν, πώς εμφανίστηκαν αυτοί λόγοι; Αυτό τον θησαυρό και τον πλούτο θέλουμε να αναδείξουμε και κυρίως να αποδείξουμε ότι στην περίοδο της Τουρκοκρατίας δεν υπήρχε σκοτάδι, ήταν πραγματικά ένας αγώνας για το φως, με αυτό το πνεύμα προσωπικά βλέπω την Τουρκοκρατία, βλέπω μέσα στην Τουρκοκρατία το θαύμα της επιβιώσης του ελληνισμού και του αγώνα του».

- 1** Βιβλ. Αρχιεπ. Κύπρου, χειρ. αρ. 20. Αριστοτέλους Περί Φυσικής Ακροάσεως βιβλίο α'. 16ος αι. αρχές. Ο γραφέας ελληνομαθής Φράγγος.
- 2** Βιβλ. Μητροπ. Κιτίου χειρ. αρ. 62. Ερμολόγιου εγχειρίδιο ρητορικής τέχνης, 18ος αι.
- 3** Βιβλ. Μητροπ. Κιτίου χειρ. αρ. 25. Υμνογραφία. Η αρχή της ακολουθίας του Αγίου Θύρου επισκόπου Καρπασίων. Έτος 1805.
- 4** Βιβλ. Αρχιεπ. Κύπρου, χειρ. αρ. 52. Μαθηματάριο. Η αρχή της τραγωδίας του Ευριπίδη «Εκάβη» με διάστικη ερμηνεία και παρασελιδία σχόλια. 18ος αι.

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η φωτογραφική έκθεση «Χειρόγραφα Παιδείας και Ελευθερίας στην Κύπρο, 15ος-19ος αιώνας» εγκαινιάστηκε στην Καστελιώσιον την περασμένη Παρασκευή και στην «Κ» μίλησε ο φιλόλογος και παλαιογράφος Αγαμέμνων Τσελίκας. Την έκθεση διοργανώνουν η Συμβουλευτική Επιτροπή για τη Δημιουργία Αρχείου Εκπαιδευτικής Ιστορίας στην Κύπρο, σε συνεργασία με το υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας και το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών. Ο Αγαμέμνων Τσελίκας για δεκαετίες κυνηγάει ανά την Ευρώπη και όχι μόνο κρυμμένους αρχαιολογικούς θησαυρούς, που στο τέλος επιθυμία του είναι ό,τι έφερε στο φως να γίνει ερευνητικό πεδίο για όλους.

Κατ' αρχάς η σχέση του Αγαμέμνονα Τσελίκας με την Κύπρο αρχίζει το 1981, όταν οργάνωσε την πρώτη αποστολή, μέσω του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης και του Ιστορικού και Παλαιογραφικού Αρχείου για τη μικροφωτογράφιση όλων των χειρογράφων που βρίσκονται στο νησί. «Είχα τότε την ευκαιρία σε μία συνέχεια αποστολών από το 1981 έως το 1985 να εντοπίσω και να περιγράψω πολλά άγνωστα χειρόγραφα. Για παράδειγμα κατά τις αποστολές αυτές εμφανίστηκαν και προς χρήση του επιστημονικού κοινού χειρόγραφα και αρχαιολογικά υλικά, όπως το παλαιότερο ιστορικό αρχείο που υπάρχει στο νησί, αυτό της Ιεράς Μονής Κύκκου, στη συνέχεια εμφάνιστηκε και το αρχείο της Μητρόπολης Κιτίου. Αυτό το γεγονός έδωσε ώθηση σε πολλούς ερευνητές να αρυσθούν από την πηγή αυτή πάρα πολλά πρωτότυπα ιστορικά στοιχεία και ταυτόχρονα να συμπληρωθούν πολλές άγνωστες πτυχές της κυπριακής ιστορίας». Η ανακάλυψη μάλιστα του Αρχείου της Ιεράς Μονής Κύκκου, όπως λέει ο κ. Τσελίκας, ήταν η αφορμή για τη δημιουργία της ίδρυσης του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών της Ιεράς Μονής Κύκκου. «Προσωπικά είμαι πάρα πολύ ευτυχής που συ-

νέβαλα, κατά το μέτρο των δυνάμεών μου, στην ενίσχυση της ιστορικής έρευνας στο νησί και χαίρομαι που οργανώθηκε αυτή η έκθεση, γιατί κατά κάποιο τρόπο, ύστερα από τόσα χρόνια, βλέπω ότι οι έρευνες αυτές και η εμφάνιση των αρχείων απέδωσε καρπούς, για όλους, όχι μόνο σε εμένα, αλλά και σε αρκετούς μαθητές μου, που είχα στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο [σ.σ. μεταξύ αυτών και ο γράφων], και στο Πανεπιστήμιο Πατρών, αλλά και στο Παλαιογραφικό Σεμινάριο του ΜΙΕΤ». Ο κ. Τσελίκας μου λέει πως στην έκθεση περιλαμβάνονται φωτογραφίες από επιλεγμένες σελίδες μεταβυζαντινών χειρογράφων που βρίσκονται στην Κύπρο, «από χειρόγραφα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στη διδασκαλία των ελληνικών, όχι μονάχα της γλώσσας, αλλά και της φιλοσοφίας, και άλλων μαθημάτων κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας και της Τουρκοκρατίας».

Τα χειρόγραφα που παρουσιάζονται σε αυτή την έκθεση προέρχονται από τη Βιβλιοθήκη της Αρχιεπισκοπής και από τη Βιβλιοθήκη της Ιεράς Μητροπόλεως Κιτίου. «Θα μπορούσαν να παρουσιαστούν και άλλα χειρόγραφα, όπως από τη Μονή Κύκκου, τη Μονή του Αγίου Νεοφύτου, τον Μαχαίρα, τη Χρυσορρογιάντισσα. Ας ελπίσουμε ότι αυτή η έκθεση θα εμπλουτισθεί και θα είναι πλήρης στο τέλος» λέει ο κ. Τσελίκας.

Όσο για την επιλογή των χειρογράφων, αυτή, όπως μου λέει ο κ. Τσελίκας, έγινε με κριτήριο τη χρησιμότητά τους και τη χρήση τους κατά τη διδασκαλική εμπειρία. «Εκείνο που προέκυψε στο τέλος, ύστερα από τη λεπτομερή μελέτη των κειμένων και των ονομάτων των γραφέων, των κτητόρων, είναι πως ό,τι αγώνας γινόταν στον υπόλοιπο ελληνικό χώρο για την παιδεία—φυσικά δεν μπορούμε να αγνοήσουμε ότι παιδεία και ελευθερία συμβαδίζουν, ακριβώς το ίδιο πράγμα γίνονταν και εδώ και έχουμε ανθρώπους και χειρόγραφα τα οποία μετακινούνται μεταξύ Κύπρου και κυρίως Ελλάδος, και αυτό είναι ένα δείγμα της ενότητας του πνεύ-

«Η ανάγνωση αρχαίου κειμένου και νεότερων λέξεων, με αποτέλεσμα ο μελετητής, ο αναγνώστης, ο μαθητής, να εμπλουτίζει το λεξιλόγιό του είτε της αρχαίας γλώσσας είτε και της νεότερης».

ματος και της ομοθυμίας του ελληνικού έθνους στον αγώνα για την ελευθερία και την παιδεία».

Λεξιλογικός θησαυρός

Τα χειρόγραφα αυτά ως επί το πλείστον, όπως μου εξηγεί, περιέχουν μια κατηγορία κειμένων, που ονομάζονται μαθηματάρια. «Αυτά είναι χειρόγραφα με αρχαία ελληνικά κείμενα και με κείμενα της πατερικής φιλολογίας, δηλαδή των Πατέρων της Εκκλησίας, και των παλαιότερων και των νεότερων, όπου το αρχαίο κείμενο είναι γραμμένο με

μεγάλα και παχιά γράμματα και πάνω από κάθε λέξη υπάρχει μία σειρά εξηγήσεων με συνώνυμες λέξεις. Αυτό σημαίνει ότι ο διδάσκαλος, ή ο μαθητής, ή ο μελετητής του κειμένου, για να κατανοήσει το κείμενο, δεν χρειαζόταν μετάφραση, αλλά μία σειρά των συνωνύμων ερμηνευτικών λέξεων για την πλήρη κατανόηση του κειμένου. Αυτό λειτουργούσε παράλληλα, δηλαδή ανάγνωση αρχαίου κειμένου και νεότερων λέξεων, με αποτέλεσμα ο μελετητής, ο αναγνώστης, ο μαθητής, να εμπλουτίζει το λεξιλόγιό του είτε της αρχαίας γλώσσας είτε και της νεότερης. Συνέβαινε δε και το εξής παράδοξο, να εξηγούνται αρχαίες λέξεις με άλλες λέξεις, αρχαιότερες από την εξηγούμενη...». Αυτά τα χειρόγραφα αποτελούν έναν τεράστιο λεξιλογικό θησαυρό, για την ελληνική γλώσσα, μου εξηγεί ο κ. Τσελίκας. «Αυτή η κατηγορία χειρογράφων παραμελήθηκε και από εμάς ακόμα τους παλαιογράφους και τους φιλόλογους, διότι τάχα δεν έδιναν κείμενο που θα μπορούσε να βελτιώσει την κατάσταση του κειμένου, με κριτήριο της λεγόμενης κριτικής εκδόσεις.

Όμως, αποτελούν μαρτυρίες του αγώνα για τη διδασκαλία της γλώσσας και του ελληνικού ήθους και πνεύματος, γιατί οι παλαιογραφικές έρευνες έχουν αποδείξει ότι τέτοια χειρόγραφα είναι γύρω στις 2.000 σε βιβλιοθήκες από τις Ακαδημίες της Μολδοβλαχίας, μέχρι την Αλεξάνδρεια, τα Ιεροσόλυμα, φυσικά στην Κύπρο, στη Μικρά Ασία, τον Πόντο, φανταστείτε τι διασπορά τέτοιων χειρογράφων έχουμε που χρονολογούνται από το τέλος του 16ου αιώνα, και φτάνουν μέχρι τα πρώτα χρόνια της Επανάστασης του 1821» μου λέει ο Αγαμέμνων Τσελίκας, για τη σημασία τέτοιων κειμένων.

Γενικά, για την Κύπρο, σε όλες τις μονές, με τον μετριότερο υπολογισμό, μπορεί να υπάρχουν γύρω στα τετρακόσια χειρόγραφα, όλα αυτά που έχουν φωτογραφηθεί από το ΜΙΕΤ περιέχουν παντός είδους κείμενα, και αρχαιοελληνικά και βυζαντινά και μεταγενέστερα. Πέντε με έξι χει-

ρόγραφα με σχόλια πάνω στην αριστοτελική φιλοσοφία, μάλιστα τα ένα είναι και πάρα πολύ ωραία διακοσμημένα.

Παράλληλες αναγνώσεις

Ρωτάω τον κ. Τσελίκας αν συνδυαζόταν η κοσμική με την εκκλησιαστική βιβλιογραφία: «Βεβαίως. Η σχολική και η εκπαιδευτική διαδικασία φυσιολογικά, αν λάβουμε υπόψη μας τις συνθήκες της εποχής, γινόταν πάντοτε μέσα στο πλαίσιο της Εκκλησίας και αυτό γιατί είχε ιδιαίτερα προνόμια σε σχέση με άλλους ιδιώτες. Όχι βέβαια ότι δεν υπήρχαν και ιδιωτικές πρωτοβουλίες διδασκαλίας, κάθε άλλο, αλλά σε ευρύτερη έκταση ήταν η Εκκλησία που αναλάμβανε την πρωτοβουλία της εκπαίδευσης. Σε ένα μοναστήρι μπορούμε να δούμε ή ένας ιερωμένος διδάσκαλος διδάσκει και Ευριπίδη και Ιωάννη Δαμασκνό και Κοσμά Μελωδό, και δίπλα στον Δημοσθένη τον Ναζιανζινό. Αυτό ήταν κάτι αυτονόητο για την ελληνική παιδεία και την ελληνική γλώσσα. Δίπλα π.χ. στον Λόγο του Μεγάλου Βασιλείου για το πώς οι νέοι μπορούν να διδαχθούν από τα αρχαία γράμματα, δίπλα τους έχουν άλλα κείμενα που συνηγορούν στις απόψεις του Βασιλείου. Ο κ. Τσελίκας μου τονίζει ένα ενδιαφέρον σημείο που έχουν αυτά τα χειρόγραφα, αφού αποτελούν δείγμα του αγώνα του ελληνικού έθνους για διατήρηση της παιδείας και του αρχαίου πνεύματος. «Βλέπουμε κείμενα τόσο της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, δίπλα στα χειρόγραφα των Πατέρων της Εκκλησίας, στο ίδιο χειρόγραφο πολλές φορές, βλέπουμε Όμηρο και Ιωάννη Δαμασκνό, Γρηγόριο Ναζιανζινό και Δημοσθένη, κωμωδίες του Αριστοφάνη και τραγωδίες του Ευριπίδη. Όλα αυτά τα κείμενα εκ παραλλήλου και αλληλωσυστημένα δημιουργήσαν αυτό το πνεύμα το αγωνιστικό της εποχής και της διατήρησης του ελληνικού πνεύματος στον ελληνικό χώρο». Είναι κατ'επί το αυτονόητο και μπορώ να πω ότι περιτριτεύει να γίνεται οποιαδήποτε άλλη συζήτηση.

Στην ερώτησή μου αν σε αυτά τα χειρόγραφα υπάρχουν στοιχεία κυπριακής γλωσσικής εντοπιότητας η απάντησή μου είναι καταφατική: «Βεβαίως υπάρχουν και για παράδειγμα, σε ένα χειρόγραφο που δεν παρουσιάζεται σε αυτή την έκθεση, είναι ένα χειρόγραφο με αριθμητική, στο οποίο υπάρχει ένα ποίημα αρκετά εκτενές στην κυπριακή διάλεκτο και χρονολογείται πολύ πίσω, στο 1632, και είναι και επώνυμο. Υπάρχουν και άλλα βέβαια». Ένα αξιοπεριεργό που παρουσιάζεται σε αυτή την έκθεση είναι ένα χειρόγραφο με τα «Φυσικά» του Αριστοτέλη, το οποίο έχει και σχόλια στα Λατινικά, και είναι γραμμένο από άνθρωπο ο οποίος υπολογίζεται πολύ πίσω, στο 1632, και είναι και επώνυμο. Υπάρχουν και άλλα βέβαια». Ένα αξιοπεριεργό που παρουσιάζεται σε αυτή την έκθεση είναι ένα χειρόγραφο με τα «Φυσικά» του Αριστοτέλη, το οποίο έχει και σχόλια στα Λατινικά, και είναι γραμμένο από άνθρωπο ο οποίος υπολογίζεται πολύ πίσω, στο 1632, και είναι και επώνυμο. Υπάρχουν και άλλα βέβαια». Ένα αξιοπεριεργό που παρουσιάζεται σε αυτή την έκθεση είναι ένα χειρόγραφο με τα «Φυσικά» του Αριστοτέλη, το οποίο έχει και σχόλια στα Λατινικά, και είναι γραμμένο από άνθρωπο ο οποίος υπολογίζεται πολύ πίσω, στο 1632, και είναι και επώνυμο. Υπάρχουν και άλλα βέβαια».

Το «μαύρο κουτί» της ύπαρξης

Η ιστορία μιας περιθωριακής ζωής, χωρίς «σχέδιο πτήσης»

CORMAC MCCARTHY
Ο επιβάτης
μτφρ. Γιώργος Κυριαζής
εκδ. Gutenberg, 2022, σελ. 591

ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ

Τάιζε για δεκαέξι χρόνια τη φήμη ότι το επόμενο μυθιστόρημά του είναι στα σκαριά, θα κυκλοφορήσει, εκδίδεται όπου να 'ναι, και όλοι περίμεναν έως απελπίσιες, λόγω της σιωπής, λόγω της προχωρημένης ηλικίας του συγγραφέα (είναι 89 ετών). Ωσπου πράγματι, ο Κόρμακ Μακ Κάρθι, εκείνος που θεωρείται ίσως ο μεγαλύτερος εν ζωή Αμερικανός συγγραφέας, άφησε τα βιβλία του «Ο επιβάτης» και «Stella Maris» να κυκλοφορήσουν. Στο πρώτο πρωταγωνιστεί ο Μπόμπι Γουέστερν, στο δεύτερο η αδελφή του Αλίσια· δύο αγαπημένα αδέρφια, δύο ερασιτέ.

«Κράτα την όρεξή σου, καλή μου. – Γιατί είναι γκέι; – Οχι, είναι ερωτευμένος. – Κρίμα. – Είναι ακόμα χειρότερο. – Δηλαδή; – Είναι ερωτευμένος με την αδελφή του». Είναι ο Μπόμπι Γουέστερν, δότης διάσωσης, που βουτάει στα κρύα νερά μέσα στη νύχτα για να βρεθεί στον βυθό, εκεί όπου ήσυχια κάθεται ένα αεροπλάνο, με τους επιβάτες του ακόμη δεμένους στις θέσεις τους. Οχι όλους. Ένας λείπει, χωρίς να υπάρχει εμφανής οδός διαφυγής, χωρίς να έχει μπει ήδη κάποιος άλλος στα συντρίμια και όμως, λείπουν ένας επιβάτης, το μαύρο κουτί και το τσαντάκι του πιλότου, το σχέ-

Οι λεπτές αποχρώσεις και οι ιριδισμοί στα κύματα των λέξεων θα ήταν απρόσιτα χωρίς την, αντάξια του μυθιστορήματος, μετάφραση του Γιώργου Κυριαζή.

διο πτήσης του. Σχέδιο πτήσης δεν έχει και η ζωή του Μπόμπι, ο οποίος ζει περιθωριακά, απαρνούμενος τις εξαιρετικές σπουδές του στη Φυσική, ανέστιος, παρίας χωρίς ίκνος παρανομίας επάνω του, σκεπτόμενος ηθικός άνδρας, Ιππότης, όπως τον αποκαλούν στο βιβλίο. Γύρω του υπάρχει ένας κύκλος αντιστοιχών φίλων, που δεν εντάσσονται στην κοινωνία, που είναι εξαρτημένοι με διάφορους τρόπους και από διάφορα πάθη, άνθρωποι αφοριστικής, βαθιάς κι εντατικής εσωτερικής ζωής, σε απόλυτη αναντιστοιχία με τα εξωτερικά χαρακτηριστικά της ζωής που ζουν. Η εξαθλίωση θα περι-

μενε κανείς ότι θα τους οδηγούσε μονάχα στην αναζήτηση τρόπων επιβίωσης. Και όμως, έχουν ξεφύγει όλοι τους από το καθημερινό κυνήγι του πιάτου και μοιάζει να τρέφονται από τις συζητήσεις.

Σε αυτές ο Μακ Κάρθι θα αποκαλύψει όσα ταλανίζουν την ανθρώπινη φύση, όλα τα κείρια ερωτήματα νοηματοδότησης του βίου· ο έρωτας, ο θάνατος, η μετά θάνατον ζωή, η αρρώστια, το ήθος, η στάση ζωής που επιλέγει ο καθένας. Και ακόμη η σχέση με το σύστημα, το κράτος, την εξουσία. Η εκφορά των σκέψεων, των απόψεων, των βιωμάτων θα αγγίζει τα όρια του παραλόγου, του παραληρήματος, κάποτε θα μοιάζει ασύνδετη, αποκομμένη, αυτονομημένη από οποιαδήποτε λογική. Σε αυτούς τους διαλόγους, πέρα από τη φιλοσοφική προσέγγιση της ζωής, ο συγγραφέας θα εντάξει, θα παρουσιάσει και θα αναλύσει τα μεγάλα, ανοικτά ακόμη όπως φαίνεται, τραύματα της Αμερικής. Το Βιετνάμ ως ήττα και τη δολοφονία του Κένεντι ως συνωμοσία. Μα και το αμερικανικό όνειρο, ο ανοικτός αυτοκινητόδρομος της διαφυγής, η ταχύτητα, το απέραντο της φύσης, του ταξιδιού γι' αυτό το ίδιο, όχι για τον προορισμό.

Το Βιετνάμ είναι για τον Μπόμπι η καταραμένη ενοχή. Οι γονείς του υπήρξαν μέλη του προγράμματος Μανχάταν, με το οποίο αναπτύχθηκε η παραγωγή πυρηνικών όπλων που οδήγησε στην κατασκευή της ατο-

Ο Μπόμπι Γουέστερν, ο ήρωας του «Επιβάτη», μοιάζει στοιχειωμένος από το γεγονός ότι ο πατέρας του ήταν φυσικός, μέλος του προγράμματος Μανχάταν, που έριξε την ατομική βόμβα στη Χιροσίμα.

μικής βόμβας – ο πατέρας του ιδίως, λαμπρός επιστήμονας, είχε σημαντική συμβολή. Οι σάρκες των ανθρώπων της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι που τρέχουν από πάνω τους λιώνοντας, κυνηγάνε τον Μπόμπι σαν άλλες Ερινύες. Δεν ευθύνεται, δεν φταίει για τον γονιό του, μα κουβαλά το τεράστιο άχθος, το άλγος της επιστημονικής πορείας του πατέρα του.

Κουβαλάει επίσης την απαγορευμένη αγάπη για την αδελφή του που δεν υπάρχει πια. Μαθηματική ιδιοφυΐα, πλάσμα αέρινο, εξωτικό, σχιζοφρενές. Οι διάλογοι που καταγράφονται ανάμεσα στην Αλίσια και στο Παιδί, αποκύμα της ψυχικής της αρρώστιας με τη μορφή πλάσματος της θαλιδομίδης, είναι ένα συγκινητικό, ανατριχιαστικό βλέμμα στο ταραγμένο μυαλό της σχιζοφρενούς, μια ματιά κατανόησης, λύπης, αντοχής. Η Αλίσια θα αυτοκτονήσει και θα τον αφήσει μόνο, να βιώνει την απουσία της ως παρουσία, μόνο με την ανάμνηση. Ούτε ένα βήμα μπροστά,

ούτε μια σπιθαμή συναισθηματικά δεν θα μετακινήσει ο Μπόμπι μετά τον θάνατό της. Θα μείνει να την ονειρεύεται, να την αναζητά, να αναπολεί τις στιγμές που έζησαν αποκομμένοι από όλο τον κόσμο, υπάρχοντας μονάχα ο ένας για τον άλλο, απόλυτα, ανόσια, για πάντα. Θα τον συντροφεύουν τα γράμματά της, όσα του εκμυστηρεύτηκε τον καιρό της αγάπης, θα τον στοιχειώνουν οι λίγοι φάκελοι με τη γραφή της. Η μόνη αγωνία του πια θα είναι μήπως ξεθωριάσει και η ανάμνηση σιγά κι απομεινεί ολότελα ξένος του εαυτού του.

Φίλοι του απρόοπτα και ξαφνικά πεθαίνουν, ο ίδιος γίνεται στόχος παρακολούθησης, οι λογαριασμοί του δεσμεύονται, η σπάνια Μαζεράτι του κατάσχετα, ο Ιππότης κάνει τη μοναδική σταθερά του: την ελευθερία. Για να την κρατήσει θα μπει σε διαρκή κίνηση, θα μείνει σε ερείπια, θα ζησει κακουχία, κρύο, πείνα, εξαθλίωση. Θα καταλήξει στην Ισπανία, απομονωμένος να μέ-

νει σ' έναν ανεμόμυλο, παρατημένος από τη ζωή, χωρίς και να την τερματίζει, ίσως γιατί «ήξερε πως τη μέρα του θανάτου του θα έβλεπε το πρόσωπό της και θα έλπιζε να πάρει εκείνη την ομορφιά μαζί του στο σκότος, ο τελευταίος παγανιστής στη γη, τραγουδώντας απαλά πάνω στο ακυρόστρωμά του σε μια γλώσσα άγνωστη».

Η μετάφραση

Ο επιβάτης που έλειπε, δεν θα βρεθεί ποτέ. Θα αναγνωριστεί ο καθένας μας ποιος ή τι λείπει πραγματικά απ' τη ζωή του σε αυτές τις σελίδες, που όσο παράξενο κι αν ακούγεται, ξεχειλίζουν η τρυφερότητα και η αγάπη. Ανόθευτη, θεραπευτική, άγρια, λυτρωτική. Για τούτο το βιβλίο αξίζει να ειπωθεί ότι όλες αυτές οι λεπτές αποχρώσεις και οι ιριδισμοί στα κύματα των λέξεων, θα μας ήταν απρόσιτα χωρίς την, αντάξια του μυθιστορήματος, μετάφραση του Γιώργου Κυριαζή.

Ακούς ό,τι αγαπάς
όλες τις ώρες

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10
ΠΡΩΤΗ
ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 11.9%

ΜΕ 12.6%

ΣΟΦΙΑ ΠΡΩΙΜΟΥ

10-13
ΠΡΩΤΗ
ΜΕΣΗΜΕΡΙΑΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24
ΠΡΩΤΗ
ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 13.2%

@lovefmcyprus

* ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ SYMMETRON MARKET RESEARCH ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
ΜΑΪΟΥ - ΙΟΥΛΙΟΥ 2022 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΗΛΙΚΙΩΝ 13-80.

Βασιλική Παπαμιχαήλ &
Δημήτρης Δερματάς

BREAKFAST

Καθημερινά 06:00-10:00

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ

Η τέχνη των σλάιντ

Ο Φριτς Μπλοκ φωτογράφιζε συστηματικά το Λος Αντζελες από το 1934 έως το 1954. Η παραγωγή του ήταν εκατοντάδες Kodachrome σλάιντ, που αποτελούν πλέον το σώμα δωρεάς προς το Ερευνητικό Κέντρο Γκετί. Η δωρεά που αφορά 27 πλήρη σετ φωτογραφιών προέρχεται από το Manfred Heiting Trust και συμβάλλει στην κατανόηση της καινοτομίας που είχε επιφέρει η προβολή διαφανειών στα μέσα του 20ού αιώνα για εκπαιδευτική χρήση.

ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ

Ελ Γκρέκο

Το μεγάλο γεγονός της έκθεσης με έργα του Ελ Γκρέκο στο Μουσείο Καλών Τεχνών της Βουδαπέστης, που είχαμε παρουσιάσει με μεγάλη κεντρική φωτογραφία, μένει ως μια έκθεση που εγγράφεται στην Ιστορία. Η φωτογραφία του κεντρικού πρόπυλου του μουσείου με τα μπάνερ έργων του Δομηνικού Θεοτοκόπουλου θα μνημονεύει αυτήν τη συνεργασία με τα ισπανικά μουσεία. Η έκθεση ολοκληρώνεται στις 19 Φεβρουαρίου.

ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ

Αμάρνα

Με ένα ελκυστικό άνοιγμα στον πολιτισμό της αρχαίας Αιγύπτου, εγκαινιάσε το εκθεσιακό της πρόγραμμα για το 2023 η Γλυπτοθήκη της Κοπεγχάγης. Είναι ένα ταξίδι στην Αίγυπτο, που παρακολουθεί την άνοδο και την πτώση της πόλης Αμάρνα. Η έκθεση, με εκθέματα από μεγάλα μουσεία του κόσμου, παρακολουθεί τον ρυθμό μιας απόλυτης μοναρχίας και ενός απόλυτου μονάρχη, αλλά παράλληλα μας οδηγεί και στα μονοπάτια της καθημερινής ζωής.

ΝΤΑΛΑΣ

Μαρκ Τουέιν

Ο Μαρκ Τουέιν αντιπαθούσε αρχικά τις γραφομηχανές. Τον δυσκόλευαν, τον καθυστερούσαν. Σταδιακά τις αγάπησε και έγιναν, όπως ήταν αναμενόμενο, το καθιερωμένο μέσον γραφής. Ο Μαρκ Τουέιν απέκτησε την πρώτη γραφομηχανή του το 1874. Τώρα δημοπρατείται από τη Heritage Auctions, στις 22 Φεβρουαρίου, η σωζόμενη μηχανή που είχε αποκτήσει το 1908 και την οποία κράτησε έως τον θάνατό του, το 1910. Είναι μια κομψή Williams No 6.

ΜΟΝΑΧΟ

Παλιά Πινακοθήκη

Εως τις 25 Ιουνίου θα διαρκέσει μία από τις πιο ενδιαφέρουσες εκθέσεις για τη ζωγραφική του 18ου αιώνα. Στην Παλιά Πινακοθήκη του Μονάχου, η έκθεση «Κομψότητα, θεάματα και φύση» παρουσιάζει έργα κορυφαίων ζωγράφων της συλλογής του μουσείου, όπως ο Καναλέτο, ο Τίεπολο, ο Φρανσουά Μπουσέ. Ολα συγκλίνουν στην ατμόσφαιρα της εποχής και στην αφήγηση της ιστορίας των νοστροπιών (έργο της Μαρι-Γκαμπριέλ Καπέ, 1808).

Η Βίβιαν Λι, φωτογραφημένη από τη Γεβόντ, το 1936.

Υπό το βλέμμα της Βίβιαν Λι,
το άνοιγμα μιας Πινακοθήκης

Το πολυαναμενόμενο άνοιγμα της Νάσιοναλ Πόρτρετ Γκάλερι στο Λονδίνο θα γίνει στις 22 Ιουνίου, έπειτα από σημαντικά έργα αποκατάστασης, επέκτασης και ανανέωσης. Η νέα λειτουργία του εξαιρετικού μουσείου συνιστά πολιτιστικό γεγονός διεθνούς ακτινοβολίας και ήδη έχει ανακοινωθεί εκθεσιακό πρόγραμμα με ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες εκθέσεις. Χωρίς αμφιβολία, υπάρχει μια έκθεση στο πρόγραμμα που θα προκαλέσει πολλά δημοσιεύματα σε όλον τον κόσμο και αυτή δεν είναι άλλη από την έκθεση με φωτογραφίες του Πολ Μακάρτνεϊ. Εγκαινιάζεται στις 28 Ιουνίου και διαφημίζεται ήδη ως μια έκθεση στην οποία θα δούμε φωτογραφίες που δεν έχουν παρουσιαστεί ποτέ έως τώρα.

Η προσωπικότητα του Πολ Μακάρτνεϊ και η πολυετής παρουσία του στην επικαιρότητα, ως του μόνου από τους Beatles που προχώρησε σε ηλικία, προσδίδουν στην έκθεση αυτή υπεραξία. Αλλά είναι και μια άλλη έκθεση, με την οποία εγκαινιάζει την επαναλειτουργία της η Νάσιοναλ Πόρτρετ Γκάλερι, που προκαλεί ξεχωριστό ενδιαφέρον. Είναι η έκθεση φωτογραφιών της Μαντάμ Γεβόντ (1893-1975), όπως αυτοαπεκαλείτο η Αγγλίδα φωτογράφος Γεβόντ Μίντλετον, που έμεινε στην Ιστορία για τα εξαιρετικά ατμοσφαιρικά πορτρέτα. Το πορτρέτο της Βίβιαν Λι, που

δημοσιεύουμε, προέρχεται από το αρχείο της Μαντάμ Γεβόντ και συμπεριλαμβάνεται στην έκθεση που θα εγκαινιαστεί τον Ιούνιο.

Η Μαντάμ Γεβόντ, ενταγμένη στο φεμινιστικό κίνημα από το 1910 στα 17 της χρόνια, ήταν πρωτοπόρος στη χρήση του έγχρωμου φιλμ ήδη από τη δεκαετία του 1930 και με την καινοτομία αυτή λάνσασε η ίδια μια ορισμένη ατμόσφαιρα συνδεδεμένη με τον κόσμο του κινηματογράφου, της τέχνης και της μόδας. Το πορτρέτο της Βίβιαν Λι είναι έργο του 1936, εποχή ακμής της Βρετανίδας σταρ με τη λαμπρή πορεία και στο Χόλιγουντ. Είχε ήδη κάνει σημαντικά βήματα στον κινηματογράφο, αλλά απογειώθηκε το 1939 με το «Όσα παίρνει ο άνεμος».

Τα χρωματιστά πορτρέτα της Γεβόντ είναι γεμάτα δύναμη και αυτοπεποίθηση. Το έντονο, μονοχρωματικό, φόντο θυμίζει τα εξώφυλλα των κινηματογραφικών περιοδικών της εποχής, που υπογράμιζαν το πρόσωπο των αστέρων της οθόνης. Η Γεβόντ γεννούσε εικόνες και κόσμους. Τα πορτρέτα της ήταν συχνά συνθέσεις στο ύψος της αρ ντεκό ή ακόμη και του σουρεαλισμού. Ολα, όμως, είχαν δύναμη και φανέρωναν την ισχυρή προσωπικότητα της δημιουργού τους.

Η ενεργκήρια σεζόν της Νάσιοναλ Πόρτρετ Γκάλερι θα κορυφωθεί με έκθεση Ντέιβιντ Χόκνεϊ το φθινόπωρο.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

«Τουλάχιστον να προσπαθώ κάθε μέρα να πράττω το καθήκον μου»

Στα τέλη του 1908, ο Γάλλος συνθέτης Κλοντ Ντεμπισί αρρώστησε σοβαρά. Πήρε έξι χρόνια στους γιατρούς για να διαγνώσουν καρκίνο του παχέος εντέρου.

Πώς αντιμετώπιζε τότε η ιατρική μια τόσο σοβαρή νόσο; Με διαίτα, σωματική άσκηση, ακτινοθεραπείες, αλλά και με σειρά επώδυνων θεραπειών που έφεραν τον μεγάλο μουσικό στα όρια της τρέλας. Όπως έγραφε σε επιστολές του, μονάχα η μορφίνη, η κοκαΐνη και «μια ποικιλία από άλλα τέτοια θαυμάσια ναρκωτικά» τον ανακούφιζαν – με τίμημα όμως την προσωρινή απώλεια της διαύγειας. «Σε διαβεβαιώ», έγραφε σε φίλο του, «ότι τρεις ενέσεις μορφίνης την ημέρα σε μετατρέπουν σε όρθιο πτώμα και εκμηδενίζουν τη θέλησή σου» (δανειζόμαστε πολύτιμες πληροφορίες από το

Μονάχα η μορφίνη, η κοκαΐνη και «μια ποικιλία από άλλα τέτοια θαυμάσια ναρκωτικά» τον ανακούφιζαν.

εξαιρετικό μουσικοφιλικό σάιτ interlude.hk).

Ελλείψεις σε τρόφιμα, καύσιμα, καθώς και η εκτίναξη των τιμών εξαιτίας του πολέμου, κατέστησαν τη ζωή της οικογένειάς του πολύ δύσκολη. «Δεν είμαι», έγραφε, «παρά ένα μικρό έρμιο άτομο που συντρίβεται εξαιτίας αυτού του τρομακτικού κατακλιτισμού».

Ο Ντεμπισί μπήκε το 1916 στο χειρουργείο για να υποστεί μια ιδιαίτερως επώδυνη επέμβαση. Κι ωστόσο, μόλις ανέλαβε άρχισε πάλι να γράφει. «Εχω πάρει την

Το άλμπουμ από την εταιρεία Harmonia Mundi κυκλοφόρησε τον Νοέμβριο του 2022, με τον Φρανσουά-Χαβιέ Ροτ να διευθύνει την ορχήστρα Les Siecles.

απόφαση να αγνοώ την υγεία μου και να πάψω να είμαι σκλάβος αυτής της καθ' όλα τυραννικής νόσου. Θα δούμε. Εάν είμαι καταδικασμένος να καθώ σύντομα, τουλάχιστον να προσπαθώ κάθε μέρα να πράττω το καθήκον μου».

Τότε έγραψε τη Σονάτα υπ' αριθμ. 3 για βιολί και πιάνο, η πρεμιέρα της οποίας έγινε στις 5 Μαΐου του 1917, με τον ίδιο στο πιάνο(!). «Το έργο αυτό δεν δημιουργήθηκε τόσο για μένα όσο για να προσφέρω έστω και μια μικρή, ελάχιστη απόδειξη ότι η γαλλική σκέψη δεν θα καταστραφεί... σκέφτομαι τη νεολαία της Γαλλίας να σφαγιάζεται τόσο παράλογα... αυτό που γράφω είναι μια μουσική αφιέρωση σε εκείνη».

Ο Ντεμπισί πέθανε στις 25 Μαρτίου του 1918. Το γερμανικό πυροβολικό έβαλε κατά του Πα-

ρισσιού. Σύμφωνα με το interlude.hk, κηδεύτηκε ταπεινά, σχεδόν μυστικά, εξαιτίας των συνθηκών. Η πομπή των μόλις 20 ατόμων διέσχισε προσεκτικά τους έρμους δρόμους του Παρισσιού.

Ο κύριος Γκρι κρατάει στα χέρια του το cd που κυκλοφόρησε τον περασμένο Νοέμβριο με δύο ορχηστρικά έργα του Ντεμπισί. Την περίφημη «Θάλασσα» και τη Σουίτα υπ' αριθμ. 1 για ορχήστρα, έργο χαμένο επί σχεδόν έναν αιώνα. Ανακαλύφθηκε το 2013 και εδώ το ερμηνεύει η εκπληκτική Les Siecles υπό τη στιβαρή διεύθυνση του Φρανσουά-Χαβιέ Ροτ.

Ο υποβλητικός, αισθαντικός Ντεμπισί, ο πρώτος, όπως λένε, ambient συνθέτης, βρίσκει εδώ την ιδανική γέφυρα για να φτάσουν ως εμάς οι αξεπέραστες μουσικές του ατμόσφαιρες.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Ο Ηνίοχος τότε και τώρα

Στις αρχές Δεκεμβρίου της περασμένης χρονιάς έγινε στην Αθήνα διήμερο συνέδριο (2-3.12.2022) με θέμα ένα και μόνο άγαλμα, τον Ηνίοχο των Δελφών, με σκοπό να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα μιας επιστημονικής έρευνας για το έργο, που πραγματοποιήθηκε από το 2017 έως τον Νοέμβριο του 2021, και υπήρξε καρπός της συνεργασίας τεσσάρων κυρίως φορέων: του Λούβρου, του Κέντρου Έρευνας και Συντήρησης των Μουσείων της Γαλλίας (Centre de Recherche et de Restauration des Musées de France), της Γαλλικής Σχολής Αθηνών (EFA) και της Εφορείας Αρχαιοτήτων Φωκίδας. Στο συνέδριο αυτό η Monde αφιέρωσε ολόκληρη σελίδα (3.12.2022), λόγω προφανώς του ειδικού γαλλικού ενδιαφέροντος, ενώ η Γαλλική Σχολή γύρισε και ντοκιμαντέρ («L' Aurige de Delphes. À la redécouverte d' un bronze excecptionnel»), όπου παρουσιάζεται διεξοδικά η έρευνα και οι συντελεστές της.

Ο Ηνίοχος και το συμπλεγμά του ήταν ανάθημα του Πολύζαλου, τυράννου της Γέλας (Σικελία). Θεωρείται πως ο αναθέτης νίκησε στην αρματοδρομία με τέθριππο άρμα στα Πύθια του 478 ή του 474 π.Χ., υπάρχει όμως και η άποψη ότι το ανάθημα τιμά νίκη του αδελφού του Ίερώνα στα 470 π.Χ. Είναι έργο του λεγόμενου «αυστηρού ρυθμού», δημιουργήθηκε τον 5ο αιώνα (πιθανώς μεταξύ 470 και 466 π.Χ.), κατακόπη στη γη από την κατολίσθηση που προκάλεσε ο σεισμός του 373 π.Χ. και ήρθε ξανά στο φως τον Απρίλιο του 1896 κατά τη διάρκεια της λεγόμενης «Μεγάλης ανασκαφής» των Δελφών, που είχε ξεκινήσει από το 1892 υπό την αιγίδα της Γαλλικής Σχολής. Είναι ένα από τα πέντε, όλα κι όλα, κάλκια αγάλματα του 5ου αιώνα που σώθηκαν ολόκληρα. Υπήρχαν χιλιάδες, αλλά οι πρόγονοί τα έλιωναν για να φτιάξουν όπλα και οικιακά σκεύη. Έχουν γραφτεί αμέτρητες σελίδες για το αριστούργημα αυτό. Σημειώνω μόνο μια φράση του μεγάλου αρχαιολόγου μας Χρήστου Καραύζου: «Δεν παρυσταίνεται όμως σε μια ορισμένη στιγμή της δράσης του, αλλά στην εικόνα του

Τα κείλη του Ηνίουκού ήταν κόκκινα (γιατί ήταν φτιαγμένα μόνο από χαλκό), τα δόντια ασπένια, τα νύια και η ζώνη κοκκινωπά (επειδή το κράμα περιείχε λιγότερο κασσίτερο), οι χιτώνας χρυσαφής (λόγω του γυαλισμένου ορειχαλκού).

Το άγαλμα που βλέπουμε σήμερα και μας μαγνητίζει δεν είναι το ίδιο με εκείνο που έβλεπαν πριν από 2.500 χρόνια.

—στάση και έκφραση μαζί— έχει συνενωθή και η συγκεντρωμένη προσπάθεια και προσοχή της ώρας του αγώνα και το σίγουρο κάμαρι του νικητή» («Δελφοί», Ερμής, 1974, σ. 137). Ο Ηνίοχος είναι ψηλό άγαλμα (1,80 μ.) και όταν μελετάμε, ως απλοί επισκέπτες του μουσείου, τις αναλογίες του, πρέπει να προσπαθούμε να φανταστούμε το έργο στο σύνολό του, γιατί «είναι φανερό ότι εδώ, στο μεγάλο οριζόντιο πλάτος της όλης σύνθεσης (άρμα, άλογα), χρειαζόταν για αντίρροπο μια έντονη κατακόρυφη, που ο καλλιτέχνης ήξερε πόση έπρεπε να είναι» («Δελφοί», σ. 140).

Η ανάλυση του αγάλματος με τις πιο σύγχρονες τεχνικές μεθόδους, που παρουσιάστηκε στο συνέδριο, φώτισε με πρωτοφανή ακρίβεια τον τρόπο κατασκευής του, αποτελείται από δεκαπέντε περίπου μεγάλα κομμάτια που κυτεύπηκαν το καθένα χωριστά, κάτι που έδινε μεγάλες δυνατότητες στον γλύπτη, και τα οποία συναρ-

μολογήθηκαν τόσο καλά ώστε να μη διακρίνονται πάντα οι ραφές τους. Η ανάλυση αυτή μας έμαθε επίσης πολλά για τη σύνθεση του κράματος, για τα ένθετα υλικά, για τον κωμάτιο πυρήνα του, η πετρογραφική μελέτη του οποίου θα συμβάλει καθοριστικά στον εντοπισμό του εργαστηρίου κατασκευής του. Όλα αυτά και άλλα πολλά αφορούν κυρίως τους αρχαιολόγους. Υπάρχει όμως και κάτι άλλο, που μαζί με τους αρχαιολόγους ενδιαφέρει και εμάς τους υπόλοιπους, που δεν ανήκουμε στον αρχαιολογικό κλήρο: αποκαλύπτεται τώρα με πολύ συγκεκριμένο τρόπο η πολυχρωμία του αγάλματος, την οποία δημιουργούσαν τα χρυσαφισμένα μέταλλα, η σύνθεση του κράματος και τα ένθετα υλικά. Η πολυχρωμία των αρχαίων αγαλμάτων και ναών μάς είναι βεβαίως πολύ γνωστή, τώρα όμως, σε τούτο το διάστημα, είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντα με μεγάλη ακρίβεια. Τα κείλη του Ηνίουκού ήταν κόκκινα (γιατί ήταν φτιαγμένα μόνο από χαλκό), τα δόντια ασπένια, τα νύια και η ζώνη κοκκινωπά (επειδή το κράμα περιείχε λιγότερο κασσίτερο), οι χιτώνας χρυσαφής (λόγω του γυαλισμένου ορειχαλκού). Το άγαλμα που βλέπουμε σήμερα και μας μαγνητίζει δεν είναι το ίδιο με εκείνο που έβλε-

παν πριν από 2.500 χρόνια, και όχι μόνο επειδή εκείνοι το έβλεπαν ολόκληρο, αρματπλατν και άρμα σε ενιαία σύνθεση. Ο Ηνίοχος που βλέπουμε εμείς (όπως και τα άλλα μπρούντζινα αγάλματα) είναι διαβρωμένος και γι' αυτό δεν λαμποκοπάει, μα έχει πάρει αυτό το σκουροπράσινο χρώμα. Δόξα τω πανδαμάτορι! Δεν θα ήθελα καθόλου να δω το συγκλονιστικό άγαλμα στην αρχική του μορφή. Το ίδιο δεν θα ήθελα να περπατήσω στους Δελφούς όπως ήταν τότε. Αν εμπιστευτώ τις αρχαιολογικές πληροφορίες για τα εκατοντάδες κτίσματα που ήταν συσσωρευμένα εκεί, δεν έχω καμιά αμφιβολία ότι ο ιερός τόπος θα παρουσιάζε αφόρητη εικόνα. Ο χρόνος έκανε και εδώ καλή δουλειά!

Η τέχνη της γλυπτικής ολοκλήρωσε την ανάπτυξη της και έφτασε στην κορυφή της στην αρχαία Ελλάδα. Ο,τι σπουδαίο έκαναν έκτοτε μεγάλοι γλύπτες, όπως ο Μιχαήλ Αγγελος ή ακόμη ο Ροντέν (όπως και οι διάδοχοί του Μπουρντέλ και Μαγιόλ), προϋποθέτει την ελληνική γλυπτική και πορεύεται στον δρόμο της. Έπρεπε να περιμένουμε τους γλύπτες του μοντερνισμού (Μπραγκουζι, Τζι-ακομέτι, Μορ, Ζάντκιν και πολλούς άλλους), που απελευθέρωσαν την γλυπτική φόρμα από τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του φυσικού αντικειμένου, για να δούμε τη γλυπτική να κάνει το επόμενο βήμα της. Η μοντέρνα γλυπτική μάλιστα άσκησε το βλέμμα μας ώστε να εκτιμήσουμε την αισθητική—δεν λέω την αρχαιολογική— αξία της προκλητικής ελληνικής γλυπτικής, αλλά και της γλυπτικής άλλων πολιτισμών. Ένας από τους συντελεστές ότι του κάλλους της αρχαίας γλυπτικής αλλά της συγκίνησης που μας προξενεί είναι μάλλον και ο χρόνος, που την απάλλαξε από τα κακόγιστα, για το σύγχρονο αισθητήριο, στοιχεία και κράτησε μόνο την τέλεια φόρμα και τις αρμονικές αναλογίες. Τα περικαλλή αγάλματα που βλέπουμε όλοι, γλύπτες και μη γλύπτες, επί αιώνες, και κόβεται μπροστά σε ορισμένα από αυτά η ανάσα μας, είναι τα θεοπερίως διαβρωθέντα από τον χρόνο.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟ Χ. ΛΙΑΠΗ

Ο ψυχίατρος Χριστός Χ. Λιάπης, MD, MSc, PhD, πρόεδρος του ΚΕΘΕΑ, μέλος της Επιτροπής Εμψυχωστών Δημόσιας Υγείας, έχασε τον πατέρα του από τη νόσο του Πάρκινσον όταν σπούδαζε στο ΑΠΘ. Δέκα χρόνια μετά αναγορεύτηκε αριστούχος διδάκτωρ του ΕΚΠΑ. Συμπλήρωσε την εκπαίδευσή του στις ΗΠΑ, στα πανεπιστήμια Tufts και Michigan. Έχει δύο μεταπτυχιακά στη Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας και στη Διεθνή Ιατρική και Διαχείριση Κρίσεων, ενώ έχει πάει στην Αφρική με τους «Γιατρούς του Κόσμου». Πρόσφατα κυκλοφόρησε η πρώτη του ποικτική συλλογή, «Λαβωμένος ιαμβος» (εκδ. Ιωλκόος).

Δεν υπάρχει ιδανική συνθήκη, αλλιώς δεν θα ονομαζόταν «συνθήκη». Μια αναγνωστική συνθήκη μπορεί να είναι ικανή να σε μαθαίνει πράγματα για τον εαυτό σου και αναγκαία όταν αυτά είναι απαραίτητα για να φέρεις ουσιαστικές αλλαγές στη ζωή σου.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν; «17 στιγμές της άνοιξης» του Γιουλιάν Σεμιόνοφ και «Στο κόκκινο σακίδιο» του Ευκλείδη Τσακαλιώτου.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε; Ελπίζω τα «Επιβλέματα» - Ένας φοιτητής Ιατρικής έγγραφε...». Το βιβλίο που ετοιμάζω αυτόν τον καιρό.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

«Ψυχιατρική» των Λιάπια - Λύκουρα - Παπαδημητρίου γιατί πρέπει να ετοιμάσω τα θέματα της εξεταστικής του ομώνυμου μαθήματος που διδάσκω στο πανεπιστήμιο, «Lincoln's Melancholy» του J.W. Shenk και «Γρίφος, μυστήριο και αίνιγμα» του Λόρδου Ουίλσον, με τον οποίο έχουμε δημοσιεύσει σχετικά, καθώς η πολιτική ψυχιατρική αποτελεί ενδιαφέρον διεπιστημονικό πεδίο.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα κάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

«Να ασχολείστε με τον χαρακτήρα παρά με τη φήμη σας, γιατί ο χαρακτήρας αποτελεί αυτό που πραγματικά είστε, ενώ η φήμη αυτού που οι άλλοι νομίζουν ότι είστε», στο «Sailing true North» του Τζέιμς Σταυρίδη.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;

«Ο άνθρωπος που θα γινόταν βασιλιάς». Γιατί, υπό αυτόν τον κλιπινγκικό τίτλο, εμπλουτισμένο ως «... και άλλες αθλητικές ιστορίες. Από την «κοινωνία των ομοιωμάτων» στην κοινωνία της ανθεκτικής δημοκρατίας», προγραμματίζω μία από τις επόμενες εκδοτικές μου προσπάθειες.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Γύρη από το άνθος της ζωής

ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ
Το αλάτι του Bad Ischl
εκδ. Κίχλη, σελ. 225

Από τη στιγμή που ο Κώστας Μαυρουδής πετυχαίνει να δημιουργήσει ένα βλέμμα που στοχαστικά και ρεμβαστικά αντικρίζει τον κόσμο, ο αναγνώστης του παραδίδεται. Διότι τον κάνει να δει τη ζωή μέσα από τα μάτια ενός αισθητιστή ο οποίος μεταβολίζει το βίωμα του τετριμμένου σε καλλιτεχνική στάση. Όπως και οι προηγουμένοι τόμοι πεζών του, «Το αλάτι του Bad Ischl» ενσωματώνει ετερογενή είδη λόγου (δοκίμιο, αφορισμό, χρονικό, ταξιδιωτικές εντυπώσεις). Και η ευφυΐα του συνίσταται στο ότι με τη βοήθεια ταυτίσεων και συναφειών μετατρέπει παρατηρήσεις, αναμνήσεις, διαπιστώσεις και αντιλήψεις σε έντονα ποικτικές διαθέσεις. Τα κείμενα στα παιδικότερα έργα του υπήρξαν συντομότερα, και η έκφραση πιο αποφθεγματική. Στο παρόν βιβλίο, πιο πολυσελίδο και πιο πυκνά τυπωμένο, ο συγγραφέας αφήνεται πιο ελεύθερα στην αλυσίδα των σκευδών. Τα προηγούμενα έμοιαζαν πως ήταν έργα του Κώστα Μαυρουδής, ποιητή της γενιάς του '70 που κάποιες στιγμές

έκλινε προς το πεζό. «Το αλάτι του Bad Ischl» αποτελεί κείμενο ενός συγγραφέα που με αυτοπεποίθηση περιλαμβάνει τον εαυτό του στις πεζογραφικές δυνατότητες της γλώσσας μας. Μορφή και περιεχόμενο αλληλοσπρίζονται, η τεχνική του συνειρμού εξυπηρετεί τις «άσκοπες» περιηγήσεις του αφηγητή στην τέχνη και στην ευρωπαϊκή πόλη.

Καλειδοσκοπικές συνθέσεις που αντλούν από πολυάριθμες λογοτεχνικές παραδόσεις, τα κείμενα αυτά συνεχίζουν σε σύνολο την τέχνη με τη ζωή, το έργο με τον συγγραφέα του,

τον αφηγητή με το ατομικό του παρελθόν. Και η άρση των διαχωρισμών, η άνευ επικοινωνία των μερών, η αποκατάσταση της ενότητας προσφέρει απόλαυση. Η εμπειρική παρατήρηση της καθημερινότητας, οι αναμνήσεις, τα ταξίδια και οι καλλιτεχνικές ενασχολήσεις αποτελούν προνομιακά εναύσματα που οδηγούν στα κείμενα. Και απ' τα βιβλία

οι εγγραφές σε πρώτο πρόσωπο—αυτοβιογραφίες, οδοιπορικά και ημερολόγια— κατέχουν ξεχωριστή θέση καθώς εκείνο που κυριώς ενδιαφέρει είναι η έκφραση της εντύπωσης, η διατύπωση της ατομικής στάσης. Κατά τα άλλα, βιβλία, θέατρο, κινηματογράφος, μουσειακές εκθέσεις, αρχιτεκτονικά και μουσικά αποτελούν το υλικό του ευαίσθητου αφηγητή που σχολιάζοντας φαίνεται να συγκεντρώνει τη γύρη από το άνθος της ζωής. Με επνοητικότητα, βαθιά καλλιέργεια και ευφάνταστες συναψεις, επιτυγχάνει μίαν πνευματώδη επισκόπηση και έναν λεπταίσθητο σχολιασμό πάνω στην καθημερινότητα, σε πρόσωπα και συμπεριφορές, σε καλλιτεχνικά προβλήματα και σε κοινωνικές στάσεις. Κι εδώ ως προσθήσουμε και την ειρηνική φόδρα που αδιόρατα «ντύνει» όλα τα κείμενα του.

«Γιατί δεν μάς διαβάσουν στο εξωτερικό;» έθεσε πρόσφατα το ερώτημα άξιος μυθιστοριογράφος.

Και ανάμεσα στους λόγους που προέβαλε, ανέφερε το πλήθος των πεζογραφημάτων που εμπνέουν σε μια ποικτική/κρυπτική πρόζα ή και στον μοντέρνο φουρμαλισμό πρωτοδοτώντας απολύτως το ύφος και το στυλ. Ο Κώστας Μαυρουδής θα μπορούσε να ανήκει σε μια τέτοια ομάδα μαζί με άλλους άξιους εκπροσώπους του είδους όπως ο Κώστας Π. Παπαγεωργίου και ο Αργύρης Χιόννης. Αν πρωταρχικό μέλημα αποτελεί η παραγωγή λογοτεχνίας· αν θεωρήσουμε δεδομένο ότι προκειμένου να μας διαβάσουν οι ξένοι θα πρέπει να παράγουμε πεζά με ελκυστικές πλοκές—περιπέτειες με συναπτανόηματα, συμπτώσεις, ανατροπές κι εκπλήξεις· και αν, τέλος, θεωρήσουμε πως κάθε καλλιτέχνης χρειαζοται να εκφραστεί—κα εργαλεία που του επιτρέπει η ψυχοσύνθεση, η «φτιαχιά» του, και όχι αυτά που του υπαγορεύουν η βουλή και οι εξωτερικές σκοπιμότητες, τότε το ερώτημα αυτομάτως εκπίπτει. Η αξία των πεζών του Κώστα Μαυρουδής ακυρώνεται το ερώτημα, μας κάνει να επιλέξουμε τυφλά το «less is more», μας μετατρέπει σε ικανοποιημένους αναγνώστες, χωρίς να μας καθιστά λιγότερο κοσμοπολίτες.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
από τη **Read LIBRARY**

ΕΙΡΗΝΗ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
ΜΑΡΙΑ ΣΥΜΕΟΥ
«Εφηβεία είναι και μου πάει: Οδηγός για παιδιά που μπαίνουν στην εφηβεία»
εκδ. Υπουργείο Υγείας Κύπρου, 2021

Το εικονογραφημένο βιβλίο «Εφηβεία είναι και μου πάει: Οδηγός για παιδιά που μπαίνουν στην εφηβεία» της Ειρήνης Ευριπίδου και Μαρίας Συμεού, που εκδόθηκε από το υπουργείο Υγείας της Κύπρου το 2021, απευθύνεται σε παιδιά προεφηβικής / εφηβικής ηλικίας και περιέχει «χρήσιμες πληροφορίες για τις αλλαγές που συμβαίνουν στο σώμα και στην ψυχολογία των παιδιών που μπαίνουν στην εφηβεία. Στόχο έχει να απαντήσει στις βασικότερες απορίες τους και να βοηθήσει να είναι πιο προετοιμασμένα και νιώθουν μεγαλύτερη ασφάλεια κατά την νέα αυτή περίοδο της ζωής τους». Ειδικότερα, περιλαμβάνει τα κεφάλαια: «Η εφηβεία από το Α ως το Ω...», «Σε ρυθμούς εφηβικούς...», «Είναι ωραίο να μεγαλώνεις!», «Κορίτσια, Μεγαλώνω και μ' αρέσει!», «Αγόρια, Μα τι μου συμβαίνει!», «Λέμε «ναι» ε' έναν υπεινόν τρόπο ζωής», «Νέες εμπειρίες: Οι πρώτες μου επιλογές, οι πρώτες μου ευθύνες».

Βρείτε δωρεάν το ηλεκτρονικό βιβλίο στη Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Γυναίκες του πόθου και του φόβου

Η έκθεση «Femme Fatale. Gaze - Power - Gender» στο Kunsthalle του Αμβούργου εξετάζει την... άγρια όψη της θηλυκότητας

της **ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ**

Το πιο τρομερό από όλα τα θηρία της ξηράς και της θάλασσας είναι η γυναίκα, πρόσβευε ο Αθηναίος κωμωδιογράφος Μένανδρος. Τα είχε πει νωρίτερα και ο Αριστοφάνης, όμως ο πρώτος φαίνεται πως ήταν εκείνος που έδωσε «πάσα» στους νεότερους να «κλείσουν» μέσα σε ένα χιλοειπωμένο τοπίο μια μειωτική αντίληψη για τις γυναίκες. Ποιες όμως; Όλες; Ποιες «φωτογραφίζει» το «πυρ, γυνή και θάλασσα», αν όχι τις εκθαμβωτικά όμορφες, αδίστακτες, δυναμικές, θελκτικές, χωρίς ηθικές αναστολές, πανούργες γυναίκες;

Ο όρος femme fatale δεν είχε επινοηθεί στην αρχαιότητα, όμως το είδος απαντά ήδη στη βιβλική εποχή. Η Λίλιθ, η πρώτη γυναίκα της Δημιουργίας, το σύμβολο της αδάμαστης σεξουαλικότητας, τιμωρήθηκε και εκδιώχθηκε από τον Παράδεισο. Η Εύα, αν και πιο υποτακτική, χρεώθηκε τον ίδιο χαρακτηρισμό, αφού ήταν εκείνη που πρόσφερε τον αμαρτωλό καρπό στον Αδάμ. Στη διάρκεια των αιώνων, ο κατάλογος εμπλουτίστηκε με πολλές νέες «εγγραφές»: Ιουδίθ, Σαλώμη, Δαλιδά, τα σαγηνευτικά θηλυκά της μυθολογίας, όπως η Σφιγγή, η Μέδουσα, οι υβριδικές Σειρήνες, η μάγισσα Κίρκη, αλλά και η Ωραία Ελένη, η σατανική Μήδεια, η Κλυταιμνήστρα, η δεσποτική Κλεοπάτρα, η Ζηνοβία. Κάποιες αποκλήθηκαν «μοιραίες» για την ακαταμάχητη γοητεία τους, άλλες για την αποφασιστικότητα που επιδείκνυαν σε κρίσιμες καταστάσεις και άλλες για τα θανάσιμα ένστικτά τους. Ακόμη και οι «κάρτινες» των μεταγενέστερων χρόνων, Λαίδη Μακμπέθ, Κάρμεν, Νανά, Μπλανς Ντιμπούα, Μπρετ Ασλεϊ «ταίριαξαν» στον ορισμό, ικανοποιώντας έστω ένα από τα κριτήρια. Ανεξάρτητα, ωστόσο, από το στοιχείο που τις έκρινε ικανές για μια τέτοια φήμη, αυτό που τις ενώνει όλες, από την εποχή της Παλαιάς Διαθήκης έως και τον 20ό αιώνα, είναι η πρόθεση και η ικανότητά τους να «βλάψουν» τους άντρες.

Η έκθεση «Femme Fatale. Gaze - Power - Gender» στο Kunsthalle του Αμβούργου (διάρκεια έως 10 Απριλίου 2023) εξετάζει μέσα από 200 έργα την «καταγωγή» αυτού του όρου που με το γαλλικό του όνομα συναντάται για πρώτη φορά το 1844, ενώ βρίσκει τη θέση του σαν λήμμα σε γαλλικό λεξικό το 1895.

Το ερώτημα

Τι είναι τελικά οι femme fatale; Πραγματικότητα, μύθος που κληροδοτείται από γενιά σε γενιά ή βολική κοινωνική κατασκευή; Τις προσβάλλουμε τις γυναίκες όταν τις προσφωνούμε ατίθασες γόσσες ή τις κολακεύουμε; Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις ερμηνείες αυτού του στερεοτύπου, από τον 19ο αιώνα έως τις μέρες μας, η έκθεση ερευνά πόσο απασχόλησε την εικαστική δημιουργία η εικόνα της επιθυμητής, μυστηριώδους και επικίνδυνης γυναίκας. Πώς την αποτύπωσε κάθε σχολή; Πό-

«Σαμψών και Δαλιδά» (1902) του Μαξ Λίμπερμαν (1847-1935).

«Σαλώμη», έργο που ο Γερμανός ζωγράφος Λόβις Κόρινθ (1858-1925) φιλοτέχνησε το 1900.

σο σεξιστική, αναχρονιστική και μονοδιάστατη τη βρήκε το κίνημα #MeToo και πώς αντέδρασαν οι καλλιτέχνες που συντάχθηκαν με τη φωνή του; Είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον ότι το μουσείο έχει εκδώσει ένα γλωσσάριο, με αφορμή την έκθεση, που περιέχει λέξεις-

Η Λίλιθ, η πρώτη γυναίκα της Δημιουργίας, το σύμβολο της αδάμαστης σεξουαλικότητας, τιμωρήθηκε και εκδιώχθηκε από τον Παράδεισο.

κλειδιά, όπως φεμινισμός, ετεροκανονικότητα, ευρωκεντρισμός, μισογυνισμός, πατριαρχία, queer, σεξισμός, που βοηθά τους επισκέπτες να αντιληφθούν τους μετασχηματισμούς που έχει υποστεί ο όρος σε διαφορετικά κεφάλαια της σύγχρονης ιστορίας και να συνδέσουν τα έργα που παρουσιάζονται με το πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται.

Οι πρώτοι που ευθύνονται για το προφίλ της ραδιούργας και σαγηνευτικής γυναίκας τον 19ο αιώνα είναι οι Προραφανλίτες. Οι Αγγλοί ζωγράφοι που συσπειρώθηκαν γύρω από τον Ντάντε Γκαμπριέλι Ροσέτι και τον Εντουαρντ Μπερν-Τζόουνς, το 1848, θα μπο-

ρούσαν να θεωρηθούν εμμονικοί με τις γυναίκες, βαθιά συντηρητικοί όσο και ιδεαλιστές, με μάλλον βαθιά καταπιγμένες ερωτικές επιθυμίες. Αντλήσαν από ιστορικά και μυθολογικά πρόσωπα (Κίρκη, Μήδεια, Ωραία Ελένη) αλλά και ηρωίδες της βρετανικής λο-

γοτεχνίας, και τις απέδωσαν ως αισθησιακά πλάσματα αιθέριας ομορφιάς, γνωρίζοντας ότι αυτή η εικόνα έρχεται σε αντίθεση με τη φήμη που τις συνόδευε ως εγωίστριες, πλανεύτρες, σατανικές. Οι καλλιτέχνες που επηρεάστηκαν από τους Προραφανλίτες, όπως ο

Τζον Κόλιερ με την ερωτική του Lilit, το πήγαν ένα βήμα παραπέρα, αφού τα πορτρέτα τους έπρεπε να εκπέμπουν την ομορφιά, αλλά κυρίως να προκαλούν τον πόθο και τον φόβο. «Είναι η εποχή που η γυναίκα σεξουαλικότητα δαιμονοποιείται και τέτοιες απεικονίσεις ενισχύουν αυτό το αφήγημα», εξηγεί ο επιμελητής Dr Markus Bertsch. Στα τέλη του 19ου αιώνα η ερμηνεία αυτή μοιάζει να κάνει τη δυναμική της και ο συμβολιστής Αρνολντ Μπέκλιν προσφέρει στο κοινό τις Σειρήνες του σε μια απολαυστική γκροτέσκα ζωγραφική απόδοση, που βγάζει τη γλώσσα στο δαιμονικό στοιχείο, όπως άλλωστε κάνει και ο Γκουστάβ Αντολφ Μόσα, ο οποίος τις παρουσιάζει ως αιμοδιψείς δολοφόνους. Με τις απρόβλεπτες, ακραία γοητευτικές γυναίκες καταπιάνονται και οι ιμπρεσιονιστές, κυρίως λόγω της δημοφιλίας του θέματος, αλλά και για να έχουν μια δικαιολογία να κάνουν γυμνά.

Στο γύρισμα του 20ού αιώνα, τα πράγματα ανατρέπονται. Το να αποκαλούν κάποια femme fatale είναι πλέον τίτλος τιμής. Οι μοιραίες γυναίκες διεκδικούν όλο και πιο συχνά θέση στα μυθιστορήματα, ξεπερνούν μέσα από θεατρικούς διαλόγους και είναι πρώτοι ρόλοι σε κινηματογραφικά σενάρια. Σε αυτό σίγουρα βοήθησαν και οι αφίσες που φιλοτεχνούσε ο Αλφόνος Μούχα για την προώθηση των παραστάσε-

ων της Σάρας Μπερνάρ. Είναι η εποχή επίσης που οι άνθρωποι που κινούνται στη δημόσια σφαίρα, καταλαβαίνουν τη δύναμη της φωτογραφίας και τη χρησιμοποιούν για να «χτίσουν» την εικόνα τους. Ανάμεσά τους και η συνθέτης Άλμα Μάλερ, ερωμένη του Γκούσταβ Κλιμτ, σύζυγος του Γκούσταβ Μάλερ και αργότερα του Βάλτερ Γκρόπιους, η οποία βέβαια δεν χρειαζόταν τον φωτογραφικό φακό για να κάνει τους βιεννέζικους κύκλους να μιλούν για το ταλέντο και την ομορφιά της. Σύμφωνα με τον επιμελητή, μόνο όσα έλεγε και έκανε για εκείνη ο παράφορος ερωτευμένος μαζί της Οσκαρ Κοκόσκα, αρκούσαν για να την κατατάξουν στις femme fatale της εποχής.

Ενα νέο αρχέτυπο

Αρκετοί ιστορικοί και τεχνοκριτικοί σχολιάζουν, βέβαια, πως η δημοτικότητα της femme fatale τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή κάθε άλλο παρά τυχαία ήταν. Δεν ήταν μια ιδέα που ωρίμασε, απλά οι γόσσες προβάλλονταν πλέον λιγότερο κατατροφικές και περισσότερο σέξι γιατί έπρεπε να ανακουφίσουν την αγωνία των αντρών που έβλεπαν πως η κοινωνία αλλάζει. Οι femme fatale έγιναν αγαπητές και ποθητές την ίδια στιγμή που ένα νέο αρχέτυπο γενιόταν. Η θεωρία της Νέας Γυναίκας (the New Woman), διατυπωμένη πολλά χρόνια νωρίτερα, είχε αρχίσει να δρέπει καρπούς αμέσως μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι γυναίκες πλέον δεν αρκούσαν στον ρόλο της οικοδέσποινας, φορούσαν παντελόνια, κάπνιζαν, καβαλούσαν ποδήλατα, κυνηγούσαν καριέρες. Τι θα γινόταν αν τα θηλυκά μορφώνονταν και άφηναν το σπίτι; Ενα ανανεωμένο πρότυπο της femme fatale πιο διαλλακτικό, λιγότερο τρομακτικό, έπρεπε να ανακόψει τη φόρα τους. Αυτό, βέβαια, το νέο, πιο ευέλικτο μοντέλο της μοιραίας γυναίκας, κάνει μόνο καλό και έτσι ο κόσμος της τέχνης υποδέχεται με θετικό τρόπο τα πορτρέτα που απεικονίζουν τη Δανάη Λίλι Ελμπε, την πρώτη τρανς ζωγράφο, από τη φίλη της Γκέρντα Βέγκενερ, «ανοίγοντας» έτσι τον δρόμο και για πιο συμπεριληπτικές αποτυπώσεις της θηλυκότητας, που δεν θα εξαντλούνταν στις λευκές, με πλούσιες καμπύλες, ξανθές ή κοκκινομάλλες γυναίκες.

Οι φεμινίστριες καλλιτέχνιδες του '60, όπως η Φρανσέσκα Γούντμαν ή η Μαρία Λάσνικ επιχειρήσαν να υψώσουν νέα αφηγήματα γύρω από τη θηλυκότητα και τη σεξουαλικότητα, σβήνοντας την εικόνα της θανάσιμα γοητευτικής γυναίκας στην οποία κανείς δεν μπορεί να αντισταθεί. Και φτάνουμε στο σήμερα, που πλέον η τέχνη τα «βλέπει» όλα: εξετάζει το αντρικό βλέμμα και το πώς αυτό διαμορφώνει τη γυναικεία έκφραση, προσπαθεί να είναι πιο «δημοκρατική» αγκαλιάζοντας και τις μη δυαδικές ταυτότητες, ενώ αποδομεί και τα «πρότυπα» όπως συμβαίνει με τις φωτογραφίες της Ναν Γκόλντνι με drag queens ντυμένες ως Μέρλιν.

«Οιδίπους και Σφιγγή» (1864), του Γουστάβου Μορό (1826-1898).

«Σφιγγή» (1904) του Φραντς Πίτερ φον Στακ (1863-1928).

Τα μυστήρια των κεντρικών τραπεζών

Η ανάγκη ενίσχυσης της δημοκρατικής τους νομιμοποίησης, χωρίς όμως να απειληθεί η ανεξαρτησία τους

ERIC MONNET
Κεντρικές τράπεζες, κράτος πρόνοιας και δημοκρατία
εκδ. Πόλις, 2023, σελ. 160

Του ΘΑΝΑΣΗ ΚΟΛΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Ερίκ Μονέ υποστηρίζει την ιδέα ότι η άσκηση νομισματικής πολιτικής είναι αναγκαίο να οδηγήσει σε «ανάκτηση του δημοκρατικού ελέγχου». Ο συγγραφέας εκκινεί από την παραγνωρισμένη λειτουργία των κεντρικών τραπεζών που δεν είναι άλλη από τη χρηματοδότηση του κράτους πρόνοιας, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ιδιαίτερα. Οι κεντρικές τράπεζες εντάχθηκαν τότε στον έλεγχο του Δημοσίου, ενώ για αιώνες αποτελούσαν ουσιαστικά ιδιωτικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Συναφώς, και τα υψηλά επίπεδα δημόσιου χρέους αποτελούν επίσης φαινόμενο του 20ού αιώνα, συνυφασμένο κατά βάση με τον εκδημοκρατισμό των κοινωνιών.

Ιδωμένες οι κεντρικές τράπεζες ως «τράπεζες πρόνοιας», είναι δυνατό να ενταχθούν στη συζήτηση περί ενίσχυσης της δημοκρατίας τους νομιμοποίησης, χωρίς όμως να απειληθεί και η ανεξαρτησία τους. Για τον Μονέ άλλωστε, η διαχείριση του νομίσματος από αυτές πραγματοποιείται με αποτελεσματικότερο τρόπο σε σχέση, για παράδειγμα, με το υπουργείο Οικονομικών. Ωστόσο, η ανεξαρτησία δεν σημαίνει «απουσία διαβούλευσης και συντονισμού με άλλες πολιτικές». Στη σημερινή κατάσταση του καπιταλισμού ιδι-

αίτερα, ο ρόλος των κεντρικών τραπεζών οφείλει να επανεξεταστεί υπό το πρίσμα τριών σημαντικών προκλήσεων: της μετάβασης στην πράσινη οικονομία, της εμφάνισης των κρυπτονομισμάτων και του υψηλού δημόσιου χρέους των κρατών.

Σε ό,τι αφορά την πράσινη μετάβαση, ο Μονέ υποστηρίζει την ανάγκη διασύνδεσης των πράξεων νομισματικής πολιτικής με τη χρηματοδότηση φιλικών προς το περιβάλλον επενδύσεων. Σχετικά με τα κρυπτονομισματα, ο συγγραφέας διακρίνει μια σημαντική ευκαιρία για τις κεντρικές τράπεζες να ενισχύσουν τον σύνδεσμό τους με τους πολίτες μέσω της έκδοσης ψηφιακού νομίσματος. Το ψηφιακό νόμισμα θα λειτουργεί ως πλήρες υποκατάστατο των ρευστών (θα είναι ανώνυμο, γενικώς αποδεκτό, διαφανές και με πολύ χαμηλά συναλλακτικά κόστη) και θα εκτοπίσει έτσι την επαπειλούμενη κυριαρχία ιδιωτικών νομισμάτων (π.χ. του bitcoin) που στην ουσία θίγουν το νόμιμο κρατικό χρήμα, το οποίο για αιώνες αποτελεί σύμβολο της κρατικής κυριαρχίας. Από την άλλη πλευρά, ο τρόπος μετάβασης στα ψηφιακά νομίσματα ενδέχεται να προκαλέσει τεράστιες ανατροπές στο υφιστάμενο ιδιωτικό χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Τέλος, στη μεταπανδημική εποχή η διαχείριση του υψηλού δημόσιου χρέους των κρατών αποτελεί μια σημαντική παράμετρο για τη μακροοικονομική σταθερότητα. Οι κεντρικές τρά-

Ο συγγραφέας Ερίκ Μονέ εκκινεί από την παραγνωρισμένη λειτουργία των κεντρικών τραπεζών, που δεν είναι άλλη από τη χρηματοδότηση του κράτους πρόνοιας, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ιδιαίτερα.

Ο ρόλος τους υπό το πρίσμα τριών προκλήσεων: της πράσινης οικονομίας, των κρυπτονομισμάτων, του υψηλού δημόσιου χρέους των κρατών.

πεζες να μην έχουν τη δυνατότητα να αγοράζουν στη δευτερογενή αγορά τίτλους του δημόσιου χρέους και να συμπέζουν έτσι το κόστος χρηματοδότησης των κρατών, από την άλλη όμως αυτό ενδεχομένως να οδηγήσει τις κυβερνήσεις να χρεώνονται «αντί να αναζητούν άλλες μεθόδους χρηματοδότησης του κρα-

τικού προϋπολογισμού – φορολογικού χαρακτήρα, κυρίως». Η νομισματοποίηση του χρέους, σωστά επισημαίνει ο Μονέ, δεν νοείται να είναι αποκομμένη από τις πολιτικές των κυβερνήσεων και από τις δημοκρατικές επιλογές, απηχώντας την άποψη και του Τομ Πικετί («η νομισματική υπερτροφοδότηση ενισχύεται από τον φόβο της δημοκρατίας και του δικαίου φόρου»).

Οι απαντήσεις λοιπόν στις παραπάνω προκλήσεις είναι απαραίτητο, σύμφωνα με τον συγγραφέα, να δοθούν εντός ενός αναθεωρημένου θεσμικού πλαισίου διαβούλευσης (αντανακλαστικότητα). Ο Μονέ αναλύει την έννοια της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών ως υπόθεση πρακτική παρά

Το βιβλίο μετέφρασε στα ελληνικά ο Αντώνης Παπαγιαννίδης και επιμελήθηκε η Άννα Μαραγκάκη.

νομική και συνεπώς υιοθετεί τη διαβουλευτική άποψη περί ανεξαρτησίας – όχι τη διαδικαστική. Ειδικά για την Ευρωζώνη, με το διαβόητο δημοκρατικό έλλειμμα που την ταλανίζει, ο Μονέ καταθέτει την ιδέα της δημιουργίας μιας Ευρωπαϊκής Πιστωτικής Επιτροπής στους κόλπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Μια Πιστωτική Επιτροπή που θα είναι αποκλειστικά αφοσιωμένη στον διάλογο με την ΕΚΤ –μειώνοντας έτσι την ασυμμετρία πληροφόρησης– «θα επέτρεπε τον συντονισμό των διαφόρων μορφών πολιτικής δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Συμπερασματικά, ο Ερίκ Μονέ αναπτύσσει το επιχειρήμα ότι η ανεξαρτησία και η δημοκρατική νομιμοποίηση των κεντρικών τραπε-

πεζών δεν είναι έννοιες ασύμβατες, αλλά η μία ενισχύει την άλλη. Ειδικά στη σύγχρονη πραγματικότητα, η ανάγκη περαιτέρω νομιμοποίησης αποτελεί συνθήκη sine qua non για την αποτελεσματική και δίκαιη απάντηση των κεντρικών τραπεζών στις πολλαπλές προκλήσεις που καλούνται να διαχειριστούν. Και μπορεί η πρόταση του Μονέ για τη δημιουργία μιας –ακόμη– (υπο)επιτροπής εντός του ήδη πολύπλοκου θεσμικού ευρωκοινοδομήματος να μην είναι πολύ πειστική, εντούτοις η επιχειρηματολογία του για επαναπολιτικοποίηση της οικονομικής πολιτικής διά του ενισχυμένου συντονισμού της νομισματικής με την –καθ' όλα πολιτικοποιημένη– δημοσιονομική πολιτική (των φόρων, των δαπανών και των δανείων) είναι καταλυτική. Υπό αυτή την έννοια ο Ερίκ Μονέ φαίνεται ότι κινείται πέρα από τη Μοντέρνα Νομισματική Θεωρία (ΜΝΘ). Ο Γάλλος οικονομολόγος δεν αρκείται στην κατάρρευση αρκετών ταμπού που συνεπάγεται η «αντισυμβατική» νομισματική πολιτική, ούτε ακολουθεί την υπόρρητη τάση αποπολιτικοποίησης κρίσιμων πολιτικών αποφάσεων –διά του νομισματικού ακτιβισμού από τις κεντρικές τράπεζες, τον οποίο υποστηρίζει η ΜΝΘ– ιδίως σε ό,τι αφορά ζητήματα φορολόγησης του μεγάλου πλούτου και διατήρησης του δημόσιου χαρακτήρα του κοινωνικού κράτους.

Ο κ. Θανάσης Κολλιόπουλος είναι διδάκτωρ Πολιτικής Επιστήμης ΕΚΠΑ.

Αντρέας Βιοηάρης

Λούης Νικοηάου

PRESSING
ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
13:00 - 15:00

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Τα Μυλωμένα
μια παράσταση με κείμενα, ποιήματα και τραγούδια μέσα στο πνεύμα του καρναβαλιού

Ακατάλληλη για ανήλικους

Τρίτη 21 Φεβρουαρίου
στον Χαρουπόμυλο Λανίτη στη Λεμεσό
στις 8.00 το βράδυ

Πέμπτη 23 Φεβρουαρίου
στη μουσική σκηνή Down Town Live στη Λευκωσία
στις 8.30 το βράδυ

Συμμετέχουν:
Μιχάλης Παπαευσάγου, Χάρης Παναγιώτου,
Μιχάλης Τερλικκός με τη μουσική του παρέα ΜΟΥΣΑ,
Μάκης Χρυσόστομου, Τάκης Αργύρη
και η ρεμπέτικη κομπανία "Αρχή Δια του Ρεμπέτικου"

Χορηγός **Zivana** Χορηγός Επικοινωνίας **KANALI E3**

Κρατήσεις για Λεμεσό στο 97 95 87 93
Κρατήσεις για Λευκωσία στο 99 81 00 11

Ταξίδι αναμνήσεων στη Βρετανία των '70s

Η νέα ταινία του Σαμ Μέντες

Η αυτοκρατορία του φωτός

★★★½

ΔΡΑΜΑ (2022)

Σκηνοθεσία: Σαμ Μέντες
Ερμηνείες: Ολίβια Κόλμαν, Μάικλ Γουόρντ, Κόλιν Φερθ

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Ο βραβευμένος με Όσκαρ Σαμ Μέντες επιστρέφει με ένα αρκετά προσωπικό φιλμ, το οποίο μας ταξιδεύει στη Βρετανία του τέλους της δεκαετίας του 1970 και των αρχών του 1980. Η δράση εκτυλίσσεται σε κάποια παραθαλάσσια πόλη, όπου η Χίλαρι

«Κοιτώντας πίσω, αυτή η περίοδος της Αγγλίας διασταύρωσε τις φυλετικές διακρίσεις με τη μουσική και τις ταινίες με έναν ιδιαίτερο και ασυνήθιστο τρόπο», λέει ο σκηνοθέτης.

(Ολίβια Κόλμαν), μια γυναίκα με ιστορικό Θεμάτων Ψυχικής Υγείας, εργάζεται σε έναν παλιό κινηματογράφο. Εκεί θα γνωρίσει τον Στίβεν (Μάικλ Γουόρντ), έναν όμορφο μαύρο άνδρα, που μόλις πάνει δουλειά στο ίδιο μέρος. Οι δυο τους θα αναπτύξουν μια ιδιαίτερα, σπάνια σχέση, προσφέροντας ο ένας στον άλλον την ανθρώπινη και την κατανόηση που τόσο έχουν ανάγκη.

Ο Μέντες δημιουργεί μια ιδιότυπη ρομαντική ιστορία, δίνοντας πάντως την εντύπωση πως ενδιαφέρεται περισσότερο να περιγράψει την ατμόσφαιρα και την κουλτούρα της εποχής παρά το δραματικό μπλέξιμο των ηρώων

του. Ολόκληρη η ταινία βρίθκει αναφορών κυρίως στη μουσική και στο σινεμά των συγκεκριμένων δεκαετιών, ενώ πανταχού παρόντα είναι και τα κοινωνικά ζητήματα με πρώτο αυτό των φυλετικών διακρίσεων. Επιπλέον, μεγάλη σημασία δίνεται στην έννοια της κοινότητας: μία τέτοια, έστω σε μικρογραφία, δημιουργούν οι πάλληλοι του σινεμά, πολύ διαφορετικοί μεταξύ τους, ενωμένοι ωστόσο από την κοινή τους μοίρα. «Οι ταινίες ασχολούνται με μουσικά τοπία. Πάντα αναζητάς ένα σημείο, όπου το παρελθόν γίνεται μεγαλύτερο σε μέγεθος και σπουδαιότερο σε θεματική και πιο θρυλικό από το παρόν. Κοιτώντας πίσω, αυτή η περίοδος της Αγγλίας διασταύρωσε τις φυλετικές διακρίσεις με τη μουσική και τις ταινίες με έναν ιδιαίτερο και ασυνήθιστο τρόπο. Η «Αυτοκρατορία του φωτός» είναι, από την άλλη, μια ταινία που γεννήθηκε μέσα στην πανδημία. Το lockdown ήταν μια περίοδος προσωπικών αναζητήσεων και περισυλλογής για όλους μας. Και για εμένα σήμαινε την επαφή με αυτές τις σκοτεινές αιθουσές που μεταλλάσσονται από παιδί», σημειώνει ο ίδιος ο Σαμ Μέντες.

Αυτό ακριβώς το ταξίδι των αναμνήσεων σε συνδυασμό με όλα τα υπόλοιπα θέματα (π.χ. την αδιαπραγμάτευτη αγάπη για το σινεμά της σκοτεινής αίθουσας) που επιχειρεί να εισαγάγει στην ταινία του, κάνει πάντως το σύνολο να μοιάζει κάπως «βαρύν» και βεβαιασμένο. Από την άλλη, ευτυχώς να έχει στη διάθεσή του ηθοποιούς όπως ο Κόλιν Φερθ, ο Τόμπι Τζούους και φυσικά η σπουδαία Ολίβια Κόλμαν, η οποία προσθέτει άλλη μία άψογη ερμηνεία στην καριέρα της.

Σε μια παραθαλάσσια πόλη, η Χίλαρι (Ολίβια Κόλμαν), μια γυναίκα με ιστορικό Θεμάτων Ψυχικής Υγείας, εργάζεται σε έναν παλιό κινηματογράφο. Εκεί θα γνωρίσει τον Στίβεν (Μάικλ Γουόρντ), έναν όμορφο μαύρο άνδρα, που μόλις πάνει δουλειά στο ίδιο μέρος. Οι δυο τους θα αναπτύξουν μια ιδιαίτερη, σπάνια σχέση...

HOME CINEMA

Η μοναξιά του φυσιολογικού σε έναν κόσμο υπερηρώων

Επάνω, η Μέριντ Τάιερς πρωταγωνιστεί στην κωμική σειρά του Disney+ «Extraordinary». Κάτω, η Βίκι Κριπς σε σκηνή από την ταινία «Κορσές», που είναι διαθέσιμη στο Cινοβο.

Extraordinary

ΚΩΜΩΔΙΑ (2023)

Δημιουργός: Έμα Μοράν
Ερμηνείες: Μέριντ Τάιερς, Σοφία Οξενχαμ, Μπιλάλ Χάσον

Η πλατφόρμα του Disney+ μας φέρνει άλλη μία αξιόλογη σειρά του δικτύου Hulu, αυτή τη φορά με κωμικό περιεχόμενο. Η 25χρονη Τζέν προπαθεί να βρει μια δουλειά που να της ταιριάζει, αλλά και την αληθινή αγάπη. Το μεγαλύτερο πρόβλημά της, ωστόσο, είναι πως σε έναν κόσμο όπου οι πάντες αποκτούν υπερδυνάμεις στα 18, εκείνη παραμένει πεισματικά... φυσιολογική. Απελπισμένη με την κατάσταση που την κάνει να νιώθει παρίας, θα δοκιμάσει τα πάντα προκειμένου να «ξυπνήσει» τη δική της δύναμη, έχοντας και τη βοήθεια μερικών καλών (αλλά ανεκδιήγητων) φίλων.

Η βρετανική σειρά των οκτώ μισάωρων επεισοδίων έχει απολύτως σύγχρονο χαρακτήρα, σατιρίζοντας πρώτα από όλα το ίδιο το υπερηρωικό υποείδος, το οποίο ως γνωστόν κάνει θραύση τα τελευταία χρόνια σε μικρή και

μεγάλη οθόνη. Αυτή τη φορά οι κανόνες αντιστρέφονται, σε μιαν εναλλακτική πραγματικότητα όπου όλοι έχουν υπερδυνάμεις, κάποιες από αυτές δισκαρεαστικά αλλόκοτες ή και εννοητικές. Γενικότερα το κούμφορ εδώ είναι αρκετά τολμηρό, δημιουργικό και «meta», θυμίζοντας ανά στιγμή με το πολύ επιτυχημένο «Sex Education» του Netflix, ενώ τα θέματα αντλούνται από την καθημερινότητα και τις παλινωδίες που βιώνει μια νεαρή γυναίκα εν έτει 2023.

Κορσές

★★★

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2021)

Σκηνοθεσία: Μαρί Κρόιτσερ
Ερμηνείες: Βίκι Κριπς, Κόλιν Μόργγκαν

Από την πλατφόρμα του Cινοβο επιλέγουμε το πολυσυζητημένο φιλμ της Μαρί Κρόιτσερ που είδαμε σχετικά πρόσφατα και στις κινηματογραφικές αίθουσες. Η ιστορία της θυλικής αυτοκράτειρας Σίσι αποκτά εναλλακτική, φεμινιστική διάσταση σε μιαν ενδιαφέρουσα βιογραφία με την εξαιρετική Βίκι Κριπς στον πρω-

γωνιστικό ρόλο. Έχοντας μόλις γιορτάσει τα 40ά της γενέθλια, η Σίσι καταλαμβάνεται στο περισσότερο από μια εμμονή με την εξωτερική εμφάνισή της. Υποβάλλει τον εαυτό της σε αυστηρή διαίτα, ασκείται σκληρά και στενεύει κάθε μέρα όλο και περισσότερο τον ήδη ασφυκτικό κορσέ της. Φυσικά, όλα αυτά προκύπτουν από την κοινωνική απαίτηση να παραμείνει η τέλεια, νεαρή αυτοκράτειρα που όλοι γνωρίζουν και αγαπούν. Η γυναίκα, ωστόσο, πίσω από την εικόνα πνίγεται και σύντομα θα αναζητήσει οδό διαφυγής. Το φιλμ της Κρόιτσερ μοιάζει περισσότερο με θρίλερ παρά με τυπική βιογραφία εποχής και αυτό είναι στα υπέρ του, παρόλο που η έλλειψη ρυθμού βάζει εμπόδια σε ένα κατά τα άλλα υψηλού επιπέδου σύνολο. Φυσικά αυτά που ξεχωρίζουν εδώ είναι η εξαιρετική ερμηνεία της Κριπς, η οποία περνάει με άνεση από τη νεύρωση στην απάθεια, κατασκευάζοντας επί της ουσίας μια Σίσι που δεν υπήρξε ποτέ, εξυπηρετεί ωστόσο άψογα τις προθέσεις του συγκεκριμένου μύθου.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

17.00 Προεδρικές 2023

08.00 Προεδρικές εκλογές 2023
Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ.

14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ

15.30 Προσωπογραφίες, VI (E)
Πρόσωπα από τον χώρο των γραμμάτων και των τεχνών διηγούνται στη Μαρία Αγγελίδου τη δική τους ιστορία. Αποκαλύπτουν άγνωστες πτυχές της ζωής και του έργου τους.

16.30 Χρονογράφημα, V
Μια εκπομπή σε πρώτο πρόσωπο. Ένα πισωγύρισμα σε στιγμές ιστορίας και πολιτισμού μέσα από το αρχείο του PIK. Ένα βήμα για να ακουστούν μαρτυρίες που δεν καταγράφηκαν και ας πέρασαν δεκαετίες.

17.00 Προεδρικές εκλογές 2023
Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ.

00.00 Προσωπογραφίες, VI (E)

01.00 Εκείνη & Εκείνοι, II (E)
Με την Αθηνά Χάλκου.

02.00 Χρονογράφημα (E)

Ντοκιμαντέρ.

02.30 Προεδρικές εκλογές (E)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

22.00 Absolute zero

07.20 Κοίτα με στα μάτια Ντοκιμαντέρ.

07.30 Θεία λειτουργία

10.00 Κοίτα με στα μάτια Ντοκιμαντέρ.

10.10 Παιδική ζώνη

A. Η μικρή Λουλού β. Μπομπ ο Μάστορας γ. Τα Στρουμάρια δ. Αστυνόμος Σπίνος ε. Mini Pet Pals στ. Η Μπρ ταξιδεύει ζ. Τελετάμπις

13.45 Κοίτα με στα μάτια Ντοκιμαντέρ.

14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νομιματική)

15.30 Flipper, II

Οικογενειακή σειρά.

16.20 Το μικρό σπίτι στο λιβάδι Οικογενειακή σειρά.

17.05 Euromaxx Design (E)

Ντοκιμαντέρ.

17.35 Apollo 13:

The inside story (E) Ντοκιμαντέρ.

18.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)

18.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)

19.00 Back of the net

Νεανική κωμωδία.

20.30 I Am: Patrick Swayze

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

16.30 Προεδρικές 2023

06.00 Deal - (E)

Τηλεπαιχνίδι με τον Χρήστο Φερεντίνο.

07.00 My Greece (E)

Ταξιδιωτική εκπομπή με τη Δέσποινα Βανδή.

08.00 Προεδρικές εκλογές

Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ.

13.30 Το σόι σου (E)

Κωμική σειρά.

14.15 The Chase - (E)

Τηλεπαιχνίδι.

14.00 Αμφιβολίες - (E)

Ιστορίες γεμάτες ένταση και συνεχείς ανατροπές, υποθέσεις αστυνομικού χαρακτήρα.

15.45 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα

Κωμική σειρά.

16.30 Προεδρικές εκλογές

Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ.

23.00 Ξένη ταινία

01.00 Night Out

Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Θεοάαρη Ιωαννίδη.

02.00 Κάλεσμα - (E)

Κοινωνική δραματοποιημένη σειρά.

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

16.00 Προεδρικές 2023

06.20 Το πιο γλυκό μου ψέμα

Κωμική σειρά.

07.10 Ο κόσμος να χαλάσει (E)

Κυριακή σειρά.

08.00 Προεδρικές εκλογές 2023

Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ.

14.00 Τηλεπαιχνίδι με τον Μάρκο Σεφερλή.

14.45 Ποιος Παπαδόπουλος;

Κωμική σειρά, με τους Κρατέρο Κασσιόλη, Μαριάννα Τουμασάτου.

16.00 Προεδρικές εκλογές 2023

Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ.

22.30 Pain & Gain

Αστυνομική κωμωδία, με τους Μάρκ Γουόλμπεργκ, Ντουέιν Τζόνσον, κ.ά.

00.50 4XXX4 - (E)

Κωμική σειρά, με τους Πηνελόπη Αναστασοπούλου Κωνσταντίνου Λάγκο.

01.40 Ταμύ - (E)

Κωμική σειρά.

02.30 Στο καλό γλυκιά μου

συμπεθέρα - (E) Ελληνική κωμική σειρά.

03.20 Δούρειος ίππος - (E)

04.10 Ιωάννα της καρδιάς - (E)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

18.00 OMEGA Δημοκρατία

06.00 Τώρα μαζί

Ενημερωτική εκπομπή με την Ευλαμπία Ρέβη και τον Γιώργο Σιαδέρμα.

07.00 Η Κύπρος ψηφίζει

Ο Ονούφριος Σικράτους και η Στέλλα Σάββα μάς μεταφέρουν λεπτό προς λεπτό τη διαδικασία ψηφοφορίας των πολιτών.

14.00 Τροχός της τύχης - (E)

Τηλεπαιχνίδι.

15.15 Επιπλοκουρμνιές

Εκπομπή μαγειρικής, με τον Σταύρο Γεωργίου.

16.30 OMEGA Δημοκρατία - Ο νέος Πρόεδρος

Πολιτική εκπομπή με τον Μιχάλη Παυλίδη και τον Σωτήρη Παρούτη για την ανάδειξη του νέου Προέδρου. Μαζί τους στο στούντιο σχολιάζει ο Γιώργος Τσαλακός και ο εκλογικός αναλυτής Στράτος Φαναράς.

18.00 OMEGA Δημοκρατία - Ο νέος Πρόεδρος

Ο μεγάλο exit poll του OMEGA από την Pulse Market Research με τον Διευθύνοντα Σύμβουλο Παναγιώτη Παναγιώτου.

00.00 Ό,τι αγαπάς

Μουσική εκπομπή, με τον Γιάννη Μπέζο.

02.00 OPEN Weekend - (E)

05.00 Τρία μίλια - (E)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

16.30 Προεδρικές 2023

06.00 Οι Τάκκοι - (E)

Κωμική σειρά.

07.00 Μόλις χθες - (E)

Ελληνική σειρά.

08.00 Προεδρικές εκλογές 2023

Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ.

13.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Γεγονότα στο πιάτο

Εκπομπή μαγειρικής με την Δημήτρη Σκαρμούτσου.

14.50 Γεια σου

Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Μαρία Μπακοδήμου.

16.30 Προεδρικές εκλογές 2023

Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ.

22.00 Survivor All Star

Παιχνίδι επιβίωσης, με τον Γιώργο Λιανό.

01.30 Οικονομική

Οι κορυφαίοι Έλληνες Συντόνιστες επιστρέφουν στην αρένα όπου άλλαξε η ζωή τους.

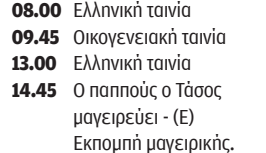
02.30 Γλυκάνισος - (E)

Δραματική σειρά με τους Γιώργο Παπαγεωργίου, Έλενα Περίδου, κ.ά.

04.00 Ηρθε κι έδεσε - (E)

Ψυχαγωγική εκπομπή.

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

08.00 Ελληνική ταινία

09.45 Οικογενειακή ταινία

13.00 Ελληνική ταινία

14.45 Ο παππούς ο Τάσος μαγειρεύει - (E)

Εκπομπή μαγειρικής.

15.00 Τηλεαγορά

18.50 Προεδρικές 2023

21.00 Ξένη ταινία

23.00 Ξένη ταινία

01.45 Ξένη ταινία

04.20 Μουσικά ταξίδια

06.40 Μουσικά ταξίδια

PLUS ΤΗΛ.: 22259000

07.55 Παιδικό παραμύθι

09.00 Έξι μνες νεύσεις - (E)

13.30 Τα λέμε!

15.00 Πας μαγειρεύοντας - (E)

16.00 Τηλεαγορά

17.30 Άδρατος φακός

18.00 Quiz Fun

19.40 Τα καλύτερα της αγοράς

20.00 Ο καιρός

20.30 Fatsa Book

21.35 Το ταξίδι της ζωής

22.30 Ξένη ταινία

00.40 Ξένη ταινία

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

06.00 Παιδικό πρόγραμμα

08.00 ΕΛΛ. κινηματογράφος

14.00 Kismet - Δραματική σειρά

15.50 Κινημ/φικές επιτυχίες

16.25 ΕΛΛ. κινηματογράφος

18.00 Ειδήσεις (νομιματική)

18.05 ΕΛΛ. κινηματογράφος

19.45 EXTPA News

20.20 Κινημ/φικές επιτυχίες

Η αξία της Χονδρικής Αγοράς Λευκωσίας

Πρόκειται για ένα ιστορικό σύνολο κτηρίων της πρωτεύουσας που αξίζει να διαφυλαχθεί ως αρχιτεκτονική κληρονομιά

Των **ΑΝΤΡΟΥΛΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ,**
ΠΟΠΗΣ ΙΑΚΩΒΟΥ, ΓΙΩΡΓΟΥ
ΜΕΣΑΡΙΤΗ, ΜΙΧΑΗΛ ΣΙΟΥΛΑ,
και **ΑΙΜΙΛΙΑΣ ΣΙΑΝΤΟΥ**

Η Χονδρική Αγορά Λευκωσίας (Εικ.1), η οποία βρίσκεται στο Καίμακλι πλησίον της βιοτεχνικής περιοχής Αμμοχώστου, λειτουργούσε μέχρι πρόσφατα στεγάζοντας φθαρτέμπορες, κρεπώλες και άλλους εμπόρους χονδρικής πώλησης. Αποτελεί ένα αξιόλογο δημόσιο κτήριο της περιόδου της ανεξαρτησίας στην Κύπρο πριν από τον πόλεμο (1960 – 1974), το οποίο φέρει αρχιτεκτονικές, ιστορικές, τεχνολογικές και άλλες αξίες σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. Την τελευταία δεκαετία, μέσω τοπικών αλλά και διεθνών δημοσιεύσεων έχει αναγνωριστεί ως ένα από τα σημαντικότερα κτίρια του κυπριακού μοντερνισμού.

Μετά την αξιολόγηση της κατάστασης της Χονδρικής Αγοράς Λευκωσίας ως επικίνδυνη από το Τεχνικό Τμήμα του Δήμου Λευκωσίας εκφράζουμε την έντονη ανησυχία μας για το μέλλον της. Παρά τις πολλαπλές αξίες που φέρει, οι οποίες την καθιστούν ως αρχιτεκτονικό σύνολο, έργο σημαντικής αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς δεν έχει κηρυχθεί ως διατηρητέα μέχρι στιγμής, και ως εκ τούτου το μέλλον της είναι αβέβαιο και οι αξίες που εμπεριέχει, δύνανται να χαθούν, εάν καταστραφεί λόγω φθοράς ή μέσω πιθανής κατεδάφισής της.

Ιστορική αναδρομή

Το Δημοτικό Συμβούλιο Λευκωσίας προκήρυξε το 1965 αρχιτεκτονικό διαγωνισμό για τον σχεδιασμό της χονδρικής Αγοράς και το πρώτο βραβείο κέρδισε η σχεδιαστική πρόταση των αρχιτεκτονικών γραφείων Ζεμπύλα και Κυθρεώτη, Βαφειάδη και Οικονόμου. Η κατασκευή της αγοράς οργανώθηκε σε δύο φάσεις με την πρώτη να ολοκληρώνεται το 1967. Η πρώτη φάση είχε κόστος 50.000 λίρες και περιλάμβανε τα δυτικά κτήρια, στα οποία χωροθετήθηκαν χρήσεις διοίκησης, χονδρικής πώλησης, ιχθυοπωλεία, αποθήκες και χώροι δημοσίων διευκολύνσεων, όπως παραρτήματα τραπεζών, ταχυδρομείου και τηλεγραφείου, καθώς και τηλεφωνικοί θάλαμοι. Η δεύτερη φάση κατασκευής της αγοράς, η οποία δεν πραγματοποιήθηκε, προνοούσε χώρους εστιατορίων και καταστημάτων, αίθουσες αναψυχής και συνελεύσεων των εμπόρων, περισσότερα κτήρια χονδρικής πώλησης, επέκταση του χώρου της ψαρογοράς καθώς και χώρο πώλησης λουλουδιών και φυτών. Οι αρχιτέκτονες του έργου, από τους σημαντικότερους αντιπροσώπους του μοντέρνου στην Κύπρο, έπειτα από σπουδές στο εξωτερικό, μετέφεραν και εφάρμοσαν στο νησί δυτικές ιδέες για τη μοντέρνα αρ-

χιτεκτονική. Οι διεθνείς επιρροές είναι εμφανείς στον σχεδιασμό της αγοράς η οποία παρουσιάζει αξιοσημείωτες ομοιότητες με την αγορά Queensgate Market (1960) στο Huddersfield, στο Ηνωμένο Βασίλειο από τους αρχιτέκτονες της J. Seymour Harris Partnership και την Coyoacan Market (1955), στο Μεξικό του Ισπανο-Μεξικανού αρχιτέκτονα Felix Candela Outerino.

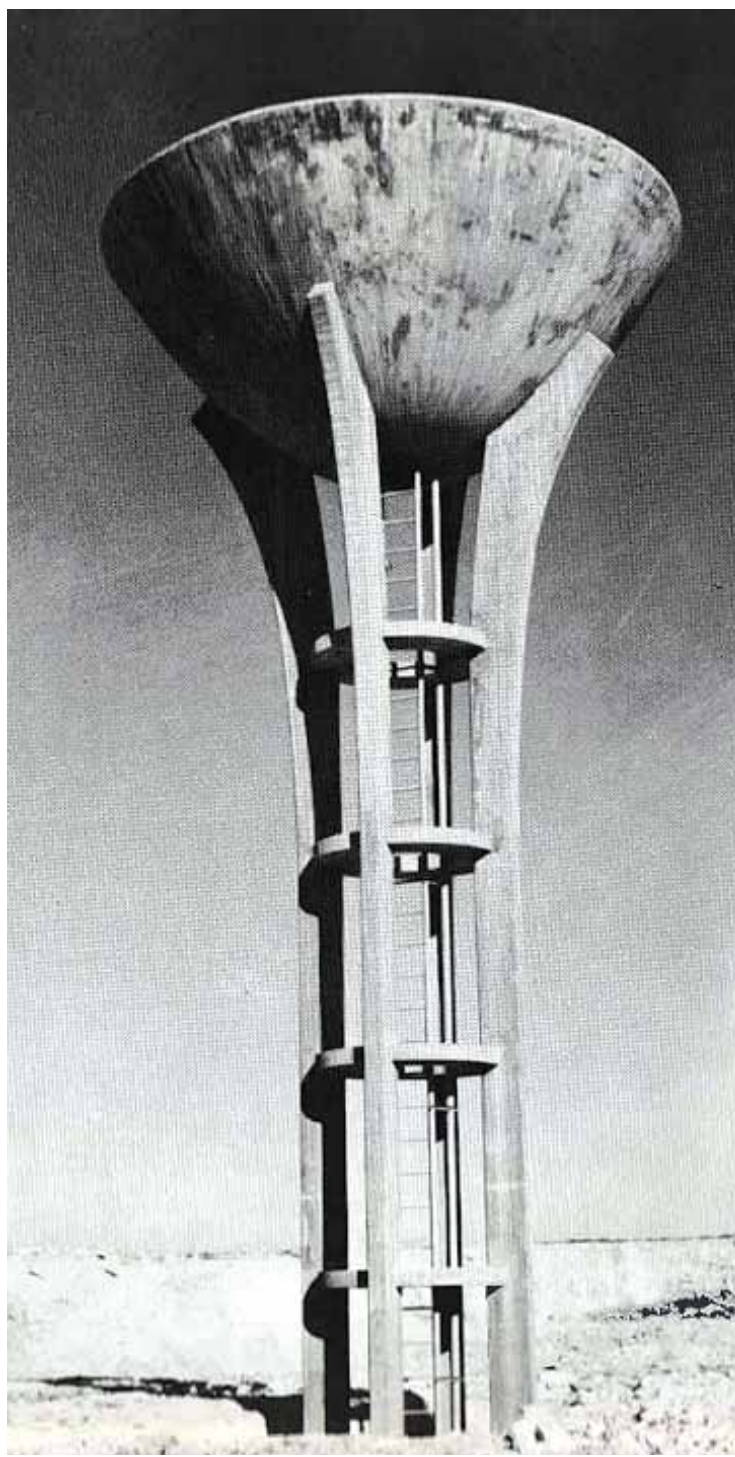
Αρχιτεκτονικό σύμπλεγμα

Η Χονδρική Αγορά της Λευκωσίας λόγω της σημαντικής χρήσης που φιλοξένησε για πολλές δεκαετίες έχει σημαντική ιστορική αξία, καθώς ως κτήριο αγοράς στη συγκεκριμένη τοποθεσία συνδέεται με τον εμπορικό/βιομηχανικό χαρακτήρα της περιοχής, στην οποία λειτουργούσε και το ιστορικό κτήριο του ΣΟΠΑΖ. Εξυπηρέτησε μια κομβική λειτουργία του αστικού χώρου, ρυθμίζοντας το

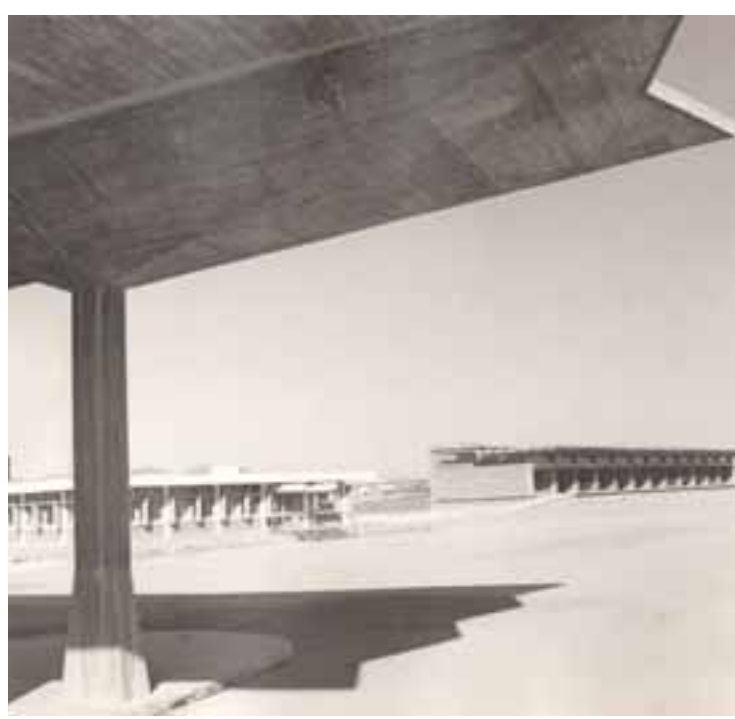
Η Χονδρική Αγορά της Λευκωσίας εξυπηρέτησε μια κομβική λειτουργία του αστικού χώρου, ρυθμίζοντας το εμπόριο των αγροτοκτηνοτροφικών προϊόντων στην πρωτεύουσα, υποβοηθώντας με τη λειτουργία της τα πρώτα μετααποικιακά χρόνια τον επιδιωκόμενο εκμοντερνισμό.

εμπόριο των αγροτοκτηνοτροφικών προϊόντων στην πρωτεύουσα, υποβοηθώντας με τη λειτουργία της τα πρώτα μετααποικιακά χρόνια τον επιδιωκόμενο εκμοντερνισμό.

Η τυπολογία των κτηρίων των αγορών χονδρικής πώλησης εμφανίστηκε αργότερα στα μέσα του 20ού αιώνα, ως απάντηση στην ανάγκη για σύνδεση των αγροτών και των κτηνοτρόφων με την αγορά των πόλεων. Μια ανάγκη την οποία γέννησαν η αστικοποίηση και η ραγδαία αύξηση του πληθυσμού των πόλεων ταυτόχρονα με τις καινούργιες δυνατότητες που δημιούργησε η ευρεία χρήση των μηχανοκίνητων οχημάτων. Στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα κατασκευάστηκαν αρκετές δημοτικές αγορές, όπως η αγορά Bandabulaya σχεδιασμένη από τον Τσαγκαρίδη στη Λευκωσία, καθώς και τη Δημοτική Αγορά Λάρνακας σχεδιασμένη από τον Πόλυ Μιχαηλίδη, η οποία κατεδαφίστηκε πρόσφατα. Οι χονδρικές αγορές αποτελούν μια τυπολογία κτηρίων οι οποίες σηματοδοτούν τη μετάβαση από την αγροτική κοινωνία στη νέα οικονομία της μοντέρνας εποχής μετά την ανεξαρτησία στην Κύπρο.

Στέγατρο και δεξαμενή νερού στην χονδρική αγορά Λευκωσίας. Φωτογραφικό υλικό από αρχείο ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Αρχιτέκτονες & Μηχανικοί

Χονδρική Αγορά Λευκωσίας, 2021, φωτογραφίες: Στέφανος Κουρατζής, (από το αρχείο της αρχιτεκτονικής έκθεσης, Past-forward: Stavros Economou Unarchived', 2021, Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης - ΣΠΕΛ).

Ταυτόχρονα οι νέες τεχνολογικές δυνατότητες της χρήσης του οπλισμένου σκυροδέματος το κατέστησαν το κατάλληλο υλικό για τη δημιουργία των αρχιτεκτονικών μορφών τα οποία να γεφυρώνουν μεγάλα ανοίγματα τα οποία απαιτούνταν στη στέγαση χρήσεων όπως οι αγορές. Η αρχιτεκτονική της αξία σχετίζεται επίσης με την οικοδομική τεχνολογία που χρησιμοποιήθηκε στην κατασκευή του σύνθετης γεωμετρίας κελύφους οπλισμένου σκυροδέματος της οροφής και των στεγάστρων (Εικ. 1), αλλά και με τις γλυπτικές μορφές που αυτά έχουν προσλάβει με τον σχεδιασμό τους. Λόγω των λιγοστών επεμβάσεων διασώζεται σε μεγάλο βαθμό η αρχική του μορφή και υλικότητα και μαζί με αυτές και η αισθητική και τεχνολογική του αξία στο επίπεδο του σχεδιασμού και της κατασκευής. Τα κύρια κτίρια της αγοράς, εμβαδού περί τα 400 τετρ.

Η Χονδρική Αγορά της Λευκωσίας όπως και το ΣΟΠΑΖ, που «σταδιακά αποτέλεσαν τοπόσημα της πόλης και τεκμήρια της κοινωνικής και τεχνολογικής εξέλιξης του τόπου, χρειάζεται να αποκτήσουν νέους ρόλους στη σύγχρονη αστική ζωή».

μ., είναι κατασκευασμένα από πλαίσια ανεπίχριστου οπλισμένου σκυροδέματος με πληρώσεις από οπτόπλινθος. Ο καθένας από τους κτηριακούς όγκους αποτελείται από έξι τμήματα, το καθένα με πατάρι το οποίο καλύπτει περίπου το 60% του εμβαδού της κάτοψης. Οι πλάκες οροφής είναι κατασκευασμένες σε δύο διαφορετικές στάθμες με την ψηλότερη επίπεδη πλάκα να οριοθετεί τους χώρους των παταριών. Η διαφορά ύψους των πλακών επέτρεψε τη δημιουργία φεγγιτών, οι οποίοι προσδίδουν φυσικό φωτισμό σε όλο το βάθος των χώρων, ενώ ταυτόχρονα επιτρέπουν και τη ροή αέρα για μείωση της θερμοκρασίας στο εσωτερικό και τη δημιουργία μικροκλίματων. Η κελύφεινη πλάκα δημιουργεί προβόλους εκτός των κλειστών χώρων των καταστημάτων για σκίαση και προστασία από τη βροχή επιτρέποντας την επέκταση της λειτουργίας της αγοράς εξωτερικά λαμβάνοντας υπόψη τον προσαυτολισμό.

Η Αγορά σήμερα

Τα κτήρια της αγοράς σήμερα παρουσιάζουν σημαντικές φθορές λόγω της έλλειψης συντήρησης. Σε κάποια σημεία είναι εμφανής

ο οπλισμός, λόγω των μικρών επικαλύψεων που χρησιμοποιούνταν την εποχή κατασκευής του συμπλέγματος. Επιπλέον φαίνονται λευκές αποθέσεις (ασβεστώματα) και υγρασίες, φαινόμενα που μπορούν να αποδοθούν στις μη επαρκείς απορροές των όμβριων υδάτων, όπως επίσης και στην μη επαρκή ή φθαρμένη υγρασιμότητα στις πλάκες οροφής. Η ενανθράκωση μαζί με την υγρασία και το πολύ μικρό πάχος επικάλυψης, φαίνεται σε κάποια σημεία να έχει οδηγήσει στην οξείδωση του καλύβδινου οπλισμού. Η Χονδρική Αγορά της Λευκωσίας όπως και το ΣΟΠΑΖ, που «σταδιακά αποτέλεσαν τοπόσημα της πόλης και τεκμήρια της κοινωνικής και τεχνολογικής εξέλιξης του τόπου, χρειάζεται να αποκτήσουν νέους ρόλους στη σύγχρονη αστική ζωή». Αυτά τα έργα είναι από τη φύση τους δεκτικά σε χωρικούς μετασχηματισμούς και η υπολειτουργία τους και η διακοπή της αρχικής τους χρήσης δημιουργεί ευκαιρίες για νέους χωρικούς μετασχηματισμούς στο υλικό απόθεμα της πόλης, μέσω μιας οικολογικής προσέγγισης. Η τυπολογία της χονδρικής αγοράς και η τόσο ευέλικτη δομή και χωρική οργάνωση του συμπλέγματος επιδέχεται με ευκολία πολλαπλές πιθανές επαναχρήσεις. Η αξία επανάχρησης της συνδέεται και με την κοινωνική αξία των δημόσιων αγορών καθώς οι αγορές ήταν και παραμένουν μέρη ιδιαίτερης σημασίας για τις τοπικές κοινότητες.

Προστασία και διατήρηση

Λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δήμου Λευκωσίας για κήρυξη των οικοδομών ως επικίνδυνων, υποστηρίζουμε πως είναι πολύ σημαντικό η Χονδρική Αγορά Λευκωσίας να τύχει κατάλληλης διαχείρισης, και να γίνουν άμεσα οι απαραίτητες ενέργειες για την προστασία της ως αρχιτεκτονικού συνόλου. Είναι σημαντικό να τύχει άμεσα κατάλληλης επισκευής και ενίσχυσης, με σκοπό τη μελέτη και διατήρηση των αξιών της, συμπεριλαμβανομένου του δημόσιου χαρακτήρα και της κοινωνικής της σημασίας. Πέραν των αρμόδιων αρχών σε αυτή τη διαδικασία σημαντικός είναι και ο ρόλος της δημόσιας διαβούλευσης και η συμβολή των ιδίων των πολιτών, για την απόφαση του μέλλοντος της Χονδρικής Αγοράς και των πιθανών σεναρίων/πρότασεων επανάχρησής της.

Αντρούλα Γεωργίου (ειδικός επιστήμονας Διδασκαλίας και Έρευνας, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών και Μηχανικών Περιβάλλοντος, Παν. Κύπρου), Πόπης Ιακώβου (λέκτορας, Τμήμα Αρχιτεκτονικής, Πανεπιστήμιο Κύπρου), Γιώργος Μεσαρίτης (πολιτικός μηχανικός, Μελετητικό Γραφείο Πολυτία Αρμός), Μιχάλης Σιούλας (PhD, Αρχιτέκτονας), Αιμιλία Σιάντου (PhD, Αρχιτέκτονας).

**Κλασικά
αριστουργήματα...
τσέπης με την
«Καθημερινή»**

**ρόμπερτ
λούις
στίβενσον**

κ.ΧΑΪΝΤ

δρ ΤΖΕΚΙΑ

**ΚΥΡΙΑΚΗ
12 / 2**

**δρ ΤΖΕΚΙΑ κ.ΧΑΪΝΤ
ρόμπερτ λούις στίβενσον**

**Μια νέα σειρά
αγαπημένων
λογοτεχνικών
έργων με
ερμηνευτικά σχόλια,
σε νέες εκδόσεις
πρακτικού
σχήματος, για
να σας κρατούν
συντροφιά παντού.**

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΑΕΥΑΟΩΑ

Κυριακή Παιδεία και Οικονομική Ενημέρωση

www.kathimerini.com.gr